

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü
Sanat Tarihi Anabilim Dalı

XVI. yy. OSMANLI KUR'ANLARININ SAYFA DÜZENLEMESİ

(DOKTORA TEZİ)

Nur Taviloğlu
(No. 1354)

Yöneten
Prof.Dr.Nurhan Atasoy

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	ii
1. GİRİŞ	1
2. KUR'AN YAZIMININ TARİHSEL GELİŞİMİNE GENEL BAKIŞ	4
3. KUR'AN NÜSHALARININ HAZIRLANMASI	10
3.1. Zahriye Sayfaları	11
3.2. Sayfaların Cetvellenmesi	12
3.2.1. Yazı Alanı, Tezhip Alanı, Koltuk , sure Başlığı, Tığ, Güller ve Ketebe	12
4. KATALOG	18
5. SONUÇ	106
6. ÖZET	110
7. İNGİLİZCE ÖZET	113
8. KAYNAKLAR	115
RESİM LİSTESİ	124
ÇİZİM LİSTESİ	128

ÖNSÖZ

Osmanlı sanatçıları yaratıcı güçlerini en güzel şekilde Kur'an nüshalarının hazırlanmasında sergilemişlerdir. Osmanlı Kur'anları her yüzyılda ayrı özellik ortaya koyan bir üslup gelişimi gösterirler. Bu sadece yazı ve tezhip üslubuna bağlanmaz. Sayfa düzenlemesi bütün yeniliklerin üzerinde sergilendiği ana şemadır. En önemli yenilik ise çağdaş matbaacılık terimi ile ifade edersek; sayfa mizanpajında uygulanan yöntemlerden kaynaklanır.

Kitap sanatı ile ilgili çalışmalar gözden geçirildiğinde bu konuya değinilmediğini görmekteyiz.

İnceleme ve araştırmalarımızın amacı bu konuya açıklık kazandırmaktır. Kitap sanatının tüm dallarına karşı duyduğumuz ilgi, Ord.Prof.Dr.Süheyl Ünver ile Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi Enstitüsünde tezhip çalışmalarına başladığımız günlere dayanmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde görevli olduğum yıllarda, kütüphanenin fevkalade değerli koleksiyonlarını incelerken ve mikrofilm arşivinin oluşturulmasına katkıda bulunurken, kitap sanatlarına karşı duyduğumuz ilgi çok daha derin bir merak ve sevgiye dönüşmüştür.

Sanat tarihçisi olarak böyle bir koleksiyon üzerinde çalışmak bizim için gerçekten büyük bir zevk oldu. Ancak, daha önce bu yönde bir araştırma yapılmamış olması, birçok zorlukla karşılaşmamıza da neden oldu. Başka alan ve devirlerle ilgisi bulunan ve bize öncülük edebilecek araştırmalar yayınlanmış olsaydı, onların yöntemlerini geliştirebilirdik. Bu bağlamda çalışmamız bir bakıma öncülük görevini de yüklenmektedir.

Çalışmamız süresince yaptığımız yararlı görüşmelerle bize katkıda bulunan ve 1991 yılında yitirdiğimiz Prof.Dr.Nihat Çetin'i sevgi ve saygı ile anıyoruz.

Metinlerin ve kaynakların çevirisinde bana yardımcı olan Yrd.Doç.Dr.Hüsamettin Aksu'ya ve değerli zamanlarını aldığım Şeref Haznedar'a, teknik bilgi ve becerisi ile fotoğraf çekimlerini üstlenerek çalışmamızı kolaylaştıran Selâmet Taşkın'a, bana destek veren dostlarım; Prof.Dr.Ayla Ödekan'a, Doç.Dr.Gül İrepoğlu'na, Doç.Dr.Tanju Cantay'a,

Yrd.Doç.Dr.Zühre İndirkaş'a, Dr.Filiz Çağman'a, Dr.Banu Mahir'e, Şule Aksoy'a, Hatice Çizmeçi'ye teşekkür ederim.

Çalışmamızı yöneten, destekleyen, özel kitaplığından ve bilgisinden cömertce faydalanmamızı sağlayan, bizi yüreklendiren hocam, Prof.Dr.Nurhan Atasoy'a özel teşekkürlerimi sunarım.

1. GİRİŞ

Dünyanın çeşitli bölgelerinde, sanat eserlerinin yaratılışında en güzele ulaşmak için araştırılan ve ortaya konulan bir takım kuralların varlığını görüyoruz. Antik Çağda, Rönesansın doğuşunda olduğu gibi... İslâm Sanatının en önemli kolu olan ve adeta kut-sal sayılan hat sanatında da bazı hat ustaları kurallar ortaya koymuşlardır. Harflerin bir-birlerine göre durumları, büyüklükleri ve her harfin bölümlerinin, parçaları arasındaki oranlar incelenmiş, bunlardan başka harflerin ve dolayısıyla yazıların hangi el hareketleri ile oluştuğu ve XVI. yüzyılın yazı aleti olan kameşın, yazıyı uygulayan ucunun eğimine ka-dar tüm detaylar hesaplanmıştır. Yazının yazıldığı kalem ucu ile yapılan nokta birim ölçü alınmış, varak boyutu ile ona yazılacak yazı büyüklüğü arasındaki uygun ölçü de belirlen-miştir(1).

Emeviler devrinde (661-750) muhtelif tip vesikalar için, çeşitli boyutlarda varaklar ve bunlara uygun büyüklükte yazılar için standart kalemler saptanmıştır(2).

Başlangıçta varak boyutuna en uygun yazı büyüklüğü aranmış, en büyük boy, kalemin ağız eni ölçü kabul edilerek, bunun üçte biri, yarısı ve üçte ikisi ile daha küçük kalemler tesbit edilmiştir. Yazı boyutları üçte bir, üçte iki, yarım gibi tam kalem ağzının eninden çıkarılan nispetlere bağlı kalmamış, bunların çok katları ve az katları kullanılarak ara boyutlar da çıkarılmıştı. Kalem ağzlarının enlerindeki matematiksel oranlar, bunlarla yazılacak yazıların sadece kalınlıklarını etkilemekte, buna karşılık elif harfinin, dolayısıyla diğer harflerin boyları ve yatık harflerin enine uzunlukları kalem ağzının eninin karesi ile tesbit edilmekte idi(3).

İslâm dünyasında, yazı için bu standart ölçüleri yaratan sanatçılar, yazının süs-lenmesinde de belirli bir oranlar sistemi geliştirmiş olmalıydılar.

Bu konuda yazılmış herhangi bir belgeyi tesbit edemediğimizden, eserlerden ha-reket ederek, onları inceleyerek, ne gibi kuralların uygulanmış olduğunu saptamaya çalış-tık.

Çalışmamızı kitap sanatı bakımından çok zengin örnekler vermiş olan; çok çeşitli etkiler altında yeni sanat kuramları arayışında bulunan XV.yy.ı izleyen, klâsik üslupların doğduğu XVI.yy. ile sınırlamayı uygun bulduk. İnceleyeceğimiz eserlerin tesbitinde,

yapım tarihi kesinlikle bilinenler öncelikle ele alındı. Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığının zengin koleksiyonundaki eserler ile İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi ve Türk İslâm Eserleri Müzesindeki eserlerden örnekler seçildi.

Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığında korunan 16.yy.a ait 124 Kur'an ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinden seçilen 68 Kur'an incelendi. Bunlar arasında tezhibli olan ve devrin özgün özelliklerini taşıyan eserler seçildi. Türk İslâm Eserleri Müzesinde konuyla ilgili Kur'anlar da karakteristik özellikleri göz önünde tutularak çalışmamız içine alındı. Bu eserlerin sayfa düzenlerinin hazırlanışında ölçü ve oranları bulmak için birim ölçü araştırması yapıldı ve bunlar şema çizimlerle sunuldu.

Ayrıca sayfa düzeninin kağıt boyutları ile olan ilişkisini anlayabilmek için kağıtlar üzerinde de duruldu.

NOTLAR

- 1- Kutbetü'l-Muharrir (öl. 154/771) ilk defa varak boyutuyla ona yazılacak yazı büyüklüğü arasındaki uygun ölçüyü tesbit etmişti (Kalemu't Tumar).
Nedim 1871 s.7-8
Çetin 1992 s.21
Huart 1972 s.21-93
- 2- Standart boyların en büyüğü olan tumar, Emevî halifelerinin buyruklarına için kullanılmıştı. Daha sonraki yıllarda da İslâm hükümdarlarının meliklerine gönderdikleri mektuplar tumar kalemî ile yazılmıştı.
Nedim 1871 s.7-8
Kalkaşandî 1915 s.192-194
- 3- Çetin 1992 s.22 vd.
Derman 1993 s.375

2. KUR'AN YAZIMININ TARİHSEL GELİŞİMİNE GENEL BAKIŞ

İslâm dünyasında bilinen en erken tarihli Kur'anlar yatay kitaplar halindedir. Çoğunlukla tahta kapaklı cilde sahip olan bu Kur'anlarda yazı malzemesi olarak parşömen kullanılmıştır. En yaygın olarak yatay ve dikey hatların belirginleştiği dinamik, dekoratif bir sisteme sahip olan kûfî hat ile yazılmışlardır(1).

VII-VIII.yy.a ait İslâmî kitaplarda ve Kur'anlarda yatay biçimin tercihi, kûfî yazının kendi karakteristik özelliğine veya mimaride kullanılan Kur'andan bazı ayetleri içeren yazı kuşaklarının örnek teşkil etmesine, kullanılan malzemenin boyutuna ve dokusuna bağlı olduğu düşünülmektedir(2). Çoğunlukla sepya rengi mürekkep ile yazılmış bu Kur'anlar arasında günümüze gelen bazı varak parçalarından anladığımıza göre, renkli parşömen üzerine gümüş veya altın kûfî hat ile yazılmış olanları da vardır(3). Okuma kurallarını gösteren işaretlere sahip olmayan bu Kur'anların VII.yy. sonlarına doğru yazılmış olanlarında kırmızı ve metinden farklı bir mürekkeple işaretlendirildikleri de izlenir(4)*

Bu yüzyıl içersinde Kutbet ül-Muharir, (154/771) ilk defa varak boyutu ile ona yazılacak yazı büyüklüğü arasındaki ölçüyü tayin etmiştir(5).

IX.yy.a ait Kur'anlarda bazen harflerin etrafının konturlarla belirlenip içlerinin doldurulduğu görülür. Elif harfinin özellik gösterdiği ve alt ucunun hafifçe sağa döndüğü de belirlenmiştir(6).

İslâm dünyasında hattatlık bakımından bilinen en eski Kur'anlardan birisi de Amr Camiinde bulunan Amacur Kur'anıdır. Mısır Milli Kütüphanesinde korunan IX.yy.a ait bu büyük boyutlu Kur'an, (117x98 cm) Ali bin Amacur tarafından vakfedilmiştir. Ali bin Amacur, 256-64/770-869 yılları arasında Şam Valisi olan Amacur ut Turkî'nin oğlu idi(7).

Türklerde Kur'an üretiminin İslâmiyeti kabul ettikleri 9.yy.dan itibaren başladığı düşünülmektedir. 8-9.yy.larda Türk oldukları bilinen Kur'an ulemaları yetişmiş bulunmaktaydı. Bunlardan Abu Müzahim bin Yahya bin Artuç bin Hakan (248-326/862-937) ve

* Metnin hatalı okunmasını önlemek için Irak Valisi Ziyad bin Elbihi'nin (153/673) emri ile Ebu Esved harfleri harekelendirmiştir.

Ahmed bin Muhammed bin et Tayyib el Curcanî (öl. 198/716) bu alimler arasında önemli isimlerdi(8).

X.yy. başlarında İslâm yazısı Bağdat'ta İbn-i Mukle (886-940) ile kuralları belirli bir sanat kimliği kazanmıştır. İbn-i Mukle hattatların sezîşleri ile yakalamağa çalıştıkları ölçüleri her harfi elif harfine göre oranlayarak hüsnü hat kurallarını belirlemiştir(9). Daire-den gelişen bu geometrik düzenlemeler sistemi üzerinde araştırmalar yapılmıştır(10).

X.yy.dan önce yazılan Kur'anlarda yuvarlak katlı kûfî kullanılmış, İran'da doğu kûfisinin çeşitli biçimleri tercih edilmiştir(11).

X.yy.dan itibaren Kur'an yazımcılığında kağıt kullanımı ağırlık kazanmakla birlikte IX-XIV.yy.lar arasında parşömen, kalın esmer kağıt da zaman zaman tercih edilmiştir(12).

XI.yy.a kadar devam eden kûfî hatlı ve yatay düzendeki Kur'anlar; bu yüzyıl içerisinde yerini dikey biçime bırakmışlardır.

İbn al Bevvab'ın (Abu'l-Hasan Ali İbn-i Hilal, öl: 413/1022) Bağdat'ta yazmış olduğu 391/1001 tarihli, Chester Beatty Library'de korunan Kur'anı yatay biçimden dikey biçime geçişte bir köprü gibidir(13).

Kur'an yazımcılığında XII.yy. ortalarından itibaren nesih ve reyhanî hattın dışında yazıdaki yeknesaklığı yok etmek için sülüs, muhakkak ve talik hat kullanılmıştır. Ayrıca süslü kûfî hat ile yazılmış Kur'anlar da vardır(14). İspanya ve Kuzey Afrika'da ise magribi kûfisi tercih edilmiştir(15).

XII.yy. sonlarında küçük ebatlı reyhanî hatlı Kur'anlar görülmeye başlanmış, önemi belirlenmek istenen bölümler, metin arası açıklamalar, küçük yazı, altın veya farklı renkli mürekkeple yazılmıştır(16). Kur'an üretiminde bu yüzyılda büyük ve küçük yazıların aynı sayfada birlikte kullanıldığı örnekler de görülür. Nesih, muhakkak, sülüs ve kûfî hatların birlikte kullanımı 12.yy. İran Kur'anlarında yaygınlaşmıştır. Muhakkak ve küçük reyhanî hat ile yazılan Chester Beatty Library'de korunan 1186 tarihli Kur'an; büyük ve küçük yazıların birlikte kullanıldığı en erken örnek olmalıdır(17).

XIII.yy.dan itibaren Kur'an yazımcılığında talik hat kullanılmış(18), XIII.yy. ikinci yarısında reyhanî hatlı Kur'anlar tercih edilmiştir. Muhakkak hat, XIII.yy.da Memlûk ve İlhanlılarda Kur'an yazımcılığında ana yazı çeşidi olmuş yine bu yüzyılda nesih ve sülüs hatlı Kur'anlara da yer verilmiştir. Memlûk döneminde tek cilt ve büyük boy Kur'anlar tercih edilmiş, nadir örnek olarak iki bölümlü Kur'anlara yer verilmiştir(19). Anadolu'da XIII.-XIV.yy.da kare biçimli Kur'anlar hazırlanmıştır(20).

Kur'an üretiminde XIV.yy.da muhakkak hat ve çerçevesi sayfalar standart olmuştur. Küçük ve büyük boy reyhanî hatlı Kur'anlar XIV.yy.da İran'da yaygınlaşmış(21), 1330 tarihinden daha geriye gitmeyen otuz cüz veya iki bölümlü Kur'anlar hazırlanmıştır. 1320-1331 tarihleri arasında ise daha çok reyhanî hatlı orta boy Kur'anlar üretilmiştir. Cihangir Baybars'ın (1308-1309) 1304-1305 tarihli Chester Beatty Library'de korunan sülüs hatlı, yedi bölümlü ve her bölümdeki ketebede hattat imzası olan Kur'anı ünik bir örnektir. Timurlu döneminde, XII.yy.da olduğu gibi ilk, orta ve son satırları muhakkak, sülüs, ara satırları nesih veya küçük reyhanî hat ile yazmak oldukça yaygındı. Bu prensip Anadolu'da da benimsenmiş Ebu'l-Mecd Cemaleddin Yakut b.Abdullah el Musta'sımî (ö. 698/1298) büyük boy Kur'anlarda muhakkak sülüs, reyhani, nesih hattı tek sayfa düzeni içersinde kullanmıştır. Osmanlı Kur'an yazımcılığında ise bu tarz sayfa düzenine sahip Kur'anlara Yakut üslubu denildiği bilinmektedir.

XIV.yy.ın ikinci yarısında camii ve türbelere vakfedilmek için büyük, tek cilt Kur'anlar yaygınlaşmış, çabuk okumayı kolaylaştırmak için otuz cüzlük ve iki bölümlü Kur'anlar da üretilmiştir. Harfler incelmış, sure başlığı yazısı için ince hatlı doğu kûfisi tercih edilmiştir(22).

XIV.yy.ın çok çeşitli Kur'anlarına karşılık XV.yy. Kur'anları daha mütevazî ölçüdedir. Boyutlar Timurlu dönemine nazaran küçülmüş, kareye yakın biçim önemini yitirmiştir. İslâm dünyasında 1400'den sonra üretilen Kur'anlar yapıldıkları bölgelerin özelliklerini de yansıtırlar. Kur'anlar otuz cüz, iki bölüm ve daha çok tek cilt halinde hazırlanmakta idiler(23).

XV.yy.da sure metninin yazımında büyük boyutlu Kur'anlarda muhakkak hat, genelde ise nesih hat tercih edilmiştir. Harfler ve satırlar incelmıştır. Aynı sayfada değişik hatların kullanımı prensibi devam etmiştir.

XVI.yy.da sure metninin yazımında ana yazı çeşidi nesihdir(24). XIV. ve XV.yüzyıllarda yaygın olan sure metninin bloklara bölünerek yazılması prensibi; XVI.yy.da abidvi ölçüdeki Kur'anlar için standart şema olmuştur. Aynı sayfada değişik yazıların kullanımı daha az tercih edilmiş; İran Kur'anlarında sıkça kullanılmıştır.

Sure metninin yazımında İran Kur'anlarında; ince ve zarif bir nesih, sülüs, büyük boyutlar için muhakkak hat tercih edilmiş, sona falname ve hatim duası ilave etmek, aynı sayfada değişik yazı çeşitleri kullanmak gelenek halini almıştır(25). Bu yüzyılda Hindistan bölgesinde üretilen Kur'anlarda nesih veya muhakkak-nesih karışımı bir hat kullanılmıştır(26).

XVI.yy. Osmanlı Kur'anlarında ise Şeyh Hamdullah'ın (1429-1520) ayırd edilebi-
len nesihî sure metninin yazımında değışmez bir görüntü olmuştur.

Genellikle hat ve tezhibin estetik bir bütünlük içersinde olduğu XVI.yy.a ait
Kur'anlarda sure metni, çoğu zaman her iki sayfayı da kaplayan bir süsleme programı ile
bütünlüşmiş, tezhibli bir sınırla çevrelenmiştir.

NOTLAR

- 1- Atıl 1975 s.11
Bosch ve Petherbridge 1981 s.25
- 2- Atıl 1975 s.11
Ettinghausen 1939 s.1942
- 3- Bosch ve Petherbridge 1981 s.56-57
Moritz 1948 s.506
Atıl 1975 s.11
Welch 1985 s.36
- 4- Çetin 1992 s.16-17
- 5- Çetin 1991 s.21-24
- 6- Moritz 1949 s.506
Atıl 1975 s.2
Safadî 1978 s.11
- 7- Esin 1984 s.1-2
- 8- Esin 1978 s.160
- 9- Derman 1993 s.375
Çetin 1992 s.24
Safadî 1978 s.17-18
Abbott 1939 s.34-36
Tabaa 1991 s.121
10. Ahmet Mustafa; The Scientific Construction of Arabic Alphabets, 1979. Ulaşamadığım bu bilgi;
Soucek 1979 s.21'den alınmıştır.
Abbott 1939 s.31-36
11. James 1988 s.23
12. Moritz 1949 s.503
James 1988 s.23
13. James 1988 s.37
Safadî 1978 s.11-19
14. James 1988 s.25
15. James 1988 s.23
16. James 1988 s.35, 200
James 1990 s.35
Ettinghausen 1939 s.1939

17. James 1988 s.21
18. James 1988 s.10
19. James 1988 s.21
20. James 1988 s.174
21. James 1988 s.20
22. Lings ve Safadî 1976 s.66
23. Atil 1975 s.27
Lings 1976 s.74
24. James 1988 s.23
25. James 1992^b s.113
26. James 1992^b s.11

3. KUR'AN NÜSHALARININ HAZIRLANMASI

İslâm dünyasında insanlığa sunulmuş en son kitab olduğuna inanılan Kur'an-ı Kerim; insanların ve toplumların maddî, manevî, dünyevî ve ahiret hayatı ile ilgili ihtiyaçlarına cevap veren bir kaynaktır. İslâm dininin ana kurallarını, her türlü sosyal ve ahlak kaidelerini bir bütünlük içinde insanlara bildirilen kutsal Kur'an'ın ayetleri vahiy yoluyla Hz.Muhammed'e Arap dilinin Kureyş lehçesi ile indirilmiş ve yirmi üç yılda (610-632) tamamlanmıştır(1). Kur'an; Hz.Ebubekir döneminde (632-34); vahiy katiplerinden Zeyd bin Sabit tarafından sayfalara yazılmıştır. Hz.Ömer'in kızı Hafsa'da bulunan bu suhulardan Hz.Osman (644-656); bir nüsha hazırlatmıştır. Bu nüshadan (Mushafu'l-İmam) Zeyd bin Sabit Abdurahman b. Amir b. el-Aş, Abdullah b. Zübeyr, İbn Abbas ve Abdurahman b. el-Hariş b. Hisam'a birer nüsha istinsah ettirilmiştir. Bir tanesini kendisinde muhafaza ederek diğerlerini de Kufe'ye, Basra'ya, Şam'a ve bazı rivayetlere göre de Mekke'ye, Yemen'e, Bahreyn'e göndermiştir. Bu mushaflar eski muelliflerin Mekkî ve Medenî diye adlandırdıkları hat ile yazılmışlardı(2).

Kur'an'ın içindeki ayetlerde Kur'an'ı nitelemek için kullanılan ve sayıları elli beş ile doksan arasında değişebilen tanımlardan en çok tekrarlananı El-Kur'andır(3). Hazırlanmış boyuta göre de değişik isimler alan Kur'an; yüz on dört suredir(4). Sureler birbirlerinden başlarındaki besmele ile ayrılırlar. Sadece dokuzuncu surede besmelenin bulunmaması bu surenin muhtemelen bir öncekine bağlı olduğunu veya içeriği bakımından besmeleyi gerektirmediğini düşündürmektedir(5)* Sureler isimlerin başlangıcındaki ilk sözcükten veya o surenin konusu ile ilgili önemli bir tanımdan almaktadırlar. Surelerin bölümleri olan ayetler bir birlerinden durak denilen ve çoğu zaman değişik biçimler gösteren noktalar ile ayrılmaktadırlar(6).

Sure ve ayet bölünmesi dışında cüz, hizib, aşır gibi okuma kuralları ile ilgili işaretler Kur'an'a sonradan eklenmişlerdir. Eski tarihli Kur'anlar incelendiklerinde bu işaretlerin beşer ve onar ayet ara ile geldiklerinde farklı biçimde oldukları görülmektedir. Çoğu zaman yazı ile sayfa kenarında belirtilen bu işaretlere beşte bir, onda bir anlamında hams ve aşır denilmektedir. Çeşitli Kur'anlarda farklı şekilde biçimlendirilip bezenen bu işaret-

* Allah'a ortak koşanlara sert bir ihtar olan sure'de bismillah ile başlamanın anlamsızlığının geçerli olduğu düşünülmektedir. XVII/30. ayetinde "Bismillah" tekrarlanmıştır.

lerden cüz ve hiziblerin yerletirilişinde sayfa sayısı, dolayısıyla ayetlerin uzunluğu esas alınmaktadır. Otuz cüzden oluşan Kur'an'ın her cüzünde dört hizib bulunmaktadır. Bu tak-simata göre hazırlanan Kur'an'ın birinci cüzü ilk sayfada bezeme olduğu için yirmi bir, otuzuncu cüz kısa surelerin başlıklarından dolayı yirmi dört, diğer cüzler yirmişer sayfa-dır. Buna göre de hizibler beş sayfada bir yerleştirilmişlerdir. Kur'anda sureler tarih sırası izlemezler. Sureler uzunluklarına göre sıraya konulmuş en eski sureler kısa olduklarından en son bölüme yerleştirilmişlerdir(7). Bunun sonucunda, son kısımda görülen kısa surele-rin başlık bezemelerinin kısa aralıklarla kullanılması tezhip yoğunluğunu arttırmış, baş ve son arasında bir süsleme bütünlüğü de sağlamıştır.

Kur'an'a duyulan saygı sonucunda onun en iyi şekilde yazılıp bezenmesi tüm İslâm dünyasında özellikle Türklerde adeta ibadet sayılmış hiç bir güzellik yeterli görül-memiştir.

Kur'an'ın çoğaltılması düşüncesi hat ve kitap sanatlarının büyük ölçüde gelişme-sine neden olmuştur. Değişik boyutlarda Kur'an yazmak, bezemek ve ciltlemek önemli bir sanat kolu haline gelmiş, özellikle İstanbul'da hazırlananlar büyük ün kazanmışlardır.

3.1. Zahriye Sayfaları

Üzerinde sunu yazısının bulunduğu, esas metinden önce gelen ve onu vurgula-yan zahriye sayfalarında 11.yy.da; sınırları belirli dikdörtgen alanların sıvama tezhible be-zendiği görülür.

12.yy.da yerleşen dikdörtgen sayfa tasarımı 13.yy.da da devam etmiş, bu sayfa-larda yüzyılın sonunda yuvarlak biçimlere de yer verilmiştir(8). Ayrıca bu yüzyılda daha erken örneklerde görülen Kur'an'daki sure, ayet, kelime, durak vs. ile ilgili sayıları belirt-me adeti de kaybolmuştur(9)*

14.yy. başlarına ait zahriye sayfalarında, yatay üçe bölünme, ortada merkezi dörtgen bölüm, üstte ve altta paftalar yaygın bir şema olmuştur. Geometrik biçimlere kompozisyonlarda yer verilmiş, etrafı genişçe bir bordürle çevrelenmiştir(10).

Sanatsal değeri olan Kur'an'larda ise başta ve sonda çift zahriye sayfaları yer al-maktadır. Kur'an ayetlerinin dekoratif kullanımı yaygınlaşmış, daha çok LVI/77-79 ayeti zahriye sayfalarında ve ciltlerin sertab kısımlarında kullanılmıştır.

* Kur'anla ilgili sayısal bilgileri verme geleneğinin İbn al Bevvap tarafından geliştirildiği düşünülür.

15.yy.da sayfanın merkezinde üzerinde sunu yazısının bulunduğu rozetler ve madalyonlar önem kazanmaktadır. Geometrik bölünmenin de devam ettiği bu sayfalarda zaman zaman zemin rengi olarak, bezenmiş kağıtların kullanıldığı görülmektedir. Bu yüzyılda da ayetlerin dekoratif kullanımı ve ayetlerle ilgili sayısal bilgileri verme geleneği az da olsa devam etmiştir.

15.yy.ın ikinci yarısı ve 16.yy.lın başlarındaki örneklerde birden fazla zahriye sayfası olduğu bunlara son da yer verildiği görülmektedir. Sunu yazısı olmayan bu sayfalarda tam sayfayı kaplayan levha tezhip biçiminde, sınırlandırılmayan desenlerden alınan kesitler şemse veya madalyonların kaydırılmış eksenle sıralandırılmasıyla bezeme tasarımı yapılmıştır.

16.yy. ortalarından itibaren ise üzerinde daha çok Kur'andan bir ayetin bulunduğu madalyon, altıgen, sekizgen, oval biçimli etrafı tığlarla şekillendirilmiş bezemeler bu sayfalara yerleştirilmiştir. Ayrıca bu yüzyılda üzerinde sunu yazısının bulunduğu şemse-ler, tam sayfa düzeninde şemse-köşebent kompozisyonlarının kullanıldığı tasarımlar da yapılmıştır. Daha önceki yüzyıllarda görülen çift zahriye sayfaları kaybolmuş, son bölüme hatim duası ve fالname eklenmiştir.

3.2. Sayfaların Cetvellenmesi

Kur'anlarda sure metnini sınırlayan sayfa kenar boşluklarından ayıran, bölümlen-yen cetveller; kalın ve ince çeşitli çizgilerden oluşurlar. 7-8.yy.lara ait örneklerde sure başlığının etrafının yatay dörtgenle belirlenmesi şeklindedirler. Bu 11.yy.da, açılış sayfalarının ve sure metninin çevrenmesi şeklinde belirir. Genellikle altının kullanıldığı bu çerçevelenme prensibinin 13.yy.a kadar devam ettiği görülmektedir(11). Cetveller iki ince çizgiden oluştuğu gibi genelde içleri altın ile doldurulmuşlardır.

14.yy.da Fatiha ve Bakara suresi cetvelle bölümlendirilmiş, buşuna 16.yy. boyunca sürmüştür. Bu yüzyılda kırmızı tahrirli cetveller; yüzyılın ikinci yarısında altının da kullanıldığı, açık ve koyu mavi çizgili olanları da vardır.

15.yy.da genelde altın koyu ve açık mavi çizgili cetvellerin devam ettiği görülmektedir(12).

3.2.1. Yazı Alanı, Tezhip Alanı, Koltuk, Sure Başlığı, Tığ, Güller ve Ketebe

Erken tarihte yazılmış olan Kur'anların daha önce belirttiğimiz gibi okuma kuralları ile ilgili işaretleri olmadığı saptanmıştır.

8.yy. başlarına tarihlenen Kur'anlarda sure adlarının etrafı çerçevelenmiş veya Sure adının yazımında altın kullanılmıştır. Bazen sure zemininde altın kullanıldığı bu örneklerin çerçevelerinde geometrik bezemelere, kaçınıcı sure ve nerede nazil olduğuna yani yeryüzüne indirildiğine dair bilgilere de yer verilmiştir. Sayfa kenarında; sure başlıkları- na veya sure metnine bitişik yarım yuvarlak, üçgen biçimler yer alır. Bunlar tabula ansata formunun paraleli olarak değerlendirilmişlerdir(13).

Her beş ayetten sonra altın bir harfin, her on ayetten sonra ise etrafı konturla bezenmiş bir başka harfin sayfa kenarına yerleştirilmesi aynı yüzyıl içerisinde benimsenmiş, bu düzen 14.yy.ın ikinci yarısına kadar devam etmiştir(14).

8.yy.dan itibaren sayfa kenarına okuma kuralları ile ilgili yazıların yerleştirilmesi ve bu yazıların zeminlerinin süslenmesi yaygınlaşmıştır(15).

9.yy.da ise çift çizgi ile belirlenen harfler veya metinden farklı bir renkle yazılan sure başlıkları görülmektedir(16). Ayrıca yine sayfa kenarında, üzerinde sure sayısının da bulunduğu üst ve alt kenara bitişik, dairesel veya iri palmet biçimli dekoratif bezemelerin Kopt kumaşlarıyla benzerlik gösterdiğine işaret edilmiştir(17).

10.yy.da Fatiha ve Bakara suresine sayfa ayırma düzeni belirginleşmiş, bu iki sure bir sayfanın iki yüzüne yerleştirilmiştir(18). Bu yüzyılın ortalarından itibaren cümlelerin sonunu belirleyen harflerde görülen süsleme 10.yy. üçüncü çeyreğine kadar devam etmiştir.

11.yy.da sure metninin çerçevelendiği ve sayfa düzeni tasarımının yapıldığı düşünülür. Sure başlıklarında ise madalyonlarla bölünme yapılmıştır(19).

12.yy.dan sonra sure başlıkları dikdörtgen çerçeve içersine alınmış, içinde sure adının yazılı olduğu oval kartuşun iki ucu yuvarlak madalyonlar ile biçimlendirilmiştir. Paralellerini Bizans ve Suriye yazmalarında gördüğümüz bu sure başlığı biçimi en geniş uygulamasını 11-12.yy.lara ait Kur'anlarda bulmaktadır(20).

13.yy.da Fatiha ve Bakara suresinin taçlandırılmasında surenin üç taraftan çerçeveye alınması ve çift sayfa dengesi göz önünde tutulmuştur(21). Bazı örneklerde ise Fatiha ve Bakara birbirini izler. Reyhanî, sülûs, muhakkak hat; sure başlığının yazımında kullanılmış, surenin numarası, nerede nazil olduğu bir bölüm içerisinde belirtilmiştir. Sayfa kenarında ise sayfa boyunca uzanan dörtgen, mihrabiye biçimli bir kemer formu için yerleştirilmiş güller görülmektedir. Çoğunlukla bu yüzyılda mavi renk ile seyrek çekilen tığlarda uzunca düz bir çizgi, yana doğru açılan doldurma motifler vardır.

14.yy. Kur'an'ın ilk iki suresi cetvelle bölümlendirilmiş, sure metninin etrafındaki çerçeve ve surelerinin isimlerinin yazılı olduğu alanlar tezhiplenmiş, sayfa kenarına yine sayfa boyunca uzanan değişik biçimli güller yerleştirilmiştir(22). Önceki yüzyıllarda görülen sure başlıkları ile ilgili sayısal bilgiler kaybolmaya başlamıştır.

14. yy. ikinci yarısında çift sayfa tasarımlarında; üst ve alt bölümlerin geniş tutulduğu yatay üçe bölünme söz konusudur. Sure metni dikey üçe bölünecek yazı alanı ve sure başlığı arasında adeta bordür görünümünde koltukları oluşturmuştur. Üç taraftan geniş bir bordürle çevrelenen sayfalarda, sayfanın tamamını kaplayan tezhip ile çift sayfa prensibi tek bir kompozisyon tasarımı olarak gerçekleştirilmiştir.

Tığ 13 yy. geleneğinde incelen hatları ve sitrilize motifleri ile sayfa boyunca uzanmaktadır.

15 yy.da doğu kûfisi incelmış hatlarıyla sure başlıklarında kullanılmışlardır(23). Bu yüzyılda da metnin altın ve renkli cetvellerle bölümlendirilmesi prensibi devam etmiştir. 14. yy. ikinci yarısında görülen merkezi dörtgen şema 15 yy.da da önemlidir. Sure metnin yazılı olduğu sayfalarda pembe veya renkli taramalı zemine siyah vs. konturlu dallar ve yapraklar üzerine sıralanan çiçekler kullanılmıştır. Dış bordürde, ortaya gelecek şekilde, bazen etrafı dilimli, üçgen biçimler yerleştirilmiştir. Ayrıca bordürlerde madalyonlar da görülmektedir. Sanatsal değeri olan Kur'anlar da ise çift açılış ve kapanış sayfaları vardır.

Tığlarda yine mavi renk tercih edilmiştir. Tezhip rengine göre kırmızı ve yeşilde kullanılmış, geometrik biçimlerle şekillendirilmişlerdir.

16. yy.da kûfinin ve sülüsün çeşitli biçimleri sure başlıklarında kullanılmıştır. Fatıha ve Bakara suresinin başlangıcının yazıldığı sayfalarda metin merkezi dörtgendedir. Tezhipli sayfalarda kuvvetli bir simetri vardır Sayfalar hem tek başlama hem de çift sayfa simetrisi düşünülerek tek bir kompozisyon olarak bölümlendirilmişlerdir. Sayfalardaki bezemeler üç taraftan ortaya gelecek şekilde; üçgen, yarım yuvarlak, yarım şemse-salbek ten oluşan biçimlerle ağız kenarına doğru genişletilmişlerdir.

Tek sayfa serlevhalarda, sayfa metni genişliğince sure başlıkları yer alır. Yatay dikdörtgen biçimli sure başlıklarında çoğu zaman bir alınlık kısım vardır. Bu alınlık; dilimli, üçgen, yarım daire veya düz bordür şeklindedir. Sure metninin yazılı olduğu satır araları genellikle altın yuvarlak biçimlerle çevrelenmiştir. Durak yerlerinde ise uzun süslü altın noktalar kullanılmıştır.

Birbirine paralel çizgilerden oluşan tığlar, sayfa boyunca uzanırlar. Negatif bezemeler, 16. yy. ortalarına doğru naturalist üslûpta çiçekler ve tezhip motifleri ile zenginleştirilmişlerdir. Tığlarda kullanılan mavi rengin yanında zaman zaman altın tercih edilmiş, çeşitli bezemeler alternatifli kullanılarak adeta ikinci bir tezhip sahası yaratılmıştır.

Güllerde yuvarlak biçimler tercih edilmiştir. Bir sayfa boyunca dekoratif mahiyette sıralandırılmışlar bazen de fonksiyonlarına göre değişik biçimde şekillendirilmişlerdir.

Konumuz olan XVI. yy. Osmanlı Kur'anlarının kimlerin eliyle çoğaltıldıklarına, yani hattatlarına baktığımızda saray için en çok Kur'an-ı Kerim yazan hattatlar arasında Şeyh Hamdullah'ı buluruz Kırk yedi tane Kur'an-ı Kerim yazdığını kaynaklardan öğrenmekteyiz(24).

Kur'an'ın çoğaltılması sanat etkinliklerinin en önemli alanı olmuşsa da X. yy.dan önceye tarihlenen Kur'anlarda ketebe kaydına rastlanmamaktadır. Ketebe yazısı için çoğunlukla tevkii rik'a ve sülûs hat tercih edilmiş, XIV. yy.da yazılar yarım yuvarlak biçimlerle çevrelenmiştir. Levha şeklinde veya üçgen ile bölümlendirilmiş, daire içine alınmış ketebelerin boş kalan yüzeyleri bezenmiştir(25).

Hattat imzası bulunan Timurlu dönemine ait Kur'anlarda ise tevkii ve rik'a hat tercih edilmiştir.

XVI. yy.da sayfanın yarısının boş bırakıldığı ketebeler bulunduğu gibi; tam sayfayı kaplayan levha şeklinde, geometrik biçimler, bölümlendirilmiş veya şemse-köşebent kompozisyonlu, zengin bezemeli olanları da vardır.

NOTLAR

- 1- Hamidullah 1965, s.12
- 2- Buhl 1955, s.1001-1003
Çetin 1992, s.16
- 3- Yıldırım 1983, s.12
Doğrul 1947, s.IV-VIII
- 4- Kur'an hazırlandığı boyutlara göre de değişik isimler alır. Camii Mushafı, Büyük Kıt'a Kur'an, Vezir-i kıt'a Kur'an, küçük kıta Kur'an, sancak Kur'anı-ı Derman 1979^a, s.7-12
- 5- Hamidullah 1965, s.50-51
Ahmet Cevdet 1985, s.50
- 6- Gündüz 1978, s.344-45
- 7- Yıldırım 1983, s.53-57, 125 v.d.
Doğrul 1947, s.VIII-X
- 8- Ettinghausen 1939, s.1939
- 9- James 1988, s.24, 26
- 10- Lings 1976, s.115
- 11- Akimushkin ve Ivanov 1979, s.48
- 12- Arseven 1983, s.332-333
Pakalın 1983, s.268
- 13- Atıl 1975, s.11
Ettinghausen 1939, s.1943-44
Lings 1976, s.74
Herzfeld 1916, s.189-199
Sachers 1932, s.1881
- 14- Ettinghausen 1939, s.1941
- 15- James 1988, s.22
- 16- James 1988, s.22-23
- 17- Ettinghausen 1939, s.1941-42
James 1988, s.24
- 18- James 1988, s.23
- 19- James 1988, s.23
- 20- Ettinghausen 1939, s.1943

- 21- Atil 1981a s.25.
- 22- James 1988, 14, 17, 23.
- 23- James 1988, s.172.
- 24- Rado b.t.y. s.28-54.
Ünver 1967, s.89-90.
- 25- James 1988, s.26.

4. KATALOG

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: Y.913
Katalog No	: 1
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt 564 yaprak Yaprak boyutu: 16 x 11 cm Cetvelli kısım: 9.3 x 5.4 cm Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 5.2 cm Yazı cinsi: Nesih
Ketebe kaydı	: y.564b a) Hattatı: Hamdallah el maruf bi ibn aş Şeyh b) İstinsah tarihi: 897/1490-91 c) Müzehhibi: Ketebe tezhibi Sami Okyay'a aittir.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: -
Cild	: Mücevherli cildi çıkarılmış, şimdiki cildi Necmettin Okyay tarafından yapılmıştır. Kahverengi deri, altın yıldız alttan ayırma levha baskıdır. Miklep ve alt kapak da aynı düzendedir. İç kapakda gömme şemse-salbek-köşebent düzeni vardır.
Yayın	: Art Treasures 1966, Cat 180, s.101. Atıl, 1980, s.158-159, Res.69. Mahir, 1990, s.8-9. Derman, 1982, nr.1. Türk, 1969, s.94.

Eserin 1b-2a'daki karşılıklı zahriye sayfası levha şeklinde tezhiblenmiştir. Resim:1-2; Çizim 1. Ortada bulunan dikdörtgen bölümün ana şeması sınırlandırılmamış geometrik biçimlerden meydana gelmiştir. Bu kompozisyonda birbiri içinden geçen dairelerin kesişmelerinden oluşan bölümler, çok kenarlı geometrik biçimlerle şekillendirilerek kompozisyonda hareketlilik sağlanmış, çeşitli çokgenler ve ortada dilimli madalyon elde edilmiştir. Böylece dikdörtgen bölümlerde lacivert ve altın dengesi sağlanmıştır. Bu bölümler ince beyaz bir şeritle sınırlandırılmıştır. Altın zeminli olanlarda kıvrım dallar arasında gölgeli boyanmış pembe, kırmızı, mavi, turuncu, açık yeşil hatayı, grubu çiçekler ve küçük sivri yaparkalır vardır. Lacivert zeminli olanlarda ise rumilerin oluşturduğu kapalı formlar ve bunlardan çıkan kıvrım dallar üzerine sıralanan hatayı gurubu çiçekler ana iskeleti oluştururlar. Bu dikdörtgen panoyu kenardaki bordürden ayırmak için kullanılan cetvel; altın zencerek ile bezenmiştir. Kaydırılmış eksenle sıralanan rumilerle sınırlandırılmış lacivert zeminli kapalı formların oluşturduğu bölümler, bordür kompozisyonunu meydana getirmektedir. Altın hafifletilmiş renk ayrımı olarak ara bölümlerde kullanılmıştır. Köşelere ve üçgenlerin merkezlerine gölgeli boyanmış beyaz hatayiler yerleştirilmiştir. Bordür bunlardan çıkan kıvrım dal üzerinde sıralanan mavi, beyaz, kırmızı, pembe hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir. Kompozisyon lacivert tuğlarla son bulur.

Eserin 2b-3a, karşılıklı iki sayfadan oluşan ikinci zahriye sayfasında serlevha tezhip görülür. Resim 3-4; Çizim 2, ortadaki dörtgen alan ince kurtçuk cetvel ve altın zencerek ile üst ve altta iki pafta, ortada ise kare bölümlere ayrılmıştır. Bunlar bordürle çevrelenmektedir. Ortadaki kare panonun ana şeması sınırlandırılmamış geometrik düzenden alınan kesitlerden oluşur. Dairelerin biçimlendirdiği alanlar ve kesişmelerinden meydana gelen düzlemler değişik çokgenler şeklinde biçimlendirilmiş, kompozisyona hareketlilik sağlanmıştır. Beyaz bant ile sınırlandırılan bu bölümlerde altın ve lacivert dengeli kullanılmıştır. Lacivert zeminli merkezi madalyonda rumilerin meydana getirdiği kapalı formlar içersine alternatifli olarak beyaz hatayı ve üçlü çiçek yerleştirilmiştir.

Bordürde sürekli devam eden rumilerin oluşturduğu kapalı formların zeminleri altın olup ortalarına gölgeli boyanmış hatayı gurubu çiçekler yerleştirilmiştir. Zemin açık mavi goncalarla bezenmiştir. Bu kapalı formlardan çıkan dallar daha küçük kapalı formlar oluşturmuştur. Bunların içerside küçük çiçekler ve yapraklarla bezenmiştir. Lacivert zeminli bordür, bu kapalı formlardan çıkan kıvrım dallar ve gölgeli boyanmış pembe, mavi, turuncu çiçekler ve yapraklarla doldurulmuştur. Bordür uzun kenarında kubbe biçiminde dışarı taşmaktadır. En dışta ise lacivert tuğlarla kompozisyon tamamlanmıştır.

Altta ve üstte bulunan yatay dikdörtgen paftanın bezemesi birbirinin aynıdır. Ortada altın zeminli kartuş içersinde beyaz sülüs ile temiz olmadıkça el sürmeyiniz (LVI:

56/77-79) ayeti yazılıdır. Yazı altın bulut formu ile çevrelenmiş yüzey kırmızı tarama ve üç nokta ile bezenmiştir.

Yazının zemini sarmal dallar üzerinde sıralanan rumilerle bezenmiştir. Lacivert zeminli paftada kıvrım dallar üzerinde pembe, mavi, küçük çiçekler ve yapraklar arasında hatayiler bulunmaktadır.

Eserin 3b-4a sayfalarında, Fatiha ve Bakara sürelerinin yer aldığı ser levha tezhip vardır. Resim 5-6; Çizim 3, Ana şema; üstte ve altta sure adının yazılı olduğu yatay dikdörtgen pafta, yanlarda ise dikey pafta ve yan bordürden oluşan koltuklar vardır. Kompozisyon üç taraftan bordür ile çevrelenmiştir.

Metni sınırlayan cetvelin dışında kalan düzlem yeşil cetvel, altın zencerek ile bölümlere ayrılmıştır. En dışta ise mavi, kapalı form ve bağlama motifinden oluşan tığlarla kompozisyon tamamlanmıştır. Altın zeminli alt ve üst paftaların ortalarında dilimli oval şemseler ve uçlarında madalyon şeklinde salbekleri vardır. Rumilerle sınırlandırılmış yarım kapalı formların ve şemsenin zemini lacivettir. Şemsenin ortasında beyaz harflerle surenin adı yazılıdır. Yazının zemini kıvrım dallar üzerinde sıralanan altın rumiler ile doldurulmuştur. Ara bölümlerin zemini altın olup yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış pembe gül goncaları ve rumiler ile bezenmiştir. Yan paftada da aynı düzen görülür, lacivert zeminli şemse ve salbeklerde, köşeliklerde kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış mavi, pembe, beyaz hatayi gurubu çiçekler vardır. Ara bölümlerdeki altın yüzeyde kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış gonca güller küçük hatayiler ve kademeli rumiler görülmektedir. İnce bordür kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, mavi, beyaz hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Bordürde lacivert ve altın zeminli palmet şeklinde tepelikler alternatif olarak yerleştirilmiştir. Kapalı form, bağlama motifi ile birleştirilen kıvrım dal üzerinde sıralanan rumiler, form itibarıyla Fatih dönemini hatırlatır. Lacivert zeminli kapalı formdaki rumiler kırmızı diğerleri altındır. Bordür, uzun kenarında kubbe biçiminde dışarı taşar. Yarım yuvarlak biçimde hazırlanan bu kısımda bordür düzeni tekrar edilmiş olup üstteki altın zeminli küçük bölümlerde bir kökten çıkan pembe hatayi grubu çiçekler ve gül goncaları yerleştirilmiştir. Süsleme mavi tiğ ile son bulur.

Hizip, aşır ve secde gülleri dairevi olup zemin renkleri ve süs düzenleri farklıdır. Resim 7-9. Resim 8'de olduğu gibi beşli gurup halinde bir sayfa boyunca ve düşey doğrultuda uzanırlar. Aşır güllerinin çerçevesi lacivert, merkezi altın olup üzerinde sarmal rumiler sıralanmıştır; Çizim 4.

Süre başları tezhiblidir. Yerleştirilişleri metin düzeni ile bağıntılıdır. Genişlikleri bazen iki satır bazen de bir satır ölçüsündedir. Süre adları altın ile yazılmıştır. Zeminde

dolgu olarak sarmal dallar üzerinde sıralanan rumiler kullanılmıştır. Zemin rengi olarak altın ve lacivert tercih edilmiştir, Resim 7.

Çizim 1: Yaprak 1b-2a zahriye sayfasında birim ölçü süslemeli yüzey dikdörtgenin kısa kenarının $1/3$ 'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 2: Yaprak 2b-3a'daki ikinci zahriye sayfasında birim ölçü, süslemeli yüzey kısa kenarının $1/5$ olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 3: Yaprak 4a'daki serlevha da birim ölçü, yazılı yüzey kısa kenarının $1/5$ olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Türk İslâm Eserleri Müzesi
Envanter No	: 402
Katalog No	: 2
Kağıt Cinsi	: Kalın aharlı 265 yaprak Yaprak boyutu: 33.2x23.3 cm Cetvelli kısım: 20.4x11.9 cm Satır sayısı: 14 Satır uzunluğu: 11 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 259b a) Hattatı: El fakir Hamedullah bin Mustafa Dede el ma'ruf bi ibn Şeyh b) İstinsah tarihi--; Tezhib tarihi: 899 Recep/1494 Nisan c) Müzehhibi: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: y.260a-262a Hatim duası y.262b-264b Talik hat ile Kur'an falı y.265a-265b talik hat ile secaend
Diğer kayıtlar	: y 1a Han Mahmud bin Mustafa Mührü (F.Mahmud 1730-1754) altında talik hat ile Evkaf müfettişi Şehzade Ahmed efendinin mührü ve vakıf kaydı vardır. Altında Evkaf-ı İslamiyye müzesi mühür ve 1485 numara kaydı vardır. Bu mühür ve kayıd y.2a, 3a, 259b'de de görü- lür. Resim 11.
Cild	: 33.2x22.5 cm. Bordo rengi deri cild, şemse-köşebent kom- pozisyonu ile bezenmiştir. Şemse ve salbeklerde. Rumi ve hatayilerden oluşan bir kompozisyon hakimdir. Bordürde de aynı şema devam etmekte olup her ikisi de altın konturludur. Bordürde dilimli madalyonlarda rumi kapalı formlar bulun- maktadır. Köşebentler rumi kapalı formlardan çıkan küçük hatayi çiçekler ile bezelidir. İç kapak kahverengi deri üzerine aynı kompozisyon ile bezelidir. Miklepte LVI/77-79 no.lu ayet vardır.

Yayın : Kerametli-Güvemli, 1974, s.11, 15.
Mahir, 1990, s.5-7.
Art Treasures 1966, Cat 176, s.99-100
Washington 1991, No.81, s.193.

Eserin 1b-2a'daki karşılıklı zahriye sayfası levha şeklinde tezhiblenmiştir, Resim 12, Çizim 5, o rtada altın rumilerin çevrelediği bir madalyon vardır. Üstte ve altta rumi bağlama motifleri ile son bulan bu madalyonun zemini hafifletilmiş altın ile belirlenmiştir. Köşelerde iri altın rumilerin çevrelediği mavi zeminli yarım kapalı formlar ile yüzey bölümlenerek renk ayırımı yapılmıştır. Ara bölümün zemini lacivert ve hafifletilmiş altındır. Altın kıvrım dal üzerine sıralanmış kavuniçi, pembe, mavi, sarı hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. İç bordürde mavi zeminli kartuşlar vardır. Üzeri serbest fırça ve altın ile bir kökten çıkan küçük çiçek yapraklarla bezenmiştir. Aralarında üzerinde sarı hatayiler olan siyah zeminli madalyonlar vardır. Dış bordürde hafifletilmiş altın zemin üzerinde altın ve pembe rumilerin çevrelediği lacivert kapalı formlar ve altın rumilerle çevrelenmiş yeşil zeminli bağlama motifi alternatifli kullanılmıştır. Lacivert zeminli kapalı formların içinde kavuniçi iri hatayiler, bağlama motiflerinin içinde ise pembe küçük çiçekler yerleştirilmiştir. Zeminde ise altın kıvrım dal üzerinde gölgeli boyanmış hatayi gurubu çiçekler sıralanmıştır.

Eserin 2b-3a'daki 13. sayfasında Resim 6; Çizim 6, Fatıha ve Bakara suresinin başlangıcının bulunduğu serlevha tezhip vardır. Ana şema üstte ve altta sure adının yazılı olduğu yatay dikdörtgen pafta yanlarda ise bordür niteliğindeki koltuklardan oluşur. Kompozisyon üç taraftan bordür ile çevrelenmiştir. Sure metni yuvarlak biçimlerle çevrelenmiş üzeri küçük altın yapraklarla bezenmiştir. Üst ve alt pafta da sure adı lacivert zeminine beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Zeminde kıvrım dallar üzerine sıralanan rumiler vardır. Paftanın zemini altındır. Köşelerde altın rumilerle bölümlenmiş lacivert zeminli ikinci bir alan yaratılmıştır. Kıvrım dallar üzerinde sıralanmış kavuniçi, mavi, sarı küçük hatayi gurubu çiçekler ile kompozisyon tamamlanmıştır. Koltuklarda lacivert zeminli kartuşlar ve iri altın zeminli rozetler alternatifli sıralanmıştır. Üzerlerinde kıvrım dallar üzerinde sıralanan sarı iri hatayiler vardır. Ara bölüm yeşil renk ile doldurulmuştur.

Bordür, kaydırılmış eksenle sıralanan altın rumilerle çevrelenmiş, altın zeminli kapalı formlar ile bezenmiştir. Bu kapalı formlar bordürden sonra yeşil ve altın zeminli bağlama motifi olarak alternatifli kullanılmış ve mavi tığlara zemin teşkil etmiştir. Kapalı formların içine iri mavi, kavuniçi göbekli hatayiler yerleştirilmiştir. Bordür lacivert zeminlidir. Üzerinde kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe kavuniçi, sarı hatayi grubu çiçekler vardır.

Güller hatayi veya dilimli madalyon biçimlidir. Yazı beyaz ile altın veya mavi zemine yazılmıştır. Bezemede çin bulutu, çeşitli renkte hatayi gurubu çiçekler, rumiler ve bir kökten çıkan çiçekler kullanılmıştır.

Süre başları tezhiblidir. Zeminli lacivert kartuş olanlarda sure adı altın ve değişik renk olanlarda beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Genellikle sure adı kartuş içersine yazılmıştır. Sure başlıkları değişik şekilde bezenmiştir. Çin bulutu, ot kümeleri bir kökten çıkan çiçekler gibi yeni motiflerin denendiği de görülmektedir, y.244a, Resim 14; Çizim 7.

Ketebe sayfası y.259b, dikdörtgen levha şeklinde hazırlanmıştır. Resim 15; Çizim 8. Biri büyük diğeri küçük mavi dilimli salbekli, üzeri altın küçük çiçek ve yapraklarla bezenmiş madalyonlar vardır. Metin yuvarlak biçimlerle çevrelenmiş üzeri küçük dallar üzerinde sıralanan yaprak ve çiçeklerle bezenmiştir. Alttaki madalyonda altın zemin üzerine beyaz mürekkep tezhip tarihi verilmiş, zemin de kavuniçi küçük hatayiler vardır. Karşılıklı kenarlarda altın rumilerle çevrelenmiş lacivert kapalı formalı vardır. Ortalarında bulunan kavuniçi iri hatayilerden çıkan kıvrım dallar üzerinde, sıralanan sarı, mavi, turuncu hatayi gurubu çiçek ve yapraklar altın zeminli ara bölümü doldururlar.

Çizim 5: Yaprak 1b-2a zahriye sayfasında birim ölçü süslemeli yüzey kısa kenarı 1/4 olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 6: Yaprak 2b-3a serlevha sayfasında birim ölçü yazılı yüzey 1/4 olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 7: 244a'da birim ölçü 1 satır aralığı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 8: Yaprak 259b ketebe sayfasında birim ölçü bir satır aralığı olarak belirlenmektedir.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: K.18
Katalog No	: 3
Kağıt Cinsi	: Kalın aharlı kağıt 286 yaprak Yaprak boyutu: 35.4x26 cm Cetvelli kısım: 20.9x12.6 cm Satır uzunluğu: 12.5 Satır sayısı: 11 Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 2862 a) Hattatı Pir b. Hızır b) İstinsah tarihi: 901 fı selh-i Cemaziyel evvel 1495 Ocak c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: Gelibolu'da yazılmıştır. 285b Beyazıd II'nin mührü vardır.
Zahriye kaydı	: 1a Vakfu fi sebilillahi. Derhane-i sağır sümme fi Hane-i Kilâr-ı Hassa
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: 286a kırmızı mürekkep ve talik hat ile: "Tangrı rahmet eylusun ol can için; Kim okuya Fatiha yazan için" tamam" kaydı vardır.
Cild	: Kırmızı deri cild, miklepli şemse-salbek, köşebent kompozisyonludur.
Yayın	: Karatay, 1962, No.802 Demiriz, 1988, S. Kerametli ve GÜvemli, 1974, s.11,15.

Eserin y.2a'daki Bakara suresinin başlangıcının bulunduğu ser levhası tezhiblidir, Resim 16; Çizim 9. Kompozisyonun ana şeması, yazının uzun kenarı boyunca uzanan bordür niteliğinde iki koltuk ve bunların üzerinde uzanan üst ve alt paftadan ibarettir.

Lacivert zeminli paftalarda, altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayi gurubu küçük çiçekler yer alır. Beyaz ile sure adının yazıldığı kartuşların zemini altındır. Başlık ve bordürler birbirlerinden koyu kırmızı ve altın cetvellerle ayrılmışlardır.

Koltuklardaki lacivert zeminli kartuşlar altın ve beyaz kademeli kıvrım dal üzerinde sıralanan küçük çiçeklerle bezenmiştir. Aralarındaki yuvarlak madalyonlarda ise beyaz çiçekler vardır. Ara boşluklar siyah ile belirlenmiş olup beyaz ile tarama şeklinde bezenmişlerdir.

Yan kenarda, ortada tepelik şeklinde beliren yarım şemse-salbak kompozisyonundan ibaret bir düzenleme görülür. Zemini lacivert altın rumillerle sınırlandırılmış kapalı formlar ve beyaz kıvrım dal üzerinde sıralanan küçük hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kompozisyon üzerinde küçük doldurma motiflerin bulunduğu mavi tığlar ile tamamlanmıştır

Metin kısmında yazılar bulut formları içersine alınmış ve zemin taranmıştır. Satır aralarında daha küçük yazı ile türkçesi vardır.

Çizim 9: Yaprak 2a serlevha sayfasında birim ölçü yazılı yüzeyin 1/4'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.72
Katalog No	: 4
Kağıt Cinsi	: Aharlı krem rengi kağıt 337 yaprak Yaprak boyutu: 27.5 x 18.5 cm Cetvelli kısım: 16 x 8.7 cm Satır sayısı: 14 Satır uzunluğu: 8.4 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 333b Hatta: Sultan ibni Sultan Muhammed Han ... El müstehir bi İbn Şeyh. İstinsah tarihi: 901 Zilhicce/1495 Ağustos Müzehhibi: - Diğer bilgiler: 901 Zilhicce başlarında Konstantiniye de bitti.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: -
Cild	: Kahverengi deri cild soğuk baskı şemse köşebent kompi- zasyonludur. Köşebent ve şemse de konturlar altın ile belir- lenmiştir. Bordür soğuk baskı altın olup çift altın zencerek motifi ile sınırlandırılmıştır. İç kapakta şemse-köşebent kom- pozisyonu devam eder. Değişik kalıp kullanılmıştır. Kitap bo- ğazı halkalıdır.
Yayın	: Çiğ, 1971, pl VI. Karatay, 1962, No.798. Washington 1987, s.45, Fig.7; s.305, Cat.7. Atıl, 1987, s.45, Cat.7. Berlin, 1988a,b, s.88, No.17. London, 1988, s.66, Cat.13. Mahir,1990, s.6.

Eserin 1b-2a'daki karşılıklı zahriye sayfası levha şeklinde tezhiblidir, Resim 17; Çizim 10, ortadaki dikdörtgen bölümde altın rumilerin çevrelediği kapalı formlardan oluşan şemse ve salbekler vardır. Zemin rengi nefti yeşildir. Köşelerde ve uzun kenar boyunca yarım kapalı formlar devam etmektedir. Kıvrım dallar üzerinde sıralanan kavuniçi,

beyaz altın hatayı grubu çiçekler ve sivri uçlu yapraklar vardır, zemin lacivert ve üç noktalıdır.

İç bordür ince altın münhani bezemeli iki cetvel ile sınırlandırılmıştır. İki ton altının kullanıldığı bordürde bulut motifi ve zeminde siyah üç nokta görülmektedir. Doş bordürün zemini kızıl kahverengi olup kartuş-pafta ile bezenmiştir. Altın zeminli kartuşda fırça ile siyah kıvrım dallar ve mavi hatayiler vardır. Rozetler de mavi zemin üzerine kavuniçi boyanmış çiçekler vardır. Bezeme altın münhani ve mavi tiğ ile tamamlanmıştır.

y.2b-3a'daki Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının bulunduğu serlevha tezhiblidir, Resim 18; Çizim 11, Kompozisyonun ana şeması metnin uzun kenarı boyunca uzanan iki koltuk, bunları alta ve üstte kesen yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Sure adı beyaz mürekkep ve sülüs hat ile yazılmıştır. Ana şemayı salbekli şemse motifi oluşturur. İki ton altın kullanılmıştır. Rumilerin çevrelediği şemsenin zemini altın olup sarı çin bulutları ile bezenmiştir. Mavi zeminli, rumilerin çevrelediği kapalı formlar salbekleri teşkil eder. Uzun kenar boyunca yarım lacivert zeminli kapalı formlar yerleştirilmiştir. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan turuncu, mavi hatayı grubu çiçeklerle bezenmiştir.

Koltuklarda altın zeminli kartuşlar vardır. Yüzeyi yapraklar, mavi, kavuniçi hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir.

Altın zeminli bordürde, altın rumi ile sınırlandırılmış kapalı formlar aynı ekseninde alternatifli sıralandırılmıştır. Altın kıvrım dal üzerinde sıralanan mavi, turuncu, sarı hatayı gurubu çiçekler ile tamamlanan kompozisyon, mavi tiğ ile bitirilmiştir. Sure metni hatayı ve kıvrım dal ile bezenmiş, altın münhani motifli cetvelle çevrelenmiştir.

Güller farklı şekilde boyanmıştır. Yuvarlak madalyonlar mavi ve altın zeminlidir. Serbest fırça ile altın veya siyah küçük yaprak, geçme motifi ile bezenmişlerdir.

Sure başlıklarında yazı, beyaz mürekkep ve altın sülüs hat ile yazılmıştır. Zemin kağıt rengi veya altındır. Çok çeşitli süs düzenine sahiptirler. Resim 19'daki ot kümesi ve bundan çıkan dallar üzerinde sıralanan çiçekler, kağıt rengi zeminde sıralanan siyah konturlu çin bulutları, rumilerin sınırladığı kapalı formlar ve kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayı gurubu çiçekler görülmektedir. Mavi zeminli köşe dolgularında altın serbest fırça ile küçük çiçekler ile bezenmiştir.

Çizim 10: y.b'deki zahriye sayfasında birim ölçü süslemeli yüzey $\frac{1}{3}$ olarak belirlenmiş olmalıdır. Ayrıca süslemeli yüzeyin dış kısa kenarı sayfanın eninin $\frac{1}{2}$ değeridir. Bu değer; süsleme yüzeyi iç kısa kenarının sayfa ağız kenarına da olan uzaklığıdır.

Çizim 11. Sayfa 2b'deki serlevhada birim ölçü yazılı yüzeyin $\frac{1}{3}$ olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: M.7
Katalog No	: 5
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt 317 yaprak Yaprak boyutu: 21.5x14.5 cm Cetvelli kısım: 14x8.5 cm Satır sayısı: 14 Satır uzunluğu: 8.3 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 316b a) Hattatı: Sultan Beyazıd ibni Sultan Muhammed Han Kâtib-i Hamdullah el ma'ruf bi ibn eş Şeyh b) İstinsah Tarihi: 901 Zilhicce başları / 1495-96 Ağustos c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: İstanbul'da yazılmıştır.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: Açılış sayfasında "Ravza-i Mutahhare Kütüphanesinin vakfı- dır" kaydı vardır. y.1a'da "Vakf-ı Medrese-i Hamidiye" kaydı, Mühür: Vakf-ı Medrese-i Hamidiye fi Medine-i Münevvere. 1245/1829 tarihi vardır.
Ekler	: y.317a Hatim duası y.317b. İnce talik bir hat ile "Sabık Cidde valisi cennet me- kan Firdevs Aşiyân el hac tosun Ahmed Paşa efendimizin mahdumu necabetleri saadetlu Abbas Paşa efendimiz haz- retlerinin 1229/1813 senesi mah-ı Sefer el hayr'ın onaltıncı mübarek sebt günü saat dö[r]tte şehir-i Cidde'de ba nihade-i alem-i şuhud olmakla" kaydı vardır.
Cild	: Yazma mor deri miklebli cild üzerinde yıldız baskı ışın şek- linde geç dönem süslemesi vardır.
Yayın	: Karatay, 1962, No.792.

Eserin Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının bulunduğu y.1b-2a'daki ser lev-
hası tezhiblidir, Resim 21; Çizim 12. Kompozisyonun ana şeması sure metninin iki kena-

rında uzanan bordür niteliğinde iki koltuk, bunların üzerinde üstte ve altta uzanan iki paftadan ibarettir. Paftaların ve koltukların zemini lacivettir. Bulut motifinin çerçevelediği altın zeminli kapalı form ve bağlama motifi kompozisyonun ana şemasını oluştururlar. Kademeli kıvrım dallar üzerinde sıralanan altın rumiler, hatayi gurubu çiçekler beyaz, pembe açık mavi ile gölgeli boyanmışlardır. Bulut motifleriyle çevrelenmiş altın kartuşla beyaz mürekkep ve sülüs hat ile sure adı yazılmıştır.

Koltuklarda rumi motifinin sınırlandırdığı altın zeminli kapalı formlar vardır. Kapalı formların içersindeki çinbulutu motifi ile sınırlandırılmış bağlama motiflerinin zemini siyah, küçük bağlama motiflerinin zemini kırmızıdır. Kompozisyon altın kıvrım dallı rumilerle tamamlanmıştır. Koltuk ve paftaları kırmızı ince cetvel birbirinden ayırır.

Geniş bordür ana kompozisyonu üç taraftan çevrelemektedir. Genişliği üst ve alt paftalar ile aynıdır. Zemini lacivettir. rumilerin sınırlandırdığı kapalı formlar kaydırılmış eksen üzerinde dizilmişlerdir. Dikey eksenindeki kapalı formlardan çıkan rumiler ile yatay eksenindeki kapalı formlar meydana getirmiştir. Bütün kapalı formların zemini altın olup bunlardan çıkan altın kıvrım dallar üzerinde gölgeli boyanmış beyaz, pembe, mavi hatayi gurubu çiçekler, üçlü goncalar yer alır. Bordür lacivert hatayi motifli tığ ile üç taraftan çevrelenmektedir.

Metin kısmında yazılar altın bulut formları içersine alınmış, sure metni ile ilgili ilaveler, metin arasına sıkıştırılarak veya metnin dışında cetveli genişleterek yapılmıştır.

Sure başlıkları tezhiplidir, Resim 22; Çizim 13. Sure adı beyaz mürekkep ve sülüs hat ile dilimli altın zeminli kartuşlar üzerine yazılmıştır. Uzantıları bağlama motifi olarak devam etmektedir. Boşluklar lacivert zeminli olup altın kıvrım dal, pembe, mavi üçlü gonca ile bezenmiştir. Bazı sure başlıklarında bir evvelki surenin devamı kağıt zemini bölümlerde ve altın kartuşun ortasında yer almıştır.

Bütün duraklar altın rozet formundadır. Metin altın ve kırmızı, lacivert olmak üzere çift cetvellidir.

Güller; hareketli yapraklarla çevrelenmiş, rozetler kartuşlar veya rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlardan oluşan şemseler şeklindedir. Yazı beyaz mürekkeple yazılmıştır. Resim 22, 23; Çizim 13.

Çizim 12: Eserin y.2a'daki serlevha sayfasında birim ölçü yazılı yüzey kısa kenarı 1/7'si (1 satır aralığı) olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 13: y.316'da ise birim ölçü 1 satır aralığı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi
Envanter No	: EH 71
Katalog No	: 6
Kağıt Cinsi	: Aharlı krem rengi kağıt 351 yaprak Yaprak boyutu: 34.3 x 22.5 cm Cetvelli kısım: 20.9 x 12.6 cm Satır sayısı: 12 Satır uzunluğu: 12.5 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 343a a) Hattatı: Hamdallah el ma'ruf bi ibn aş-Şayh b) İstinsah tarihi: 905 Safer ayının ondördü/1499 20 Ekim c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: Hatim duası: y.344b-347a Farsça talik hat ile alfabe Falname-i Kur'an 347b-350a Kur'an-ı Kerim'in okunurken durulacak yerleri hakkında risale: 350b-351a
Cild	: 22.5x34.3 cm. Vişne rengi deri cild, soğuk baskı şemse köşebent kompozisyonludur. Konturlar altın ile belirlenmiştir. Köşebentler uzun kenarda serbest fırça ile yapılmış yarım palmet formunda salbeklerle devam etmektedirler. Altın zencerek motifinin çerçevelediği bordür; soğuk baskı rumi-hatayı gurubu çiçeklerden oluşmaktadır. Sertabta "Temiz olmadıkça el sürülmeyeceği"ni belirten ayet vardır (56/77-79) iç kapakta aynı süs düzeni devam eder.
Yayın	: Karatay, 1962, No.799. Çağman, 1983, E.14, s.114. Arseven, Fig.657. Mahir, 1990, s.5,6. Paris, 1990, s.122, Cat.128. Raby-Tanırdı, 1993, s.212, Cat.41.

Eserin y.1b-2a'daki levha tezhibli zahriye safyalarında iki sıra bordür vardır, Resim 24-25; Çizim 14, Ana şema; kaydırılmış eksene göre yerleştirilmiş, sonsuzluk prensibinin hakim olduğu şemse-salbek, yarım şemse-salbek ve köşebent düzeninden ibaret klasik cild kapaklarının kompozisyonunu hatırlatır. Resim şemse ve madalyonların zemini lacivert olup içlerinde sarılma rumillerle sınırlandırılmış altın zeminli kapalı formları vardır. Bunlardan çıkan dallar üzerinde, gölgeli boyanmış mavi, pembe, beyaz, turuncu, sarı, hatayi gurubu çiçekler sıralanmıştır. Panonun zemini altındır. Yüzeyi "S" formunun hakim olduğu kıvrım dallar üzerinde sıralanan, gölgeli boyanmış, mavi, pembe, turuncu, beyaz hatayi gurubu çiçekler ve gül goncaları ile bezenmiştir. Ayrıca bu kıvrım dallara sarılmış altın konturlu mavi çin bulutları ile kompozisyon daha da hareketlendirilmiştir.

İç bordür; dış bordürden yeşil zeminli bir geçme ile ayrılmıştır. Bordürde yine geçme ile belirlenen kartuş ve madalyonlar alternatifli dizilmiştir. Altın zeminli kartuşlarda kıvrım dal üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış turuncu, mavi, beyaz, hatayi gurubu çiçekler yer alır. Madalyonların zemini de altın olup yüzeyi daireler içersine yerleştirilmiş siyah rumillerle bezenmiştir.

Dış bordürün zemininde altın ve lacivert dengeli kullanılmıştır. Kaydırılmış eksene göre yerleştirilmiş, palmetlerle sınırlandırılmış tepelik formlarının arasında bağlama ve yarım tepelikler yer alır. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış turuncu, pembe, beyaz mavi hatayi gurubu çiçekler ve gonca gül ile kaplanmıştır. Dış bordür, iç bordürden altın zencerek ile ayrılmıştır. Levha üç taraftan mavi tiğ ile çerçevelenmiştir.

y.2b-3a Fatiha ve Bakara surelerinin yer aldığı serlevhalarda ana şema, sure metninin iki yanında yer alan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde uzanan yatay dikdörtgen üst ve alt paftalardan ibarettir, Resim 26-27; Çizim 15.

Paftalar ve yan bordürler birbirlerinden altın zencerek ile ayrılmışlardır. Paftalarda altın zeminli, uzantıları tepelik şeklinde belirmiş dilimli kartuşlar yer alır. Köşeliklerin zemini ise laciverttir. Sure adı altın zemine altın sülüs hat ile yazılmış olup yüzeyi kıvrım dal üzerinde sıralanmış, gölgeli boyanmış, beyaz, mavi, turuncu hatayi gurubu çiçeklerle bezelidir. Kartuş ve köşelikler arasındaki bölüm altın olup yüzeyi kıvrım dallar üzerinde sıralanmış, gölgeli boyanmış mavi turuncu, pembe hatayi gurubu çiçeklerle bezelidir.

Koltuklarda kaydırılmış eksene göre yerleştirilmiş rumi ile sınırlandırılmış lacivert zeminli kapalı formlar yer alır. Renk ayırımı olarak ara bölümde altın kullanılmıştır. Kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış turuncu, pembe, mavi hatayi gurubu çiçekler bütün yüzeyi kaplamaktadır.

Dış bordürde kaydırılmış eksene göre yerleştirilmiş, sarmal rumilerle sınırlı palmet şeklindeki bölümlerin zemini alternatifli olarak lacivert ve altındır. Bordürün yüzeyi kıvrım dallar üzerinde sıralanan, gölgeli boyanmış, mavi beyaz, pembe, turuncu hatkayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Bordür üç taraftan lacivert tığ ile çerçevelenmiştir.

Metin kısmı bulut şeklinde çerçevelenmiş zemini altın ile taranmış olup yüzey küçük, mavi bir kökten çıkan çiçek ve yapraklarla bezenmiştir. Bütün duraklar altın rozet şeklindedir.

Eserin y.343b, 344a sondaki zahriye sayfaları şemse-köşebent kompozisyonludur. Yuvarlak şemse-salbek ve köşebentler altın zeminli olup lacivert yapraklarla sınırlandırılmışlardır. Köşeliklerin yüzeyleri pembe kıvrım dal üzerinde sıralanan mavi, pembe ve turuncu hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Diğer kısımlar kağıt rengi zemine kıvrım dal üzerinde sıralanan altın hatayı gurubu çiçekler ve bulut motifleri ile bezenmiştir. Çin bulutları ve yapraklar yeşil, hatayiler kır mızı renk ile gölgelendirilmiştir, Resim 28; Çizim 16.

Sure başlıkları değişik kompozisyonlarda tezhiblidir. Sure adı beyaz veya altın tevkii hat ile yazılmıştır. Bazı sure başlıklarında zemin laciverttir. Yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan yeşil salmal rumilerle bezenmiştir. Köşelerde geometrik düzende yerleştirilmiş altın zeminli kartuşlar vardır. Yüzeyleri gölgeli boyanmış turuncu ve mavi hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kartuşların kesiştiği bölüm dört dilimli madalyon şeklinde belirlenmiştir. Aralarda kalan üçgen boşluklarda ise rumilerin sınırladığı kapalı formlar vardır. Bu kapalı formların yüzeylerinde kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayı gurubu çiçekler vardır. Bir diğer süre başlığında kompozisyon geometrik düzendedir. Sure adının bulunduğu dikdörtgen panonun zemini kıvrım dal üzerinde sıralanmış rumilerle kaplanmıştır. Bir diğerinde ise çin bulutlu kompozisyon hakimdir.

Güller altın veya lacivert çerçevelidir. Yazı beyaz mürekkeple yazılmıştır. Güllerin bazıları rumilerle çerçevelidir. Secde güllerinde çerçevede motifi olarak siyah konturla belirlenmiş altın sivri yapraklar kullanılmıştır.

Cüz güllerinin ölçüleri daha büyüktür. Yazı beyaz ile altın zemine yazılmıştır. Etrafı dilimli yuvarlak lacivert kıvrım dallar üzerinde sıralanan rumiler ile sınırlandırılmıştır.

Çizim 14: y.b'deki zahriye sayfasında birim ölçü süslemeli yüzeyi kısa kenarının 1/4 olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 15: y.3a'daki serlevha sayfasında birim ölçü yazılı yüzeyi kısa kenarının 1/4'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 16: y.343b'deki son zahriye sayfasında birim ölçü şemse çember yarı çapı değeri olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: T.İ.E.M.
Envanter No	: 395
Katalog No	: 7
Kağıt Cinsi	: Kalın aharlı kağıt 527 yaprak Yaprak boyutu: 31 x 22 cm Cetvelli kısım: 10.6 x 17.6 cm Satır sayısı: 10 Satır uzunluğu: 9.8 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 527a a) Hattatı: Hamdallah el ma'ruf bi ibn aş-Şayh b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.1a'da; Kanuni Sultan Süleyman zamanında Şehzade Mehmed Valdesi adına vakfedilmiştir.
Ekler	: -
Cild	: Siyah deri miklebli 31x21 cm ölçülerinde soğuk şemse-köşebent kompozisyonludur. Miklepte LVI/77-79 no.lu ayet vardır. Dilimli oval şemse ve köşebentler altın konturludur. Altın zencerek motifi ile sınırlanan bordür, soğuk baskı kıvrımda ve hatayilerle bezelidir. İç kapak bordo deri ve şemse köşebent kompozisyonludur.
Yayın	: Mahir, 1990, s.6-7.

Eserin y.1b-2a'daki levha tezhibli zahriyede ortada rumilerle çevrelenmiş salbekli madalyon yer alır. Renk ayrımı için bütün bölünmeler altın rumilerle yapılmıştır. Altın zeminli madalyonun ortasında mavi zeminli altın rumilerle çevrelenmiş kapalı formlarla oluşturulan bir madalyon vardır. Ara bölüm lacivert bırakılmıştır. Zemin kademeli kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, beyaz, mavi, turuncu hatayi gurubu çiçekler vardır. Ana bölüm birbirinden cetvellerle ayrılan üç bordür vardır. En içteki bordürde zemin altındır. Kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayi gurubu çiçekler ve çin bulutları ile bezenmiştir. Lacivert cetvelle sınırlı ikinci bordürde altın zeminli kartuşlar ve üzerinde mavi, pembe, turuncu

hatayı gurubu çiçekler vardır. En dıştaki bordürde alternatifli sıralanmış, rumilerle çevrelenmiş, altın ve siyah zeminli kapalı formlar vardır. İçlerinde yine rumilerle çevrelenmiş kapalı formlar ve bağlama motifleri vardır. Altın ve lacivert dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, turuncu, mavi çiçeklerle doldurulmuştur. Kompozisyon ince mavi tığlar ile bitmektedir, Resim 29; Çizim 17.

y.2b-3a'daki Fatıha ve Bakara suresinin bulunduğu serlevha sayfalarında ana şema sure metninin iki yanında yer alan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde uzanan yatay dikdörtgen üst ve alt paftalardan ibarettir, Resim 30; Çizim 18.

Paftalarda rumilerle çevrelenmiş lacivert zeminli kartuş ve salbékler yer alır. Sure adı beyaz mürekkep yazılmıştır. Paftanın uzun kenarı boyunca altın rumi ile sınırlandırılmış altın zeminli yarım, köşelerde ise lacivert zeminli kapalı formlar yer alır. Böylece altın ve lacivertin dengeli, uyumlu bir şekilde kullanımı sağlanmıştır. Zemin, kıvrım dalları üzerinde sıralanan pembe, turuncu, beyaz hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir. Altın zeminli koltuklarda, siyah konturlu hatayiler ve kıvrım dallar yerleştirilmiştir. Kompozisyon uç taraftan lacivert zeminli bir bordür ile çevrelenmiştir. Bordürde alternatifli dizilmiş, altın rumi ile sınırlandırılmış, iki renk altının değiştirilerek kullanıldığı yarım ve bütün kapalı formlar vardır. Zeminde kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçekler vardır. Kompozisyon ince mavi tığlar ile tamamlanmıştır.

Güller hatayı şeklinde ve altın zeminlidir. Yazı beyaz mürekkeple yazılmıştır. Zeminde siyah negatif çiçekler vardır, Resim 31; Çizim 18a.

Sure başlıklarında sure adı altın veya kağıt rengi zemine, rumilerle çevrelenmiş kartuş içersine beyaz mürekkep ve sülüs hat ile yazılmıştır. Bu kartuş iki yanda rumi kapalı form ve bağlama motifi olarak devam eder. Zeminde kıvrım dallar üzerinde sıralanan çeşitli renklerde hatayı gurubu çiçekler vardır. Yazı zemin bazen bulut motifi ile de doldurulmuştur.

Çizim 17: y.1b'de birim ölçü süslem yüzeyi. 1/5 olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 18: y.3a'da birim ölçü 1 satır aralığı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Çizim 18a: y.523a'da birim ölçü yazılı yüzey 1/6'sı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: A.5
Katalog No	: 8
Kağıt Cinsi	: Kalın aharlı kağıt 377 yaprak 745 sayfa kırmızı mürekkeple numaralı Yaprak boyutu: 31.8 x 22 cm Cetvelli kısım: 20 x 12.8 cm Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 12 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 3781a a) Hattatı: Hamdallah el ma'ruf bi ibn aş-Şayh b) İstinsah tarihi: 909/1053-4 c) Müzehhibi: Hasan İbn Abdallah d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: 371b-372 a sultan'ül-islâm ve'l Müslimin burhanü'l, fuzât ve'l mücahidin el-kayimü'l icra-i ahkamü'l-kitabü'l-mübin el me- hamidü fi ahkami's-şer'il-metin Sultan Beyazıd bin Sultan Mehmed Han. Lâ zaled-dinü mürtefian bî devami ömrihi ve zamanihi ve'l mülkü muntazıman bi kemal-i adlihi ve ihsarihi Amin. Ya Rabbe'l-alemin ile vakaat-tezhibü ve tezyinü ala yedil-abd-z- zaif ellezi hüve min memluki zalikes Sultan halledallahü mul- kehü 371b de, salbekte; Hasan ibn Abd.
Diğer kayıtlar	: Mektepte: "Kalemullahü kadim la hattı Şeyh" rahmetullah
Ekler	: 372b-374 Talik hat ile Kur'an Falı 374a-377b Hatim duası IV. Mehmet (1648-1687) zamanında ilave edilmiştir. y.1a'da üzeri altın kapalı Beyazıd II mühürü ve III. Amed (1703-1730) ait iki mühür vardır.
Cild	: Kahverengi deri cild soğuk bask şemse-köşebent kompozis- yonludur. Konturlar altın ile belirlenmiştir. Mektepte LVI/77-79 no.lu ayet vardır. İç kapak vişne rengi deridir. Aynı kompo- zisyona tekrar edilmiştir.

Yayın : Çağman, 1983, No.E16.
Derman, 1976, Fig.22.
Karatay, 1962, No.800.
Mahir, 1963, s.8.
Tanındı-Raby, 1983, s.92.
Türkiye, 1985, No.344.
Yağmurlu, 1973, s.98.

y.1a' daki zahriye sayfasında levha tezhip tüm sayfayı kaplamaktadır. Kompozisyon, sekiz kollu yıldız ve kapalı formların 1/4 simetri esasına göre alternatifli yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Altın rumilerle çevrelenmiş lacivert zeminli kapalı formların ortalarında gölgeli boyanmış kavuniçi hatayı gurubu çiçekler vardır. Lacivert ve iki renk altın dengeli bir şekilde kullanılmış, zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan mavi, beyaz, sarı, turuncu, pembe hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. İnce yeşil cetvel, üzerinde turuncu, mavi, beyaz hatayilerin de bulunduğu zencerek motifi ile bezenmiştir. Bordürde iki renk altın ve lacivert dengi bir şekilde kullanılmıştır. Lacivert zeminli altın rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar kaydırılmış eksende dizilmişlerdir. Altın zeminde kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, turuncu, mavi, mor, beyaz hatayı gurubu çiçekler vardır. Kompozisyon mavi doldurma motiflerle bezenmiş tığlarla biter, Resim 32; Çizim 19.

y.1b-2a'daki Fatiha ve Bakara suresinin yer aldığı serlevhada ana şema sure metninin iki yanında yer alan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde uzanan yatay dikdörtgen üst ve alt paftalardan ibarettir, Resim 33; Çizim 20. Paftaların ortasında altın rumilerle sınırlandırılmış lacivert zeminli kartuşlar yer alır. Sure adı beyaz mürekkeble yazılan kartuşun zemini yeşil kıvrım dal üzerinde sıralanan rumilerle doldurulmuştur.

Paftanın zemininde kademeli dallar üzerinde sıralanan mor rumiler ve pembe, turuncu, sarı, beyaz, mavi hatayı gurubu çiçekler ve yürek motifi ile bezenmiştir. Mavi zeminli koltuklarda, altın rumi ile çevrelenmiş, altın zeminli tam ve yarım kapalı formlar kademeli yerleştirilmiştir. Zeminde kıvrım dallar üzerinde sıralanan turuncu, pembe, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçekler vardır. Bordürde altın rumi ile çevrelenmiş mavi yarım kapalı formlar ile üzerlerindeki daha küçük kapalı formlar, mavi rumilerle çevrelenmiş siyah zeminli kapalı formlar ile alternatifli dizilmişlerdir. Sure metninde duraklar altın nokta ile belirlenmiştir. Zeminde altın kullanılmış, kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, turuncu, mor, beyaz, sarı gölgeli boyanmış hatayı gurubu çiçeklerle kompozisyon tamamlanmıştır. İnce mavi tığlarda doldurma motifleri ile kullanılmıştır.

Güller rozet veya madalyon şeklindedir. Yazı, beyaz ve açık mavi ile beyaz veya açık mavi zemine yazılmıştır. Zemin dolgusu hatayi ve bulut motifleri ile yapılmıştır. Yazının etrafı mavi veya altın zemin üzerinde hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir, Resim 34; Çizim 21.

Sure başlıklarında surenin adı beyaz sülüs hat ile altın veya mavi zeminli kartuş üzerine yazılmıştır, Resim 34. rumilerle renk ayrımı yapılmış zeminde iki renk altın ve lacivert uyumlu ve dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Zemine kıvrım dallar üzerinde sıralanan kavuniçi, pembe, mavi, sarı, beyaz, hatayi gurubu çiçekler yerleştirilmiştir. yazı kartuşunun zemininde ise, rumiler ve bir kökten çıkan hatayi gurubu çiçekler vardır.

y.371b-372 son zahriye şemse-köşebent kompozisyonlu levha tezhibtir. Resim 35; Çizim 22. Altın zeminli yuvarlak şemsenin ortasında II.Beyazıd (1481-1512) için ithaf yazısı var dır. Şemsenin etrafında altın rumilerle çevrelenen kapalı formlarla renk ayrımı yapılmış lacivert ve altın dengeli bir uyum içersinde kullanılmıştır. Zemin altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış mavi, pembe, turuncu hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Salbekler iki renk altın ile hazırlanmış rumilerle çevrelenmiş mavi zeminli kapalı formlardan oluşur. İçlerindeki küçük kapalı formlar farklı tondaki altın rumiler ile çevrelenmiştir. Zemin altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Alttaki salbekte müzehhib adı yazılıdır. Ara bölüm kağıt rengi bırakılmış, altın kıvrım dal üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış turuncu, pembe, mavi hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir.

y.374a Kur'an falının sonunda, dörtgen bölümdeki kompozisyonda, iki renk altının kullanıldığı rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar, sekiz kollu yıldız şeklinde madalyonlar vardır. Altın zeminli kapalı formların ortasına kavuniçi hatayiler yerleştirilmiştir. Altın rumilerle sınırlı altın zeminli iki kapalı formların ortasında da hatayi yerleştirilmiş olup tepelik motifi ile bitmektedir. Lacivert zeminde altın kıvrım dal üzerinde sıralanan beyaz, pembe, yeşil gölgeli boyanmış hatayi gurubu çiçekler ve altın yapraklar vardır, Resim 36.

Çizim 19: Yaprak 1a'da birim ölçü süslemeli yüzey 1/5 olarak; Çizim 20 y.2a'da 1 satırlı aralığı; Çizim 21, y.365a'da 1 satır aralığı; Çizim 22 y.371a'da ise madalyonun yarı-çapı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: Y.Y.376
Katalog No	: 9
Kağıt Cinsi	: Aharlı kağıt 302 yaprak Yaprak boyutu: 35 x 25.5 cm Cetvelli kısım: 13.5x x 23.2 cm Satır sayısı: 15 Satır uzunluğu: 13 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 302b a) Hattatı: Hacı Mustafa İbn Abdallah b) İstinsah tarihi: 909 Şevval / 1504 Mart c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: Hattat Daye Hatun cami imamıdır.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: 1a. Vakıf kaydı. Tevki hat ile "Sultan Hanzade bin tı Sultan Mahmud'un kızı vakfıdır."
Ekler	: 302a kırmızı mürekkeple dua vardır. 302b Abdullah ibni Abbas'dan mervi bin Hadis-i Şerif ve Kur'an'ın hatiminden elde edilen sevap anlatılmaktadır.
Cild	: Kahverengi deri cild baskı şemse-köşebent kompozisyonludur.
Yayın	: Karatay, 1962, No.804.

y.1b-2a'da bulunan Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcı serlevha düzeninde levha tezhibtir. Kompozisyonun ana şeması sure metninin iki yanında bulunan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların iki yanında uzanan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde uzanan üst ve alt paftalardan ibarettir.

Üst ve alt paftalar yan bordürlerin iki katı ölçüsündedir. Sure adı altın kartuş zeminine beyaz mürekkep ve sülüs hat ile yazılmıştır. Paftaların zemini lac ıverttir. Yüzeyi, uçları bulut motifi ile biten altın sarmal dallar küçük çiçek ve yapraklar ile bezenmiştir. Köşelikler ve sure adının yazılı olduğu kartuş altın zemin üzerine yeşil dal ve yapraklarla süslenmiştir. Köşeliklerin zemini altın olup yeşil yapraklarla doldurulmuştur. Koltuklar lacı-

vert zemin üzerinde altın sarmal dal ve küçük yapraklara süslü kartuş ve altın zemine yeşil yapraklarla bezeli madalyonların alternatif dizilişi ile meydana getirilmiştir. Ara bölümler kırmızı ile doldurulmuştur.

Kompozisyonu üç taraftan çeviren ana bordür, lacivert zeminli olup altın kıvrım dal üzerinde sıralanan küçük çiçek ve yapraklarla süslüdür. Beyaz altın rumilerin sınırlanldığı kapalı formlarla kompozisyona hareketlilik kazandırılmıştır. Altın zeminli dilimli madalyonlar beyaz çiçek ve yeşil yapraklarla bezenmiştir. Levha uç taraftan dolgu motifli mavi tığ ile çevrelenmiştir, Resim 37; Çizim 23.

Çizim 23: y.2a bir ölçü yazı alan kısa kenarının 1/4 olarak belirlenmiş olmalıdır.

	En'am Suresi
Bulunduğu Yer	: T.S.M.Kitaplığı
Envanter No	: EH.320
Katalog No	: 10
Kağıt Cinsi	: Aharlı kalın kağıt
	46 yaprak
	Yaprak boyutu: 26 x 17.2 cm
	Cetvelli kısım: -
	Satır sayısı: 7
	Satır uzunluğu: 8.5 cm
	Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 46b
	a) Hattatı: Nakkaş Fazullah el maruf bi ibni el-Arap
	b) İstinsah tarihi: 912/1506-7
	c) Müzehhibi: Nakkaş Fazullah el Maruf bi ibni el Arap
	d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: 1a' da okunamayan silinmiş bir mühür, 33a dua, 46a dua vardır.
Cild	: Siyah deri baskı geçme motiflidir.
Yayın	: Karatay, 1962, No.807. Mahir, 1990, s.8-9. Meriç, 1953, s.49 ve dipnot 206. Tanındı, 1993, s.402. Yağmurlu, 1973, s.94.

Altın zeminli yatık dikdörtgen şeklindeki paftada; bulut motiflerinin sınırlandığı tepeliklerle kahverengi zeminli kartuş teşkil edilmiştir. Ortasına surenin adı beyaz mürekkep ile yazılmış olup yüzey altın kıvrım dal yaprak ve küçük çiçeklerle kaplanmıştır. Paftanın yüzeyi simetrik yerleştirilmiş dallar üzerinde sıralanan hatayı gurubu turuncu, mavi çiçeklerle bezenmiştir. Pafta lacivert cetvel ile çerçevelenmiştir. Paftanın üzerinde bulut motifinin sınırlandığı altın zeminli bir tepelik yer alır. Ortasında kademeli boyanmış hatayı gurubu çiçek yerleştirilmiştir. kompozisyon en dışta lacivert tığ ile nihayetlenir. Tığların arasında serbest fırça yapılan mavi kıvrımlar vardır, Resim 38; Çizim 24.

Çizim 24: Yaprak 1b'deki birim ölçü 1 satır aralığı olmalıdır.

En'am Suresi

Bulunduğu Yer	: T.S.M.Kitaplığı
Envanter No	: EH.321
Katalog No	: 11
Kağıt Cinsi	: Aharlı kalın kağıt 46 yaprak Yaprak boyutu: 25.5 x 17 cm Cetvelli kısım: - Satır sayısı: 7 Satır uzunluğu: 3.8 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 47b a) Hattatı: Nakkaş Fazullah el maruf bi ibni el-Arap b) İstinsah tarihi: 912/1506-1507 c) Müzehhibi: Nakkaş Fazullah el Maruf bi ibni el Arap d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: 1a' da okunamayan mühür. 33a Dua, 46a Dua.
Cild	: Siyah deri baskı geçmelidir.
Yayın	: Karatay, 1962, No.807. Mahir, 1990, s.8-9. Meriç, 1953, s.49 ve dipnot 206. Tanındı, 1993, s.402. Yağmurlu, 1973, s.94.

EH.321. Yaprak 1b'de başlık tezhibi görölmektedir. Eninde dikdörtgen şeklinde uzanan altın zeminli paftanın ortasında iki kenarı tepelik şeklinde belirlenmiş lacivert bir kartuş yer alır. Yüzeyi pembe kıvrım dal üzerinde sıralanan gül gonca ve yapraklarla bezenmiştir. Sure adı beyaz mürekkeple yazılmıştır. Altın zeminli pafta simetrik kıvrık dal üzerinde sıralanmış kırmızı ve mavi hatayilerle bezenmiştir. Köşelikler laciverttir.

Üst bordür lacivert zeminlidir. Ortada ve yanlarda yarım altın zeminli dilimli madalyonlar vardır. Ortalarında bir kökten çıkan iki küçük yapraklı dal arasında mavi gül goncaları vardır. Madalyonların uçları gül goncası şeklinde belirlenerek tığ ile nihayet bul-

muştur. Madalyonların arasında pembe sarılma rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar yer alır. Ortalarındaki beyaz hatayilerden çıkan altın kıvrım dal üzerinde sıralanan kırmızı ve mavi gül goncaları, yapraklar ile zemin bezenmiştir. En dışta lacivert tiğ vardır, Resim 39; Çizim 25.

Çizim 25: Yaprak 1b'de birim ölçü 1 satır aralığı olarak alınmış olmalıdır. Başlık kısmında ise çizimde b1 ile gösterilen ikinci bir ölçülendirme gözlenmektedir.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: H.S.84
Katalog No	: 12
Kağıt Cinsi	: Aharlı kağıt 264 yaprak Yaprak boyutu: 21.5 x 13.5 cm Cetvelli kısım: 9 x 17 Satır sayısı: 15 Satır uzunluğu: 8.5 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 264b a) Hattatı: Rik'a hat ile Hamdullah el ma'ruf bi ibn oş Şeyh b) İstinsah tarihi: 924 Rebiülahir/1508 Temmuz c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: Hamdullah ihtiyarladı. "Saçı ağarmış olarak, başında titreme ve bedeninde rahatsızlık bulunduğu halde kalem kaymasından dolayı Cenabı Hakdan affını ümid ederek yazdı."
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.1b' de Divanı hat ile Darüssade ağası Bilâl Ağa tarafından Haremeyn'e vakfedilişi ile ilgili vakıf kaydı. Sene 1214/1799 ve Abdühü Bilâl mührü vardır.
Ekler	: -
Cild	: Siyah deri cild, yekşah ile belirlenmiş mülevvan şemse-köşebent kompozisyonludur.
Yayın	: Karatay, 1962, No.794.

Yaprak 2b-3a'da bulunan Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcı serlevha düzeninde tezhiblidir. Ana şema, sure metninin iki yanında bulunan bordür niteliğinde iki koltuk, bunların üzerinde uzanan üstte ve altta iki yatay dikdörtgen paftadan ibarettir. Paftaların ortasında altın zeminli üzerinde sure adının yazılı olduğu kartuş vardır. İki ucunda yine altın zeminli, rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar bulunur. Köşelikler ve yarım şemse-salbek biçiminde rumilerle sınırlandırılmış kapalı formların zemini altındır. Bunlardan çıkan sarmal dallar ve rumiler altın olup paftanın ucundaki kapalı formlarla birleşirler. Ara bölümün zemini lacivettir. Paftanın yüzeyi kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyan-

miş pembe, turuncu, gül goncaları ve hatayi gurubu çiçeklerle kaplanmıştır.

Pafta ve yan bordürler bordo ince bir cetvelle bölümlenmişlerdir. Yan bordürlerde altın zeminli iki kartuş yer alır. Yüzeyi altın sarmal dallar üzerinde sıralanan, gölgeli boyanmış pembe ve turuncu, eflatun hatayi çiçekleri, küçük yapraklar ile bezenmiştir. Kompozisyon üç taraftan kubbe biçiminde dışarı taşarak genişletilmiştir. Rumi ile sınırlandırılmış altın zeminli kapalı formlar kıvrım dal üzerine sıralanan altın sarılma rumilerle yüzey hareketlendirilmiştir. Tepelik şeklinde lacivert zeminli bölüm ve bunu çevreleyen dilimli altın kısım, sarmal kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış, pembe, mavi, turuncu hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kubbe şeklindeki bu düzlemler üst ve altta mavi, uzun kenarda yeşil dilimli cetvel ile son bulur. Kompozisyonu üç taraftan mavi doldurma ve çiçek motifli tığ ile çevrelenmiştir.

Bütün duraklar altın rozet formundadır, Resim 40; Çizim 26.

Sure adı iki cetvel arasında kağıt rengi zemine altın nesih hat ile yazılmıştır.

Hizib, aşır gibi işaretlerde altın yazı ile belirtilmiş olup herhangi bir sūs düzeni yoktur. Sayfalar altın cetvellidir.

Ketebe rik'a ile 6 satır halinde altın bir hilal içersinde yazılmıştır. Satır aralarında altın yapraklar vardır. Hilâl dikdörtgen bir çeçeveye alınmış olup. Boşluklar halkar tarzında süsleme ile bezenmiştir.

Çizim 26: y.3a'da birim ölçü yazılı alanı $\frac{1}{3}$ olarak belirlenmiş olmalıdır. Tepelik yaylası ise 2,5b birim ölçü ile alınmış olmalıdır.

Bulunduğu Yer	:	
Envanter No	:	A.6662
Katalog No	:	13
Kağıt Cinsi	:	Kalınca krem rengi aharlı kağıt 451 yaprak Yaprak boyutu: 32 x 20.5 cm Cetvelli kısım: 20 x 11.8 cm Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 10.2 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	:	y.447a a) Hattatı: Hamdullah el ma'ruf bi ibn Şeyh b) İstinsah tarihi: 914/1508-9 c) Müzehhibi: Hasan bin Abdullah d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	:	y.446b Beyazıd bin Sultan Mehmed Han emri ile yazıldığı belirtilir.
Diğer kayıtlar	:	451a: "II.Mahmud'un gıncası Abdülaziz efendinin Valdesi Petrevniyal Sultan'ın tezhibli bir mülkiyet kaydı ve mührü vardır. Yan kağıtta "Bizi bu kitap sayesinde ateşte yanmaktan koru" notu vardır. Sayfa 1a' da Yıldız kaydı: Umumî numara: 20576, Hususi numara: 136 y.44b Mühürde: Han Mahmud Adlî'nin gıncası Abdülaziz efendi valdesi 1245/1829 kaydı vardır.
Ekler	:	y.444b-446a da Hatim duası y.447b-449b'de Farsça Kur'an falı y.4502-450b'de Kur'an'ın nasıl okunması gerektiği hakkında bir bölüm bulunmaktadır. y.451a: Mahmut Han gıncası Abdülaziz validesi Pertevniyal Sultana ait tezhipli bir mülkiyet kaydı vardır.
Cıld	:	Sonradan tamir görmüş miklepli siyah deri cildir. Gömme-şemse köşebent kompozisyonu, kırmızı iç kapakta da devam eder. Sertabda temiz olmadıkça ellenmemesi ile ilgili ayet yazılıdır (LVII/77-79)

Yayın : Karatay, 1962, No.94.
Mahir, 1990, s.6, r.4.
Atasoy, 1992, s.138.
Yağmurlu, 1973, s.98.

y.1b-2a zahriye sayfası levha şeklinde tezhiplidir. Lacivert zemine bordürde altın sarmal rumilerin çevrelediği altın zeminli kapalı formlar, düşey ekseninde yerleştirilmiş olup, siyah zeminli ortabağ motifi, altın zeminli çokgen düzlemler alternatifli kullanılmıştır. Altın sarmal dal üzerinde sıralanan beyaz, açık mavi, pembe, yeşil, turuncu hatayı gurubu çiçekler yüzeyi kaplamaktadır. Dikdörtgen levha bordürden ince yeşil bir cetvel ile ayrılmıştır. Lacivert zeminli levhada kompozisyon 1/4 simetrik karedir. Karelerin karşılıklı köşelerinde altın sekiz kollu yıldız motifi ve bağlama motifi ile çevrelenmiş kapalı formlar vardır. Ortada ise altın rumiler ile çevrelenmiş altın zeminli kapalı form yerleştirilmiştir. Zemin kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, turuncu, beyaz, mavi gölgeli boyanmış hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir. Bu çiçekler orta ekseninde birbiri içinde geçen tam daireleri kenarlarda ise yarım daireleri oluştururlar. Kompozisyon münhani motifli cetvel, doldurma ve hatayı motifi ile bezenmiş mavi tığlarla bitmektedir, Resim 41; Çizim 27.

y.2b-3a, Fatiha ve Bakara süresinin başlagnıcının olduğu sayfalar serlevha düzeninde tezhiplidir. Kompozisyonun ana şeması sure metninin iki yanında yeralan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde altta ve üstte uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Kompozisyon ince yeşil cetvellerle bölümlerle ayrılmıştır. Lacivert zeminli koltuklarda rumilerle çevrelenmiş yarım altın zeminli kapalı formlar ile siyah zeminli yarım bağlama motifi alternatifli olarak kaydırılmış ekseninde dizilmiştir. Zemin kıvrım dal üzerinede sıralanan pembe, beyaz hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir.

Lacivert zeminli üst ve alt paftaların ortasında altın zeminli sarmal rumiler ile sınırlandırılmış kartuş bulunur. Sure adının beyaz sülüs hat ile yazıldığı kartezyen yüzeyi siyah kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe hatayı gurubu çiçekler, altın kıvrım dal üzerinde sıralanan mavi sarmal rumiler ile kaplanmıştır. Lacivert zeminli paftada uzun kenarlardaki altın ve siyah sarmal rumiler ile sınırlandırılmış altın zeminli yarım, kapalı formlar; kısa kenarda yarım altın şemseler vardır. Yüzey, altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan rumiler, pembe, mavi, turuncu, yeşil gölgeli boyanmış hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir.

Lacivert zeminli ana bordürde altın sarmal rumiler ile sınırlandırılmış kapalı formlardan çıkan rumiler lacivert zeminli kapalı formları belirler. Altın zeminli kapalı formlara siyah, lacivert zeminli kapalı formlara yeşil rumi ile sınırlandırılmış bağlama motifi yerleştirilmiştir.

rilmiştir. Alternatifli dizilen bu kapalı formlardan çıkan kıvrım dallar üzerinde pembe, turuncu beyaz gölgeli boyanmış hatayi gurubu çiçekler sıralanmıştır. Köşelerde çizgi ile sınırlandırılmış altın zeminli kapalı formlar vardır. Bunların içersinde ayrıca altın rumi ile sınırlandırılmış, ortalarında gölgeli boyanmış mavi hatayiler bulunan siyah zeminli kapalı formlar vardır. Yüzey ince rumiler ile bezenerek kompozisyona hareketlilik kazandırılmıştır. Mavi hatayi ve dolgu motifli tığlar kompozisyonu tamamlar, Resim 42, Resim 28.

Güller değişik biçimlidir. Aşır gülleri palmetlerle sınırlandırılmış altıgen madalyonlar şeklindedir. Ortadaki lacivert yuvarlak zemine yazı beyaz mürekkeple yazılmıştır. Zemin bir kökten çıkan üçlü yapraklar ile bezenmiştir.

Hizip gülleri lacivert dilimli madalyon şeklindedir. Bir kökten çıkan küçük çiçeklerin bulunduğu yuvarlak altın zemine beyaz mürekkep ile yazı yazılmıştır. Lacivert zeminde bağlama motifi ve bunlardan çıkan mavi, sarı, beyaz turuncu hatayiler vardır.

Cüz gülleri yuvarlak madalyon şeklindedir. Yazı altın zemine beyaz mürekkeple yazılmıştır. Lacivert zeminde rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar ve bağlama motifleri alternatifli dizilmiştir. Yüzey bunlardan çıkan mavi, sarı, mor hatayilerle bezenmiştir.

Secde gülleri madalyonların oluşturduğu altı kollu yıldız şeklindedir. Yazı beyaz mürekkeple altın zemine yazılmıştır. Lacivert zeminli madalyonlara turuncu ve mavi çiçekler yerleştirilmiştir.

Sure başlıklarında sure adı beyaz mürekkep ve sülüs hat ile lacivert veya altın zemine yazılmıştır. Yazının zemini kıvrım dallar üzerinde sıralanan turuncu, pembe, mavi gölgeli boyanmış hatayi gurubu çiçekler ve yeşil, mor yapraklarla bezenmiştir. Yazı çeşitli biçimler gösteren kartuşlar içerisindedir. Kartuşun uçları bazen rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlarla uzatılmıştır. Kompozisyon uzun kenarda ise yarım kapalı formlarla devam etmektedir, Resim 43; Çizim 29.

y.446b. Zahriye sayfası levha tezhiblidir. Ortadaki yuvarlak altın zeminli madalyonda beyaz mürekkep ile II.Beyazıd'a sunu yazısı vardır. Madalyonu, üstte ve altta bir kenarı yuvarlatılmış iki pafta çevreler. Altın zeminde; sarmal rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar, kenarlarda yarım kapalı formlar vardır. Yüzey altın kademeli kıvrım dal üzerinde sıralanan göleli boyanmış turuncu, pembe, mavi, beyaz hatayi gurubu çiçekler ve sarmal rumilerle bezenmiştir. Dikdörtgen levhanın zemini lacivettir. Yüzey altın zeminli rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar, orta bağ motifi kademeli kıvrım dal üzerinde sıralanan rumiler, gölgeli boyanmış beyaz, mavi, pembe hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir, Resim 144; Çizim 30.

y.447a, ketebe yazı çerçevesi boyutlarındadır. 11 satırlık yazının etrafı bulut şek-

linde çevrelenmiştir. Zemin pembe ile talanmış yüzey mavi küçük dal ve yapraklarla bezenmiştir, Resim 45.

y.451a. Pertevniyal Sultan'ın mülkiyet kaydı yazı çerçevesi boyutlarında levha şeklinde tezhiplidir ve sonradan ilave edilmiştir, Resim 46.

Çizim 27: Yaprak 2a'da birim ölçü süslemeli yüzey 1/4; Çizim 28, yaprak 3a'da koltuk genişliği; Çizim 29 yaprak 440b'de 1 satır aralığı; Çizim 30, 446b'de 1 satır aralığı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
Envanter No	: A.6551
Katalog No	: 14
Kağıt Cinsi	: Esmer Aharlı Kağıt 488 yaprak Yaprak boyutu: 22 x 14 cm Cetvelli kısım: 14.3 x 7.3 cm Satır sayısı: 13 cm Satır uzunluğu: 7 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 487b-488a a) Hattatı: Şeyh Hamdullah'ın talebelerinden Hayreddin Abid Salih b) İstinsah tarihi: y.487b4de Beyazıd bin Sultan Mehmed Han zamanında yazıldığı belirtilir. c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: 487b-482 a Hatim duası 482a-487b Farsça kur'an falı ve izahı vardır 480b-482 a Kur'an'ın faziletleri hakkında Arapça dua vardır.
Cild	: Yeşil deri, görünme şemse, salbek köşebent, kompozisyonludur.
Yayın	: Habib Efendi, s.111. Mustakimzade, s.199. Karatay, 1953, No.92. Derman, 1970, s.280.

y.1a, zahriye sayfasında salbekli, dilimli şemse kompozisyonu vardır. Şemsenin zemini lacivert olup iki renk altın kullanılmıştır. Ortada altın rumilerin çevrelediği kısa kenarında rumi bağlama motifi ile biten bir dikdörtgen pafta vardır. Bu pafta iki uzun kenar da yine altın rumilerin çevrelediği kapalı formalr deva eder. Kompozisyonun zemini kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış beyaz, turuncu, mavi, sarı hatayı gurbu çiçeklerle bezenmiştir. Salbekler iki renk altının hakim olduğu rumilerle çevrelenmiş la-

civert zeminli kapalı formlardan meydana gelmiştir. Şemse ve salbekler, siyah zeminli altın rumilerle çevrelenmiş bağlama motifi ile birbirlerine bağlanmıştır, Resim 47; Çizim 31.

y.1b-2a Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının bulunduğu sayfalar serlevha düzeninde tezhiplidir. Kompozisyonun ana şeması sure metninin iki yanında uzanan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde altta ve üstte uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Kompozisyon ince lacivert cetvel ile bölümlere ayrılmıştır. Altın zeminli koltuklarda altın zeminli iki kartuş vardır. Zemin yeşil kıvrım dallar üzerinde sıralanan kavuniçi, pembe, mor ve beyaz hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Altın zeminli üst ve alt paftaların ortasında sure adı beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan mavi rumiler ile bezenmiştir. Köşeliklerde altın rumilerle sınırlandırılmış lacivert ve altın zeminli kapalı formlar vardır. zemin sarmal dallar üzerinde sıralanan beyaz, pembe, turuncu, sarı, hatayi gurubu çiçekler ile bezenmiştir.

Ana bordürde altın rumilerle çevrelenmiş alternatifli sıralanmış mavi ve altın zeminli kapalı formlar vardır. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan yeşil, pembe, sarı turuncu, beyaz hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Mavi zeminli kapalı formların ortalarına siyah, diğerlerine mavi zeminli bağlama motifi yerleştirilmiştir. kompozisyon ince mavi tığ ile bitmektedir. Sure metninde satır araları yuvarlak dilimli biçimlerle çevrelenmiş, pembe tarama ile doldurulmuştur. Kompozisyon doldurma motifli mavi tığ ile bitmektedir. Resim 48, 49; Çizim 32.

Aşır gülleri, gül biçimini yansıtabilecek şekilde bezenmiştir. Ortada altın zemine yazı beyaz mürekkeple yazılmış, yapraklar, mor, mavi, yeşil gölgeli boyanmıştır. Hizip gülleri şemse formundadır. Altın şemsenin ortasındaki mavi zeminli kartuş üzerine yazı beyaz mürekkeple yazılmıştır.

Cüz gülleri iki renk altının kullanıldığı, rumilerin çevrelediği, madalyon formundadır. Yazı beyaz mürekkeple yazılmıştır.

Secde gülleri dilimli yuvarlak madalyon formundadır. Ortasındaki kartuşda yazıcı beyaz mürekkeple yazılmıştır.

Sure başlarında altın zeminli dilimli kartuş üzerine sure adı çeşitli renkteki mürekkepler ve sülüs hat ile yazılmıştır.

Sayfa 487b-488a ketebe sayfası karşılıklı iki sayfaya yerleştirilmiştir. İki safyanın düzeni de aynıdır. 487b'de metin devam ettiği için motif tamamlanamamıştır, Resim 50.

Yaprak 488a'da, ortada kağıt rengi zemin üzerine kırmızı mürekkeple yazılı, mavi çerçeveli yuvarlak madalyon vardır. Etrafında altın dikdörtgen bir çerçeve vardır. Madal-

yonun üst ve alt kısmında mavi zeminli dilimli madalyonlar ve hançer yaprakları vardır. Mavi madalyonlar altın rumi ve pembe turuncu hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Altın zemin, yeşil kıvrım dal üzerinde sıralanan kademeli boyanmış beyaz, turuncu, pembe mor, kavuniçi, hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir, Resim 51; Çizim 33.

Çizim 31: y.1a'da iki birim ölçü; elipsin yarı çapları ile ilgili,

Çizim 32: y.1b'de birim ölçü, yazılı alan 1/2'si,

Çizim 33: y.488a'da birim ölçü süslemeli alan 1/3'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
Envanter No	: A.6552
Katalog No	: 15
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt 483 yaprak Yaprak boyutu: 20.5 x 13.7 cm Cetveli kısım: 11.05 x 7 cm Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 6.8 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 482a a) Hattatı: Hamdallah el maruf bi ibn aş Şeyh b) İstinsah tarihi: 920/1514 Nisan Rebiülevvel c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: Şeyh Hamdullah'ın yaşıllığında yazılmıştır.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: -
Cild	: Mor deri üzerine yazma cild olup geç devir özelliği gösterir.
Yayın	: Karatay, 1953, No.95. Atasoy, 1992, s.143.

Yaprak 1b-2a zahriye sayfası levha şeklinde tezhiplidir. Lacivert zeminli bordürde altın sarmal rumilerin çevrelediği altın zeminli kapalı formlar düşey ekseninde yerleştirilmiştir. Ortalarındaki siyah zeminli bağlama ve mavi hatayiden çıkan kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, turuncu, mavi hatayi gurubu çiçekler zemini kaplar. Mavi zeminde ise düşey ekseninde yerleştirilen altın bağlama motifi ve pembe hatayilerden çıkan sarmal dallar üzerinde sıralanan yeşil, sarı, beyaz, mavi, turuncu hatayi gurubu çiçekler vardır.

Dikdörtgen levha, bordürden ince lacivert bir cetvel ile ayrılmıştır. Lacivert zeminli levhada kompozisyon 1/8 simetrik karedir. Karelerin köşelerine altın ve siyah sekiz kollu yıldız motifi yerleştirilmiştir. Kenarların ortalarında altın zeminli sarmal rumilerle çevrelenmiş kapalı formlar vardır. Köşegenler üzerinde altın zeminli çokgen düzlemler ve bağlama motifi yerleştirilmiştir. Kapalı formların ortalarındaki mavi hatayilerden ve bağlama motiflerinden çıkan kıvrım dallar üzerinde, sıralanan beyaz, mor, turuncu, mavi hatayi gu-

rubu çiçekler yüzeyi kaplamaktadır. Kompozisyon mavi tığ ile bitirilmiştir, Resim 52; Çizim 34.

Yaprak 2b-3a'daki Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının olduğu sayfalar serlevha düzeninde tezhiplidir. Kompozisyonun ana şeması sure metninin iki kenarında yer alan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde altta ve üstte uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Kompozisyon ince altın ve lacivert cetvellerle bölümlere ayrılmıştır. Lacivert zeminli koltuklarda iki kartuş vardır. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, beyaz, mavi hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir.

Lacivert zeminli üst ve alt paftaların ortasında altın zeminli kartuş üzerin esure adı altında sülüs hat ile yazılmıştır. Lacivert zeminli paftada uzun kenarda, altın sarmal rumilerle sınırlandırılmış yarım kapalı formlar ve yarım bağlama motifleri alternatifli sıralanmıştır. Kartuşun iki ucuna ise bağlama ve altın sarmal rumi ile sınırlandırılmış kapalı form yerleştirilmiştir. Zemin kıvrım dal üzerinde sıralanan mavi, beyaz, pembe, yeşil, sarı hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Ana bordürde altın sarmal rumilerle sınırlandırılmış lacivert zeminli kapalı formlar kaydırılmış eksende sıralandırılmıştır. Altın zeminli ara bölümde yine kaydırılmış eksene göre düzenlenen bağlama motifi yerleştirilmiş, yüzey kıvrım dallar üzerined sıralanan yeşil, mavi, pembe, beyaz, turuncu, sarı, hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kompozisyon lacivert tığ ile bitirilmiştir, Resim 53; Çizim 35.

Güller: Değişik formdadır. Aşır gülleri altın zeminli şemse formundadır. Ortasındaki kartuşda yazı altın ile yazılmıştır. Bağlama motifinden çıkan hatayi gurubu çiçekler zemine yerleştirilmiştir.

Secde gülü: Altın rumilerin sınırladığı lacivert zeminli kapalı formlar altıgen şeklinde yerleştirilmiştir. Etrafını altın bordür çevreler. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan turuncu, yeşil, pem hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Yazı altın ile altın zemine yazılmıştır. Cuz gülleri madalyon şeklindedir. Altın rumilerin sınırladığı altın kapalı formlar ve bunlardan çıkan dallar kompozisyonunun ana şemasını oluştururlar. Ara bölümler lacivert ile boyanmıştır. Yazı altın ile altın zemine yazılmıştır. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi, turuncu, yeşil hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir.

Lacivert, altın ve kağıt rengi zemini olan kartuş üzerine, sure adı altın sülüs hat ile yazılmıştır. Kenar boşlukları kartuşla uyumlu olarak altın, lacivert ve kağıt rengi bırakılmıştır. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, turuncu, yeşil, sarı, mavi hatayi gurubu çiçekler ve yapraklarla bezenmiştir. Bütün duraklar altın ile bezenmiştir. Yalnız güllerin yerini belirtenler laciverttir, Resim 54; Çizim 36.

Yaprak 482b-483a'daki son zahriye sayfası levha şeklinde tezhiplidir. Ortada al-

tın zeminli lacivert dilimli şemse vardır. Yuvarlak dilimli salbekler lacivert zeminli olup bir kökten çıkan, sarı, pembe, mavi, turuncu hatayiler ve altın yapraklarla bezenmiştir. Şemsenin üzerinde okuyamadığınız bir yazının varlığı kalan izlerden anlaşılmaktadır. Köşelerde bir kökten çıkan ve kademeli kıvrım dal üzerine yerleştirilmiş, sarı ve mor hatayı gurbu çiçekler yerleştirilmiştir, Resim 55; Çizim 36.

Çizim 34: Yaprak 1b'de iki kare yöntemi kullanılmış olmalıdır.

Çizim 35: Birim alan 2 satır genişliği olacak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: K.21
Katalog No	: 16
Kağıt Cinsi	: Aharlı kağıt Yaprak Adedi: 247 Boyutları: 23.5 x 15.5 cm Cetvelli kısım: Cetvelsiz metin Satır sayısı: 15 Satır Uzunluğu: 10.5 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 247a Rik'a hat ile a) Hattatı: - b) İstinsah tarihi: 923 Zilkade/1517 Kasım 17 c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: Edirne'de yazılmış.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.247b Vakıf kaydı. Cafer bin Abdullah eli ile Baltacılar odasına vakfedildi. Baltacılardan başka kimsenin okumaması için şerh konulmuştur.
Cild	: Siyah deridir. Soğuk baskı şemse-köşebent kompozisyonludur. Miklepli ve tamir görmüştür. 23.5 x 15.5 cm
Yayın	: Kartay, 1962, No.808. Demiriz, 1988, s.68.

y.2a'da ana şema altın cetvellerle ayrılan üst ve alt paftalardan ibarettir. Paftanın ortasında uçları palmet şeklinde belirlenmiş kağıt zeminli kartuş vardır. Sure adı altın sülüs hat ile yazılmıştır. Köşeler lacivert zeminli olup, yüzey bu kökten çıkan serbest fırça ile yapılmış küçük çiçekler ve yapraklarla bezenmiştir. Paftanın etrafında ince bir cetvel vardır. Kalan izlerden kompozisyonun lacivert tığ ile nihayet bulunduğu anlaşılmaktadır.

Sure başları metin içersinde altın sülüs hat ile secde, aşır gibi işaretler kırmızı mürekkep ile belirlenmiştir, Resim 56; Çizim 38.

Çizim 38: y.2a'da birim ölçü 2 satır aralığı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.148
Katalog No	: 17
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt 473 yaprak Yaprak boyutu: 34 x 21.5 cm Cetvelli kısım: 20 x 11.5 cm Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 11 cm Yazı cinsi: Nesih
Ketebe kaydı	: y.469a a) Hattatı: Hamdallah el maruf bi ibn aş Şeyh b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: y.470b-473b Hatim duası. y.1a iki mühür vardır. "Allahümme Salli ala Muhammedin" kaydı mühür şeklinde olup iki tanedir.
Cild	: Siyah deri soğuk baskı şemse-köşebent kompozisyonludur. Bordürde şemse şeklinde pafta vardır. Kitap boğazı süsle- mesi altın halkardır. İç kapakta deri kat'ı şemse - köşebent. Kompozisyonu vardır.
Yayın	: Karatay, 1962, No.944. Demiriz, 1988, s.68.

y.1b-2a'da Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının olduğu sayfalar serlevha dü-
zeninde tezhiplidir. Sure metni yuvarlak biçimlerle çevrelenmiş, kırmızı ile taramalı olup
üzeri kırmızı, siyah, mavi, altın noktalıdır. Kompozisyon ince yeşil cetvelle bölümlenmiştir.
Ana şema sure metninin iki yanında bulunan bordür niteliğinde koltuklar, bunların üzerin-
de üstte ve altta uzanan yatay dikdörtgen paftalardan meydana gelmiştir. Üst ve alt pafta-
larda sure adı beyaz sülüs hat ile, altın rumilerle çevreli, dilimli altın zeminli kartuş üzerine
yazılmıştır. Kartuş siyah zeminli altın rumilerle sınırlandırılmış bağlama motifi ile devam
eder. Yazının zemini kıvrım dallar üzerinde sıralanan yeşil rumiler ve altın iğne-perdah üç

nokta ile bezenmiştir. Paftanın uzun kenarına siyah zeminli altın rumilerle çevrelenmiş, yarım kapalı formlar yerleştirilmiştir. Kademeli hat üzerinde sıralanan altın rumilerle zeminde renk ayrımı yapılmış lacivert ve altın dengelenmiştir. Hatayı gurubu çiçekler ise pembe, sarı, mavi olup gölgeli boyanmışlardır.

Koltukların süs düzeni ve ölçüleri birbirleriyle aynı değildir. Dikiş kenarındaki koltukda kaydırılmış eksen üzerinde sıralanmış rumilerle sınırlandırılmış lacivert zeminli yarım kapalı formlar vardır. Ara bölüm altındır. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Diğer koltukta rumilerle sınırlandırılmış lacivert zeminli kapalı formlar ile bulut motifinin sınırladığı siyah zeminli kapalı formlar alternatifli kullanılmıştır. Ara bölüm altındır. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan mavi, pembe hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Bordürde iki renk altın kullanılmıştır. Altın rumilerle sınırlanan lacivert zeminli yarım ve küçük kapalı formlar ile büyük kapalı formlar, düşey ekseninde alternatifli sıralanmışlardır. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış pembe, sarı, mavi hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir. Kompozisyon ince mavi tığlar ile çevrelenmiştir, Resim 57; Çizim 39.

Altın dilimli kartuş üzerin ebeyaz sülüs hat ile sure adının yazıldığı başlıklar çeşitlilik gösterir, Resim 59. Zemin çin bulutları ve kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış pembe, mavi çiçeklerle bezenmiştir. Beyaz sülüs hat ile sure adı altın zeminli dilimli kartuş üzerine yazılmış, zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan yeşil rumilerle bezenmiştir. Bu kartuşu iki taraftan lacivert zemin üzerined kademeli gelişen altın rumiler çevrelemektedir. Rumilerin üzerinde pembe, mavi çiçekler vardır, Resim 58.

Sure adı beyaz sülüs hat ile altın zeminli başka bir sure başlığında yazının zeminini kıvrım dallar üzerinde sıralanan siyah rumilerle bezenmiştir. İki renk altın dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Başlık zeminini bu kökten çıkan kıvrım dallar üzerinde sıralanan, üzerlerinde mavi ve pembe hatayiler bulunan yaprak biçimleri ile bezenmiştir.

Aşır gülleri şemse formundadır. Genellikle, lacivert zemine beyaz boya ile yazılmış zemin pembe hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Etrafı altın ve lacivert ile çevrelenmiş olup rumi veya bağlama motifleri ile cetvel boyunca uzatılmıştır, Resim 58. Hizib gülleri hatayı formundadır. Yazı; Lacivert zemine beyaz ile yazılmış zemin hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Resim 59.

Cüz gülleri büyük şemse formundadır. Lacivert zemine beyaz boya ile yazılmış zemin hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Altın rumiler ile çevrelenmiştir. Altın bulut motif ve kapalı form ile cetvel boyunca uzatılmıştır.

Beyaz mürekkep ile altın zemine ketebe yazılmıştır. Yüzey beyaz kurtçuk cetvel ile geometrik bölümlere ayrılmış olup zemin laciverttir. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi, sarı hatayiler ile bezenmişler. En dışta altın zencerek motifi vardır, Resim 60.

Çizim 39: y.2a'da birim ölçü yazılı yüzey $1/3$ olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
Envanter No	: A.6555
Katalog No	: 18
Kağıt Cinsi	: Krem rengi kağıt 500 yaprak Yaprak boyutu: 20.2 x 13.5 Cetvelli kısım: 7.3 x 11.5 Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 6.5 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: y.493b a) Hattatı: Şeyh Hamdullah b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.493b Şeyh bin Şeyh Efendi'nin hattıdır. El fakir el Muhammed el Vasfi Ketebecizade ve mühürü "Hafız Muhammed el Vasfi 1098" kaydı vardır.
Ekler	: 496b-500a Hatim duası
Cild	: Gömme-şemse köşebent kompozisyonludur. Şemse ve köşebentler altın, alttan ayırma tekniğinde hazırlanmış motif kırmızı deri renginde bırakılmıştır. Aynı düzende olan ara bölümde ise motifler siyah deri rengindedir. Sertap kısmında temiz olmadıkça el sürmeyiniz (LVI/77-79) ayeti vardır.
Yayın	: Karatay, 1953, No.38. Tanındı, 1983, s.402.

1b-2a zahriye sayfası levha şeklinde tezhiplidir. Kompozisyonun ana şeması 1/2 simetriktir. Kare bölümün ortasında lacivert zeminli rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar bulunur. Karşılıklı köşelerde lacivert ve siyah zeminli üç kollu yıldız yerleştirilmiştir. Diğer iki kenarda bağlama motifleri, bir kenarında altın zeminli hatayi gurubu çiçeklerle bezeli ince kartuşlu bir bordür uzanır. Zeminde iki renk altın kullanılmış, altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir.

Bordürde iki renk altın alternatifli bölümlerde kullanılmıştır. Kırmızı altınli bölümde zemin sarı altın rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar, sarı altın bölümlerde lacivert zeminli rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar vardır. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kompozisyon mavi doldurma motifli ince tığlar ile tamamlanmıştır, Resim 61, 62; Çizim 40.

2b-3a Fatiha ve Bakara surelerinin başlangıcının olduğu sayfalar serlevha düzeyinde tezhiplenmiştir. kompozisyonun ana şeması sure metninin iki yanında bulunan bordür niteliğinde koltuklar, bunların üzerinde altta ve üstte uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Kompozisyon ince maci cetvel ile bölümlere ayrılmıştır. Lacivert zeminli üst ve alt paftaların ortalarında sarmal rumilerle sınırlandırılmış altın zeminli kartuş vardır. Sure adı kartuş üzerine beyaz mürekkeple yazılmıştır. Zemin küçük siyah kıvrım dallarla bezenmiştir. Bu kartuş kısa kenarlarda farklı tondaki altın zeminli yarım kartuşlarla devam etmektedir. Mavi zeminli paftanın yüzeyi ve yarım kartuşlar altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan mavi, turuncu, sarı, pembe, beyaz hatayi gurubu çiçekler ile bezenmiştir. Koltuklarda altın zeminli kartuşlar vardır. Yüzeyleri altın kıvrım dal üzerinde sıralanan hatayi gurubu çiçekler ile kaplanmıştır. Yazı bulut formu şeklinde çerçevelenmiş pembe ile taranmıştır.

Ana bordürde altın sarmal rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar vardır. Bu kapalı formların zemini farklı iki tonda altın ile alternatifli boyanmıştır. Bu kapalı formların arasına rumilerin yan kanatlarının sınırladığı lacivert zeminli küçük kapalı formlar yerleştirilmiştir. Bütün kapalı formların üst ve alt bölümlerinde siyah zeminli ve bağlama motifleri vardır. Bunların uzantılarından çıkan üst kenardaki rumiler ile lacivert zeminli bir dizi kapalı form teşkil edilmiştir. Yüzey altın kıvrım dal üzerinde sıralanan yeşil, pembe, sarı, turuncu, mavi hatayi gurubu çiçekleri ile bezenmiştir. kompozisyon mavi tığ ile tamamlanmıştır, Resim 63; Çizim 41.

Aşır gülleri mavi zeminli dilimli madalyonlar halindedir. Yazı beyaz mürekkeple yazılmıştır, Resim 64. Zemin küçük altın kıvrım dallar ile bezelidir. Cüz ve secde gülleri lacivert şemse formundadır. Yüzeyde farklı tonda rumilerle sınırlandırılmış altın kapalı formlar ve kıvrım dallar üzerinde sarı, turuncu, mavi hatayi gurubu çiçekler ile bezenmiştir.

Hizip gülleri altı dilimli madalyon şeklindedir. Yazı beyaz mürekkeple altın zemine yazılmıştır. Mavi zeminli madalyonun yüzeyi mavi, turuncu, hatayiler ile alternatifli dizilmiş altın bağlama motifi ile bezenmiştir. Güllerin hizasına gelen noktalar ise diğerlerinden farklı olarak mavi ile belirtilmiştir.

Sure başları altın zeminli uçlarında bağlama motifi bulunan kartuşlar şeklindedir. Yazı farklı tonda altın ile yazılmıştır. Köşelerde altın rumi ile sınırlandırılmış kapalı formlar

vardır. Mavi zemin kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, mavi, beyaz hatayi gurubu çiçekler veya altın rumiler ile bezenmiştir.

Çizim 40: Yaprak 1b'de birim ölçü süslemeli yüzey 1/5'i; Çizim 41: Yaprak 3a'da birim ölçü yazılı yüzey 1/4 olarak belirlenmiş olmalıdır.

Eserin Adı	: Kur'an
Bulunduğu Yer	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
Envanter No	: A.6566
Katalog No	: 19
Kağıt Cinsi	: Aharlı krem rengi ince kağıt 479 yaprak Yaprak boyutu: 15.2 x 11 cm Cetvelli kısım: 6.3 10 cm Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 6 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 470b-471a a) Hattatı: El Abdülfakir Mustafa Dede bin Hamdullah el maruf bi ibn şeyh b) İstinsah tarihi: 930/1523 c) Müzehhibi: Fazullah b. Veli d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: y.472-476a Hatim duası y.476b-479b Farsça Kur'an Fali
Cild	: Siyah deri miklepli, gömme şemse-köşebent kompozisyon- ludur. Bordürde kartuş-paftalar vardır. Soğuk baskı cildde sadece kalıpların kenar çizgileri altın ile konturlanmıştır. Ay- nı süs düzeni miklepte de devam eder. İç kapakta katia şemse köşebent kompozisyonu vardır. Sertap kısmında LVI/77-79 no.lu ayet, kitap boğazında halkar vardır.
Yayın	: Karatay, 1953, No.104. Tanındı, 1993, s.403. Müstakimzade, s.528. Habib Efendi, s.81. Yağmurlu, 1973, s.94. Meriç, 1953, s.65.

1b-2a Zahriye safyası levha şeklinde tezhiplidir. Kompozisyon 1/2 simetriktir. Altın rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlarla renk ayrımı yapılarak mavi ve altın dengesi uyumlu bir şekilde sağlanmıştır. Dilimli eşkenar dörtgenleri meydana getiren kapalı formlarla renk ayrımı yapılarak mavi ve altın dengesi uyumlu bir şekilde sağlanmıştır. Dilimli eşkenar dörtgenleri meydana getiren kapalı formlar lacivert ve altın zeminli olmak üzere alternatifli dizilmişlerdir. Lacivert zeminli kapalı formların ortalarında altın zeminli kapalı formlar, uzantılarında bağlama motifi bulunur. Altın zeminli kapalı formların ortalarına ise lacivert zeminli kapalı formlar yerleştirilmiştir. Yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan kademeli boyanmış sarı, yeşil, turuncu, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kompozisyonu lacivert zeminli bir bordür çevreler. Sarmal rumilerle sınırlı altın zeminli kapalı formlar ve bağlama motifi kaydırılmış eksende yerleştirilmiştir. Yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış turuncu, beyaz hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. kompozisyon ince mavi tığ ile bitmektedir. Resim 65; Çizim 42.

2b-3a'da bulunan Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının olduğunu sayfalar ana şema, sure metninin iki yanında bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde üstte ve altta uzanan yatay dikdörtgen paftalardan oluşur. Kompozisyon ince mavi cetvellerle bölümlere ayrılmıştır. Bu paftalarda sure adı altın sarmal rumilerle sınırlı, kahverengi zeminli kartuşa beyaz mürekkeple ve sülüs hat ile yazılmıştır. Zemin kıvrım dal üzerinde sıralanan rumilerle bezenmiştir. Etrafını altın zeminli sarmal rumilerle sınırlandırılmış ikinci bir kartuş çevreler. Yüzey altın kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, mavi, yeşil hatayı gurubu çiçekler ile kaplanmıştır. Köşeler lacivert zeminlidir. Koltuklarda lacivert zeminli, sarmal rumilerle sınırlandırılmış uçları yarım palmet şeklinde kapalı formlar vardır. Uzantılarında yarım bağlama motifi bulunur. Boşlukların zemini altındır. Yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan kırmızı, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Bordürde sarmal rumilerle sınırlandırılmış altın ve lacivert zeminli kapalı formlar kaydırılmış eksende yerleştirilmiştir. Lacivert zeminli kapalı formların ortalarına bağlama motifi yerleştirilmiştir. Yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. kompozisyon doldurma motifleri ile oluşturulan mavi tığ ile tamamlanmıştır. Resim 66, 67; Çizim 43.

Sure başlıklarında sure adı beyaz mürekkep ve sülüs hat ile kahverengi zeminli kartuş üzerin yazılmıştır. Kartuşun yüzeyi altın küçük dal ve yapraklarla bezenmiştir. Köşe boşlukları bazen altın, bazen de lacivert ile kaplanmış olup yüzeyi kıvrım dal üzerinde sıralanan turuncu, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçeklerle ve rumi bağlama motifinden çıkan kıvrım dal üzerinde sıralanan rumilerle bezenmiştir. Güllerin hepsi altın zeminli olup bulut motifinin sınırladığı madalyonlar şeklinindedir. Yazı beyaz mürekkeple yazılmış, çer-

çevesi lacivert ile belirlenmiştir, Resim 68, 69.

Ketebe: y.470b-471a. levha şeklinde tezhiplidir. kompozisyonun ortasında kahverengi zeminli yuvarlak bir madalyon bulunur. Zemin altın küçük dal ve yapraklarla bezenmiş olup yazı beyaz mürekkep ile yazılmıştır. Etrafında sarmal rumilerle sınırlandırılmış altın zeminli kapalı formlar ve siyah zemine bağlama motifi alternatifli dizilmiştir. Köşebentler altın zeminli olup rumi ile sınırlandırılmıştır. Lacivert zeminli ara bölüm altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış hatayi gurubu mavi, turuncu, beyaz, pembe küçük çiçekler ve altın yapraklarla bezenmiştir. 471a'da çerçeve içersinde müzehhip mizası vardır, Resim 70; Çizim 44. y.471b-472a'da son zahriye sayfaları levha şeklinde tezhiplidir.

Şemse, köşebent kompozisyonunun zemini sayfa renginde bırakılmıştır. Sarmal rumilerle sınırlandırılmış şemse kıvrım dal üzerinde sıralanan hatayiler ile kaplanmış olup motifler altın, zemin mavi üç nokta ile bezenmiştir. Köşebentler sarmal rumilerle sınırlandırılmıştır, yüzey rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar, yarım bağlama motifleri ve bunlardan çıkan kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayi gurubu çiçeklerle kaplanmış motifler altın, zemin mavi üç nokta ile bezenmiştir. Salbekler gölgeli boyanmış bulut motifi ile sınırlandırılmış olup zeminleri laciverttir ve ortalarında pembe hatayiler bulunur. Ara bölümlerde gölgeli boyanmış altın ile sınırlandırılmış mavi bulut motifleri vardır, Resim 71; Çizim 45.

Çizim 42: y.2a'da biri ölçü süslemeli yüzey 1/5;

Çizim 43: y.3a'da birim ölçü yazılı yüzey 1/6;

Çizim 44: y.470b'de birim ölçü süslemeli yüzey 1/4;

Çizim 45: y.471b'de ise süslemeli yüzey 1/4'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.58
Katalog No	: 20
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt 447 yaprak Yaprak boyutu: 25.3 x 16.5 cm Cetvelli kısım: 15.8 x 8.2 cm Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 7.8 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe Kaydı	: 377b a) Hattatı: Abdullah bin İlyas b) İstinsah tarihi: 930/1523-24 c) Muzehhibi: Bayram bin Derviş Şir d) Diğer bilgiler: İstanbul'da yazılmış
Zahriye kaydı	: y:447a Kanunî Sultan Süleyman'ın Hazinesi için yapılmıştır.
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: -
Cild	: Kahverengi deri, şemse köşebent kompozisyonludur. Gömme şemse cildin motifleri altın ile zemin mavi ile boyanmıştır. Kompozisyon çin bulutları ve kıvrım dal üzerinde sıralanan hatayı gurubu çiçeklerin dengeli bir şekilde kullanımı ile oluşmuştur. Zencerek motifi ile çerçeveli bordürde kartuşpafta kullanılmıştır. İç kapak şemse-köşebent kompozisyonu katı'a ile yapılmış, zemin mavi, motifler altın ile boyanmıştır. Ayrıca helkâr şeklinde kitap boğazı süsü vardır. "Miklepte temiz olmadıkça el sürmeyiniz" anlamında Kur'an-dan ayet vardır. (LVI/77-79)
Yayın	: Karatay, 1962, No.810. Tanındı, 1993, s.402. Berlin, 1988b, No.18, s.89, r.79. Çağman, 1983, E.5, s.144-145. Derman, 1970, s.276, r.7,8. Atıl, 1987, Nr.8, s.46. London, 1988, Nr.14, s.66-67.

1b-2a'da zahriye sayfası levha şeklinde tezhiplidir. Ana şema; 1/4 simetrik, kare-den gelişen ve sonsuza giden rumilerle sınırlı kapalı formlardan oluşur. Karşılıklı yerleştirilen kapalı formların merkezlerine lacivert zemini yarım bağlama motifi, ortadaki kapalı formlarda ise altın hatayı gurubu çiçekler vardır. Karenin üst kenarı farklı tonda altınlanmış olup lacivert zeminli yarım bağlama motifi yerleştirilmiştir. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kapalı formların olmadığı diğer iki köşe ise yıldız motifini belirleyecek şekilde bölümlere ayrılmıştır.

Bordürde kaydırılmış eksede sıralanmış, beyaz çerçeveli altın ve mavi zeminli tepelik formları vardır. Tepelik formlarının merkezlerinde rumiler ile sınırlandırılmış altın zeminli kapalı formlar yer alır. Yeşil, mavi, kırmızı çerçeveli, altın zeminli dilimli madalyonlar köşelerde, ortada ve bütün kenarlarda yakın olarak yerleştirilmiştir. Madalyonların yüzeyini mavi ile sınırlandırılmış kapalı form ve bundan çıkan kıvrım dal üzerinde sıralanan hatayı gurubu çiçekler kaplar. Bordürün zemini ise kıvrım dallar üzerinde sıralanan beyaz, pembe, sarı, mavi, turuncu üçlü goncalar ile bezenmiştir. Kompozisyon mavi tığ ile tamamlanmıştır.

2b-3a'daki Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının bulunduğu sayfalar serlevha düzeninde tezhiplidir. Kompozisyonun ana şeması sure metninin iki kenarında bulunan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üstünde ve altında uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Paftaların ortasında altın rumi ile sınırlandırılmış altın zeminli kartuşlar da sure adı altın sülüs hat ile yazılmıştır. Zemin siyah üç nokta ile doldurulmuş olup siyah zeminli bağlama motifi ile biten kartuş, iki kenarda rumilerle sınırlandırılmış yakın kapalı form olarak devam eder. Ara bölüm zemini laciverttir. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış sarı, pembe, beyaz, mavi hatayiler ve turuncu üçlü goncalar ile bezenmiştir. Pafta, altın zeminli dilimli kartuşlar ve kıvrım dal üzerinde sıralanan değişik tondaki altın hatayilerle bezenmiş çerçeve ile çevrelenmiştir.

Koltuklarda altın zeminli dilimli kartuşlar vardır. Üzeri kıvrım dallar ve farklı tonda altın hatayiler ile bezenmiştir.

Metin kısmında yazıların etrafı; zemini pembe taramalı, üzerinde küçük altın çiçekler olan altın konturlu yuvarlak biçimler ile çerçevelenmiştir.

Ana bordürde, sarmal rumilerle sınırlı tepelik formları kaydırılmış eksene göre yerleştirilmiş olup zemin farklı tonda altın kullanılarak hareketlendirilmiştir. Tepeliklerin ortalarında rumilerle sınırlı lacivert zeminli kapalı formlar vardır. Altın kıvrım dal üzerinde sıralanan beyaz, mavi, sarı, pembe gölgeli boyanmış hatayiler, yeşil yaprak, turuncu uç yapraklı gonca ve bağlama motifi ile zemin doldurulmuştur. Kompozisyon mavi tığ ile

tamamlanmıştır, Resim74,75; Çizim 47.

Aşır gülleri farklı iki tonda altının zemin rengi olarak kullanıldığı rumilerle sınırlanmış kapalı formlardan oluşmuştur. Zeminde pembe, mavi hatayiler alternatifli kullanılmıştır, Resim 76. Hizip gülleri şemse formundadır, Resim 77.

Rumilerle sınırlı kapalı formlar kompozisyonu oluşturur. Zemin rengi bazen farklı tonda altın kullanılarak bazen de mavi ile altın birlikte kullanılarak elde edilmiştir. Yüzey gölgeli boyanmış kıvrım dal üzerinde sıralanan turuncu pembe, mavi hatayilerle bezenmiştir. Cüz gülleri oniki kolu yıldız, secde gülleri şemse formunda olup süs ve renk düzeni diğer güller gibidir, Resim 77.

Bütün duraklar altın rozet şeklindedir. Yalnız güllerin konulacağı yer hizasına gelenler mavidir.

Sure başlarında altın zeminli kartuş üzerinde sure adı çeşitli renkte sülüs hat ile yazılmış olup zemini siyah küçük çiçek ve yapraklarla bezenmiştir. Köşelerde rumilerle sınırlı altın zeminli yarım kapalı formlar vardır. Yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan beyaz, pembe, mavi hatayiler ile doldurulmuştur, Resim 76,77.

477a sunu yazısının olduğu sayfada, dörtgen bir çerçeve içersinde altın zeminli dilimli madalyon vardır. Yazı sülüs hat ile yazılmış, yazının yuvarlak boşlukları siyah ile doldurulmuştur. Etrafı farklı tonda altın zeminli dilimli çerçeve ile çevrelenmiştir. Yüzeyi rumilerle sınırlı kapalı formlar, bağlama motifleri, kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, mor, sarı, mavi hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Köşelerde orta bağ ve bağlama motifleri kıvrım dal üzerinde sıralanan halkâr tarzında çiçekler vardır. Kağıt rengi zemin mavi üç nokta ile doldurulmuştur, Resim 78; Çizim 48.

447b: Ketebe sayfasında, altın zeminli mavi dilimli, şemse-salbek kompozisyonu üzerine yazı beyaz mürekkep ve sülüs hat ile yazılmıştır. Salbeklerin zemin mavidir. Üst salbekte rumi ile sınırlı kapalı formlar ve bağlama motifleri diğerinde ise müzehhib imzası bulunur, Resim 79; Çizim 49.

Çizim 46y: 1b'de birim ölçü süslemeli yüzey 1/2'si Çizim 47 y.3a'da birim ölçü yazılı yüzey 1/6'sı; Çizim 48 y.447a'da süslemeli yüzey 1/4'ü; Çizim 49 y.447b'de şemsenin çapı olarak gözükmektedir.

Bulunduğu Yer	: Türk İslâm Eserleri Müzesi
Envanter No	: 400
Katalog No	: 21
Kağıt Cinsi	: Kalın aharlı 445 yaprak Yaprak boyutu: 16.5 x 26 cm Cetvelli kısım: 7.6 x 11.6 cm Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 6.2 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe Kaydı	: 445a Ketebe hu az afu'z-z'u'afâ ve turâbu a) Hattatı: Ak dâmi'l-mesakin ve'l-fukarâ Ahmed el-Karahisârî el-Kirmânî b) İstinsah tarihi: 933/1526-27 c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: 445b'de Sultan Selim Han tarafından, şehzade Sultan Mehmedi'in türbesine okunmak için vakfına dair bir kayıt vardır.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: -
Cild	: Siyah deri, soğuk baskı, şemse-köşebent kompozisyonlu- dur. Şemse ve köşebentlerin kenarları altın konturludur. Miklepe Kur'andan LVI/77-79 ayeti vardır. İç kapak bordo rengi deri olup şemse köşebent kompozisyonu altını le belir- lenmiştir.
Yayın	: -

1.b-2a zahriye sayfasında dörtgen biçimli bir tezhip vardır. Ortada, altınzeminli dairenin yüzeyi mavi kıvrım dallar sıralanan kademeli boyanmış, pembe, turuncu, mavi hatayi gurubu çiçekler vardır. Köşelerinde altın zemine siyah ile rumi yarım kapalı form ve kıvrım dallar yerleştirilmiştir. Ara bölüm açık mavi zeminlidir. Yüzey mavi kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kağıt rengi zeminli bordür altın cetvel ile belirlenmiş olup yüzey altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir, Rasim 80; Çizim 50.

1a, zahriye sayfasında dörtgen biçimli bir tezhip vardır. Ortada, altın zeminli dairenin yüzeyi mavi kıvrım dallar sıralanan kademeli boyanmış, pembe, turuncu, mavi hatayı gurubu çiçekler vardır. Köşelerinde altın zemine siyah ile rumi yarım kapalı form ve kıvrım dallar yerleştirilmiştir. Ara bölüm açık mavi zeminlidir. Yüzey mavi kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kağıt rengi zeminli bordür altın cetvel ile belirlenmiş olup yüzey altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Resim 80; Çizim 50.

1b-2a'da Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının olduğu sayfalar levha düzende tezhiblidir. Kompozisyonun ana şeması sure metninin iki kenarında bulunan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üstünde ve altında uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Paftaların ortasında sure adı, altın rumilerin çevreledi dilimli kartuşun üzerine beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Köşelerde altın rumilerin çevrelediği altın zeminli biçimler vardır. Ara bölümde lacivert zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, turuncu, mavi hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Çerçeve, altın zeminli dilimli kartuşlar üzerinde mavi, turuncu, pembe, kavuniçi çiçekler vardır. Koltuklar dilimli kartuşlarla bölümlendirilmiştir. Mavi zeminde altın kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, mavi, kavuniçi, çiçekler vardır. Sure metninde satırlar altın, üzerinde küçük çiçekler olan yuvarlak biçimlerle çevrelenmiştir.

Lacivert zeminli bordür, üzeri küçük çiçeklerle bezenmiş altın yaprakla oluşturulmuştur. Kompozisyon altın ve mavi doldurma motifleri ile hareketlendirilen ince ve sık tığlarla tamamlanmaktadır, Resim 81; Çizim 51.

Güller, şemse ve dilimli daire yıldız şeklinde biçimlendirilmişlerdir. Yazı altın zemine beyaz mürekkeple yazılmıştır. Mavi zeminli çerçevede küçük güller ve çiçekler yerleştirilmiştir. Bazen kağıt rengi zemin tercih edilmiş yazı altın ile yazılmış, hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Yıldız biçimli olanlarında yazı kağıt rengi zemine altın ile yazılmış, altın ve mavi zeminli kapalı formlar alternatifli kullanılmıştır, Resim 82; Çizim 52.

Sure başlıklarında sure adı dilimli altın kartuş üzerine beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Kartuş iki kenarda rumilerin çevrelediği kapalı formlarla devam eder. Lacivert zemin turuncu, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçekler vardır.

Çizim 50: Sayfa 1a'da birim ölçü süslemeli yüzey 1/3.

Çizim 51: Sayfa 2a'da, birim ölçü yazılı yüzey 1/5.

Çizim 52: y.225b'de 1 satır aralığı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.416
Katalog No	: 22
Kağıt Cinsi	: Aharlı kağıt 79 yaprak Yaprak boyutu: 20 x 29 cm Cetvelli kısım: 11 x 17 cm Satır sayısı: 9 Satır uzunluğu: 10 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 79b a) Hattatı: Ahmed Karahisari Esedullah b) İstinsah tarihi: 961/1553-54 c) Muzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.1a'da Darüssade ağası Beşir Ağanın kaydı ve mührü vardır.
Ekler	: 1b - Fatıha; Kur'an: I 2a - En'am; Kur'an: VI 25a - Yusuf; Kur'an: XII 38a - Kahf; Kur'an: XVIII 49b - Seba; Kur'an XXXIV 50b - Fatır; Kur'an: XXXV 69b Fetih; Kur'an XXXXVIII 74b Neb'e; Kur'an LXXVIII 79b Kur'anın bitiş duası vardır
Cild	: Siyah deri, miklepli şemse-köşebent kompozisyonludur. Soğuk baskı ve alttan ayırma tekniğı ile bezenmiştir.
Yayın	: Paris, 1990, Cat 213, s.197. Hamburg, 1987, fig.1. Katalog, 1962, No.451. Demirez, 1988, s.69-70. Derman, 1993, s.385, r.20.

1b-2a'da sure metni dört satır siyah nesih hat, iki satır başta ve sonda olmak üzere altın sülüs hat ile yazılmıştır. Resim 84,85; Çizim 53.

Kompozisyon üstte ve altta iki pafta ve yan kenarda uzanan yarım şemse-salbek kompozisyonundan meydana gelmiştir. Kompozisyon 1/4 simetriktir. Paftaların ortasında altın sarmal rumilerin sınırladığı farklı tonda altın zeminli dört kapalı formdan oluşan eş-kenar dörtgen düzlemler vardır. Kompozisyon uzun kenarda yarım kapalı form, siyah zeminli yarım bağlama motifi, kısa kenarda rumilerin çevrelediği yarım dörtgen biçimlerle devam eder. Lacivert ara bölümlerin yüzeyi altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış mavi, pembe, turuncu, sarı, yeşil gül goncaları ve hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Uzun kenarda bulunan yarım şemse ve salbekte, ortada altın bulut motifinin sınırladığı siyah zeminli bağlama, uzun kenar boyunca uzanan yarım bağlama motifleri ana şemayı oluştururlar. Lacivert zeminin yüzeyi altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış. Kırmızı, beyaz, pembe, mavi hatayiler ve serbest altın çin bulutları ile bezenmiştir. Kompozisyon mavi tiğ ile tamamlanmıştır. Sure adı paftanın altında yer almaktadır.

Sure başlıklarında sure adı altın sülüs hat ile yazılmıştır. Bütün duraklar altındır. Okuma işaretleri kırmızı ile belirlenmiştir, Resim 86. Güller değişik formdadırlar. Altı dilimli rozet şeklinde olanlarda, ortadaki altın zemine beyaz mürekkeple aşer, yazılmış lacivert zeminli çerçeve alternatifli dizilmiş yeşil, pembe, beşli çiçek ile bezenmiştir. Bazen bu beşli çiçekler mavi, turuncu gül goncası şeklinde belirlenmiştir, Resim 87.

Hizip gülü: Dilimli şemse formundadır. Ortası lacivert zeminli olup yazı beyaz veya kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Altın zeminli çerçevenin yüzeyi pembe, yeşil gül goncası, turuncu, beyaz, mavi, son beşli çiçek ile bezenmiştir, Resim 84.

Cüz gülü: Altın rumilerin sınırladığı kapalı formlardan oluşan oniki kolu yıldız biçimindedir. Ortası altın zeminli olup yazı üzerine kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Çerçeve lacivert zeminlidir. Yüzeyi pembe, mavi, beyaz, turuncu beşli çiçekler ile bezenmiştir, Resim 86.

Çizim 53: y.2a birim ölçü 2 satır aralığı olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: R.73
Katalog No	: 23
Kağıt Cinsi	: Aharlı kağıt 30 yaprak Yaprak boyutu: 20 x 14 cm Cetvelli kısım: 11 x 6.2 cm Satır sayısı: 9 Satır uzunluğu: 6.2 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 30b a) Hattatı: Behram bin Abdullah bende-i Hz. Davud Ağa Serhazini Enderuni b) İstinsah tarihi:944/1537-38 c) Muzehibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: 1a'da I.Mahmut (1730-1754)'un mührü vardır.
Ekler	: y.29b'de Dua, y.30a'da En'am duası.
Cild	: Ebru kağıtla kaplanmış çar guşe cildir.
Yayın	: Karatay, 1962, No.814.

1b-2a'da Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcı serlevha düzeninde tezhiplidir. Kompozisyonun ana şeması sure metnin uzun kenarında bulunan bordür niteliğinde koltuklar bu koltukların üzerinde altta ve üstte uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Paftanın ortasında altın zeminli kartuş üzerinde sure adı beyaz mürekkep ve sülûs hat ile yazılmıştır. Yazının zemininde küçük siyah çiçek ve yapraklar vardır. Kartuşun iki ucunda siyah zeminli bağlama motifi, köşelerde rumi ile sınırlandırılmış kapalı formlar vardır. Ara bölüm laciverttir. Yüzeyi kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, beyaz, sarı gölgeli boyanmış hatayi gurubu çiçekler ve yeşil yapraklarla bezenmiştir.

Koltuklar altın zeminli olup kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, mavi, beyaz, turuncu hatayi gurubu çiçekler, üçlü yaprak ile bezenmiştir. Kompozisyon mavi tığ ile tamamlanmıştır, Resim 86,89; Çizim 54.

y.2b'de En'am suresinin başlangıcı başlık düzeninde tezhiplidir. Ana şema dikdörtgen pafta ve üzerinde kubbe şeklindeki biçimden ibarettir. İki renk altın dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Sure adı beyaz mürekkep ve sülüs hat ile yazılmıştır. Kartuşun iki ucunda siyah zeminli bağlama motifi vardır. Altın sarılma rumilerle sınırlı kapalı formlar, altın kıvrım dal üzerinde sıralanan altın hatayı gurubu çiçekler bütün yüzeyi kaplamaktadır. Sure metni altın cetvellidir. Bütün duraklar altın rozet şeklindedir, Resim 90; Çizim 55.

Güller dilimli dikdörtgen şemse formunda olup yazı beyaz mürekkeple ortadaki lacivert zeminli kartuşa yazılmıştır. Yüzey siyah kıvrım dal üzerinde sıralanan yeşil yapraklar, yeşim pembe hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir.

Çizim 54'de birim ölçü ve Çizim 55'de birim ölçü yazılı yüzey 1/4'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.60
Katalog No	: 24
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt 30 yaprak Yaprak boyutu: 31 x 19.3 Cetvelli kısım: 9.8 x 18.4 Yazı bordürü: 3.6 cm Satır sayısı: 16 Satır uzunluğu: 9.5 cm
Ketebe kaydı	: 348b a) Hattatı: Mustafa bin Abdallah b) İstinsah tarihi: - Y.348b'deki risale: Hayr Muhammed bin as-Şeyh al Mukrî al-Muhaddis Şems al-Din bin Abd Allah Muhammed bin Musa ibni Umran'ın Mescid-i Aksa'da yazmış olduğu metne göre, Abd al-Rahman bin Muhammed bin Abd al Âlimî al-Hanbelî al Makdesî 906 Muharrem 28/24 Ağustos 1500'de başlayıp 912 Cemaziyelevvel/7 Ekim 1506'da metnini tamamlamıştır. Kanuni döneminde ise Saray-ı Atik Ağalarından Salman Ağa'nın isteği ile Mustafa bin Abdallah tarafından Abd al-Rahman bin Muhammed bin Abd al Alimî al Hanbeli al Makdesî'nin metnine göre hazırlanmıştır.* c) Muzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: y.302b-303a Kur'an ilmi ile uğraşanların alfabetik isimleri ve kısaltmaları, y.303b-348b'de Risale vardır.

* İstanbul, Beyazıtta Saray-ı Atik'in en yüksek rütbeli görevlisi olan Salman Ağa'nın 956/1549 yılında Hürrem Sultan'ın Medine'ye yaptıracak imaretin inşaatı için görevlendirilmesi ile ilgili fermanlar vardır. Yine yazılı belgelerden 965/1557 yılında olduğu anlaşılır. Altındağ 1985 no.99-100.

Salman Ağa için hazırlanan bu eserin istinsah tarihi verilmemekle birlikte tezhip ve cilt özellikleri 1540'dan sonra olamayacağına işaret eder, Paris, 1990, s.118.

- Cild : Bordo deri cild gömme, şemse-köşebent kompozisyonlu olup altın dekorludur. Çift zencerek motifinin çevrelediği bordürde ve ana kompozisyonda çin bulutu motifi kullanılmıştır. Aynı kompozisyon düzeni miklepte de devam eder.
- Yayın : Paris, 1990, cat.123, s.118.
Altındağ, 1985, No.99-100.
Karatay, 1962, No.805.
Berlin, 1988b, cat.7, s.33.

1a zahriye sayfasında sekiz kollu yıldız şeklinde bir madalyon vardır. Ortasında altın zemine beyaz sülüs hat ile LVI/77-80 ayeti yazılıdır. Süsleme, rumilerle sınırlı, zemini altın veya lacivert kapalı formların kaydırılmış eksen üzerinde sıralanışı ile oluşturulmuştur. Bğlama ve kıvrım dal üzerine sıralanmış pembe, beyaz, mavi hatayı gurubu çiçekleri yüzeyi kaplamaktadır, Resim 91; Çizim 56.

1b-2a, serlevha düzeninde tezhiplidir. Ana şema üst ve pafta ve bordür niteliğindeki koltuklardan ibarettir. Paftaların ortasında üzerinde altın sülüs hat ile sure adının yazılı olduğu dilimli kartuş yer alır ve yarım kartuşlarla devam eder. Altın rumilerin çevrelediği lacivert zeminli yarım kapalı formlar ile renk ayrımı yapılmış, ara bölümde altın tercih edilmiştir. İki renk altın dengeli bir şekilde kullanılmış, yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış pembe, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçekler ve gonca gül ile bezenmiştir. Paftaların etrafında yer alan çerçeve de yüzeyi kıvrım dal ve hatayilerle süslenmemiş altın zeminli kartuşlar vardır. Paftalardan ince cetvellerle ayrılan koltuklarda da altın zeminli iki kartuş yer alır. Yüzeyi kıvrım dal üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış yeşil yapraklar. Pembe goncagül, kırmızı, beyaz, mavi hatayilerle bezenmiştir.

Kompozisyonu üç taraftan çevreleyen bordürde kaydırılmış eksene göre yerleştirilmiş rumilerle sınırlandırılan lacivert ve altın zeminli tepelik formları vardır. Yüzey altın kıvrım dal üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış pembe, mavi, beyaz hatayı gurubu çiçekler, gonca gül ve yeşil yapraklarla bezenmiştir. Yazının zemini bulut formu biçimleri ile çevrelenmiş pembe ile taranmıştır.

Sayfayı üç taraftan siyah mürekkeple yazılmış Arapça Kur'an okuma üslubu ile ilgili açıklayıcı bilgiler, bazı kelimelerin açıklamaları ve kıraat ilmine ait bazı kuralların açıklandığı yazı çevreler. Ortadaki tam, köşelerde yarım yerleştirilmiş üçgen bölümlerde zemin altındır. Rumilerle sınırlandırılmış lacivert zeminli kapalı formlar ve bağlama motifleri, kıvrım dal üzerinde sıralanan hatayı gurubu pembe mavi, beyaz gölgeli boyanmış çiçek-

ler bütün yüzeyi kaplamaktadır. Yazılı bordürün etrafında mavi ince bir cetvel vardır, Resim 92; Çizim 57.

302a; ortada yuvarlak bir madalyon vardır. Lacivert zeminli madalyonun ortasında altın sülüs ile en'am suresi (VI/115) ile ilgili ayet devam eder. Zeminini ince altın rumi ve yapraklarla doldurulmuştur. Altın zeminli çerçevede rumilerin sınırlandığı kapalı formlar ve bağlama motifleri alternatifli sıralanmıştır. Yüzey altın kıvrım dal üzerinde sıralanan mavi, turuncu, pembe, beyaz hatayiler ile kaplanmıştır.

Üst paftada "Allahın" kelimelerinin değişmeyeceği "O"nun herşeyi duyup bileceği (VI/115) ayeti vardır. Alt paftada Kur'an'ın bitişi ile ilgili sözler yazılıdır.

Paftalarda ve altın zeminli kartuşda sure adı altın sülüs ile yazılmış, zeminini ince siyah dallarla doldurulmuştur. Köşelerde rumilerle sınırlı altınzeminli yaram kapalı formlar vardır. Ara bölümlerin zeminini laciverttir. Yüzeyi ise kıvrım dallar ve pembe beyaz hatayı gurubu çiçeklerle kaplanmıştır.

Yazı çerçevesi ve paftalar birbirlerinden lacivert ve altın iki ince cetvel ile ayrılmışlardır, Resim 93; Çizim 58.

Bütün sure başları iki altın cetvel arasına alınmış olup, sure adı altın sülüs ile yazılmıştır.

Çizim 56 sayfa 1a'da birim ölçü çerçeve kısa kenarı 1/4'ü; Çizim 57 sayfa 2a'da yazı yüzey 1/5'i, Çizim 58'de süsleme yüzeyi 1/5'i olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: YY.999
Katalog No	: 25
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt 238 yaprak Yaprak boyutu: 29 x 17.5 cm Cetvelli kısım: 16 x 9.8 cm Satır sayısı: 15 Yazı cinsi: Nesih
Ketebe Kaydı	: 236b a) Hattatı: Seyyid Esedullah-el Kirmani'nin telamizinden Ahmet Karahisari b) İstinsah tarihi: 930/1546 c) Muzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.236b'de I.Ahmed (1603-1617) mühürü ve sene (1013/1604) vardır.
Ekler	: 234b-235a; Ferağ kaydı 236b-238a; Hatim duası
Cild	: Murassa cild çıkarılmış olup, soğuk baskı şemse köşebent kompozisyonlu kahverengi deri cild ile muhafaza edilmekte- dir. Murassa cild Topkapı Sarayı müzesinde (envanter no:2:2097) korunmaktadır.
Yayın	: Demiriz, 1988, s.72. Atıl, 1980, s.197, r.91. Çağman, 1983, E.269. Atıl, 1987, No.96. Berlin, 1988a, No.19a, s.89, r.90-91. Londra, 1988, s.67,69; No.15a. Sidney, 1990, s.35; Cat.9. Paris, 1990, s.118; Cat.122. Atıl, 1986, s.65; Res.35. Washington, 1966, No.180. Roma, 1980, tıpkı basım.

1b-2a: Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının olduğu sayfalar serlevha düzeyinde tezhiblidir. Kompozisyon yeşil cetvellerle bölümlendirilmiştir. Ana şema sure metninin iki kenarında bulunan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Kağıt rengi zeminli içteki paftalarda bir kökten çıkan pembe ve mavi hatayı grubu çiçeklerle vardır. Sure adı altın sülüs hat ile yazılmıştır. Koltuklarda rumi ile sınırlandırılmış kapalı formları, alternatifli dizilmiştir. Ara bölümlerde iki ton altın kullanılmıştır. Dıştaki üst ve alt paftalarda kompozisyonun ana şeması altın bulut motiflerinden oluşur. Kenarlarda yarım, orta kısımda tam, siyah zeminli bulut motifi ile sınırlandırılmış bağlama motifleri yerleştirilmiştir. Sure adı, beyaz mürekkep ve sülüs hatla altın zeminli bulut motifinin çevrelediği kartuşa yazılmıştır. Zemin siyah ve kırmızı serbest fırça ile yapılmış küçük dallarla bezenmiştir. Lacivert zeminli pafta, altın kıvrımı dallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış, pembe, beyaz, açık mavi, kırmızı, yeşil gölgeli hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Paftayı kırmızı dilimli ve altın zeminli, üzerinde kıvrım dallar, hatayı gurubu çiçekler olan kartuşlu bir cetvel çevreler. Hatayilerin ortalama iğneperdah yapılarak bol pırıltı elde edilmek istenmiştir. Kompozisyonu bölümlendiren ince yeşil cetvel, zencerek motifi başlanmış, kurt motifi ile devam edilmiş, bir kısmı da süslemesiz bırakılmıştır.

Koltuklarda kırmızı dilimli iki kartuş yer alır. Ara boşluklar altın zeminli olup üzerinde kırmızı hatayiler vardır. Kartuşların üzerinde altın yapraklı bir kökten çıkan bahar dalı motifi vardır. Dallar altın iğne perdahlıdır. Zemin siyah olup pembe, beyaz, açık mavi çiçeklerle bezenmiştir. İçteki koltuk, bordürün zemini laciverttir. Alternatifli dizilmiş dilimli yarım şemse salbek ile sarılma rumilerin sınırladığı altın zeminli kapalı formlar süslemeyi oluşturur. Şemseler mavi rumi ve kırmızı negatif hatayiler ile, salbekler mavi çin bulutu ve kırmızı negatif hatayilerle bezenmişlerdir. Zemin altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan kırmızı, yeşil, beyaz, pembe, mavi gölgeli boyanmış hatayı gurubu çiçekler ile doldurulmuştur. Bordürün cetvel kenarında yarım siyah zeminli bağlama motifi ve kırmızı hatayilerden oluşan bir süsleme kademesi daha vardır.

Bir bordür niteliğindeki tiğda bulunan altın saz yapraklarının yüzeyleri kırmızı ve siyah küçük hatayilerle bezenmiştir. Tepelik şeklinde beliren ara bölümlerin ortasına ise gölgeli boyanmış birer pembe hatayı yerleştirilmiştir. Bunların üzerinde mavi hatayı tiğlar yükselmekte olup zemini küçük altın ot kümeleri ile kaplanmıştır. Altın cetvelli metin kısmında, duraklar altın rozet biçimindedir, Resim 94,95; Çizim 59.

Sure başlıklarında sure adı beyaz mürekkep ve sülüs hat ile dilimli taç veya palmet şeklinde belirlenen bir altın zeminli kartuş üzerine yazılmıştır. Zemin altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, sarı, mavi hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Köşelere

altın rumilerin sınırladığı kapalı formlar yerleştirilmiştir. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan, pembe, mavi, sarı, beyaz hatayiler ile bezenmiştir, Resim 96.

Güller; tek, ikili, üçlü, dördü, beşli diziler halindedir. Adeta sayfa boyunca sonsuza kadar uzanırlar. Uçlarındaki tığlar bazen karanfil veya lâle şeklini almıştır, Resim 98.

Cüz gülleri lacivert dilimli madalyon şeklinde olup altın bulut motifi ile çevrelenmiştir. Ortadaki altın zeminde yazı, beyaz mürekkep ile yazılmıştır. Buradan çıkan kollar üzerinde turuncu gonca güller ve beyaz hatayiler yerleştirilmiştir. Aralarındaki bölümler siyah ile doldurulmuştur.

Secde gülleri altın rumilerle çevrelenmiş dilimli madalyon formundadır. Lacivert zeminli madalyonun yüzeyi pembe hatayı, gül goncası ve turuncu hatayilerle bezenmiştir. Ortadaki altın zeminli bölüme yazı beyaz mürekkep ile yazılmıştır, Resim 96.

Hizib gülleri, şemse biçimindedir. Ortada beyaz mürekkeple hizib yazısının olduğu altın zeminli kartuş vardır. Altın rumilerin sınırladığı kapalı formlar ve bunlardan çıkan kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe beyaz, mavi hatayı gurubu çiçekler lacivert zemin üzerinde yerleştirilmiştir.

Aşır gülleri altı dilimli rozet şeklindedir. Ortadaki kavisli altıgen bölüm altın zeminli olup yazı beyaz mürekkep ile yazılmıştır. Lacivert zeminli rozet en dışta kırmızı gölgeli altın bulut motifi ile çevrelenmiştir. Yüzey pembe, beyaz, açık mavi hatayiler ve pembe gül goncası motifi ile bezenmiştir, Resim 97,98.

Y.233b-234a'da sayfa kenarı kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayı gurubu çiçekler ile kalkar şeklinde tezhiblenmiştir, Resim 99,100.

Y.234b'de Hatim duası başlık tezhibi vardır. Ortadaki altın zeminli dilimli bu kartuşun uçları palmet şeklinde belirlenmiş olup yüzey siyah bir kökten çıkan hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kartuş kırmızı ile çerçevelenmiştir. Lacivert zeminde altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan altın hatayı gurubu çiçekler ve yapraklar vardır. Paftanın uzun kenarı kubbe şeklinde dışarı taşmıştır. Ortada kırmızı ile çerçevelenmiş altın zeminli kapalı formun yüzeyi siyah bir kökten çıkan hatayı gurubu çiçekler ve yapraklarla bezenmiştir. Lacivert zemin altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan altın hatayı gurubu çiçekler ve yapraklarla bezenmiştir, Resim 101.

Çizim 59: y.1b'de birim ölçü, yazılı yüzey 1/3'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: K.23
Katalog No	: 26
Kağıt Cinsi	: Beyaz aharlı kalın kağıt 261 yaprak Yaprak boyutu: 50 x 33 cm. Cetvelli kısım 34.5 x 21.5 cm Satır sayısı: 15 Satır uzunluğu: 20.05 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih lacivert mürekkeple
Ketebe kaydı	: 259 b Tevkii hat ile. a) Hattatı: Hacı Abdullah bin Muhammed el Selânikî b) İstihsah tarihi 95410 Zilhicce/1548 21-22 Ocak c) Müzehhibi: Muhammed bin İlyas d) Receb ayının 10'unda 16 Ağustos yazımına başlanan Kur'an aynı yılın 10 Zilhiccesinde/21-22 Ocak bitirilmiştir. Hacı Abdullah bin Muhammed el Selanikî'nin talebesi olan muzehhib üç ayda tezhiplenmiştir.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.10: El hac Abdullah ibni Muhammed el-Selanikî hattı ile mushaf-ı şeriftir. Satır 15 kaydı vardır. Vakıf mühürü: Vakf fi Hazine Hane-i Hümayûn sene 1135/1722.
Ekler	: y.259b, haşiyede siyah mürekkep ile, 262a-262b. Kur'an okumanın faziletleri hakkında Türkçe risale vardır. y.260a'da Hatim duvası vardır.
Cild	: Siyah deri cild levha baskıdır. Şemse-köşebent kompozisyo- nundaki düzeyde çin bulutu ve hatayı motifleri kullanılmıştır. Bordürde aynı motiflerle bezenmiş dilimli kartuşlar vardır. İç kapak kırmızı deri olup şemse-köşebent kompozisyonludur. Motifler kaat'ı ile yapılmıştır.
Yayın	: Karatay 1962 no.818 Yağmurlu, 1973, s.104. Demiriz, 1988, s.70. Demiriz, 1976-77, s.41-58.

1b-2a'da Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcı serlevha düzeninde tezhiplidir. Kompozisyonun ana şeması sure metninin iki yanında yer alan bordür niteliğinde koltuklar, bunların üzerinde üstte ve altta uzanan yatay dikdörtgen paftalardan ibarettir. Kompozisyon mavi cetveller ile bölümlenmiştir. Paftaların ve koltukların zemini altındır. İki ton altın dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Paftanın ortasındaki farklı tonda dilimli kartuşda beyaz mürekkep ve sülüs hat ile sure adı yazılmıştır. Zemini küçük siyah dal ve yapraklarla doldurulmuştur. Uzun ve kısa kenar boyunca uzanan rumilerle sınırlı kapalı formların zemini mavidir. Köşelerde ise siyah zeminli bağlama motifi vardır. Kıvrım dallar üzerinde sıralanan turuncu, yeşil, üçlü çiçek, sarı, pembe, mavi, beyaz hatayi grubu çiçekler yüzeyi kaplamaktadır.

Altın zeminli koltuklar dar altın rumilerle sınırlandırılmış farklı tonda altın ve mavi zeminli kapalı formlar, siyah zeminli bağlama motifi alternatifli olarak sıralanmışlardır. Yüzey kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, turuncu, beyaz hatayi grubu çiçekler ile bezenmiştir.

Ana bordür koltuk kompozisyon şemasının kaydırılmış ekseninde tekrarlanarak oluşturulmuştur. Kıvrımları üzerinde sıralanan hatayi grubu çiçekler ve bağlama motifleri altındır. Kompozisyon mavi tığ ile tamamlanmıştır. Dudaklar altın, yazı mavi, zemin zereşan yapılmıştır. Resim 103; Çizim 60.

Güller, lacivert, dilimli madalyon biçimindedir. Yazı altın ile yazılmış olup yüzey altın kıvrım dal ve yapraklarla bezenmiştir. Bazı değişik formda ve ölçüde güller de vardır. Yeşil çerçeveli dilimli madalyonun ortası kağıt renginde bırakılmış yazı altın ile yazılmıştır. Bir diğeri metnin çerçevesine bitişik olup serbest fırça ile lacivert, yeşil, kahverengi bölümlere oyulmuş, yazı ortadaki kağıt rengi bölüme yazı altın ile yazılmıştır.

Ayrıca rozet formunda serbest fırça ile çalışılmış, daha çok pars beneği motifi kullanılmış güllerde görülmektedir. Resim 104, 105.

Sure başlıklarında sure adı; beyaz altın sarı, pembe ve sülüs hat ile kağıt rengi, altın veya değişik renklerde boyanmış, uçları polmet yönünde belirlenmiş kartuşlu zemine yazılmıştır. Boşluklar lacivert zeminli olup yüzeyi bir kökten çıkan altın kıvrım dal, yaprak ve çiçeklerle bezenmiştir. Resim 104.

Ketebe süslemesi yuvarlak madalyon formundadır. 9 satırlık yazının etrafını çift altın bordür çevreler. Bordürlerin arasında mavi dallarla bezeme yapılmıştır. Köşelerde mavi ve altın ile renk ayrımı yapılmış, yüzey kıvrım dal, kırmızı, yeşil, turuncu, pembe mor hatayiler ile kaplanmıştır. Resim 106; Çizim 61.

Çizim 60: y.1b'de birim ölçü yazılı yüzey 1/6'sı; Çizim 61, y.259 b'de süslemeli yüzey 1/4 olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH 307
Katalog No	: 27
Kağıt Cinsi	: Aharlı krem rengi kağıt 41 yaprak 9 x 14.2 Yaprak boyutu: 20 x 15 cm Cetvelli kısım: 8.2 Satır sayısı: 7 Satır uzunluğu: Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe 41a	: a) Hattatı: Derviş Muhammed b) Mustafa Dede b. Hamdullah c) İstinsah tarihi: 956/1549 d) Müzehhibi: - e) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: -
Cild	: Vişne rengi deridir.
Yayın	: Karatay, 1962, No.945. Demiriz, 1988; 68. Mustakimzade, s.453.

Sayfa y1b'de sure başlığının ortasında uçları palmet şeklinde belirlenen altın zeminli dilimli kartuş üzerinde sülüs hat ile En'am suresi (Kur'an; VI) yazılmıştır. Lacivert zeminli başlık serbest fırça ve altın küçük çiçek ve yapraklarla bezenmiştir. Başlık dilimli tepelik ile genişletilmiştir. Tepelik formunun bezemesi de başlık zeminini tekrarlar. Resim 107; Çizim 62.

Çizim: Birim ölçü yazılı yüzey 1/3'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH 355
Katalog No	: 28
Kağıt Cinsi	: Aharlı krem rengi kağıt 21 yaprak Yaprak boyutu: 18.5 x 12 cm Cetvelli kısım: 11 x 6 Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 5.3 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 21b. a) Hattat: Şeyh Hamdullah telamizinden Husayin Şah bin Abdullah b) İstinsah tarihi: 965 Rebiulevvel/1557 Aralık c) Muzehhibi: - d) Diğer bilgileri Kanuni Sultan Süleyman devrinde yazılmış.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: -
Cild	: Vişne rengi deridir.
Yayın	: Karatay, 1962; No.829. Müstakimzade, s.177.

Sayfa y1b'de En'am suresinin başlığında surenin adı beyaz sülüs hat ile uçları salbek şeklinde biten altın zeminli dilimli kartuş üzerine yazılmıştır. Zemin küçük yapraklarla bezenmiştir. Altın zeminli salbeklerin ortalarına siyah negatif hatayiler yerleştirilmiştir. Lacivert zeminli başlığın zemini kıvrım dallar üzerinde sıralanan, pembe beyaz, mavi, hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Başlık, iki yanında dilimli yarım palmet biçimleri bulunan dilimli tepelik formu ile genişletilmiştir. Tepeliğin zemini lacivettir. Üzerinde, ortada tam, yanlarda yarım altın zeminli negatif siyah hatayi dolgulu salbekler vardır. Kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, beyaz hatayi grubu çiçekler yüzeyi doldurmuştur. Dilimli yarım palmetlerin de zeminli lacivert olup, altın, siyah dolgu motifli sarılma zeminler ve küçük çiçeklerle bezenmiştir. Resim 108; Çizim 63.

Çizim 63: y.1b'de birim ölçü yazılı olan 1/3'a olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: Y.811
Katalog No	: 29
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt. 353 yaprak Yaprak boyutu: 20 x 12.5 cm Cetvelli kısım: 6.7 x 13.4 Satır sayısı: 13 Satır uzunluğu: 10.5 cm Yazı cinsi: Nesih
Ketebe kaydı	: 347a Ferhat Vezir-i Sultan 971/1563 351b Ferhat vezir-i Sultan ül azam es Sultan Süleyman Han ibni Sultan Selim Han Cemaziyelevvel sene 966/1558 Şubat. a) Hattatı: Ferhat Paşa b) İstinsah tarihi: 966/1158 c) Muzehhibi: - d) Diğer bilgiler: Kanuni Sultan Süleyman'ın veziri Ferhat Paşa tarafından yazılmış.
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y1a'da Kur'an; LVI / 77-79.
Ekler	: 348b-350a Hatim duası 350b-351b Dua. Ayrıca hasiyelerde madalyonlar için de gubarı hat ile kısa sureler yazılmıştır. 352a Dua. 352b Türkçe Kur'an falına bakma usulü hakkında küçük bir açıklama vardır.
Cild	: Siyah deri şemse-köşebent kompozisyonludur. Soğuk baskı kompozisyon da, Miklepte köşebentlerde ve şemsede kırmızı zemine yapıştırma altın yaldız süslemeler vardır. Yan ka- ğıdı halkâr süslemelidir.
Yayın	: -

y.1a zahriye sayfasında 12 dilimli madalyon vardır. Ortada altın zemine beyaz sülüs hat ile Kur'andan (LVI/77-79) temiz olmadıkça el sürülememesi ile ilgili ayet yazılmıştır. Altın rumilerin sınırlandırdığı lacivert zeminli kapalı formlar ile renk ayrımı yapılmış, ortalarına siyah zeminli bağlama motifi yerleştirilmiştir. Kıvrım dallar üzerinde sıralanan beyaz hatayı grubu çiçekler kompozisyonu tamamlar. Madalyonun altın tercih edildiği zemininde kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi, kavuniçi hatayı grubu çiçekler vardır. Resim 109; Çizim 64.

y.1b-2a serlevha sayfasında ana şema sure metninin iki yanında bulunan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde üstte ve altta uzanan paftalardan ibarettir. Paftalarda dilimli altın kartuş üzerinde beyaz sülüs hat ile sure adı yazılıdır. Kartuş etrafında rumilerin çevrelediği lacivert zeminli bir bölüm bırakılarak renk ayrımı yapılmıştır. Bu bölüm siyah zeminli altın bağlama motifleri ile devam eder. Başlık çerçevesi kenarında da bağlama motifleri yarım olarak tekrarlanmıştır. Altın zeminli başlığın yüzeyi kademeli altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan altın rumi, pembe, mavi hatayı grubu çiçeklerle bezenmiştir. Serlevha mavi cetvel ile bölümlendirilmiştir.

Koltuklarda altın zeminli kartuş vardır. Üzerinde kıvrım dallar üzerinde sıralanan küçük hatayı grubu çiçeklerle doldurulmuştur.

İç bordürde koltuk bezemesi tekrarlanmıştır. Dış bordürde rumilerin çevrelediği altın zeminli kapak formlar ve siyah zeminli bağlama motifleri alternatifli dizilmişlerdir. Lacivert dilimli biçimlerle renk ayrımı yapılmış, yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi küçük hatayı grubu çiçeklerle bezenmiştir. Kompozisyon, mavi negatif hatayı ve yaprak motifli ince tığlar ile tamamlanmıştır. Resim 110; Çizim 65.

Aşır gülleri; yuvarlak dilimli madalyon biçimindedir. Ortadaki lacivert zemine yazı beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Resim 111, 112.

Hizib gülleri, altın rumi kapalı formlardan oluşan 6 kollu madalyon biçimindedir. Yazı, beyaz mürekkep ve sülüs hat ile yazılmıştır. Zeminde kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, beyaz hatayı grubu çiçekler vardır.

Cüz gülleri, şemse biçimindedir. Altın rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar ve bağlama motifleri alternatifli kullanılmıştır. Lacivert zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi hatayı grubu çiçeklerle bezenmiştir.

Sure başlıklarında, altın zeminli, dilimli kartuş üzerine beyaz hat ile sure adı yazılmış olup iki ucunda siyah zeminli bağlama motifi vardır. Yarım bağlama motifleri ise başlık cetveli kenarında devam etmektedir. Lacivert zeminde kıvrım dallar üzerinde sıra-

lanan pembe, maci hatayı grubu çiçekler vardır. Bazı, başlıklarda ise kartuş zemini lacivert, başlık zemin için altın tercih edilmiştir. Resim 111, 112, 116

Bazı başlıklar, dilimli kubbe ile genişletilmiştir. Altın rumilerin sınırlandığı lacivert zeminli kapalı formların etrafı altın ile çevrelenmiş, zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, beyaz, mavi hatayı grubu çiçeklerle bezenmiştir. Mavi negatif hatayı çiçekleri ve doldurma motifli tığlar ile kompozisyon tamamlanmıştır. Resim 112; Çizim 66.

347a'da mavi zeminli altın rumilerin çevrelediği kapalı formlardan oluşan bir madalyon vardır. Etrafı altın ile çevrelenmiş, zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayilerle bezenmiştir. Madalyonun ortasında Vezir Ferhat Paşa'nın kaydı vardır. Kağıt rengi bırakılan dörtgen zeminin köşelerinde altın rumi kapalı formlarla bezeme yapılmıştır. Resim 113.

351b'deki sayfada ise ketebe kaydı daire içerisine alınmış herhangi bir süsleme yapılmamıştır. Resim 114; Çizim 67.

Çizim 65: y.2a'da bir ölçü yazılı yüzey 1/6'si; Çizim 66, y.344a yazılı 1/5'i; Çizim 67, y .351b'de; yazılı yüzey 1/6 olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH 70
Katalog No	: 30
Kağıt Cinsi	: Aharlı krem rengi kağıt 288 yaprak Yaprak boyutu: 27.8 x 18.5 cm Cetveli kısım: 17.8 x 10.2 cm Satır sayısı: 14 Satır uzunluğu: 10 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 288a a) Hattatı: Derviş Mehmed bin Mustafa Dede bin Hamdullah el maruf bi İbn Şeyh b) İstinsah tarihi: 968/1560-61 c) Müzehhibi: - c) Diğer bilgiler:
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.288a'da okunamayan bir mühür vardır.
Ekler	: 285b, 288a Hatim duası
Cild	: Bordo rengi deri, soğuk baskı şemse-köşebent kompozisyonludur. Bordür altın zencerek ile sınırlandırılmıştır. İç kapakta da kırmızı deri, soğuk baskı şemse-köşebent kompozisyonu vardır.
Yayın	: Karatay, 1962, No.933. Demiriz, 1968; 66, 71 Mustakimzade, s.453.

Sayfa 1a zahriye sayfasında, 8 kollu yıldız biçiminde bir madalyon vardır. Altın rumilerin sınırladığı kapalı formlar ve mavi zeminli bağlama motifleri alternatifli dizilmişlerdir. Lacivert zeminli madalyon, kıvrım dal üzerinde sıralanan mavi, pembe hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir. En dışta yeşil ince bir cetvel ve mavi hatayı motifli tığ ile kompozisyon tamamlanmıştır. Resim 117; Çizim 69.

1b-2a serlevha sayfasında ana şema sure metninin iki yanında bulunan bordür niteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde üstte ve altta uzanan paftalardan ibarettir. Paftalarda dilimli altın kartuş üzerinde sure adı beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Çerçeve kena-

rında altın rumilerin çevrelediği yarım kapalı formlar vardır. Lacivert zemin, kıvrım dallar üzerinde sıralanan sarı, pembe, beyaz, yeşil hatayi grubu çiçekler ve çin bulutları ile bezenmiştir. Paftanın çerçevesinde, üzerinde hatayi çiçekleri bulunan altın kartuşlu bir bordür vardır.

Koltuklar da mavi zeminli, altın bulut motifinin sınırlandığı kartuşlar vardır. Zemin altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan, sarı, pembe, beyaz, yeşil hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir.

Sure metninde yazıyı çevreleyen altın biçimlerin üzerinde siyah dal ve çiçekler bulunmaktadır.

Bordür; altın zeminli altın rumilerin çevrelediği kapalı formlar ve mavi zeminli bağlama motiflerinin alternatifli dizilmiştir. Bu motifler yine alternatifli olarak altın palmet biçimi ve lacivert dilimli kapalı form ile çevrelenmiş lacivert ve altın dengesi uyumlu bir şekilde sağlanmıştır. Zemin altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan mavi, pembe, sarı, hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir.

Kompozisyon dolgu ve hatayi motifleri ile bezenmiş mavi tığlar ile tamamlanmıştır. Resim 118, 119; Çizim 69.

Güller, şemse ve madalyon biçimindedir. Her sayfada üç gül bulunur. bazıları dekoratif anlamda yerleştirilmiş olup bir sayfa boyunca uzanırlar. Altın zeminli güllerde yüzey bir eksen üzerinde sıralanmış, pembe, yeşil, turuncu, mavi hatayi grubu çiçeklerle bezenmişlerdir. Resim 120, 121.

Sure başlıklarında; sure adı, üzerinde serbest fırça ile siyah dallar ve yaprakların olduğu altın zeminli kartuş üzerine beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Köşelerde altın rumilerin çevrelediği yarım kapalı formlar ve bağlama motifleri vardır. Lacivert zeminli ara bölümde kıvrım dallar üzerinde sıralanan turuncu, beyaz hatayi grubu çiçekler vardır. Resim 120.

289a ketebe sayfasında, dörtgen bölümde altın zeminli yuvarlak bir madalyon bulunur. Altın rumilerin çevrelediği lacivert kapalı formlar ve bağlama motifleri alternatifli dizilmişlerdir. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, beyaz, mavi, turuncu, yeşil, hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir. Dörtgenin köşelerinde mavi rumilerin çevrelediği kapalı formlar vardır. Altın zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan yeşil, turuncu, beyaz hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir. Resim 121.

Çizim 68: y.1a zahriye sayfasında birim olan sayfa genişliğinin 1/3'ü; Çizim 69, y.2a'da birim olan yazılı yüzey 1/4'ü olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH 157
Katalog No	: 31
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı ince kağıt 389 Yaprak boyutu: 31 x 20 cm Cetvelli kısım: Satır sayısı: 11 Satır uzunluğu: 11.8 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe 41a	: a) Hattatı: Ahmed b Pir Muhammed b. Şûkî Allah b) İstinsah tarihi: 980 Sefer ayının 14'ü 24 Haziran 1572 c) Muzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: -
Ekler	: y.387a - 389b Hatim duası.
Cild	: -
Yayın	: Karatay, 1962, No.833. Demiriz, 1968; s.67,68.

Sayfa serlevha sayfasında ana şema sure metninin iki yanında bulunan bordür inteliğinde koltuklar ve bunların üzerinde üstte ve altta uzanan paftalardan ibarettir. İki kenarında bağlama motifi ve altın rumilerin sınırladığı dilimli altın zeminli kartuş üzerinde sure adı mavi sülüs hat ile yazılmıştır. Kartuş altı rumilerin çevrelediği altın zeminli kapalı formlarla devam eder. Kapalı formların ortalarında altın rumilerle sınırlı lacivert ikinci bir kapalı form oluşturulmuş, ortalarındaki hatayilerden gelişen kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, turuncu, mavi, yeşil, beyaz, hatayi grubu çiçekler, yüzeyi kaplamaktadır. Paftanın kenarlarında altın rumilerle sınırlı yarım kapalı formlar ve altın rumiler ile kompozisyon tamamlanmıştır.

Koltuklar lacivert zeminlidir. Altın rumilerin sınırladığı kapalı formlar, bağlama motifleri ve kademeli kıvrım dallar üzerinde sıralanan yeşil, sarı, kırmızı, çin bulutları ile yüzey bezenmiştir.

Bordürde altın rumilerle çevrelenmiş altın zeminli ve ortalarında siyah zeminli bağlama motifleri olan kapalı formlar ile altın zeminli kapalı formlar alternatifli dizilmişler-

dir. Zemine altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan mavi, pembe, beyaz hatayi grubu çiçekler yerleştirilmiştir.

Altın çin bulutlarının aralarında siyah ve altın dolgu motifleri ile adeta hafifletilmiş bir tezhip olarak sayfa sonuna kadar devam eder. Resim 122; Çizim 70.

Güller, etrafı altın ile çevrelenmiş lacivert daire biçimindedir. Yazı beyaz sülüs hat ile yazılmıştır.

Sure başlıklarında, altın kartuş tercih edilmiş, sure adı, beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Bazen kartuş, iki uca salbeklerle devam etmiş, ara bölüm altın yarım kapalı formlar küçük çiçeklerle bezenmiştir. Bazen de başlıklarda iki ton altın kullanılmış, rumilerin çevrelediği kartuşlar bağlanma motifleri ile devam etmiş, zemininde siyah negatif küçük hatayiler kullanılmıştır. Resim 123.

Çizim: y.2a serlevha sayfasında birim ölçü, yazılı yüzely kısa kenarının 1/6'si olarak belirlenmiş olmalıdır.

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: H.S.5
Katalog No	: 32
Kağıt Cinsi	: Kalın aharlı ve vassaleli 30 yaprak Yaprak boyutu: 61.5 x 42.5 cm Cetvelli kısım: 40.3 x 24.3 cm Satır sayısı: 13 Satır uzunluğu: Nesih: 14.5 cm, Celi: 24 cm Yazı cinsi: Bir satır muhakak, beş satır nesih, bir satır sülüs, beş satır nesih, bir satır muhakak sırası ile yazılmıştır.
Ketebe 41a	: - a) Hattatı: - b) İstinsah tarihi: - c) Muzehhibi: - d) Diğer bilgiler:
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.1b'de Şemseddin Karahisari (1468-1556)'nin eli ile yazılan bu Kur'anın Sultan II Mustafa (1664-1703) zamanında 1107/1696 senesinde tilavet olunması için Hırka-i Saadet'e vakfedildiği belirtilmiştir(*).
Ekler	: -
Cild	: Siyah deri, şemse köşebent kompozisyonlu olup silme altındır. Bordürde iki ton altın kullanılmış olup paftalıdır. Miklep'te aynı düzen devam etmekte olup, Kur'anı LVI 77-79 ayeti vardır. İç kapak bordo deridir. Süs düzeni üst kapağı tekrarlamaktadır. Mavi zeminli şemse altın yazma ile bezeme yapılmıştır. Köşebentlere dörtte bir şemseler yerleştirilmiştir.
Yayın	: Meriç, 1953, s.66-68. Karatay, 1962, No.823. Çağman, 1983, s.226, E.192. Derman, 1982, nr.8.

* Bu eserle ilgili masraf defterinden anlaşıldığına göre (T.S.M. Arşivi D.9628) 12 Ramazan 997/17 Eylül 1584) başlayan malzeme alımları 25 Receb 1001/ (17 Nisan 1593) kadar sürmektedir. Bu Kur'an için 9 yıl süresince yapılan masraflar kaydedilmiştir.

y.1b sayfası yuvarlak madalyon biçiminde tezhiblidir. 12 satır nesih hat ile vakıf kaydı kağıt rengi zemine yazılmıştır. Altın zeminli bordür kıvrım dallar üzerinde sıralanan hatayı grubu mavi, turuncu pembe çiçeklerle bezenmiştir. Altın çin bulutları ve lacivert negatif motifi kullanılarak tığlar oluşturulmuştur. Resim 124, Çizim 71.

y.2a'da Zahriye yuvarlak madalyon şeklindedir. Metin altın ile altın zemine yazılmış, yazının etrafında iki ton altın kullanılmıştır. Rumiler ve çin bulutu motifleriyle sınırlandırılmış, kapalı formlar alternatifli dizilmiştir. Lacivert zemin, altın kıvrım dal üzerinde sıralanan pembe, mavi, kırmızı, hatayî grubu çiçekler ile bezenmiştir. Bordür altın zeminlidir. Altın rumilerin çevrelediği altın zeminli kapalı formlar ve kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi, turuncu, sarı hatayî grubu çiçekler yüzeyi kaplar. Dış bordür lacivert zeminlidir. Altın çin bulutlarının sınırlandığı altın zeminli kapalı formlar ve kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, sarı, kırmızı, mavi hatayî grubu çiçekler zemini kaplamaktadır.

Kompozisyon, lacivert negatif motif, hatayî grubu çiçekler, altın çin bulutlarının alternatifli sıralanışı ile oluşan tığlarla tamamlanmıştır. Resim 125; Çizim 72.

y.2b-3a serlevha düzeninde tezhibli olup duraklar altındır. Serlevha yeşil cetvel ile bölümlendirilmiştir. Fatiha ve Bakara surelerinin başlangıcının olduğu bu sayfalar reyhanî ve muhakak hat ile yazılmıştır. Üst ve alt paftada sure adı altın sülüs hat ve etrafı siyah bordür ile sınırlandırılmış dilimli altın kartuş üzerine yazılmıştır. Yazının zemininde kıvrım dallar üzerinde sıralanan rumiler vardır. Paftanın zemini laciverttir. Zemin kademeli altın kıvrım dallar üzerinde sıralanan altın hurda rumiler ve ortalarında altın iğne-perdah olan gölgeli boyanmış pembe, turuncu, mavi, beyaz hatayı grubu çiçekler ve çin bulutları ile bezenmiştir. Kıvrım dallar arasında düğüm motifi görülmektedir.

Koltuklarda şemse-salbek köşebent düzeni görülmektedir. Şemsede rumi kompozisyon hakim olup iki renk altın kullanılmıştır. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi hatayı grubu çiçeklerle bezenmiştir. Köşebentlerde altın konturlu lacivert rumilerin sınırlandığı kırmızı altın zeminli kapalı formlar vardır. Ara bölüm laciverttir. Yüzeyde ise kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi, kırmızı hatayı grubu çiçekler vardır. Köşebentin etrafı beyaz kurtcuk motifi ile çevrelenmiştir.

Yan boşluklardaki sütüncelerde düşey ekseninde sıralanan yarım ve tam rumi ile sınırlandırılmış kapalı formlar vardır. Altın zeminli kapalı formlar kıvrım dal üzerinde sıralanan sarı, pembe, mavi hatayı grubu çiçeklerle bezenmiştir. İğne-perdahlı geçme motifli altın cetvel yazı bölümünü çevreler. Bordürde iki renk altın kullanılmıştır. Altın rumi ve hurda rumileri çevreledi kapalı formlar alternatifli kullanılmıştır. Zemin lacivertti. Kademeli kıvrım dallar üzerinde sıralanan rumiler, pembe, mavi turuncu hatayı grubu çiçekler ve çin

bulutları ile bezenmiştir. Kompozisyon tığ-bordür ile sınırlandırılmıştır. Düşey ekseninde altın rumilerle sınırlandırılmış altın kapalı formlar ile altın bağlama motifi alternatifli sıralanmıştır. Lacivert zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan mavi, pembe, kırmızı hatayi grubu çiçekler ile bezenmiştir. Bu düzen altın çin bulutları aralarına yerleştirilen lacivert negatif boyanmış hatayi grubu çiçeklerden oluşan tığ tamamlanmıştır. Resim 126; Çizim 73.

3b-4a'da Bakara suresinin olduğu sayfaların düzeni üst ve alt pafta ile ortada yuvarlak madalyondan ibarettir. Yazı ince mavi ve altın çerçeveli madalyon içerisine alınmıştır. Köşeliklerde kademeli kıvrım dallar üzerinde altın hurda rumiler ve negatif mavi hatayilerle bezenmiştir.. Resim 127; Çizim 74.

4b-5a'da Bakara suresinin devam ettiği sayfada; üst ve alt pafta ve aralarında uzanan uzun bordür niteliğindeki koltuklar vardır. Koltuklarda beyaz dilimli lacivert zeminli kartuşlar vardır. Bir kökten çıkan, pembe, mavi bahar dalı ile bezenmişlerdir. Koltukların kenarında, altın rumilerin çevrelediği siyah zeminli yarım kapalı formlar ile kompozisyon bölümlendirilmiş, ara bölümde altın tercih edilmiş yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, mavi hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir. Resim 128; Çizim 75.

y.5b'den itibaren sayfa tasarımları aynı düzende gider. Sayfada üç pafta ve dört tezhibli koltuk bulunur. Koltukların toplamı 2360 tanedir. Serlevha hariç 112 sure başlığı vardır.

Koltuk tezhipleri karşılıklı veya çarpaz olarak aynı deseni tekrarlar. Bazı sayfalarda bu dört koltuk değişik şekilde tezhiblenmiş, bu süslemeler aynen karşiki sayfada tekrarlanmıştır. Bazen aynı desen değişik renk kullanımı ile farklı bir görünüm almıştır. Bazı koltuk süslemelerinde ise kompozisyonun tümü oluşturacak en küçük parçası ile değişik yorumlar yapılmıştır. Bu koltuklarda devrin bütün desen ve motifleri ile yüzlerce değişik kompozisyonlar yaratılmıştır.

Sure başlıklarında altının yanı sıra kağıt rengi, lacivert veya siyah zeminli kartuşlar kullanılmıştır. Kademeli hat üzerinde negatif hatayilerden oluşan islimi uslubu, halkalı naturalist üslupta çiçekler, rumili, bulutlu madalyonlu kompozisyonlar sanatçıların özgün yorumları ile düzenlenmişlerdir. Resim 129, 130; Çizim 76; 77.

Güller; dilimli madalyon veya palmet biçimli kapalı formlardan meydana gelmişlerdir. Lacivert zeminin tevsih edildiği güllerde yazı beyaz sülüs hat ile yazılmıştır. Çerçeve ve altın ile belirlenmiş, bazı güller çin bulutları ile tamamlanmıştır. Resim 131, 132.

y.298b-299a, kısa surelerin bulunduğu son sayfalarda sure başlıkları üç satır genişliğinde tutulmuştur. Sure adı altın sülüs hat ile dilimli altın kartuş içerisine yazılmıştır.

Dilimli kartuj rumilerle sınırlandırılmıştır. Başlık zemini lacivettir. Altın rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar altın zeminlidir. Zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe, sarı, kavuniçi, hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir. Sayfa üst, alt ve ağız kenarları saz uslubunda yeşil ile gölgelendirilmiş büyük hançer yaprakları ile bölümlendirilmiştir. Yaprakların ortalarında lacivert zeminde bir dal üzerinde sıralanan sarı, turuncu, pembe, mavi, hatayi gurubu çiçekler vardır. Yine lacivert zeminli altın saz uslubu yapraklarla sınırlandırılmış madalyonlar aralarına yerleştirilmiş olup, hançer yapraklarına bağlanmıştır. Lacivert zemin kıvrım dallar üzerinde sıralanan pembe ve mavi çiçeklerle bezenmiştir.

Kompozisyonun kağıt rengine bırakılmış zemininde iki ton altının kullanıldığı kırmızı ve yeşil gölgeli boyanmış, uçlarında küçük hatayi grubu çiçekler olan saz uslubunda yapraklar vardır. Resim; 131, 132; Çizim: 77a.

En'am Suresi

Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.285
Katalog No	: 33
Kağıt Cinsi	: Aharlı pembems i kağıt 25 yaprak Yaprak boyutu: 22.5 x 15.5 cm Cetvelli kısım: 9 x 14.2 cm Satır sayısı: 9 Satır uzunluğu: 8.2 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: y.24b a) Hattatı: İbn-ü Şeyh b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer kayıtlar	: y.176 Dua y.25a "Allahü yessir ... el Hitam" mührü vardır.
Ekler	: 24b-25a Türkçe açıklamalı dua. y.25a da En'am okuma usûl ve adabı hakkında kısa bilgi vardır.
Cild	: Ölçüs ünde Bordo rengi deri cild gömme şemse-köşebenmt kompozisyonundadır. Kompozisyon altın ve alttan ayırma yöntemi ile tamamlanmıştır.
Yayın	: Karatay, 1962, No.783.

y.1b'de başlık tezhibinde sure adı altın sülüs hat ile kağıt rengi zemine yazılmıştır. Harflerin yuvarlakları mavi ile doldurulmuştur. Başlağın üst kısmı kubbe şeklinde belirlenmiştir. Başlık dilimli altın zeminli bir çerçeve ile çevrelenmiştir. Yüzey kıvrım dallar üzerinde sıralanan mavi, pembe, beyaz, sarı hatayî gurubu çiçekler ve turuncu yapraklarla bezenmiştir. Kompozisyon mavi hatayı tığlar ile son bulur. Sure adının alt kısmında altın zeminli bir bordür vardır. Yüzeyi kıvrımdal üzerinde sıralanan pembe, mor, beyaz hatayî gurubu çiçekler ve turuncu yapraklarla bezenmiş olup bütün duraklar altındır (Resim 133; Çizim 77).

	En'am Suresi
Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.295
Katalog No	: 34
Kağıt Cinsi	: Aharlı pembemsi kağıt 29 yaprak Yaprak boyutu: 16.5 x 12 cm Cetvelli kısım: 9.2 x 5.8 cm Satır sayısı: 9 Satır uzunluğu: 5.5 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: y.29a Satır araları altın ile doldurulmuş a) Hattatı: Hamdullah el maruf bi ibn Şeyh. b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Ekler	: -
Diyet kayıtlar	: Açılış sayfasında: a) Maktul İbrahim Paşa b) Mühür: Ayas bin Abdül Vedüd bin Abdülvahab c) Mühür: El fakir-Halil bin Ali d) Merhum Şeyhtir (y.29b) e) y.29a da açılış sayfasındaki mühürler tekrar edilmiştir.
Cild	: Bordo deri mikleplidir. Şemse-salbek-köşebent kompozisyonlu olup altın ve gümüş, yeksak kullanılarak rumi motifleri ile bezenmiştir. En dışta bir sıra altın zencerek motifi vardır. İç kapakta yazma olarak altın ile sadece şemse motifinin formu belirlenmiştir.
Yayın	: Karatay, 1962, No.74

1b de, başlık tezhibi vardır. Altın zeminli kartuş üzerine beyaz mürekkep ve sülüs hat ile sure adı yazılmıştır. İki ucunda altın rumilerle belirlenmiş altın zeminli kapalı formu vardır. Ayrıca uzun kenarda altın rumi ile sınırlandırılmış, siyah zeminli yarım bağlama motifleri vardır. Lacivert renkli zemin, altın kıvrımdal üzerinde sıralanan turuncu beyaz,

pembe ve mavi hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir.

Üst bordürde altın rumilerle çevrelenmiş altın zeminli kapalı formlar ve altın rumilerle sınırlandırılmış siyah zeminli bağlama motifleri yatay ekseninde alternatifli sıralanmışlardır. Zemin kıvrımdallar üzerinde sıralanan turuncu pembe, beyaz, yeşil, mavi hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir. Kompozisyon ince mavi tığ ile tamamlanmıştır. Sayfa kenarında kıvrımdallar üzerinde sıralanan hatayi grubu çiçekler ile halka yapılmıştır (Resim 134; Çizim 79).

	En'am Suresi
Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.297
Katalog No	: 35
Kağıt Cinsi	: Aharlı pembemsi kağıt 23 yaprak Yaprak boyutu: 19 x 8.5 cm Cetvelli kısım: 6.08 x 11.06 cm Satır sayısı: 10 Satır uzunluğu: 6.5 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: y.23b a) Hattatı: Hamdullah el maruf bi İbn Şeyh b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Ekler	: 24b-25a Türkçe açıklamalı dua. y.25a da En'am okuma usûl ve adabı hakkında kısa bilgi vardır.
Diğer Bilgiler	: -
Cild	: Bej rengi kumaş ve mikleblidir.
Yayın	: Katalog 1962, No.771.

1b serlevha düzeninde tezhiplidir. Beyaz sülüs hat ile sure adı altın zeminli rumilerle çevrelenmiş kartuş üzerine yazılmıştır. Kartuş kısa kenarlarda tepelik motifi biter. Köşelere altın rumilerle sınırlandırılmış yarım kapalı formlar yerleştirilmiştir.

Lacivert ara bölümün yüzeyi altın kıvrımdallar üzerinde sıralanan sarı, turuncu beyaz, yeşil hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir.

Paftanın üzerindeki lacivert zeminli bordürde rumilerle sınırlandırılmış altın zeminli kapalı formlar ve tepelik motifleri yatay ekseninde alternatifli dizilmiştir. Yüzey kıvrımdallar üzerinde sıralanan beyaz turuncu, mavi hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Kompozisyon mavi tığlar ile tamamlanmıştır (Resim 135; Çizim 8).

Aşır gülü hatayi formunda çiçekten meydana gelmiştir. Yazı beyaz sülüs ile altın

zemine yazılmıştır. Lacivert bölümden sonra altın yapraklar vardır.

Hizib ve Cüz gülü, altın rozet şeklindedir. Yazı beyaz sülüs mürekkep ile lacivert zemine yazılmıştır (Resim 136).

23b'deki ketebe sayfasında 7 satırlık yazı üçgen formunda biter. Üçgen şeklinde yan koltuklar ve dikdörtgen paftanın zemini kağıt renginde bırakılmıştır.

Yüzeyleri altın kıvrımdal üzerinde sıralanan altın ve lacivert hatayi gurubu çiçekler ve üç nokta ile bezenmiştir (Resim 137; Çizim 81).

	En'am Suresi
Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.298
Katalog No	: 36
Kağıt Cinsi	: Aharlı pembemsi kağıt 23 yaprak Yaprak boyutu: 19 x 13 cm Cetvelli kısım: 11.54 x 6.05 cm Satır sayısı: 10 Satır uzunluğu: 6.7 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: y.23b a) Hattatı: Hamdullah el maruf bi İbn Şeyh b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Ekler	: 24b-25a Türkçe açıklamalı dua. y.25a da En'am okuma usûl ve adabı hakkında kısa bilgi vardır.
Diğer kayıtlar	: y.1a açılış sayfasında kelime-i Tevhid kaydı, Beşir ağa maktûlün hattıdır kaydı, Darûs'sade Ağası Beşir Ağa'nın mülkiyet kaydı ve mührü*, Darûs'sade ağasının katibi Ahmet Cemil'in mülkiyetine geçtiğini bildiren kayıd bulunmaktadır. y.23b'de Beşir Ağa'nın mührü vardır.
Cild	: Bordo deri mikleblidir. Gömme şemse ve zencerek motif ile kompozisyon tamamlanmıştır. İç kapakta yazma şemse motifi vardır.
Yayın	: Katalog 1962, No.770.

1b'de Başlık tezhibinde sure adı beyaz sülûs hat ile altın zeminli yarım palmetlerle belirlenmiş kartuş üzerine yazılmıştır. Kartuşun zemininde kıvrımdallar üzerinde sıralanan mavi hatayı grubu çiçekler iğne-perdah üç nokta vardır. Kartuş iki kısa kenarda rumilerle sınırlı altın zeminli kapalı formlarla devam eder. Ara bölüm laciverttir. Yüzeyi altın kıvrımdallar üzerinde sıralanan turuncu, beyaz, mavi hatayı gurubu çiçeklerle doldurul-

* Beşir Ağa'nın kimliği hakkında bkz. Kayalıoğlu 1986, s.77.

muştur. Paftanın üst kısmında lacivert zeminli bordür yer alır. Altın zeminli rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar, yatay eksenle sıralandırılmıştır. yüzey altın kıvrımdallar üzerinde sıralanan gölgeli boyanmış turuncu, beyaz, mavi hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir. Kompozisyon mavi tiğ ile tamamlanmıştır (Resim 138; Çizim 82).

	En'am Suresi
Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: EH.290
Katalog No	: 37
Kağıt Cinsi	: Aharlı pembemsi kağıt 23 yaprak Yaprak boyutu: 16.5 x 11 cm Cetvelli kısım: 9.9 x 5.6 cm Satır Sayısı: 11 Satır uzunluğu: 5.3 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: y.23b a) Hattatı: Hamdullah bin Mustkafa Dede el müstehir bi ibn Şeyh b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Ekler	: -
Diğer kayıtlar	: -
Cild	: Bordo mikleplidir. Şemse, köşebent kompozisyonu altın rumilerden bezenmiştir. En dışta bu sıra zencere motifi vardır.
Yayın	: Katalog 1962, No.788.

1a zahriye tezhibinde, ortada altın rumilerle belirlenmiş iki renk altının alternatifli kullanıldığı kapalı formlar bulunur. Bu kapalı formların uzantıları ile sekiz kollu bir yıldız meydana getirilmiştir. Lacivert zeminli çerçeve ve altın zemin kıvrımdallar üzerinde sıralanan pembe, mavi turuncu beyaz hatayi gurubu çiçeklerle bezenmiştir. kompozisyon en dışta, hatayi motifli mavi tığ ile tamamlanmıştır. Köşelerde lacivert mavi zeminli üçgenler vardır. Altın rumilerin çevrelediği kapalı formlarla renk ayrımı yapılmış zemin kıvrımdallar üzerinde sıralanan beyaz, turuncu, mavi, hatayiler ile doldurulmuştur (Resim 139; Çizim 83).

1b başlık tezhibinde, dikdörtgen şeklindeki başlığın ortasında altın zeminli dilimli madalyon bulunur. İki ucunda altın bulut motifinin çevrelediği altın kapalı formlar vardır.

Lacivert zemin altın kıvrımdallar üzerinde sıralanan beyaz, sarı, turuncu gölgeli hatayi grubu çiçekler ile bezenmiştir. Ayrıca zemine altın bulut motifleri ile hareketlilik kazandırılmıştır. Dikdörtgen kısmın üst kısmında kubbe şeklinde bir çıkıntı vardır. Ortasında altın rumilerin belirlediği altın zeminli bir kapalı form bulunmakta olup iki ucunda yatay eksen üzerinde altın rumili, siyah zeminli yarım kapalı formlarla devam eder. Lacivert zemin, altın kıvrımdallar üzerinde sıralanan sarı, beyaz, turuncu gölgeli hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir. Kubbenin etrafını bir sıra altın yapraklar çevreler. Kompozisyon mavi tığlar ve aralarındaki ince altın bulut motifleri ile tamamlanmıştır. Sayfa kenarında kağıt rengi zemin altın halka ile bezenmiştir (Resim 140; Çizim 84).

23a, ketebe tezhibinde kare şeklindeki altın rengi zeminde siyah fırça ile rumilerin belirlediği kapalı formlar yerleştirilmiştir. Zemin siyah kıvrımdallar üzerinde sıralanan fırça ile çizilmiş yaprak ve hatayi grubu çiçeklerle bezenmiştir. En dışta bir sıra lacivert ince cetvel vardır (Resim 141).

	En'am Suresi
Bulunduğu Yer	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
Envanter No	: R.72
Katalog No	: 38
Kağıt Cinsi	: Krem rengi aharlı kağıt 40 yaprak Yaprak boyutu: 24.5 x 16.5 cm Cetvelli kısım: 15 x 8.5 cm Satır sayısı: 8 Satır uzunluğu: 8 cm Yazı cinsi: Harekeli nesih
Ketebe kaydı	: 40 a) Hattatı: Mustafa bin Hoca Ali min telamizi Şeyhzade b) İstinsah tarihi: - c) Müzehhibi: - d) Diğer bilgiler: -
Zahriye kaydı	: -
Diğer Kayıtlar	: Sayfa 1a'da Beyazıd II'nin mührü ve okunamayan bir başka mührü vardır.
Ekler	: -
Cild	: Siyah deridir.
Yayın	: Katalog 1962, No.942.

1b başlık tezhibinde sure adı, beyaz sülüs hat ile lacivert zeminli tam ve yarım palmetlerle belirlenmiş kartuş üzerine yazılmıştır. Köşeliklerde rumilerle sınırlı lacivert zeminli kapalı formlar vardır. Ara bölüm altındır. yüzeyi kıvrımdallar üzerinde sıralanan gölge boyanmış sarı, pembe, beyaz, turuncu hatayı gurubu çiçeklerle bezenmiştir. Pafta altın zencerek motifi ile çevrelenmiştir. Paftanın üst kısmında lacivert zeminli bordür yer alır. Altın zeminli rumilerle sınırlandırılmış kapalı formlar, ortabağ motifi, yatay eksen ve alternatif düzende sıralanmışlardır. Zemin kıvrımdal üzerinde sıralanan beyaz, pembe, sarı, turuncu hatayı gurubu çiçekler ile bezenmiştir. Duraklar altın rozetler şeklindedir. Metin kısmı altın cetvel ile çevrelenmiştir (Resim 142; Çizim 85).

5. SONUÇ

Çalışmada, onaltıncı yüzyıla ait Osmanlı Kur'anlarında yazı ve süsleme arasındaki estetik güzelliğin, sayfa tasarımlarındaki ölçü ve oranların varlığının araştırılması amaçlanmıştır.

Bu konu incelendiğinde Kur'anların yazıldığı hat ile onu süsleyen tezhibin bir bütünlük ve uyum yaratmasına çalışıldığı anlaşılmaktadır.

XVI. yy. başına tarihlenen örneklerde birden fazla zahriye sayfası olduğu, bunlara son da yer verildiği görülmektedir. Zahriye sayfasının yanı sıra yazısının olmadığı bu sayfalarda, tam sayfayı kaplayan levha tezhip yapılmıştır.

XVI. yy. içerisinde zahriye sayfalarında üzerinde daha çok Kur'andan bir ayetin bulunduğu oval, altıgen, sekizgen, daire biçimli madalyonlar, yıldızlar yerleştirilmiştir. Ayrıca bu yüzyılda, üzerinde sunu yazısının bulunduğu şemseler, tam sayfa düzeninde şemse-köşebent kompozisyonlarının kullanıldığı tasarımlar da yapılmıştır.

Yüzyılın ortalarına doğru çift zahriye sayfasına rastlanmaz, zahriye sayfaları ortadan kalkar, onun yerine son bölüme fâlname ve hatim duası eklenir.

Kur'anın ilk iki ayeti olan Fatiha ve Bakara suresinin başlangıcının yazıldığı sayfalarda sure metni, merkezi dörtgenlere alınmıştır. Ana şema yatay üçe bölünme ile oluşturulmuştur. Sure metninin bulunduğu kısım ise dikey üçe bölünmüş, sure başlıkları ile metin arasına da bir bordür niteliğinde olan koltuklar yerleştirilmiştir. Sayfalar üç taraftan bordür ile çevrelenmiş, bazı örneklerde bu bordürlerde bezemeler üç taraftan ortaya gelecek şekilde üçgen, yarım yuvarlak, yarım şemse-salbek gibi biçimlerle sayfa kenarına doğru genişletilmişlerdir.

Sure başlıkları yatay, dikdörtgen biçimlidir. Tek sayfa ser levhalarda ise sayfa metni genişliğinde uzanmaktadır. Bu başlıklarda çoğu zaman bir alınlık kısmı yer alır. Bu alınlık, dilimli, üçgen, yarım daire veya düz bordür şeklinde biçimlendirilmiştir.

Sure metninin yazılı olduğu satırlar genellikle altın veya renkli tahrirli yuvarlak biçimlerle çevrelenmişlerdir. Durak yellerinde üzeri bezemeli veya bezemesiz altın noktalar bulunmaktadır.

Kompozisyonu tamamlayan tığlarda genellikle mavi renk kullanılmıştır. Sık paralel çizgilerden oluşan bu tığlar bazı doldurma motiflerle veya zaman zaman tezhip motifleri ile de zenginleştirilmişlerdir.

Yüzyıl ortasında bazı yenilikler görülür. Tezhip sanatında bir reform gibi naturalist çiçek motiflerinin ortaya çıkışı ile has bahçelerin sayılarının artması arasında bağlantı kadar altınının, tezhibin rengine göre çeşitli renklerin de kullanımı mutlaka moda bağlıdır. Bu renklerin çeşitliliği sayfa kenarında yeni bir zenginlik yaratıp ikinci bir tezhip alanı ortaya koymuştur.

Fonksiyonlarına göre değişik biçimlerde şekillendirilen güllerde yuvarlak biçim tercih edilmiştir. Bu güller, bazen de sayfa kenarında dekoratif mahiyette sıralandırılmışlardır.

Ketebe sayfalarında, yazılar genellikle aşağıya doğru daralan bir üçgen içine alınmış, yandaki boşluklar tezhible doldurulmuştur. Bazen bu sayfalarda, sayfanın herhangi bir yerine, yukarıya ve aşağıya; yazılar dairesel, yuvarlak, dörtgen biçimlerle çevrelenerek yerleştirilmiş, sayfanın yarısı ise boş bırakılmıştır. Bazen de tam sayfa bezenmiş, sayfayı kaplayacak biçimde şemse-köşebent kompozisyonu kullanılmıştır.

Bu çalışmanın konusunun seçilişinde sayfa tasarımları için bazı kurallara varılmaya çalışıldığına ve bunların uygulamasına da belli ölçülerde, oranların hakim olduğuna inanarak başlamıştık. Bu hissimizi destekleyen bir kaynak vardır. Bu kaynak tezhibçilerin kullandığı Mistara denilen tahta cetvellerin varlığını ortaya koyar.

"Ve o iki tarafı müstakim olan ağaçtan bir alettir. Yazı ve mütealikatı ile alakalı ölçüler üzerine çizilir. Ve buna en çok müzehhibler ihtiyaç duyar"(1).

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, hattatın hazırladığı ölçülerin müzehhibler tarafından da kullanıldığı, belli bir biçim ölçünün sayfa tasarımlarında uygulanışı söz konusudur. Bu birim ölçünün tekrarı ile ölçü, denge, düzen uygunluğunun gizli bir ritimle sağlandığı belirlenmiştir(2).

Bütün sayfa tasarımları için ise belirli birimlerden oluşan bir orantı tespit edilememiştir. Sayfa kenar boşlukları ile sayfa tasarımı arasındaki ilişkinin de belirli bir orana dayalı olup olmadığı saptanamamıştır. Bazı tasarımların ise sayfanın 1/3 düşey doğrultusu üzerine yerleştirildiği gözlemlenmiştir.

Böylece, anlaşılıyor ki her sayfa tasarımcısı için şema aynı olsa bile yeni bir ölçüler sistemi olmalıydı.

Ölçü, denge, renk uyumu ile son derece ince fırça işçiliği ile eşsiz örnekler yaratılan XVI. yy. Osmanlı Kur'an sayfalarında kuvvetli bir simetri izlenir. Sayfalar hem tek başlarına hem de çift sayfa simetrisi düşünülerek tek bir kompozisyon olarak hazırlanmışlardır.

Sayfa düzeninin kağıt boyutları ile olan ilişkisini anlayabilmek için kağıtlar üzerinde de durulmuş; İslami el yazmalarında kullanılan kağıtlara ait bazı tariflerin olmasına rağmen, bunların hangisinin ne olduğu, nerede yapıldığı, ölçüleri vs. hakkında aydınlatıcı bir bilgi bulunamamıştır(3).

Bazı kaynaklarda ise belirli dönemlere kağıt ölçüleri ve kaliteleri hakkında bilgilere rastlanmıştır(4).

İncelediğimiz eserlerde; üçlü gruplar halinde zincirleme aralıklı teller, veya santimetrede 7-8 sık tellerin izlerini görebildiğimiz kağıtlar saptanmıştır. Bazı kağıtlarda gözle görülebilecek bir iz yoktu. Bu tip kağıtlar 15 yy.ın ikinci yarısına ait el yazmalarında da tespit edilmiştir(5).

Onaltıncı yüzyıla ait İslâmi el yazmalarının boyutları ile ilgili yapılan bazı araştırmalar da verilen ölçüler ile, bizim incelediğimiz eserlerin sayfa boyutları arasında uygunluk gözlemlenmiştir. Bu Bağdadî olarak adlandırılan ve ölçülerinin az veya çok katları ile hazırlanan kağıtlardır(6)*.

* Bağdadî: 97.7 x 61.1 mm.
Tam Bağdadî: 109.9 x 73.3 mm.

NOTLAR

Bazı araştırmalarda tekrarlanan birim ölçüler üzerinde durulmuştur.

- 1- Kalkaşandi 1915 s.472.
Topkapı Sarayı Müzesi'nde korunan XVI. yy. ait 27/306 numara ile kayıtlı bir nakkaş cetvelinin varlığı bilinir.
- 2- Cantay 1986, s.55-58.
- 3- Derman 1968, s.339-40.
Mustafa Ali, (Gelibolulu), s.29.
Anafarta 1969, s.XII, dipnot 11-14.
- 4- Bosch ve Petherbridge 1981, s.26, 31.
- 5- Tekin 1993, s.26 vd.
Raby ve Tanındı 1993, s.215.
- 6- Paola 1992, s.302.
Irigoin 1983, s.281.

6. ÖZET

İslâm sanatında özel bir yer tutan Kur'an nüshaları, birçok sanat kolunun ortak ürünü olarak yüzyıllar boyu çeşitli İslâm ülkelerinde özenle hazırlanmıştır.

Çeşitli sanat alanlarında klâsik usluba ulaşılan XVI. yy. Osmanlı sanatında, Kur'an yazımı, süslemesi ve sayfa tasarımı belirli bir üst seviyeye, klâsizmeye ulaşmıştır.

Bu üsluba hakim olan sayfa düzeninin yaratılmasında, boşluk, yazı ve süsleme yüzeylerinin oluşumunda kullanılan birim ve oranları araştıran bu çalışmada; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türk İslâm Eserleri Müzesi ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanelerinin zengin koleksiyonlarındaki Kur'anlar incelenmiş, konuya açıklık getirebilecek veya yardımcı olabilecek bütün inceleme ve araştırmaların gözden geçirilmesine çalışılmıştır.

Bu dönem Kur'anlarının sayfa düzenlemelerinde tasarımların geometrik olduğu, alanları oluşturan biçimlerin birbirine dik ve paralel bölünmelerden meydana geldiği her bölümün içine tezhip ve yazı yerleştirildiğini görmekteyiz. Yazı ve süslemelerin oluşturduğu estetik bütünlük, sayfa tasarımlarındaki oranların uygunluğu ile sağlanmıştır.

Detaylı olarak üzerinde çalışılan 38 Kur'an üzerinde yapılan ölçümlerde birim ve oranların sayfa düzenlemelerinde esas olduğu tespit edilmiş, ancak tek bir birim ölçünün hepsi için geçerli olmadığı da gözlemlenmiştir. Bu da dönemin kitap sanatının ayrıcalığını belirlememizde yardımcı olmuştur.

Yaratılan kompozisyonların, bu devir Osmanlı sanatına hakim olan klasik üslubun bir parçası olarak estetik uyumla zenginliği bir araya getirdiği, bazı kurallarla bu güzelliği temin etme yollarına ulaşıldığı ortaya çıktığı belirgindir. Düzenlemelerde, bir ölçü biriminin katları ele alınarak, yaratılan alanlarda kullanılmış, bu şekilde bütün ve parçalar arasında bir uyum yaratıldığı da kendiliğinden bir kere daha ortaya çıkmıştır.

Kitap sanatı için geçerli olan bu çalışmanın, diğer sanat kollarında da aynı şekilde araştırılmasını diler, belki de bu bağlamda etkileri dalga dalga üç kıta üzerinde yayılan ve sanatları yönlendiren Osmanlı Sanatının üsluplarının doğduğu, devrin en seçkin ustalarının bir araya getirilip çalıştırıldığı, yenilikleri sunmaları için her türlü imkânın verildiği saray atölyelerinde, daha güzele varmak için, ne gibi kuralların ortaya atıldığını ve uygulandığını da anlayabiliriz.

Bu bize Osmanlı sanatının kendine has özelliklerinin belirlenmesindeki gizli yolları da öğretecek ve belki de bütün sanat dallarını birbirine bağlayan üslup birliğinin sırlarını da ortaya koyacaktır. En önemlisi de saray atölyelerinden, Nakkaşhane'nin Osmanlı üslubu, gelişimi ve değişiminde oynadığı rol olacaktır.

Konu tek bir çiçek motifinden bir küçük tezhip kompozisyonuna, tezhibler grubundan minyatür sahnesine, çini, seramik, maden, işleme, halı desenlerine, yazı ve süsleme kompozisyonlarına, mimari süsleme ve mimari alanlar arasındaki ilişkiye kadar uzanır.

XVI. yy. başına tarihlenen Osmanlı Kur'anlarında birden fazla zahriye sayfası olduğu bunlara son da yer verildiği görülmektedir. Sunu yazısının olmadığı bu zahriye sayfalarında, tam sayfayı kaplayan levha tezhip yapılmıştır. Yüzyılın ortalarına doğru çift zahriye sayfaları bırakılmış, sona falname ve hatim duası eklenmiştir.

Kur'an'ın ilk iki ayeti olan Fatıha ve Bakara surelerinin yazıldığı sayfalarda sure metni merkezi dörtgenlere alınmıştır. Ana şema yatay üçe bölünme ile oluşturulmuştur. Sure metninin bulunduğu kısım dikey üçe bölünmüş sure başlıkları ile metin arasına bordür niteliğinde olan koltuklar yerleştirilmiştir.

Ketebe sayfalarında yazılar genellikle aşağı doğru daralan bir üçgen içerisine alınmış, zaman zaman yandaki boşluklar tezhible doldurulmuştur.

Tezhiplerde altın, gümüş ve değerli boyalardan elde edilen renklerin kullanıldığı gözlemlenmiş, XVI. yy. yarısında ortaya çıkan natüralist çiçek motiflerinin tezhibleri doldurduğu görülmüştür.

Ölçü, denge renk uyumu ve son derece ince fırça işçiliği ile eşsiz örnekler yaratılan XVI. yy. Osmanlı Kur'an sayfalarında kuvvetli bu simetri izlenmektedir. Sayfalar hem

tek başlarına hem de çift sayfa simetrisi düşünülerek tek bir kompozisyon olarak hazırlanmışlardır.

Çalışmamızda, araştırmalarımızı kitap sanatı bakımından çok zengin örnekler verilmiş olan; çok çeşitli etkiler altında yeni sanat kuramları arayışlarını içeren, XV. yüzyılı izleyen XVI. yy. ile sınırlamayı uygun gördük. Eşi bulunmaz değerde eserleri barındıran zengin İstanbul kütüphanelerindeki devrin seçkin ustaların ellerinden çıkmış; klasikler arasına girmiş eserleri inceledik. Yüzyıllar öncesinden, yüzyıllar sonrasına kadar uzanan estetik bütünlüğün oluşumunda katkıları olan ustaların tekniklerini değerlendirdik. Ulaştığımız sonuçlarında, bizden sonra bu alanda çalışmalar yapmak isteyen değerli araştırmacılar için kaynak olacağını bilmenin mutluluğunu duyduk.

7. İNGİLİZCE ÖZET

Reproductions of the Koran have a special place in Islamic art. For centuries, influenced by various art forms, they have been prepared with great care in Islamic countries.

In the XVIth century, the Ottoman style was classical. The Koranic scripts, illuminations and page designs had also reached this higher artistic level.

My research aims at exploring the units and proportions used in the classical style in page design and in margins, scripts and illuminations. I have studied the Korans in the rich collections of the Istanbul University Library, and in the libraries of the Museum of Turkish and Islamic Art and Topkapı Palace. I have also gone through the works on the subject that could provide any further clarification.

The Korans from this period have page designs with illuminated areas that are geometric, in which the forms have straight and parallel borders with illumination and script inside. The harmony of the dimensions and proportions in page design create the aesthetic beauty in the relationship between the script and the illumination.

My detailed study of the 38 Korans and its dimensions shows that page design was based on units and proportions. However, the same unit was not always used. This is a characteristic of book design in this period.

The Koran Designs matched the then dominant classical style in Ottoman art, combining harmony and richness. There were also several methods applied in achieving the beauty in composition. The arrangements indicate the multiple use of a unit of measurement. Hence, the harmony between the whole and its parts.

It would be interesting to do similar research in other fields of art. They might reveal the methods for further refinement worked out and applied in the court studios. For it was there that the various styles of Ottoman art, which spread over and influenced three continents, emerged. Leading artists were invited to and worked in these studios. They had everything at their disposal for innovation.

Such studies could also tell us more about the hidden tools of Ottoman art in achieving its distinctive features and disclose the secrets of its stylistic unity. Above all, it would be most interesting to find out more about the contribution of "Nakkaşhane" to the development and transformation of the "Ottoman Style".

The relationships in question range from single floral motifs to small illuminations, from a group of illuminations to miniatures, porcelain, pottery, metals, embroidery and carpets as well as calligraphy, ornamental compositions and architecture.

In the Ottoman Korans of the early XVIth century, there is more than one frontispiece and they are also used at the end. The frontispiece does not include an introduction, but it has illuminated frames covering the whole page. By the middle of the century, the use of double frontispiece had stopped and "falname" and "hatim duası" had been added at the end.

In the Koran, the text in the pages including its first two verses (Fatiha and Bakara Suras) is inside central rectangles. The main design has three horizontal divisions, whereas the three divisions in the text section are perpendicular.

In the colophon pages, the script is usually in a rectangle which tapers downwards. The margins are sometimes illuminated.

Gold, silver and colours obtained from other precious dyes are used in illuminations, where the naturalistic floral figures that emerged in mid XVIth century were also used.

In the pages of the XVIth century Ottoman Korans, there are unparalleled examples of proportion, balance, and extremely fine brushwork. The use of symmetry is strong. The pages have the same layout, in which the symmetry of both a single page and double page is considered.

I decided to limit my research to the study of the XVIth century, which followed a century during which many valuable books were produced and, under various influences, new concepts in art were searched for. I studied the classical works of the great masters of the period that are in the well-stocked libraries of Istanbul. The results of my research are presented in the following pages.

8. KAYNAKLAR

Abbott 1939

N.Abbott; **The Rise of the North Arabic Script and its Kur'anic Development.** Chicago, 1939.

Ahmet Cevdet 1985

Ahmet Cevdet Paşa; **Muhtasar Kur'an Tarihi.** Çev: Ali Osman Yüksel, İstanbul, 1985.

Ali Mushkin ve Ivanov 1979

Oleg F.Akimushkin ve Anatol A.Ivanov; "The Art of Illumination"; **The Arts of the Book in Central Asia. 14th-16th Centuries.** Ed. B.Gray, London 1979, s.35-57.

Altındağ 1985

Ü.Altındağ; **Topkapı Sarayı Müzesi Osmanlı Saray Arşivi Kataloğu, Fermanlar,** C.I. İstanbul, 1985.

Anafarta 1969

N.Anafarta; **Hünername Minyatürleri ve Sanatçıları.** İstanbul, 1969.

Arberry 1962

A.J.Arberry, M.Minovi ve E.Bloch; **The Chester Beatty Library. Catalogue of Persian Manuscripts and Miniatures.** C.II ve C.III, Dublin, 1962.

Arberry 1967

Arthur John Arberry; **The Koran Illuminated A Handlist of the Korans in the Chester Beatty Library.** Dublin, 1967.

Art Treasures 1966

Art Treasures of Turkey Circulated by the Smithsonian Institution. 1966-68 Smithsonian Institution, Washington, 1966.

Arseven 1983

C.Arseven; "Cedvel", **Sanat Ansiklopedisi** C.I. İstanbul, 1983, s.332-333.

Arseven 1952

C.E.Arseven; **Les Arts Décoratifs Turcs.** İstanbul, 1952.

Arseven

C.E.Arseven; **Les Art Décoratifs Turcs.** b.t.y

Atasoy ve Raby 1989

N.Atasoy ve J.Raby; **İznik The Pottery of Ottoman Turkey**, London, 1989.

Atasoy 1992

N.Atasoy; **Splendors of the Ottoman Sultans.** Edit: Tülay Artan, Exhibition Catalog Memphis, Tennessee, 1992.

Atil 1975

E.Atil; **Art of the Arab World.** Washington, 1975.

Atil 1980

E.Atil; "The Art of the Book", **Turkish Art.** Ed.E.Atil. New York and Washington, 1980, s.137-238.

Atil 1981

E.Atil; **Renaissance of Islam: Art of the Memluks.** An Exhibition at the Museum of Natural History, Washington, 1981.

Atil 1987

E.Atil; **The Age of Sultan Süleyman the Magnificent.** National Gallery of Art, Washington, New York, 1987.

Bayram 1982

S.Bayram; "XIV. Asırda Tezhiblenmiş Beylik Dönemine Ait Üç Ku'ran cüzü", **Vakıflar Dergisi**, XVI, Ankara 1982, s.143-54.

Bergil 1988

M.S.Bergil; **Doğada Bilimde Sanatta Altın Oran.** İstanbul, 1988.

Berlin 1988^a

Schatze aus dem Topkapı Serail das Zeitalter Süleyman des Prächtigen. 25 Jun-Juli 31 1988. Große Orangerie Schloß Charlottenburg, Berlin, 1988.

Berlin 1988^b

Topkapı Sarayı Hazineleleri "Muhteşem Süleyman Çağı". 25 Haziran-31 Temmuz 1988 Groß Orangerie, Schloß, Charlottenburg, Berlin, 1988.

Bosch ve Peterbridge 1981

G.Bosch ve G.Peterbridge; "The Materials, Techniques and Structures of Islamic Bookmaking", **Islamic Bindings and Book Making. A Catalogue of an Exhibition the Oriental Institute the University of Chicago.** May 18 - August 18, 1981, Chicago, 1981.

Buhl 1955

F.Buhl; "Kur'an", **İslâm Ansiklopedisi**, C.VI, İstanbul, 1955, s.995-1012.

Cantay 1986

T.Cantay; "XVI.yy. Türk Mimarisinde Bazı Tasarım ve Çizim Esasları", **II. Uluslararası Türk-İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi.** İ.T.Ü. 28 Nisan - 2 Mayıs 1986, İstanbul, 1986, s.54-65.

Çağman 1983

F.Çağman; "Osmanlı Sanatı", **Anadolu Medeniyetleri III. Selçuklu/Osmanlı Avrupa Konseyi 18. Avrupa Sanat Sergisi**, Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul 22 Mayıs - 30 Ekim, İstanbul, 1983, s.97-315.

Çağman 1989

F.Çağman; "Saray Nakkaşhanesi Üzerine Düşünceler", **Sanat Tarihinde Doğudan Batıya. Ünsal Yücel Anısına Sempozyum Bildirileri.** İstanbul, 1989, s.35-46.

Çetin 1992

Nihat M.Çetin; "İslâm Hat Sanatının Doğuşu ve Gelişmesi (Yakut Devrinin Sonuna kadar)", **İslâm Kültür Mirasında Hat Sanatı.** Haz. M.Uğur Derman, İstanbul, 1992, s.15-32.

Çiğ 1971

K.Çiğ; **Türk Kitap Kapları.** İstanbul, 1971.

Demiriz 1976-1977

Y.Demiriz; "16.yy.a ait Tezhibli Bir Kur'an", **Sanat Tarihi Yıllığı VII.** İstanbul 1976-77, s.41-58.

Demiriz 1982

Y.Demiriz; "Anadolu Türk Sanatında Süsleme ve Küçük Sanatlar", **Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi C.5.** İstanbul, 1982, s.882-928.

Demiriz 1986

Y.Demiriz; **Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler.** İstanbul, 1986.

Demiriz, 1988

Y.Demiriz; "16.yy. Kur'an Tezhipleri Hakkında Bazı Notlar", **Sanat Tarihi Yıllığı XIII.** İstanbul, 1988, s.62-90.

Derman 1968

U.Derman; "Kağıda Dair", **İslam Düşüncesi.** Yıl:2, Sayı 5, İstanbul, 1968, s.338-347.

Derman 1970

U.Derman; "Kanuni Devrinde Yazı Sanatımız", **Kanuni Armağanı.** Ankara, 1970, s.270-289.

Derman 1976

U.Derman; "Hat Sanatında Türklerin Yeri", **İslam Sanatında Türkler.** İstanbul, 1976, s.53-56.

Derman 1979^a

U.Derman; "Yazma Kur'an-ı Kerimler Nasıl Hazırlanırdı?", **Hayat Tarih Mecmuası**, c.II., Sayı 7-8, İstanbul, 1979.

Derman 1979^b

U.Derman; "Mıstar ve Kağıt Makasları", **İlgi**. Yıl:13, Sayı 27, İstanbul, 1979, s.32-35.

Derman 1982

U.Derman; **Türk Hat Sanatının Şahaserleri**. İstanbul, 1982. Kültür Bakanlığı Yayınları, Kültür Dizisi 14.

Derman 1993

U.Derman; "Türk Hat Sanatı", **Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı**. Ed. Mehmet Önder, İstanbul, 1993, s.374-397.

Doğrul 1947

Ö.R.Doğrul; **Kur'an-ı Kerim'in Tercüme ve Tefsiri-i Şerifi TANRI BUYRUĞU**. İstanbul, 1947.

Esin 1978

E.Esin; **İslâmiyetten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslâma Giriş**. İstanbul, 1978.

Esin 1984

E.Esin; "Mushaf Hattatlığı ve Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meali Hakkında, Türklerce Yapılan İlk Çalışmalara Dair", **İslâm Tetkikleri Dergisi**. İstanbul, 1984, s.1-3.

Ettinghausen 1939

R.Ettinghausen; "Manuscript Illumination", **A Survey of Persian Art From Prehistoric Times to the Present**. Ed. Arthur Upham Pope, V.III, London, 1939, s.1937-1974.

Glück 1968

H.Glück; "16-18.Yüzyıllarda Saray Sanatı ve Sanatçılarıyla Osmanlıların Avrupa Sanatları Bakımından Önemi", **Belleten**. C.22, No.127, Ankara, 1968, s.355-379.

Gündüz 1978

M.Gündüz; "Matbaa'nın Tarihçesi ve ilk Kur'an-ı Kerim Basmaları", **Vakıflar Dergisi**, C.XII, Ankara, 1978, s.344-345.

Güney 1992

R.Güney; "Süleymannâme Minyatürlerinde Mekân ve Anlatım Teknikleri", **Topkapı Sarayı Müzesi**. Yıllık 5, İstanbul, 1992, s.56-159.

Habib Efendi

Habib Efendi; **Hat u Hattatan**. Konstantiniyye 1305 H.

Hamburg 1987

Haase (C.P) Der Dritte Divan Sultan Süleyman des Prachtigen, eine Handschrift aus dem İstanbuler Hofatelier. Jahrbuch des Museum für Kunst und Gewerbe. Hamburg 1987.

Hamidullah 1965

M.Hamidullah; **Kur'an-ı Kerim Tarihi ve Türkçe Tefsir Bibliyografyası.** Çev. M.Yaşaroğlu ve S.Mutlu, İstanbul, 1965.

Herzfeld 1916

E.Herzfeld; "Die Tabula Ansata in der Islamischen Epigraphie und Ornamentik", **Der Islam Zeitschrift für Geschichte und Kultur des Islamischen Orients.** Strasburg, 1916, s.189-199.

Huart 1972

C.Huart; **Les Calligraphes et les Miniaturistes de l'Orient Müsülman.** Osnabruck, 1972.

Irigoin 1983

Jean Irigoin, "Typologie et des cription codicologique des manuscrits de papier". **Apaleografia a Codicologia Byzantina e Grecca.** Colloquie Internazionale 17-21 Ottobre. Berlin, 1983, 275-303.

İnalçık 1983

H.İnalçık; "Introduction to Ottoman Metropology", **Turcica.** C.15, Paris 1983, s.311-348.

James 1980

D.James; **Qur'ans and Bindings From the Chester Beatty Library.** London, 1980.

James 1988

D.James; **Qur'ans of the Memluks.** London, 1988.

James 1992a

D.James; **The Master Scribes. Qur'ans of the 11th to 14th Centuries, The Nasser D.Khalili Collections of Islamic Art II.** London 1992.

James 1992b

D.James; **After Timur Qur'ans of the 15th and 16th centuries, The Nasser D.Khalili Collection of Islamic Art, III.** London, 1992.

Kalkaşandi 1915

Abu'l Abbas Ahmed Kalkaşandi; **Suhib al-a'ş'a.** C.II ve IV, Kahire, 1915.

Karatay 1953

F.E.Karatay; **İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Kataloğu.** C.I, İstanbul, 1953.

Karatay 1962

F.E.Karatay; **Topkapı Sarayı Müzesi Arapça Yazmalar Kataloğu**. C.1, İstanbul, 1962.

Kayalıoğlu 1986

İsmet Kayalıoğlu; "Beşir Ağa Vakfı", **Belgeler**, Sayı 15, Cilt XI, 1981-86, Ankara, 1986, s.77-78.

Kerametli-Güvemli 1974

C.Kerametli ve Z.Güvemli; **Türk İslâm Eserleri Müzesi**. İstanbul, 1974.

Lings 1976

Martin Lings; **The Quranic Art of Calligraphy and Illumination**. London, 1976.

Lings ve Safadî 1976

M.Lings ve Y.H.Safadî; **The Qur'an Exhibition Catalogue**. A British Library Exhibition. World of Islam Festival 1976, 3 April - 15 August, London, 1976.

London, 1988

J.M.Rogers ve R.M.Ward; **Süleyman the Magnificent**. London, 1988.

Mahir 1987

B.Mahir; "Osmanlı Sanatında Saz Üslubundan Anlaşılan", **Topkapı Saray Müzesi Yıllık II**. İstanbul, 1987, s.123-40.

Mahir 1990

B.Mahir; "II.Beyazıd Dönemi Nakışhanesinin Osmanlı Tezhip Sanatına Katkıları", **Türkiyemiz**. Yıl 20, Sayı 60, İstanbul 1990, s.4-9.

Mahir 1992

B.Mahir; "Topkapı Saray Kütüphanesinin Kur'an Koleksiyonu", **Türkiyemiz**. Yıl 22, sayı 67, Haziran 1992, İstanbul 1992, s.16-27.

Meriç 1937

R.M.Meriç; **Türk Tezyini Sanatları**. İstanbul, 1937.

Meriç 1953

M.Meriç; **Türk Nakış Sanatı Tarihi Araştırmaları, Vesikalar I**. Ankara, 1953.

Meriç 1954

R.M.Meriç; **Türk Cild Sanatı Tarihi Araştırmalar I, Vesikalar**. Ankara, 1954.

Mesera 1988

Gülbin Mesera; "Tezyini Noktalar", **Antika**. Sayı 33, Ocak 1988, İstanbul, 1988, s.4-7.

Minorsky 1958

V.Minorsky; **The Chester Beatty Library a Catalogue and Miniatures**. Dublin, 1958.

Moritz 1949

B.Moritz; "Arabistan (Yazı)", **İslâm Ansiklopedisi**. C.I, İstanbul, 1949, s.498-512.

Mustafa Ali (Gelibolulu)

Mustafa Ali; **Hattatların ve Sanatçıların Destanları (Menakıb-ı Hünerveran)**. Haz. Müjgan Cumbur, Ankara, 1982.

Müstakimzade

Müstakimzade; **Tuhfe-i Hattatın**. Ed.İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, İstanbul, 1928.

Nedim 1871

İbn al-Nedim; **Kitab al Fihrist**. C.I, Neşr. G.Flügel, Leipzig, 1871.

Nefeszade 1939

Nefeszade İbrahim; **Gülzar-i Savab**. Ed. Kilisli Muallim Rifat, İstanbul, 1939.

Özen 1985

Mine Esiner Özen; **Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü**. İstanbul, 1985.

Özen 1986

Mine Esiner Özen; "Tezhibde Tığ", **Antika**. Sayı 10, Ocak 1986, İstanbul, 1986, s.47.

Pakalın 1983

Ö.Z.Pakalın; "Cedvel", **Osmanlı Tarih Deyimleri Sözlüğü**. C.I, İstanbul, 1983.

Paola 1992

O.Paola; "Il manoscritto Islamico: Caratteristiche Materiali e Tipologia", **Ancient and Mediaval Book Materials and Technics**. 18-25 Settembre Erice 1992, s.269-331.

Paris 1990

Soliman le Magnifique. 15 Fev - 15 Mai 1990, Galeries Nationales du Grand Palais, Paris, 1990.

Qadı Ahmed

Calligraphers and Painters, A Treatise by Qadı Ahmad son of Mir Munshi. translated: by.V.Minorsky, Washington, 1959.

Raby ve Tanındı 1993

J.Raby ve Z.Tanındı; **Turkish Book Binding in the 15th Century. The foundation Ottoman Court Style**. Edit. T.Stanley, London, 1993.

Rado

Ş.Rado; **Türk Hattatları**. İstanbul, b.t.y.

Rice 1971

David Talbot Rice; **Islamic Painting**. Edinburg, 1971.

Roma 1980

The Holy Qur'an Manuscript in 953 H/1546 by Ahmed Karahisari for Sultan Süleyman the Magnificent. (faksimille ed.) Rome, 1980.

Sachers 1932

Sachers; "Tabula", **Paulys Realencyclopädie**. C.IV, A,2. Stuttgart, 1932, s. 1881.

Safadî 1978

Y.Hamid Safadî; **Islamic Calligraphy**. London, 1978.

Sidney 1980

The Age of Sultan Süleyman the Magnificent. Art Gallery of new South Wales 27 June - 26 August 1990. National Gallery of Victoria, 7 September - 25 November 1990, Sidney, 1990.

Soucek 1979

P.Soucek; "The Arts of Calligraphy", **The Arts of the Book in Central Asia**. Ed. B.Gray, London, 1979, s.7-34.

Sözen Metin- Uğur Tanyeli

Sanat Kavramları ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul, 1986.

Tabbaa 1991

Y.Tabbaa; "The Transformation of Arabic Writing; Part 1, Qur'anic Calligraphy", **Ars Orientalis**. C.21, Michigan, 1991, s.119-148.

Tanındı 1986

Z.Tanındı; "13-14.Yüzyılda Yazılmış Kur'anların Kanuni Döneminde Yenilenmesi", **Topkapı Sarayı Müzesi, Yıllık I**. İstanbul, 1986, s.140-52.

Tanındı 1990

Z.Tanındı; "1278 Tarihli En Eski Mesnevi'nin Tezhibleri", **Kültür ve Sanat**. No.8, İstanbul, 1990, s.17-22.

Tanındı 1991

Z.Tanındı; "Karamanlı Beyliğinde Kitap Sanatı", **Kültür ve Sanat**. No.12, Aralık 1991, İstanbul 1991, s.42-4.

Tanındı 1993

Z.Tanındı; "Tezhip Sanatı", **Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı**. Ed. Mehmet Önder, İstanbul, 1993, s.398-406.

Tekin 1993

Ş.Tekin; **Eski Türklerde Yazı Kağıt, kitap ve Kağıt Damgaları**. İstanbul, 1993.

Türk 1969

Türk El Sanatları. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. İstanbul, 1969.

Türkiye 1985

Uygarlıklar Ülkesi Türkiye. Land of Civilizations Turkey, Tokyo, 1985.

Uzunçarşılı 1983

İ.H.Uzunçarşılı; **Osmanlı Tarihi İstanbul'un Fethinden Kanuni Sultan Süleyman'ın Ölümüne kadar.** C.II, Ankara, 1983.

Ülker 1987

Muammer Ülker; **Başlangıcından Günümüze Türk Hat Sanatı.** The Art of Turkish Calligraphy from the beginning up to present, Ankara, 1987.

Ünver

S.Ünver; **50 Türk Motifi.** b.t.y.

Ünver 1960

Süheyl Ünver; "XV.Asırda Kullandığımız Filigranlı Kağıtlar Üzerine", **V. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Tebliğler.** IX. Seri, 5. sayı, Ankara, 1960, s.338-391.

Ünver 1962

Süheyl Ünver; "XV.yy. Türkiye'de Kullanılan Kağıtlar ve Su Damgaları", **Belleten.** C.26, No:104, Ekim 1962, s.739-50.

Ünver 1967

Süheyl Ünver; "Çok Sayıda Kur'an-ı Kerim Yazan Hattatlarımıza Dair", **Diyanet İşleri Bakanlığı Dergisi.** C.6, Sayı 4-5, Nisan-Mayıs, İstanbul, 1967, s.85-91.

Washington 1991

Circa 1492. Art in the Age of Exploration. Ed. J.A.Levenson, National Gallery of Art, Washington, D.C., 1991.

Welch; "The Arts of the Book", **Treasures of Islam.** Ed. T.Falk, London 1967, s.33-175.

Welch 1967

S.C.Welch; "Private Collectors and Islamic Arts of the Book", **Treasures of Islam.** Ed. T.Falk, London, 1967, s.25-31.

Welch 1985

A.Welch; "The Arab Lands", **Treasures of Islam.** Ed. Toby Falk, London, 1985.

Yağmurlu 1973

H.Yağmurlu; "Tezhib sanatı hakkında genel açıklamalar ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde imzalı eserleri bulunan tezhib ustaları", **Türk Etnografya Dergisi.** Sayı XIII, İstanbul, 1973, s.79-120.

Yıldırım 1983

S.Yıldırım; **Kur'an-ı Kerim ve Kur'an İlimlerine Giriş.** İstanbul, 1983.

RESİM LİSTESİ

1- T.S.M Y.Y. 913.	y. 16-20 Zahriye sayfası
2- T.S.M Y.Y. 913.	y. 2a Zahriye sayfası
3- T.S.M Y.Y. 913.	y. 2b-3a Zahriye sayfası
4- T.S.M Y.Y. 913.	y. 3a Zahriye sayfası
5- T.S.M Y.Y. 913.	y. 3b-4a Serlevha sayfası
6- T.S.M Y.Y. 913.	y. 4a Serlevha sayfası
7- T.S.M Y.Y. 913.	y. 563b.
8- T.S.M Y.Y. 913.	y. 265b.
9- T.S.M Y.Y. 913.	y. 381b.
10- T.S.M Y.Y. 913.	y. 5646.
11- T.İ.E.M. 402	y. 1a Mühür ve kayıtlar
12- T.İ.E.M. 402	y. 1b Zahriye sayfası
13- T.İ.E.M. 402	y. 3a Zerlevha
14- T.İ.E.M. 402	y. 244a.
15- T.İ.E.M. 402	y. 259 Ketebe sayfası,
16- T.S.M. K:18	y. 2a Serlevha sayfası.
17- T.S.M. EH 72	y.16 Zahriye sayfası.
18- T.S.M. EH 72	y. 2b Serlevha sayfası.
19- T.İ.E.M. 402	y. 223b Serlevha sayfası.
20- T.İ.E.M. 402	y. 33b Ketebe sayfası.
21- T.S.M. M.7.	y. 20 Serlevha sayfası.
22- T.S.M. M.7.	y. 316a.
23- T.S.M. M.7	y. 313b.
24- T.S.M. EH	y. 16-2a Zahriye sayfası.
25- T.S.M. EH	y. 16 Zahriye sayfası.
26- T.S.M. EH	y. 26 - 3a Serlevha sayfası.
27- T.S.M. EH	y. 32a Serlevha sayfası.
28- T.S.M. EH	y. 343b Zahriye sayfası.
29- T.İ.E.M. 395	y. 16 Zahriye sayfası.
30- T.İ.E.M. 595	y. 3a Serlevha sayfası.
31- T.İ.E.M. 395	y. 523a.
32- T.S.M. A.5	y. 1a Zahriye sayfası
33- T.S.M. A.5	y. 2a Serlevha sayfası
34- T.S.M. A.5	y. 365a.

- 35- T.S.M. A.5 y. 371a Zahriye sayfası.
36- T.S.M. A.5 y. 374a Ketebe sayfası.
37- T.S.M. Y.376 y. 2a Serlevha sayfası.
38- T.S.M. EH.320 y.16 Başlık sayfası.
39- T.S.M. EH. 321 y.16 Serlevha sayfası.
40- T.S.M. H.S. 84 y. 3a Serlevha sayfası.
41- İ.Ü.K. A.662 y. 20 Zahriye sayfası.
42- İ.Ü.K. A.662 y. 30 Serlevha sayfası.
43- İ.Ü.K. A.662 y. 440b.
44- İ.Ü.K. A.662 y. 446b Zahriye sayfası.
45- İ.Ü.K. A.662 y. 447a Ketebe sayfası.
46- İ.Ü.K. A.662 y. 451a Pertevniyal Sultanın Mülkiyet kaydı.
47- İ.Ü.K. A. 6551 y.1a Zahriye sayfası.
48- İ.Ü.K. A. 6551 y. 16-2a Serlevha sayfası.
49- İ.Ü.K. A. 6551 y. 16. Serlevha sayfası.
50- İ.Ü.K. A. 6551 y. 487b - 488a Ketebe sayfası.
51- İ.Ü.K. A. 6551 y. 488a.
52- İ.Ü.K. A 6552 y.16 Zahriye sayfası.
53- İ.Ü.K. A 6552 y. 2a Serlevha sayfası.
54- İ.Ü.K. A 6552 y.385a.
55- İ.Ü.K. A 6552 y.483a.
56- T.S.M. K 21 y. 2a Serlevha sayfası.
57- T.S.M. EH. 148 y. 2a Serlevha sayfası.
58- T.S.M. EH. 148 y. 451b.
59- T.S.M. EH. 148 y.y.57a.
60- T.S.M. EH. 148 y. 469a Ketebe sayfası.
61- İ.Ü.K. A 6555 y.16-2a Zahriye sayfası.
62- İ.Ü.K. A 6555 y. 2a Zahriye sayfası.
63- İ.Ü.K. A 6555 y. 3a Serlevha sayfası.
64- İ.Ü.K. A 6555 y. 485b.
65- İ.Ü.K. A 6556 y. 1a Zahriye sayfası.
66- İ.Ü.K. A 6556 y. 2b-3a Serlevha sayfası.
67- İ.Ü.K. A 6556 y. 3a Serlevha sayfası.
68- İ.Ü.K. A 6556 y. 463a.
69- İ.Ü.K. A 6556 y. 462b.
70- İ.Ü.K. A 6556 y. 471a Ketebe sayfası.

71- İ.Ü.K. A 6556	y. 471 Zahriye sayfası.
72- T.S.M. EH 58	y. 1b-2a Zahriye sayfası.
73- T.S.M. EH 58	y. 1b Zahriye sayfası.
74- T.S.M. EH 58	y. 26-3a Serlevha sayfası.
75- T.S.M. EH 58	y. 3a Serlevha sayfası.
76- T.S.M. EH 58	y. 246a Serlevha sayfası.
77- T.S.M. EH 58	y. 252a Serlevha sayfası.
78- T.S.M. EH 58	y. 447a.
79- T.S.M. EH 58	y. 447 Ketebe sayfası.
80- T.İ.EM 400	y. 16 Zahriye sayfası.
81- T.İ.EM. 400	y. 2a Serlevha sayfası.
82- T.İ.EM. 400	y. 225b.
83- T.İ.EM. 400	y. 445a Ketebe sayfası.
84- T.S.M. EH. 416	y. 16-2a Serlevha sayfası.
85- T.İ.EM. 400	y. 2a Serlevha sayfası.
86- T.İ.EM. 400	y. 746-75a.
87- T.İ.EM. 400	y. 11a.
88- T.S.M. R73	y. 16-2a Serlevha sayfası.
89- T.İ.EM. 400	y. 2a Serlevha sayfası.
90- T.İ.EM. 400	y. 2b Sure başlığı.
91- T.S.M. EH 60	y. 1a Zahriye başlığı.
92- T.S.M. EH 60	y. 2a Serlevha sayfası.
93- T.S.M. EH 60	y. 302a Sure başlığı.
94- T.S.M. Y 999	y. 16-2a Serlevha sayfası.
95- T.S.M. Y 999	y. 1b Serlevha sayfası.
96- T.S.M. Y 999	y. 107a.
97- T.S.M. Y 999	y. 230b-231a.
98- T.S.M. Y 999	y. 371b.
99- T.S.M. Y 999	y. 233b-234a.
100- T.S.M. Y 999	y. 233b.
101- T.S.M. Y 999	y. 234b Hatim duası.
102- T.S.M. Y 999	y. 236b Ketebe sayfası.
103- T.S.M. K.23	y. 2a Serlevha sayfası.
104- T.S.M. K.23	y. 123b.
105- T.S.M. K.23	y. 131b.
106- T.S.M. K.23	y. 259b. Ketebe sayfası.

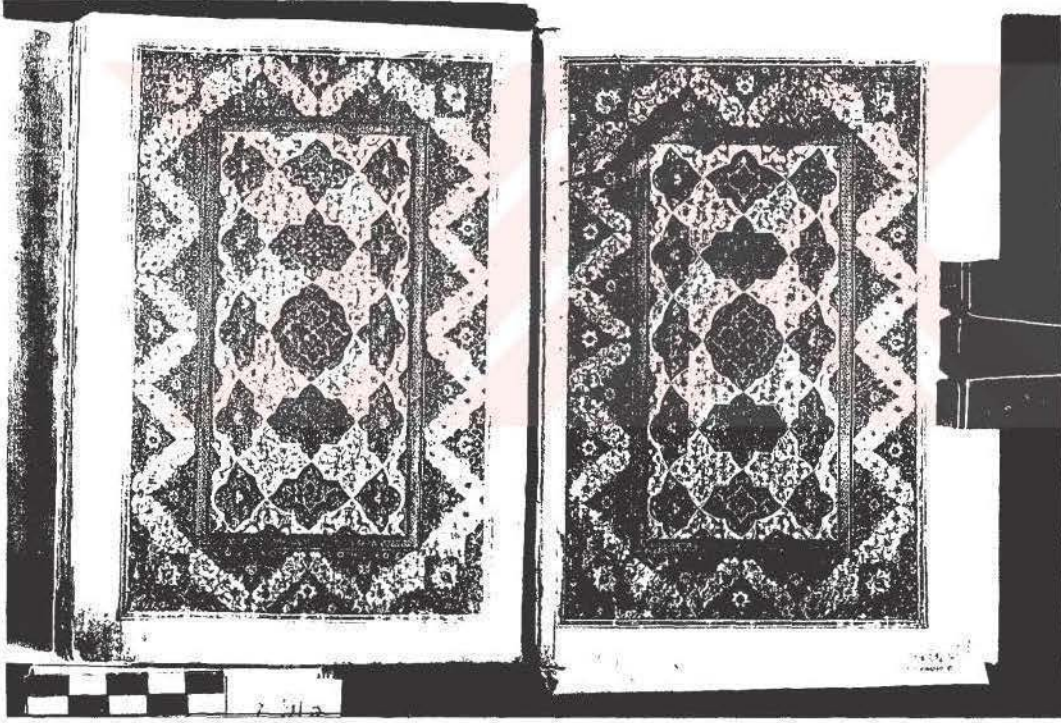
107- T.S.M. EH 307	y.16 Başlık sayfası.
108- T.S.M. EH. 355	y.1b Başlık sayfası.
109- T.S.M. Y 811	y.1a Zahriye sayfası.
110- T.S.M. Y 811	y. 2a Serlevha sayfası.
111- T.S.M. Y 811	y. 340b.
112 T.S.M. Y 811	y. 344a Sure başlığı.
113- T.S.M. Y 811	y. 347a Ferhat Paşanın kaydı.
114- T.S.M. Y 811	y. 351b Ketebe sayfası.
116- T.S.M. Y 811	y. 352a.
117- T.S.M. EH.70	y. 1a Zahriye sayfası.
118- T.S.M. EH. 70.	y.1b - 2a Serlevha sayfası.
119- T.S.M. EH. 70.	y. 2a Serlevha sayfası.
120- T.S.M. EH. 70.	y. 265a Serlevha sayfası.
121- T.S.M. EH. 70.	y. 289 Serlevha sayfası.
122- T.S.M. EH 157	y. 2a Serlevha sayfası.
123- T.S.M. 157	y. 89b.
124- T.S.M. H.S.5	y. 1b Vakıf kaydı.
125- T.S.M. H.S.5	y. 2a Zahriye sayfası.
126- T.S.M. H.S.5	y. 2b Serlevha sayfası.
127- T.S.M. H.S.5	y. 3b Bakara suresi.
128- T.S.M. H.S.5	y. 5a Bakara suresi.
129- T.S.M. H.S.5	y. Sure başlığı koltuklar.
130- T.S.M. H.S.5	y. Sure başlığı güller.
131- T.S.M. H.S.5	y. 289b.
132- T.S.M. H.S.5	y. 290a.
133- T.S.M. HS.5	y.1b, sure başlığı.
134- T.S.M. EH. 295.	y.1b sure başlığı.
135- T.S.M. EH. 297.	y1b sure başlığı.
136- T.S.M. EH. 297.	y.1a.
137- T.S.M. EH. 297.	y.23b ketebe.
138- T.S.M. EH. 298.	y.1b başlık sayfası.
139- T.S.M. EH. 290.	y.1a zahriye sayfası.
140- T.S.M. EH. 290.	y.1b başlık sayfası.
141- T.S.M. EH. 290.	y.23a ketebe sayfası.
142- T.S.M. EH. R.72	y.1b başlık sayfası.

ÇİZİM LİSTESİ

1- T.S.M. Y.Y. 913	y. 1b-2a Zahriye sayfası.
2- T.S.M. Y.Y.913	y. 2a Zahriye sayfası.
3- T.S.M. Y.Y.913	y. ? Serlevha sayfası.
4- T.S.M. Y.Y.913	y. 380a.
5- T.İ.E.M. 402	y.1b Zahriye sayfası.
6- T.İ.E.M. 402	y. 3a Serlevha sayfası.
7- T.İ.E.M. 402	y. 244a.
8- T.İ.E.M. 402	y. 259 Ketebe sayfası.
9- T.S.M. K.18	y. 2a Serlevha sayfası.
10- T.S.M. EH 72	y.1b Zahriye sayfası.
11- T.S.M. EH 72	y. 2b Serlevha sayfası.
12- T.S.M. M 7	y. 2a Serlevha sayfası.
13- T.S.M. M 7	y. 316 ?
14- T.S.M. EH 71	y. 1b Zahriye sayfası.
15- T.S.M. EH 71	y. 3a Serlevha sayfası.
16- T.S.M. EH 71	y. 343b son Zahriye sayfası.
17- T.İ.EM 395	y. 1b Zahriye sayfası.
18- T.İ.EM 395	y. 3a Serlevha sayfası.
18a- T.İ.EM 395	y.523a.
19- T.S.M. A.5	y. 1a Zahriye sayfası.
20- T.S.M. A5	y. 2a Serlevha sayfası.
21- T.S.M. A5	y. 365a.
22- T.S.M. A5	y. 371 son Zahriye sayfası.
23- T.S.M. Y. 376	y. 2a Serlevha sayfası.
24- T.S.M. EH 320	y. 2a Başlık sayfası.
25- T.S.M. EH 321	y. 1b Başlık sayfası.
26- T.S.M. H.S. 84	y. 3a Serlevha sayfası.
27- İ.Ü.K. A.662	y. 2a Zahriye sayfası.
28- İ.Ü.K. A.6662	y. 3a Serlevha sayfası.
29- İ.Ü.K. A.6662	y. 440b.
30- İ.Ü.K. A 6662.	y. 446b.
31- İ.Ü.K. A.6551	y.1a Zahriye sayfası.
32- İ.Ü.K. A. 6551	y. 1b. Serlevha sayfası.
33- İ.Ü.K. A. 6651	y. 488a Ketebe sayfası.

- 34- İ.Ü.K. A.6552 y. 1b Zahriye sayfası.
35- İ.Ü.K. A. 6652 y. 3a Serlevha sayfası.
36- İ.Ü.K. A.6552 y. 385a.
37- İ.Ü.K. A.6652 y. 483a.
38- T.S.M. K 21 y. 2a Serlevha sayfası.
39- T.S.M. EH 148 y. 2a Serlevha sayfası.
40- İ.Ü.K. A6555 y. 1b Zahriye sayfası.
41- İ.Ü.K. A 6555 y. 1b. Zahriye sayfası.
42- İ.Ü.K. A 6566 y. 2a Zahriye sayfası.
43- İ.Ü.K. A 6566 y. 3a Serlevha sayfası.
44- İ.Ü.K. A 6566 y. 470b Ketebe sayfası.
45- İ.Ü.K. A.6566 y. 471b Zahriye sayfası.
46- T.S.M. EH 58 y. 1b Zahriye sayfası.
47- T.S.M. EH 58. y. 3a Serlevha sayfası.
48- T.S.M. EH 58 y. 447a.
49- T.S.M. EH 58 y. 447b. Ketebe sayfası.
50- T.İ.EM 400 y. 1b Zahriye sayfası.
51- T.İ.EM 400 y. 2a Serlevha sayfası.
52- T.İ.EM. 400 y. 225b.
53- T.S.M. EH 416 y. 2a Serlevha sayfası.
54- T.S.M. R.73 y. 2a Serlevha sayfası.
55- T.S.M. R.73 y. 2b. Sure başlığı sayfası.
56- T.S.M. EH.60 y. 1a Zahriye sayfası.
57- T.S.M. EH.60 y. 2a Serlevha sayfası.
58- T.S.M. EH 60 y. 302a Sure başlığı sayfası.
59- T.S.M. Y.999 y. 1b Serlevha sayfası.
60- T.S.M. K.23 y. 2a Serlevha sayfası.
61- T.S.M. K.23 y. 259b Ketebe sayfası.
62- T.S.M. EH 307 y. 1b başlık sayfası.
63- T.S.M. EH 355 y. 1b başlık sayfası.
64- T.S.M. y.811 y.1a Zahriye sayfası.
65- T.S.M. Y.811 y. 2a Serlevha sayfası.
66- T.S.M. Y.811 y. 344a.
67- T.S.M. Y.811 y. 351 Ketebe sayfası.
68- T.S.M. EH 70 y. 1a Zahriye sayfası.
69- T.S.M. EH 70 y. 2a Serlevha sayfası.

70- T.S.M. EH 157	y. 2a Serlevha sayfası.
71- T.SM. H.S.5	y.1b vakıf kaydı.
72- T.SM. H.S.5	y.2a zahriye sayfası.
73- T.SM. H.S.5	y2b serlevha sayfası.
74- T.SM. H.S.5	y.3b bakara suresi sayfası.
75- T.SM. H.S.5	y. y.5a bakara suresi sayfası.
76- T.SM. H.S.5	Sure başlığı.
77- T.SM. H.S.5	Sure başlığı.
77a- T.S.M. H.S.5.	y.299a.
78- T.SM. EH 285	y.1b sure başlığı.
79. T.SM. EH 295	y1b sure başlığı.
80- T.SM. EH 297	y.1b sure başlığı.
81- T.S.M. EH 297	y.23b ketebe sayfası.
82- T.S.M. EH 298	y.1b başlık sayfası.
83- T.S.M. EH. 290	y.1a zahriye sayfası.
84- T.S.M. EH 290	y.1b başlık sayfası.
85- T.S.M. R.72	y.1b başlık sayfası.

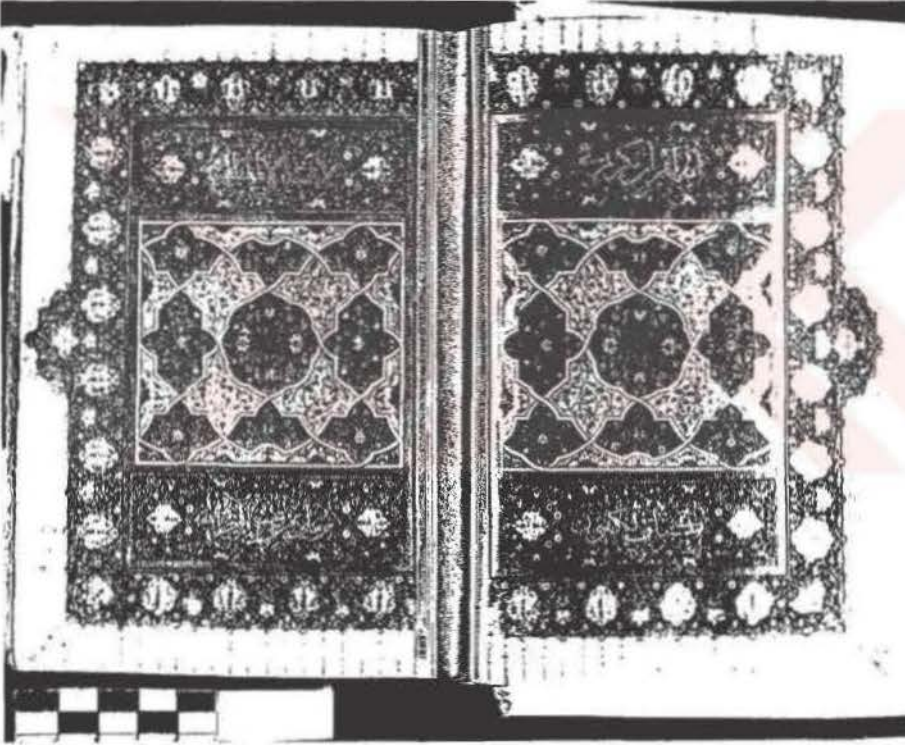
RESİM 1

.M
13
b.2a

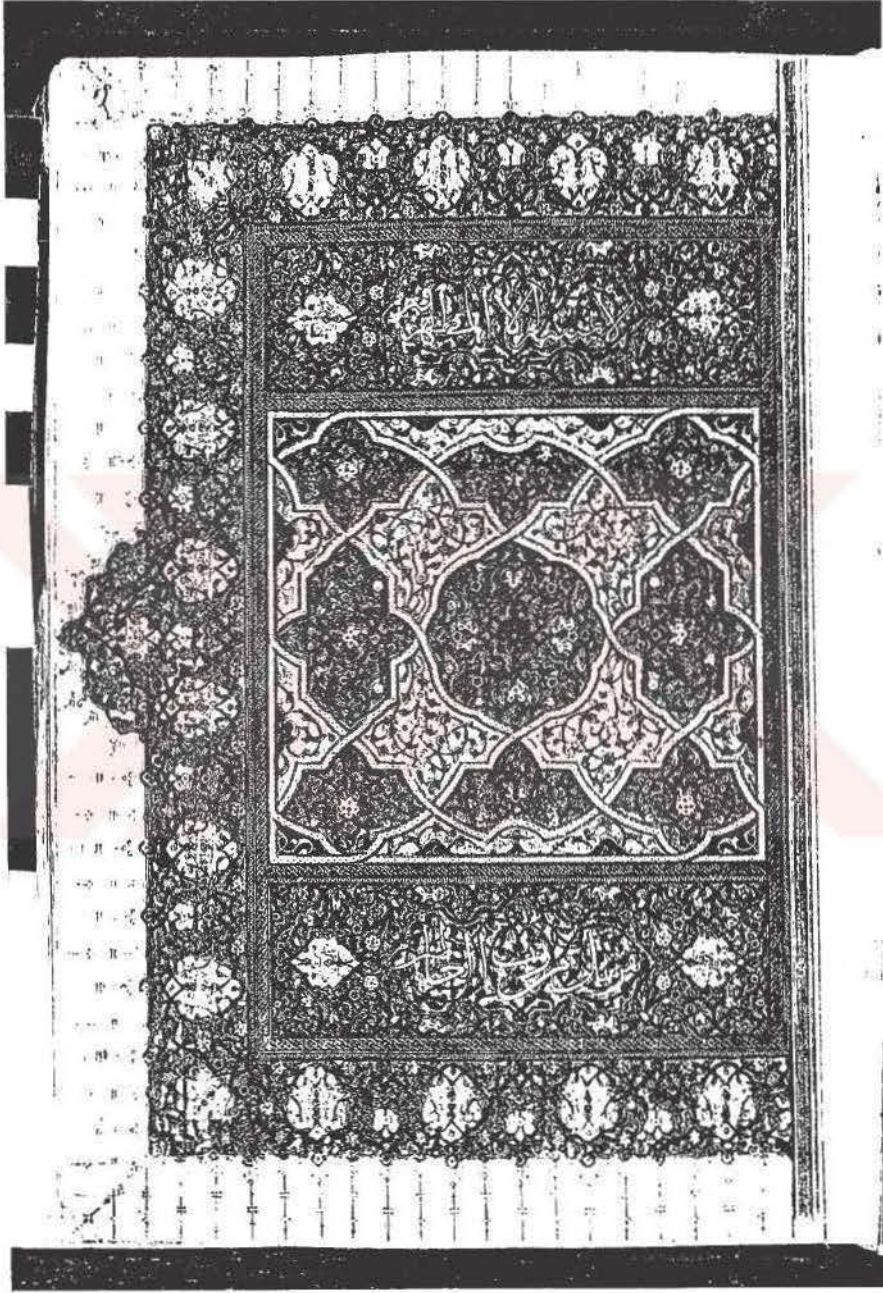

T.S.M
Y.913
y.2a

RESİM 2

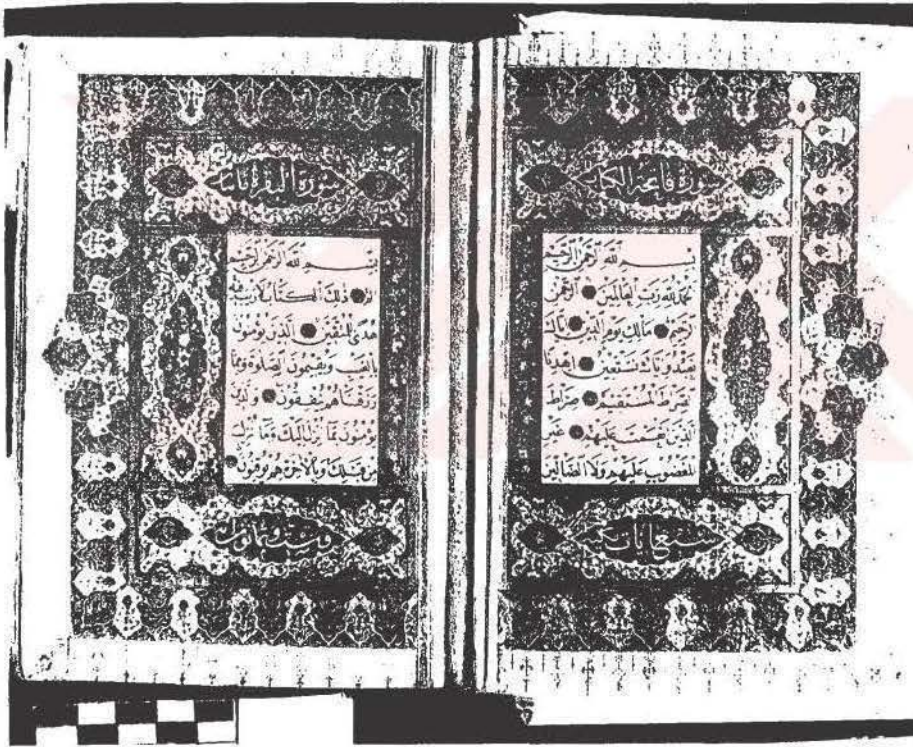

RESİM 3

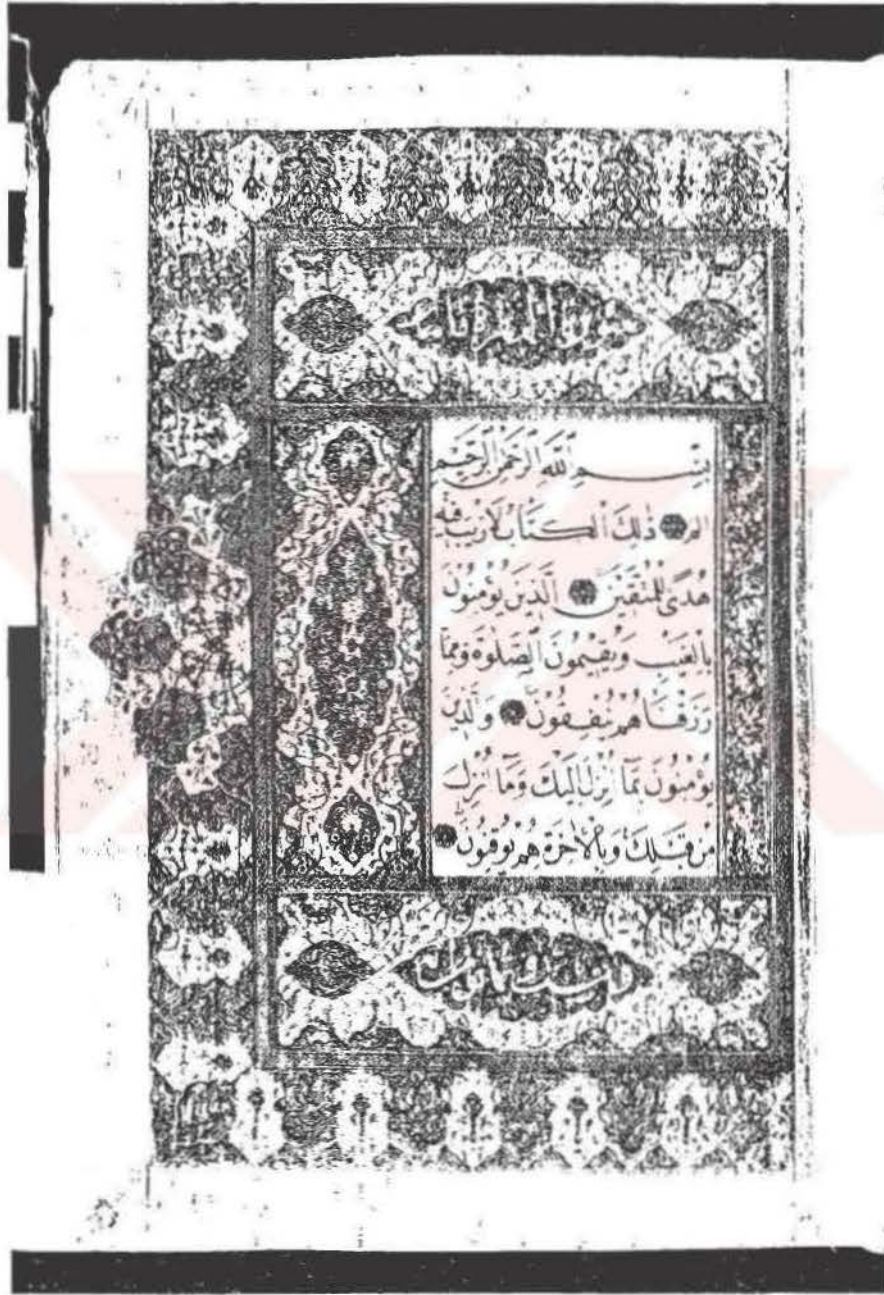

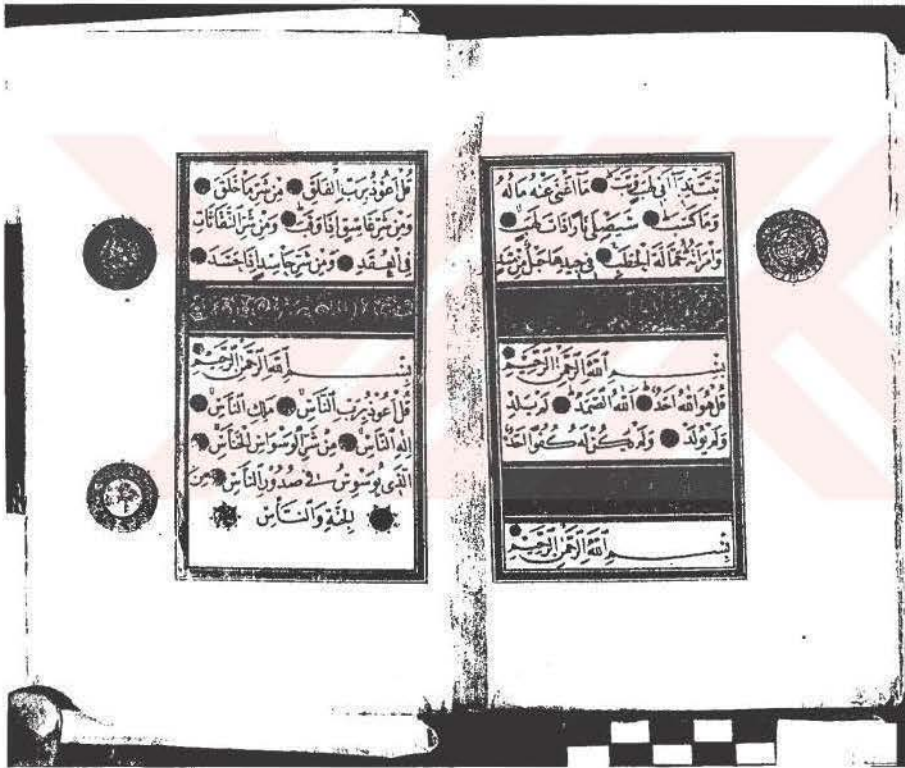
T.S.M
Y.913
y.3 a

RESİM 4

RESİM 5

وَمَا آدْرَاكَ مَا يَصِفُ • نَارُ حَامِيَةٍ •
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْهَيْكَلُ الْكَافِرُ • خِيَرَتُهُ
 الْمُقَابِرُ • كَلَّا سَوْفَ يَعْلَمُونَ • كَلَّا
 سَوْفَ يَعْلَمُونَ • كَلَّا لَوْ يَعْلَمُونَ
 عِلْمَ الْيَقِينِ • لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ • ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا
 عَيْنَ الْيَقِينِ • ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ •

Y 913

T.S.M
 Y. 913
 y.265b

RESİM 8

سَبَقًا ۞ فَلَمْدَبَرَاتٍ مَرَا ۞ يَوْمَ تَرْجَفُ
الرَّاحِفَةُ ۞ تَتَّبِعُهَا الزَّادِفَةُ ۞ قُلُوبٌ
يَوْمِيذٍ وَاجِفَةُ ۞ أَبْصَارُهَا خَاشِعَةُ ۞
يَقُولُونَ أَشْيَاءَ الْمَرْدُودُونَ ۞ فِي الْمَافِرَةِ ۞
أَيْذَا كُنَّا عِظَامًا مَخْزُوعَةً ۞ قَالُوا تِلْكَ إِذْ
كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ۞ فَاثْمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ
۞ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ۞ هَلْ أَتَيْكَ خَبْرٌ
مُوسَىٰ ۞ إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّرِ طُورِ
۞ إِذْ هَبَّ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ أَنَّهُ طَغَىٰ ۞ فَقُلْ هَلْ
لَكَ إِلَّا أَنْ تَزَعَ كَنَّىٰ ۞ وَأَهْدِيكَ إِلَىٰ رَبِّكَ
فَتَحْنَنِي ۞ فَارْزُقْنِي الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ۞ فَكَذَّبَ

صَدَقَ اللَّهُ الْعَظِيمُ وَصَدَقَ رَسُولُهُ
الْكَرِيمُ وَنَحْنُ عَلَى ذَلِكَ مِنَ السَّائِغِينَ
وَكُنْتُ حَمْدُ اللَّهِ الْمَعْرُوفُ بِإِشْرَافِ الشَّيْخِ
حَامِدِ اللَّهِ وَمُصَلِّيًا عَلَى نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا
كَثِيرًا ۞ فِي تَارِيخِ سَنَةِ سَبْعٍ وَتِسْعِينَ
وَأَمَّا نَامَةُ هَجْرَةٍ بَقِيَّةٍ ۞

Y 913

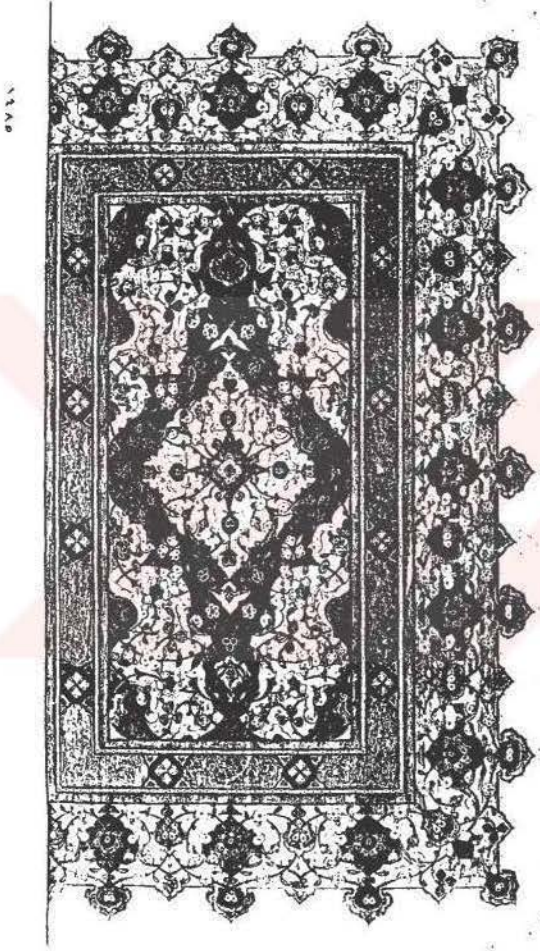

هو صاحب هذا المصحف المحسن والكتاب المبرر المحسن على ما عطف عليه من
 لغز الله له والده من ملكه المصنفات العالمة عادود المحسن المصنف المبرر
 المعاصر المحسن على ما عطف عليه من ملكه المبرر
 محمود عليا داراب دوله مائة الف الف الف الف الف الف الف الف الف الف
 ودرعا كالا من لاه المجلس ورواها بطور كامل
 سجادة المصنف المبرر المحسن المبرر

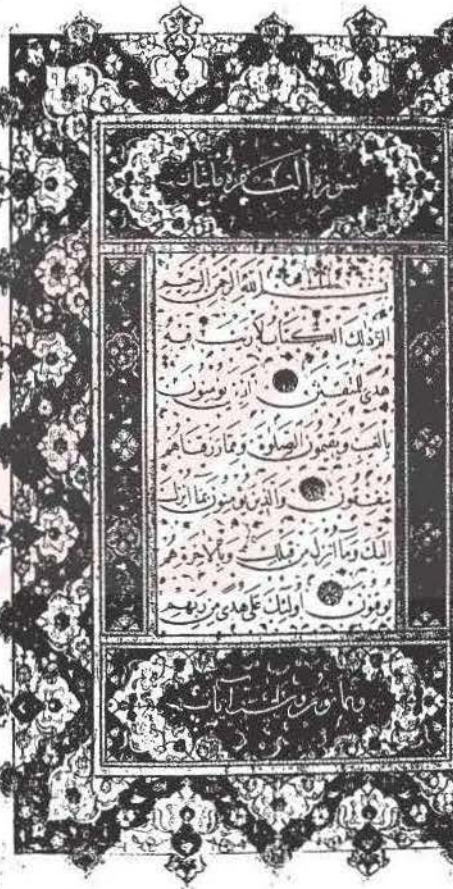
والله اعلم

1210

T.I.E.M
402
y.1b

RESİM 12

كَانَهُمْ جَسَدٌ مُتَشَفِّفٌ • فَبَدَّلَ مِنْهُمْ قُلُوبَهُمْ • لَمْ يَزَلْ يَكُنْ
 أَمْرِي مِنْهُمْ أَنْ يَتَوَقَّعُوا مِنْهُمْ • كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَ •
 كَلَّا إِنَّهُ لَأَنفُسَكُمُ فَتَنًا وَذِكْرًا • وَمَا يَذَّكَّرُونَ •
 أَلَمْ أَزِفْكَ آتَاءَ اللَّهِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمَ الْكَافِرَ •
وَبِذِكْرِ الْقُرْآنِ وَالْغَفْلَةِ
 الْقَوْمِ الْكَافِرِ
 لَا أَقْسِمُ بِوَيْهِ الْقِيَمَةِ • وَلَا أَقْسِمُ بِالْغَمَامَةِ • الْيَحْيَى •
 الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ يَجْمَعَ عِظَامُهُ • بَلَى قَادِرِينَ عَلَى أَنْ نَسُوجَ بَنَانَهُ •
 بَلْ رَدَّهَا لِإِنْسَانٍ لِيَعْلَمَ مَا تَعْلَمُ • يَسْأَلُ يَا أَيُّهَا الْقِيَمَةُ • فَأَنَّا بَرَأَ
 الْبَصَرَ • وَخَشَفَ الْقَمَرُ • وَجَمَعَ النُّجُومَ وَالْقَمَرَ • يَقُولُ
 الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ لِمَ لَمْ أَزَلْ • كَلَّا لَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى • أَلَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ
 الْمُنشَقَرُ • يُنْفَخُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا كَانُوا • بَلْ لَئِنْ شِئْنَا لَنَسْفَعَنَّهُمْ
 عَلَى قَيْدٍ رَهِينَ • وَلَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَرَوْنَ كَذِيبَ الْوَعْدِ لَظُنُّوا أَنَّ
 لَنَا آيَاتٍ لَكُنْ

الخط العثماني
الخط العثماني

T.I.E.M

402

y.259 b

RESİM 15

T.S.M

K 18

y.2 a

RESİM 16

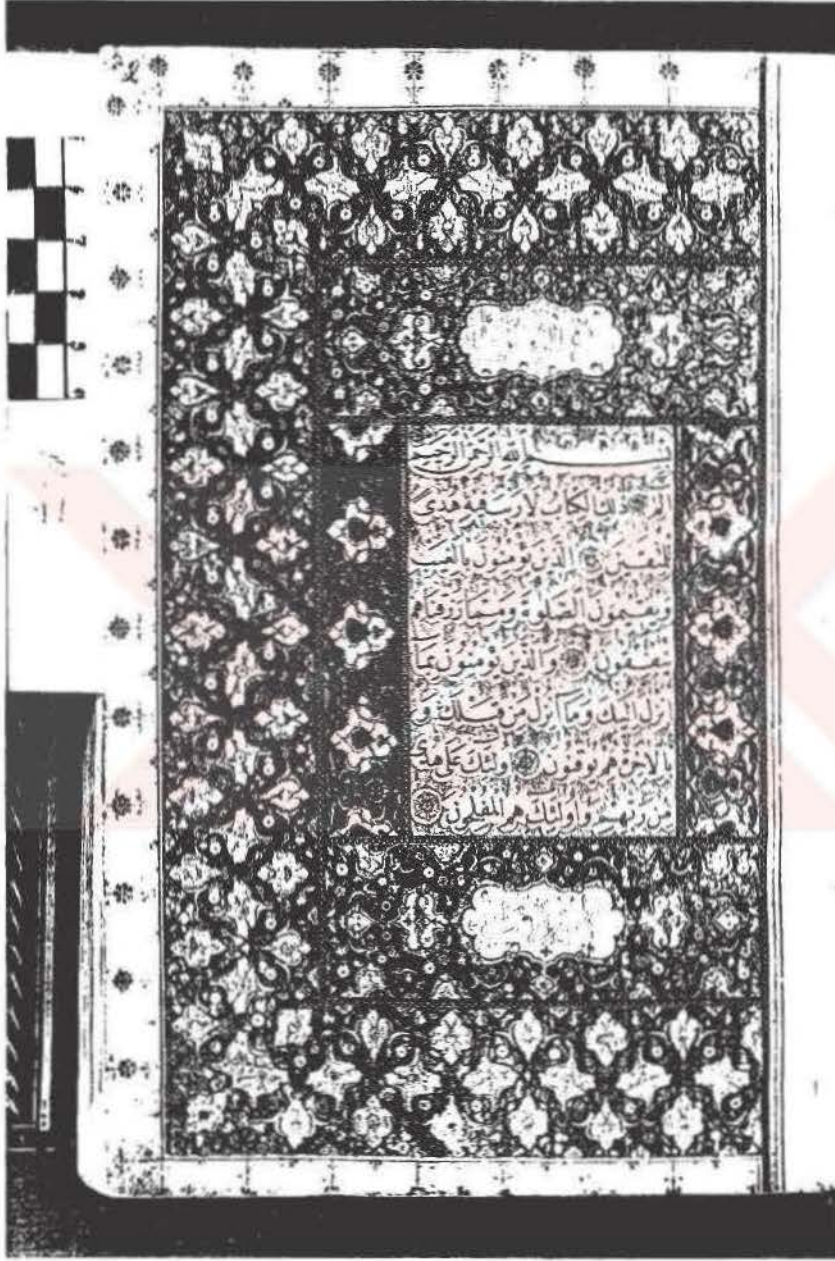
T.S.M
E.H.72
y.1b

RESİM 17

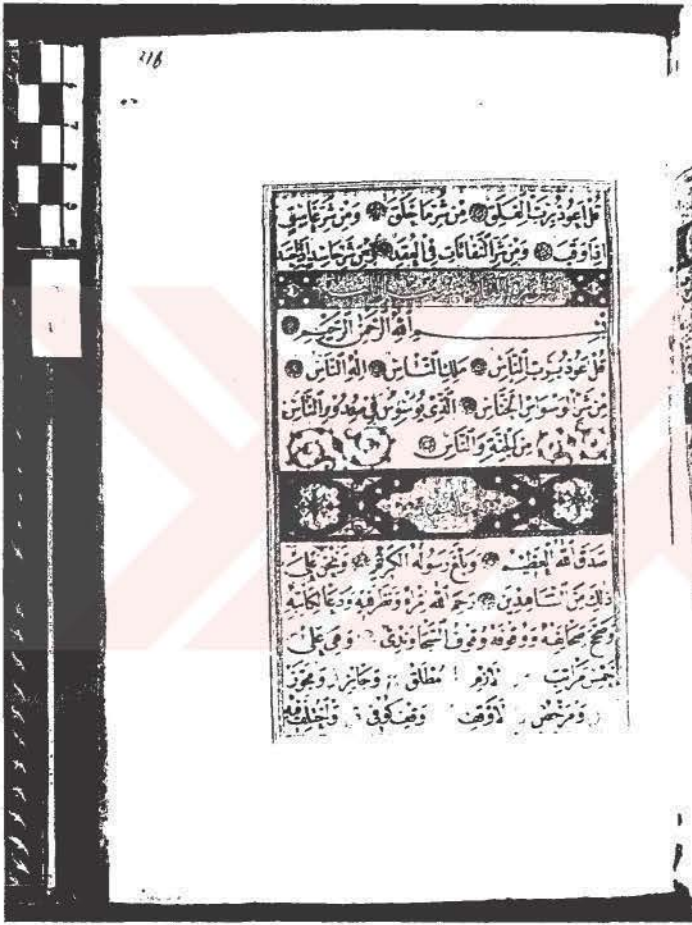

T.S.M
M 7
y. 2a

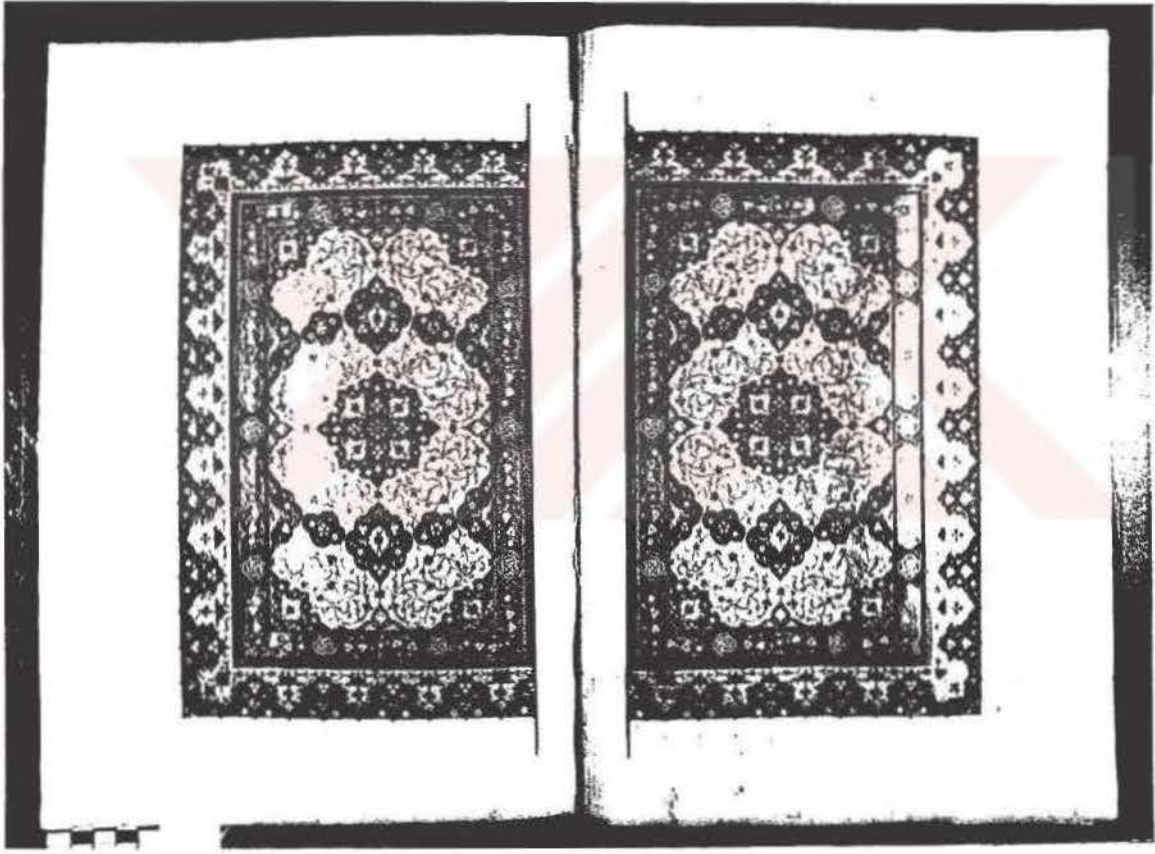
RESİM 21

T.S.M
M 7
y. 316 a

RESİM 22

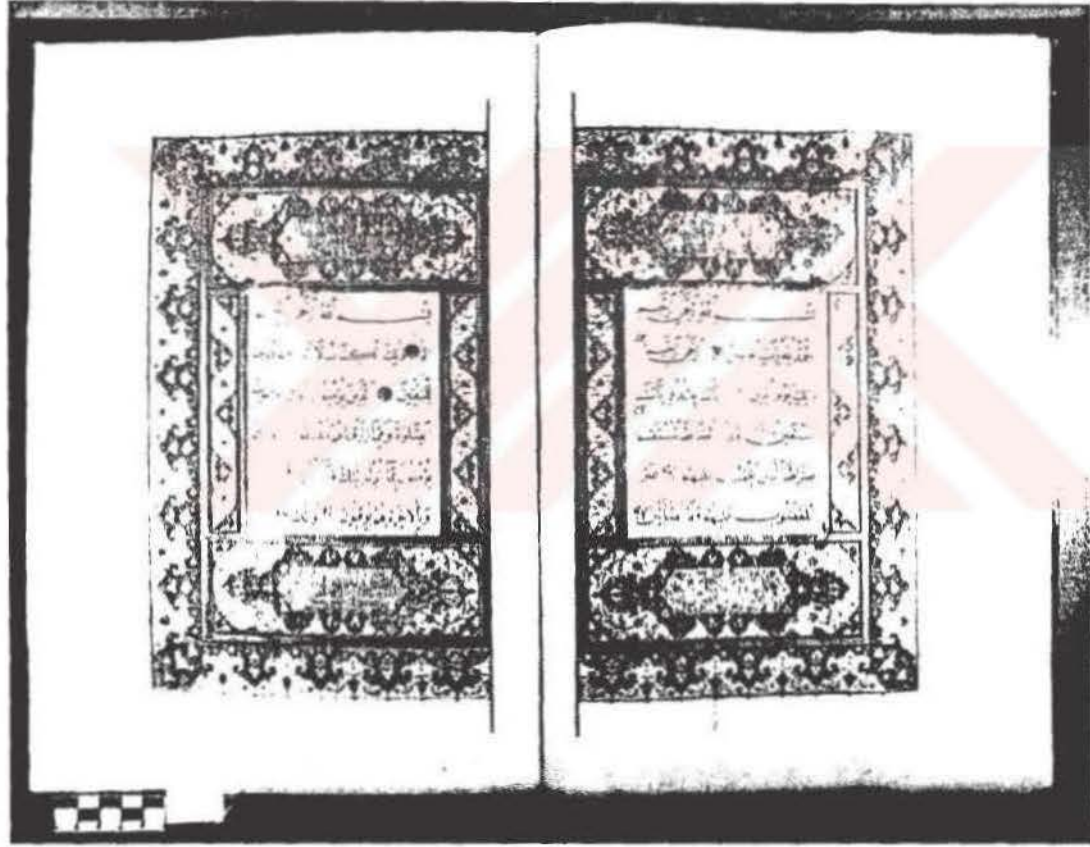
S.M
H. 71
1b_2a

RESİM 24

T.S.M
E.H. 71
y.1b

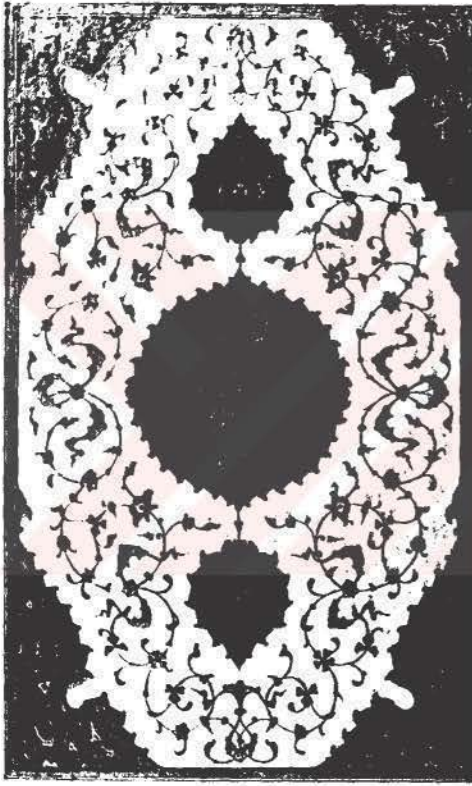
RESİM 25

S.M
H.71
2b-3a

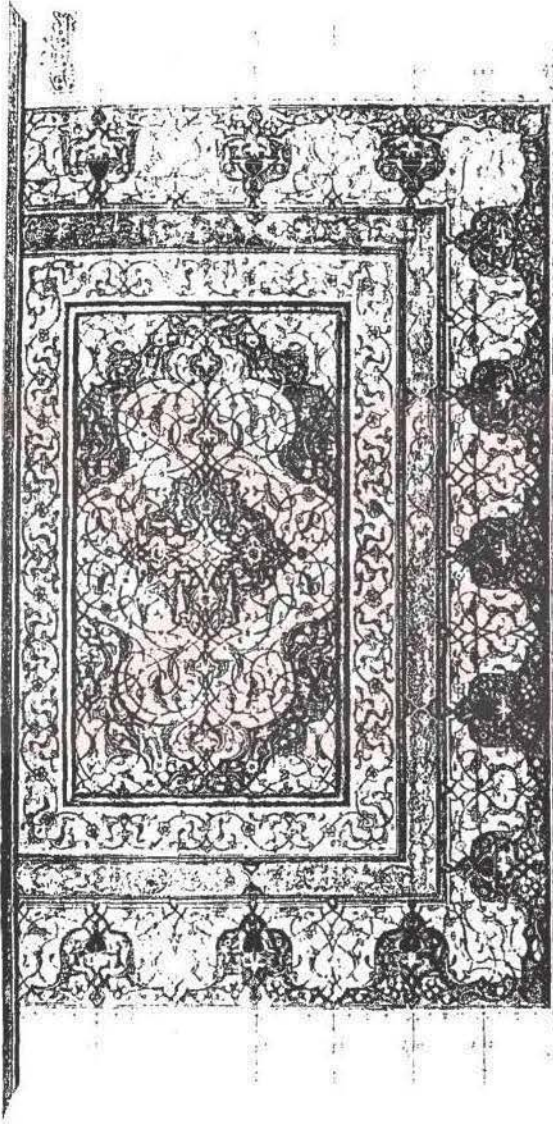
RESİM 26

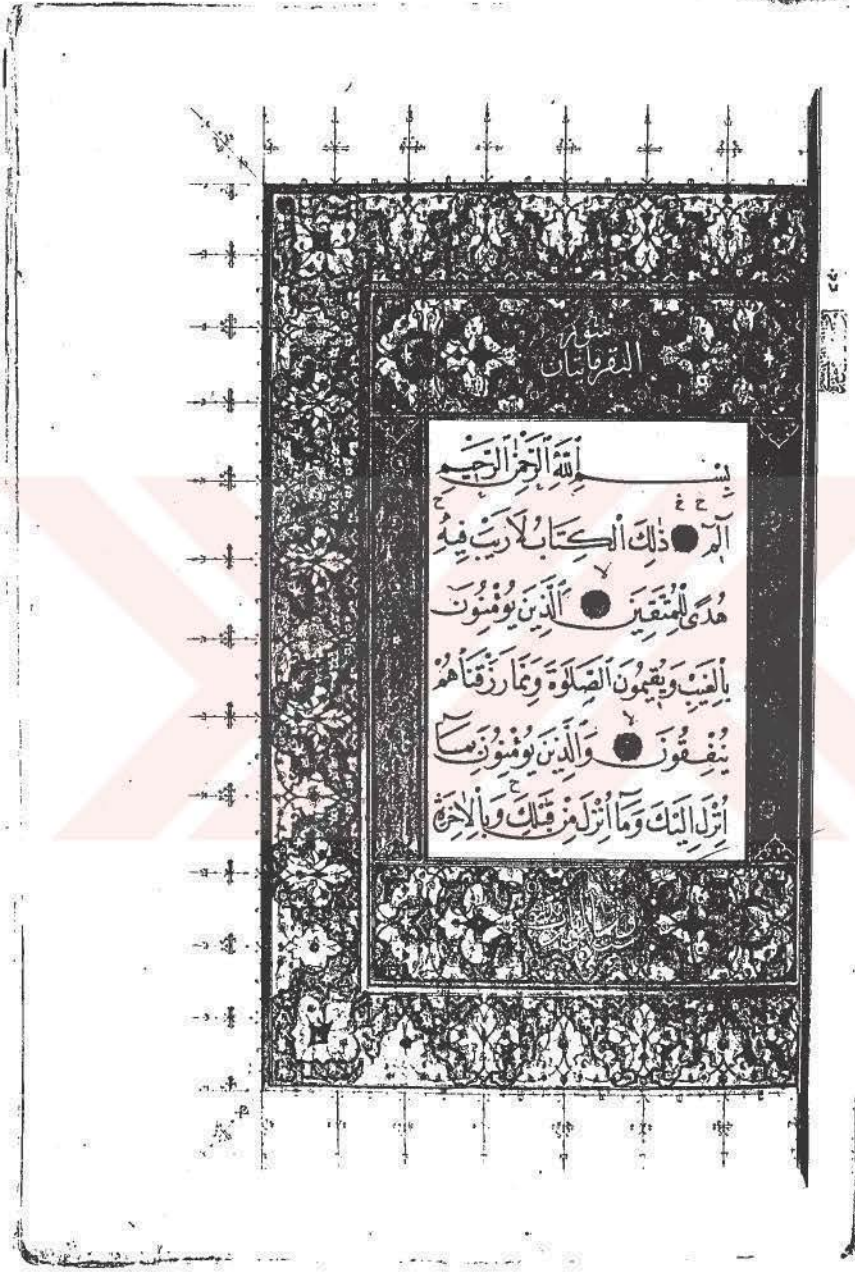
T.S.M
E.H. 71
y. 343b

RESİM 28

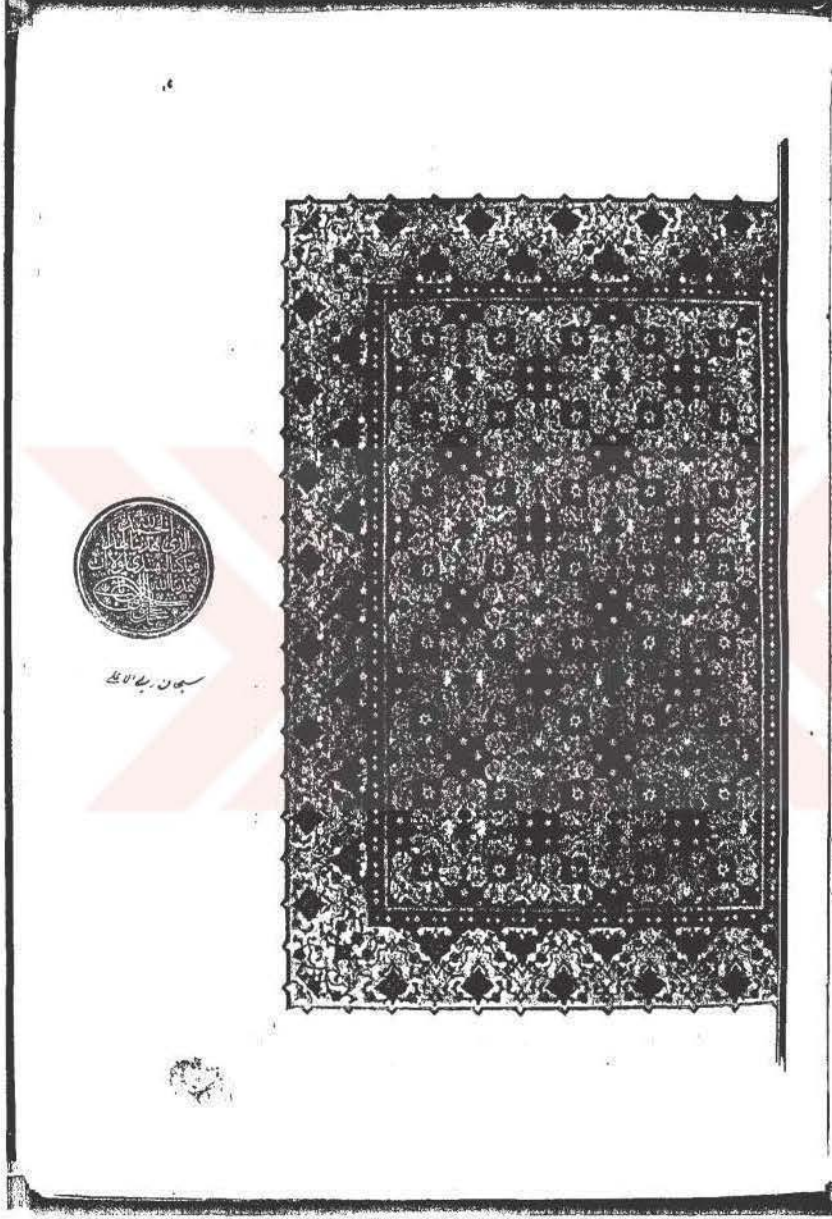
T.I.E.M
395
y.1b

RESİM 29

• فَهُوَ عَيْشَةٌ رَاضِيَةٌ • وَأَمَّا فَخْفَتُ مَوَازِينَهُ
 • فَأَمْنُهُ هَارُونَ • وَمَا أَذْرِيكَ مَا هَيْه • نَارُ حَامِيَةٍ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَلَمْ يَكُنْ لَهُ الْتَكَاثُرُ • بَحْثُ زَيْمِ الْقَارِ • كَلَّا
 سَوْفَ يَكُونُ • ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ
 يَكُونُ • كَلَّا لَوْ يَكُونُ عِلْمُ
 الْيَقِينِ • لَرَوْنَاهُ الْجِصْمَ • ثُمَّ لَرَوْنَاهَا غَيْرَ
 الْيَقِينِ • ثُمَّ لَنَسْتَلْنَ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ •

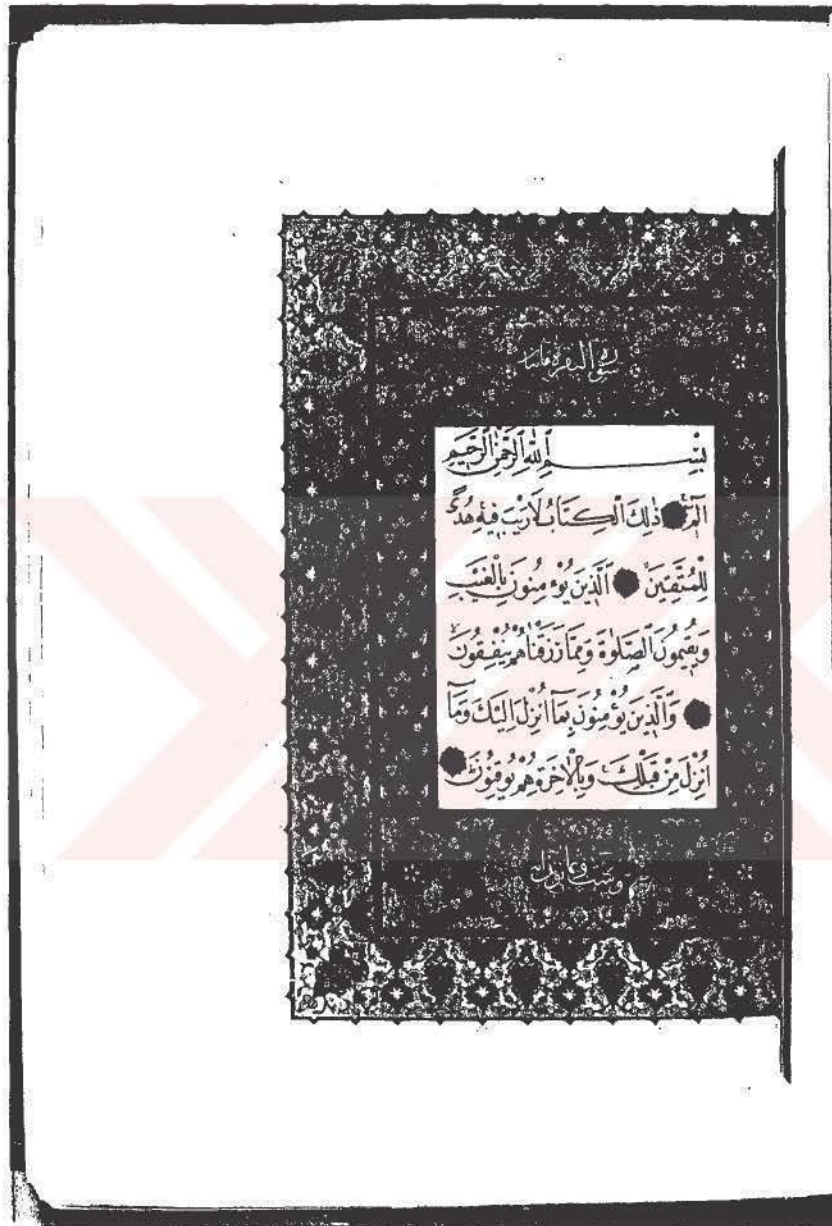

T.S.M

A5

y.1a

RESİM 32

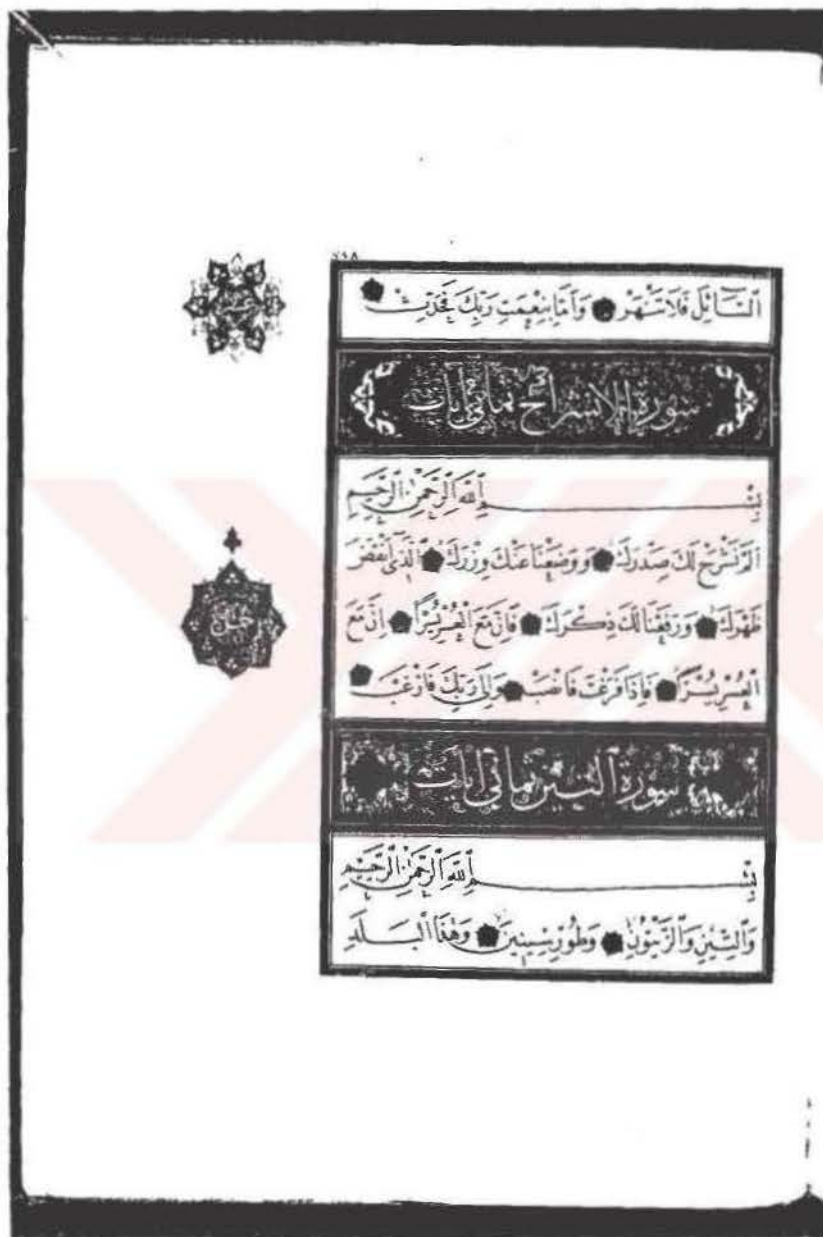

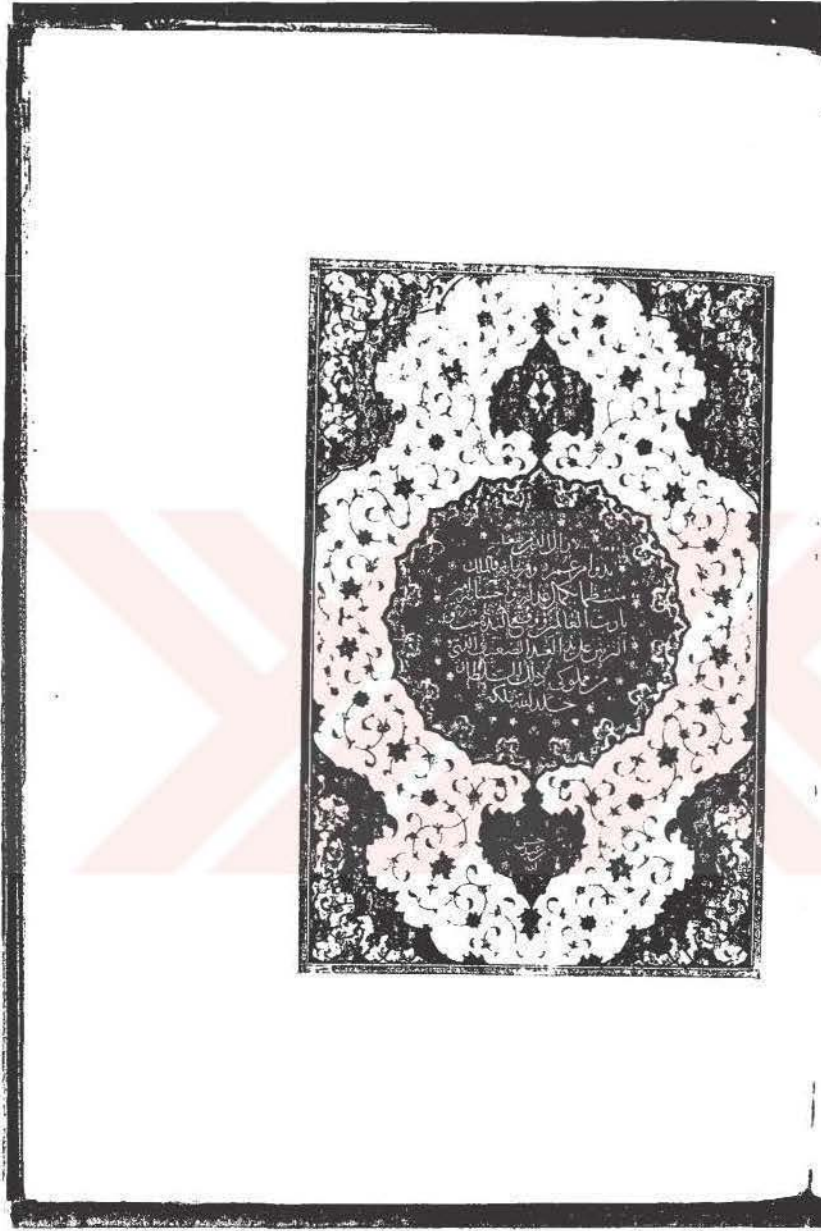
T.S.M

A 5

y. 2 a

RESİM 33

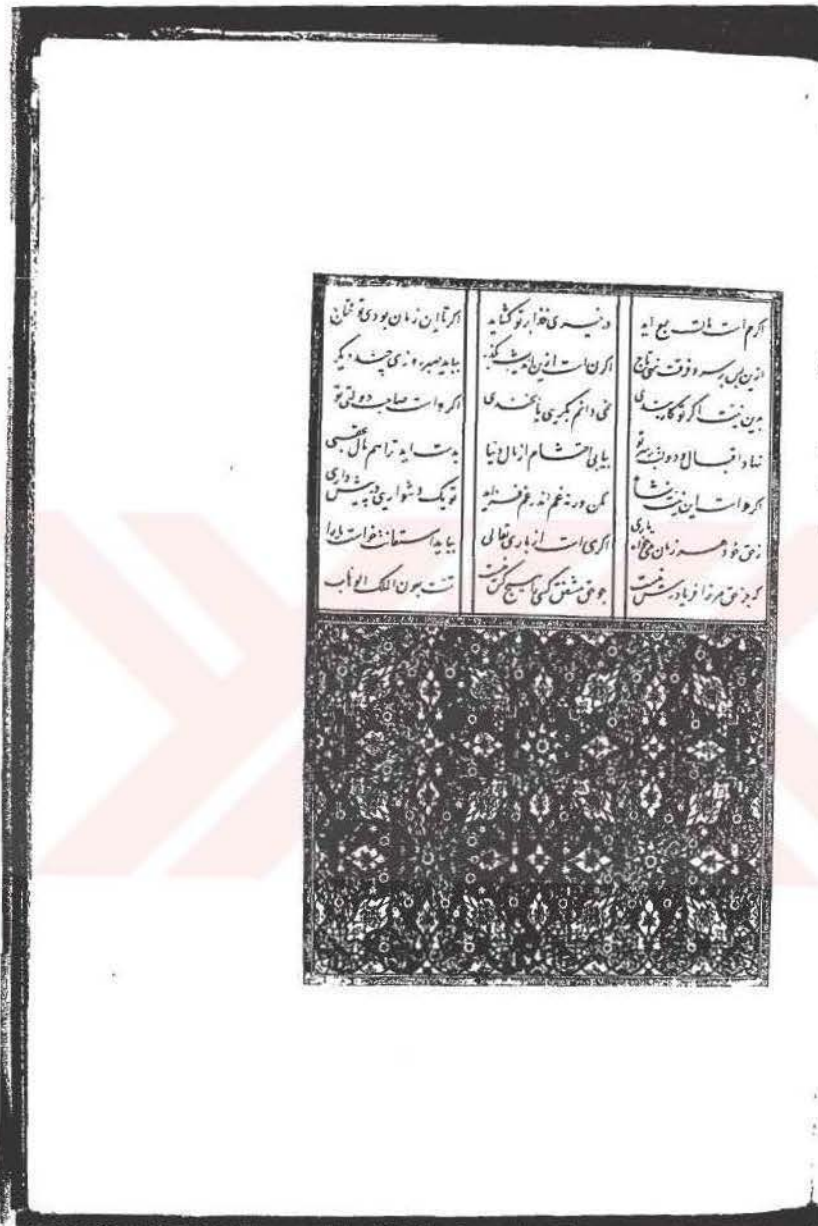

T.S.M

A.5

y.372 a

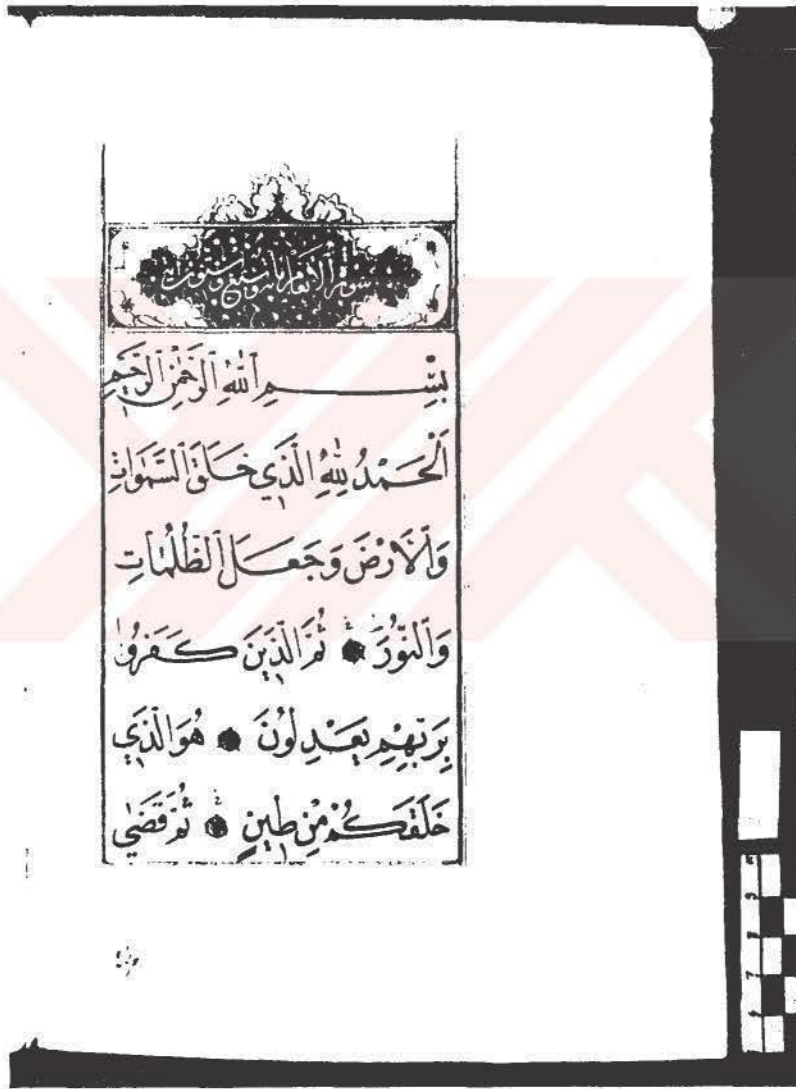
RESİM 35

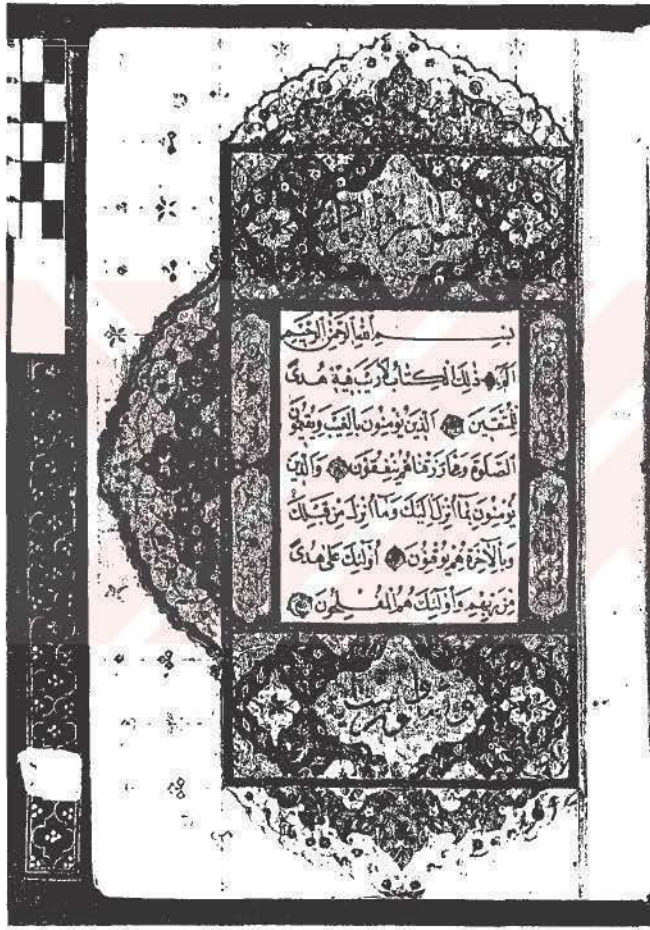

T.S.M
Y 376
y. 2 a

RESİM 37

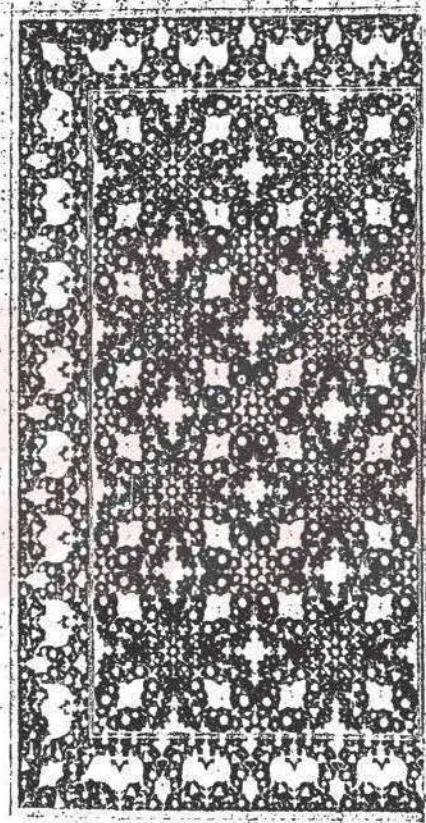

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ
وَالنُّورَ • ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِرَبِّهِمْ يُعَذِّبُونَ • فَوَالَّذِي
خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ • ثُمَّ يَقْضَى

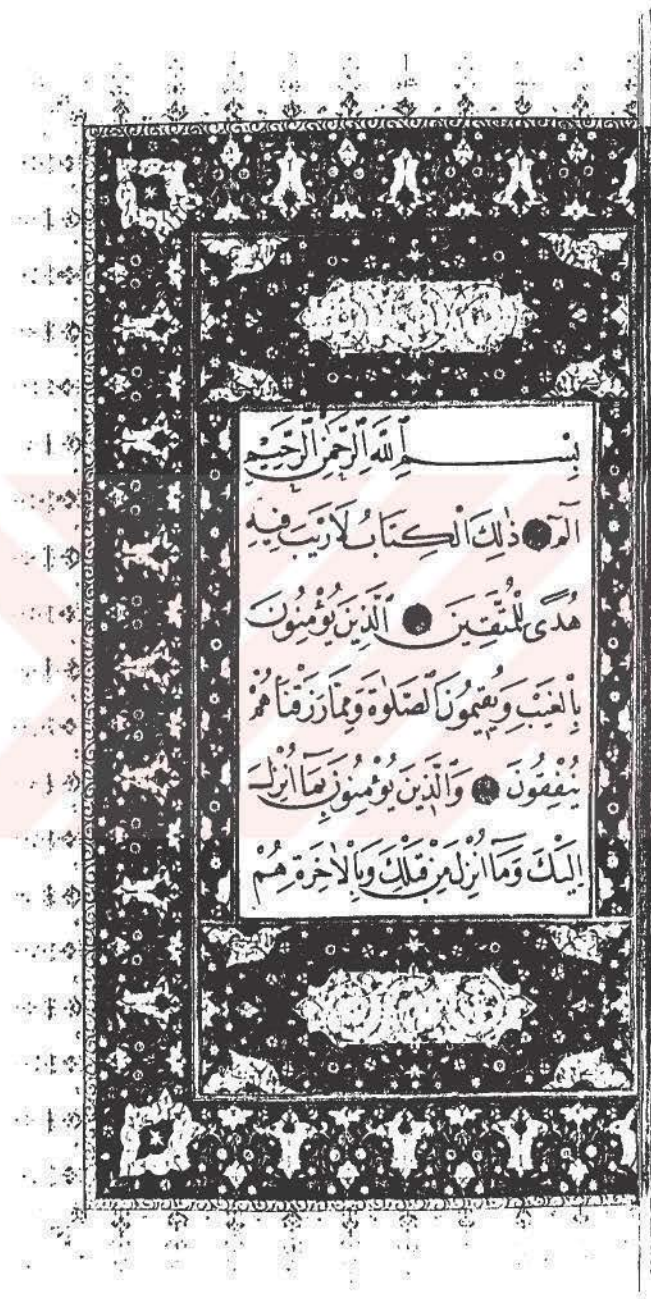
T.S.M
H. S. 84
3 a

RESİM 40

İ.Ü.K
A.6662
2 a

RESİM 41

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْقَارِعَةُ • مَا الْقَارِعَةُ • وَمَا أَدْرَاكَ
 مَا الْقَارِعَةُ • يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ
 الْمَبْثُوثِ • وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ
 الْمُقْشُوثِ • فَأَمَّا نَسِيلٌ مُوَارِيَةٌ • تَهْوِي
 عِشَّةً ذَاوِيَةً • وَأَمَّا تَرْتُّبٌ مُوَارِيَةٌ •
 فَتَهْوِي مُوَارِيَةً • وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ
 تَارِيَةِ •
 السُّورَةُ النَّازِعَاتِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 لَيْلٌ لَمْ يَنْكَرُوا لَكُمْ • جَوَزْنَا عَنْ الْقَارِعَةِ

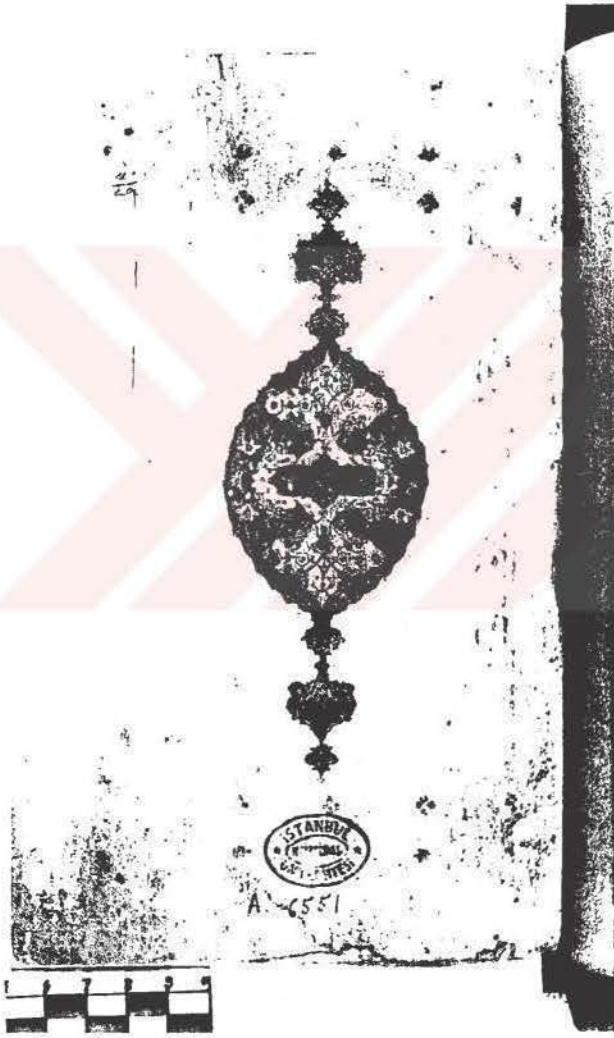

İ.Ü.K
 A.6662
 446 b

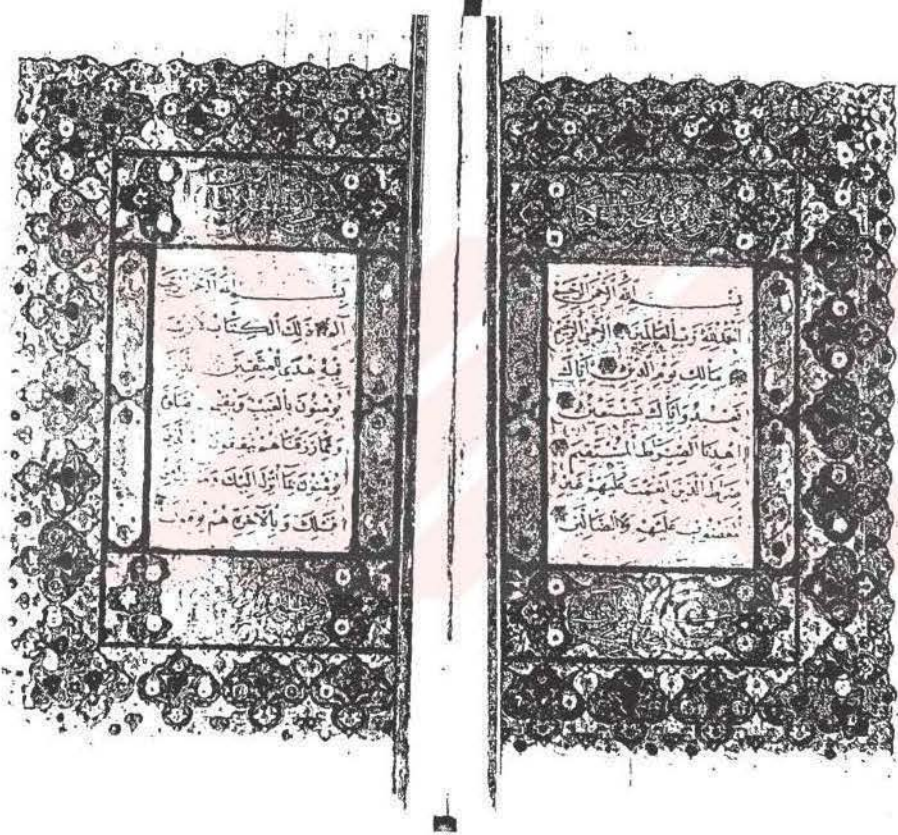
RESİM 44

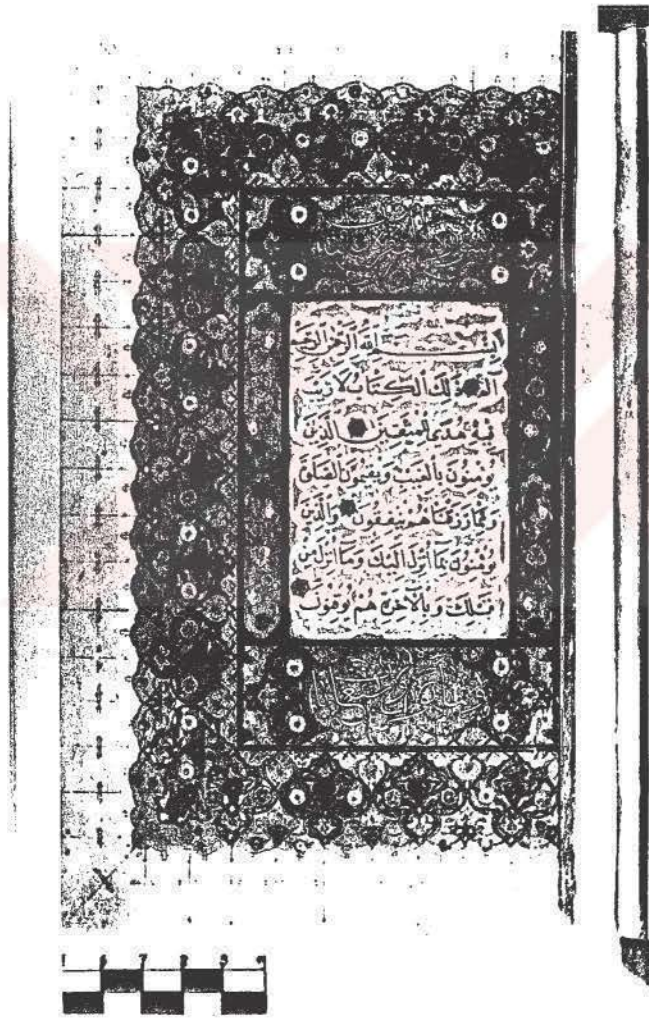
كَتَبَ الْمَلِكُ الْقَائِمُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْعَرُوفُ
 بِأَمْرِ السَّيِّدِ فِي أَوَّلِ سَنَةِ مَعَ اسْتِعْمَالِ السُّعُودِ
 وَأَزْهَابِ زَائِدٍ وَأَعْدَالِ بَكْرٍ رَحِمَهُمُ اللَّهُ
 رَحِمَ قَدَامًا وَغَضَرَ مَهْمًا • وَقَعَ الْمَسْرُوعُ
 سَخْفُهُ بِمَنْ عَزَا لَهُ وَتَوَقَّعُهُ فِي أَوَّلِ رُبْعِ
 الْأَرْضِ مِنْهُ أَنْ عَمْرٍو يَنْصَلِّ بِمَا كَانَهُ يَمْلِكُ
 وَمُصَلِّيًا لِيَنْتَهِي وَجْهُهُ بِعَدَالَةِ الْعَلِيِّ
 الْهَامِ بِإِتْمَانٍ • وَقَعَ التَّهْمِ
 وَالَّذِينَ عَلَى يَدِ الْمَلِكِ الضَّعِيفِ الْمَلِكِ
 الَّذِينَ مَوْجِبِينَ مَلُوكَ ذَلِكَ الْهَامِ خَلَّاهُ
 قَالُوا لَكُمْ رُبُّ الْمَلِكِ كُنْ فَيَا

İ.Ü.K
A 6551
y.1a

RESİM 47

İ.Ü.K
A 6551
y.1 b

RESİM 49

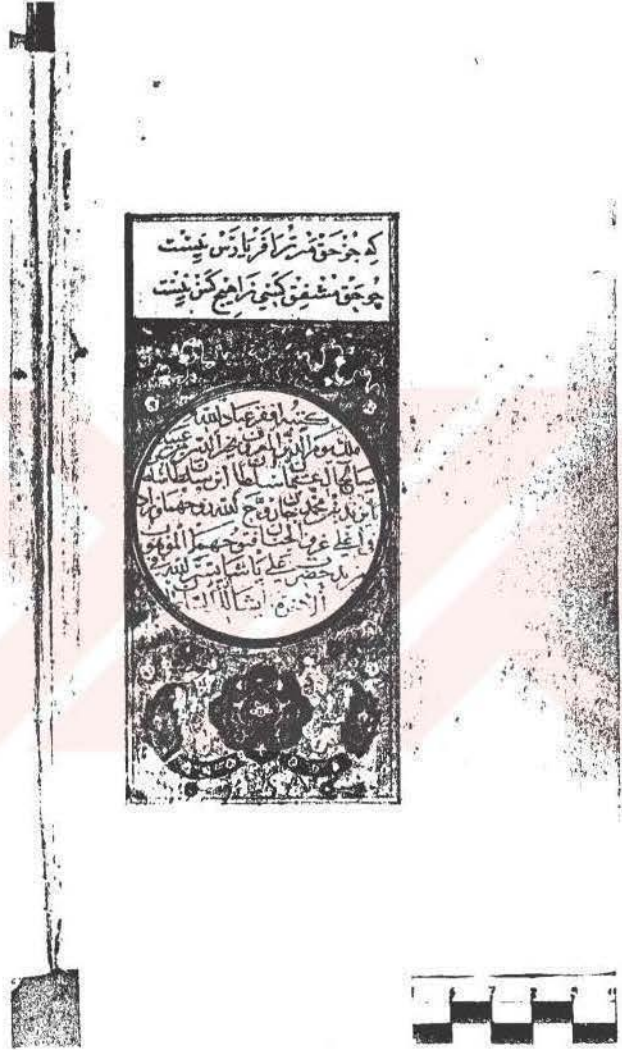

RESİM 50

<

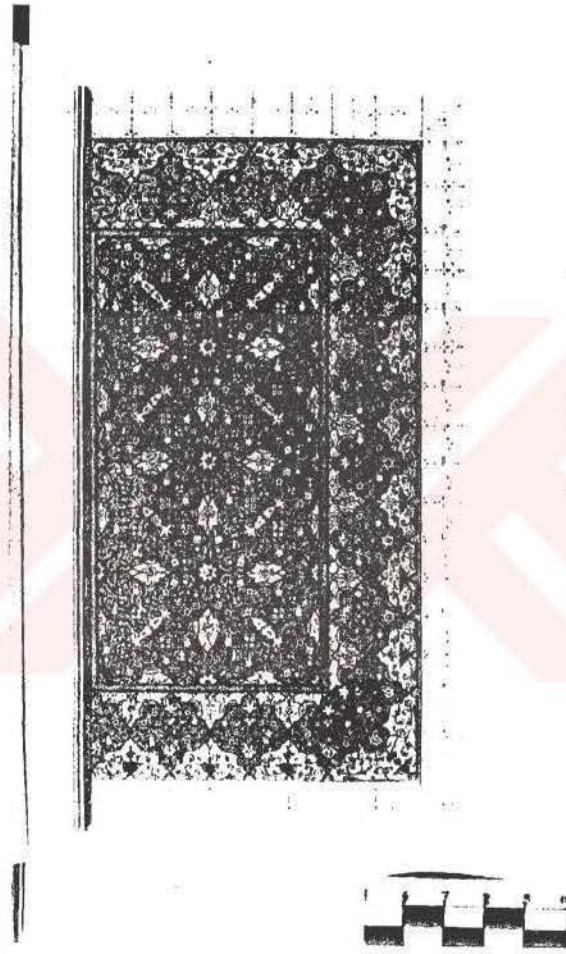
51

37 b_488 a

I.Ü.K
A 6551
y. 488a

RESİM 51

İ.Ü.K
A 6552
y.1b

RESİM 52

i.Ü.K
A.6552
y.2 a

RESİM 53

İ.Ü.K
A. 6552
y. 385 a

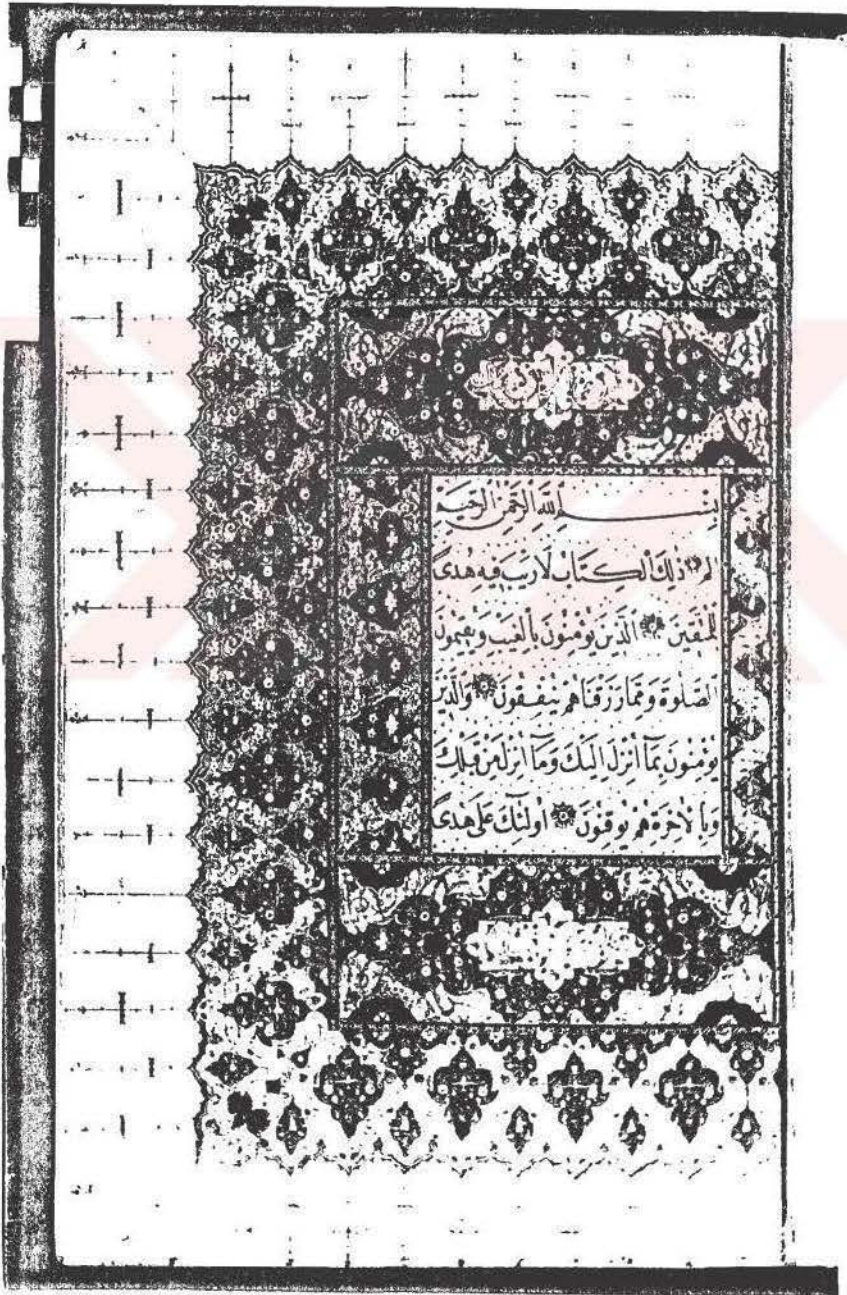
RESİM 54

İ.Ü.K
A.6552
y.483 a

RESİM 55

مَا بَا ۞ إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ
مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ زَابًا ۞

بِش ۞ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُوحَنَا ۖ
وَالنَّازِلَاتِ مَاءِ غَمَقًا ۖ وَالنَّاسِطَاتِ شَطَا ۖ وَالسَّابِقَاتِ
سَبْقًا ۖ فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ۖ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ
يَوْمَ يَرْجِعُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمْ فَمَا يَكْفُهُمْ إِلَّا مِنْ حَفْظِ
وَأَجْفَةٍ ۖ بُصَّارُهُمْ تَارِعَةٌ يَقُولُونَ إِنَّا لَرُدُّوْنَ
فِي الْحَاوِرَةِ ۖ إِذَا كُنَّا عِطَامًا فَخِزَّةً ۖ قَالُوا لَئِنْ
إِذَا كُنَّا عِطَامًا فَخِزَّةً ۖ قَالُوا لَئِنْ كُنَّا عِطَامًا فَخِزَّةً ۖ قَالُوا لَئِنْ

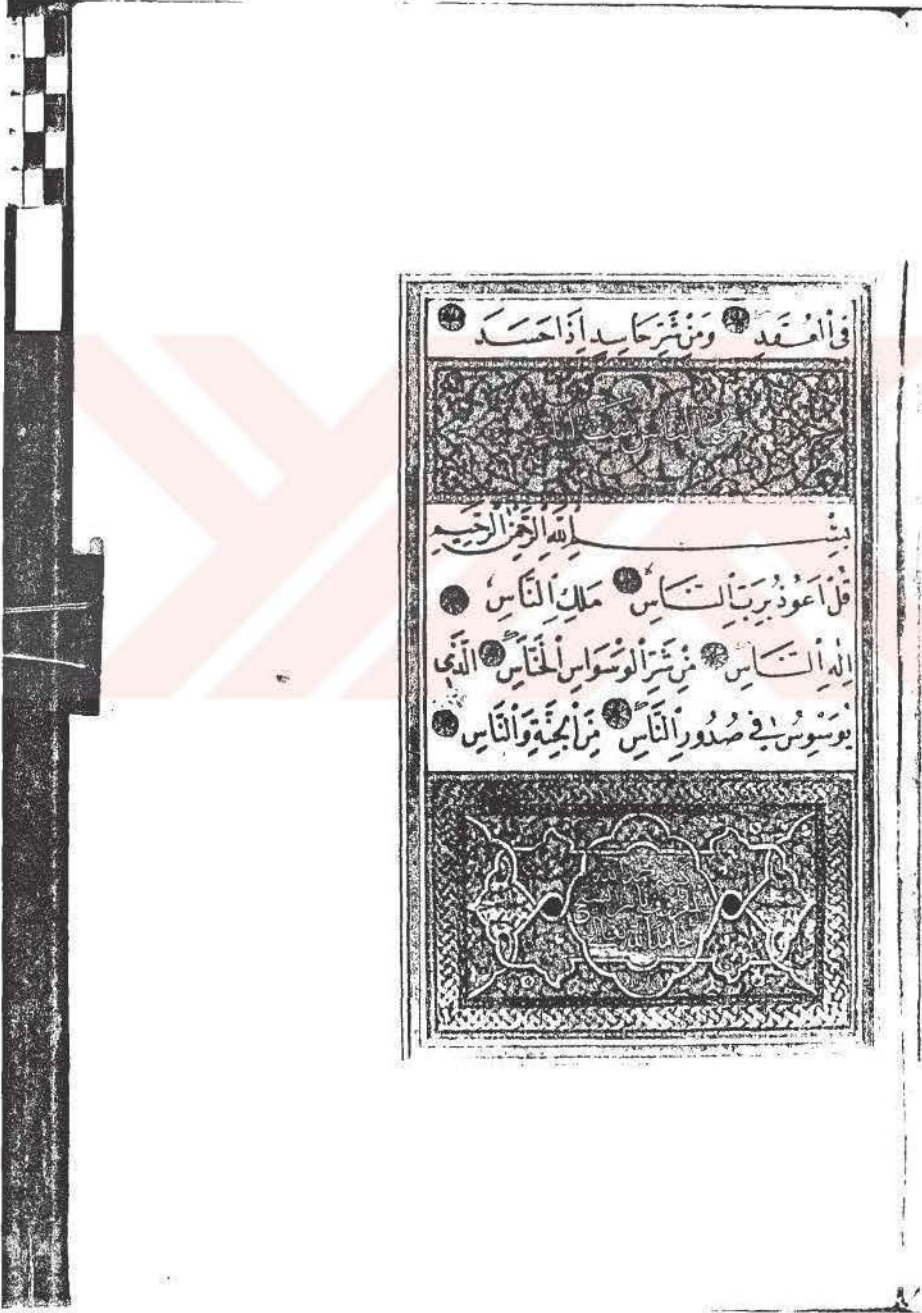
وَصَابِرُوا وَرَاطِبُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

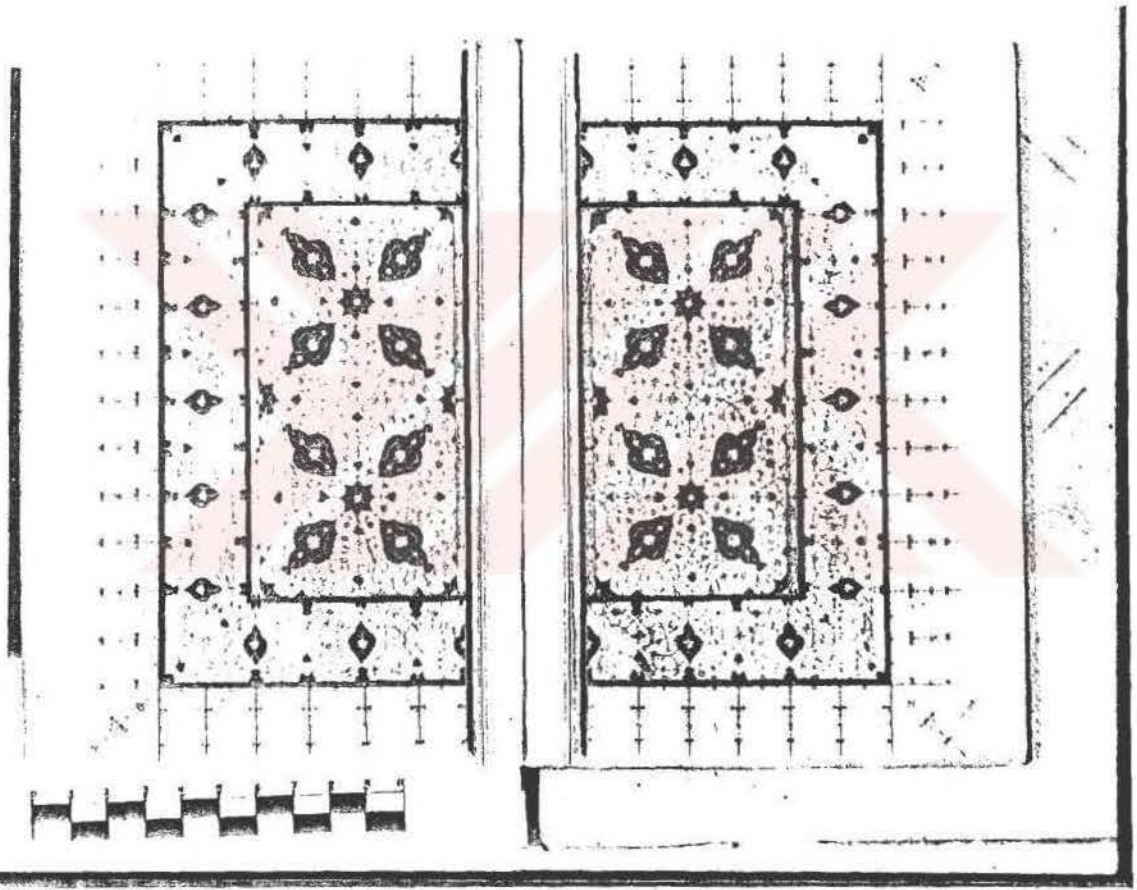
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ وَقِيبًا

وَأَنْتُمْ أَلَيْسَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا تَنْبَدُوا الْخَيْبَ بِالطَّبِيبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا

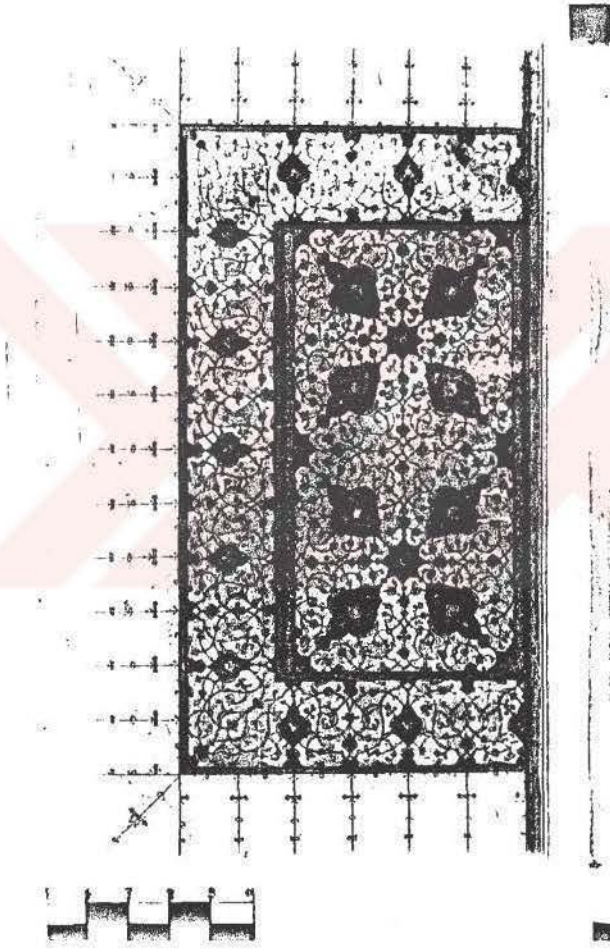
وَأَنْخَفُذْهُ لَا تَقْطَعُوا

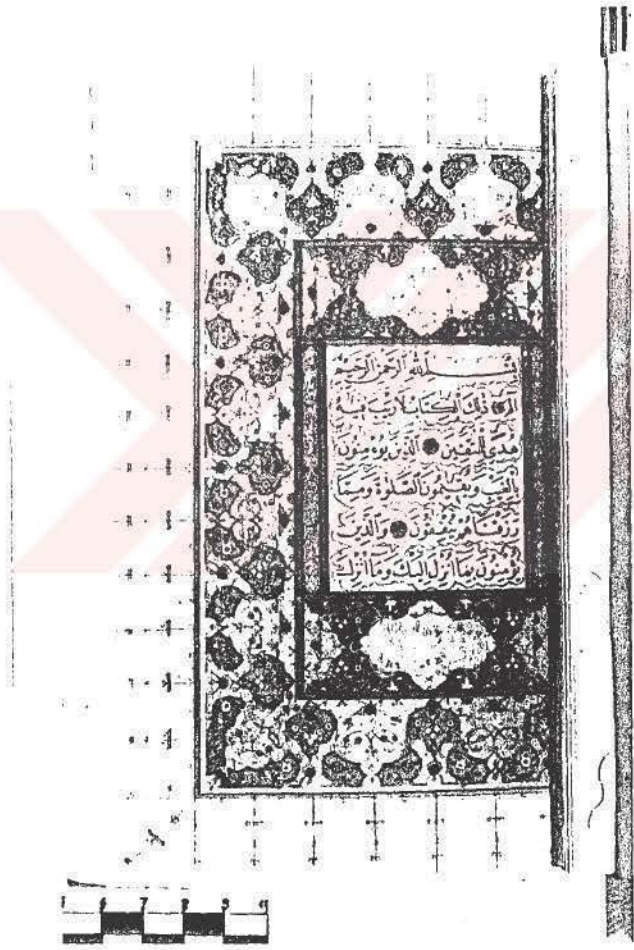
K
i55
5_2 a

RESİM 61

İ.Ü.K
A.6555
y.2 a

RESİM 62

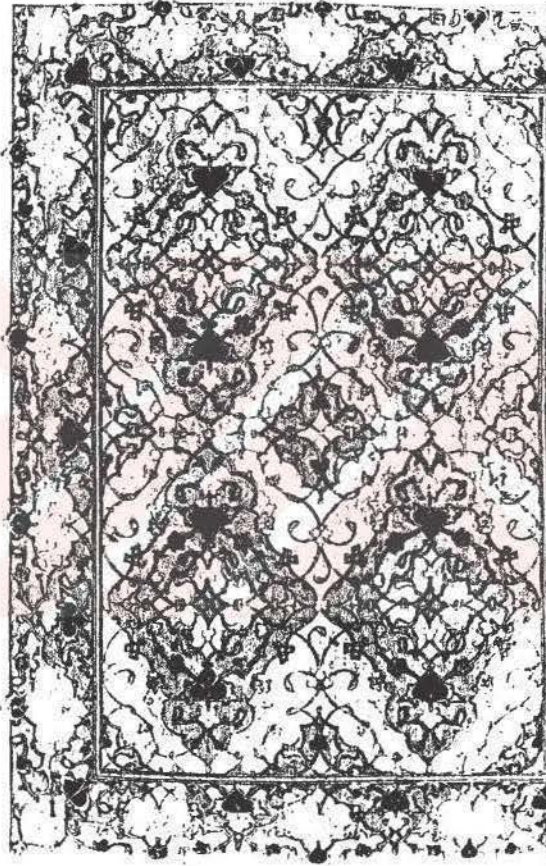
İ. Ü.K
A.6555
y.3 a

RESİM 63

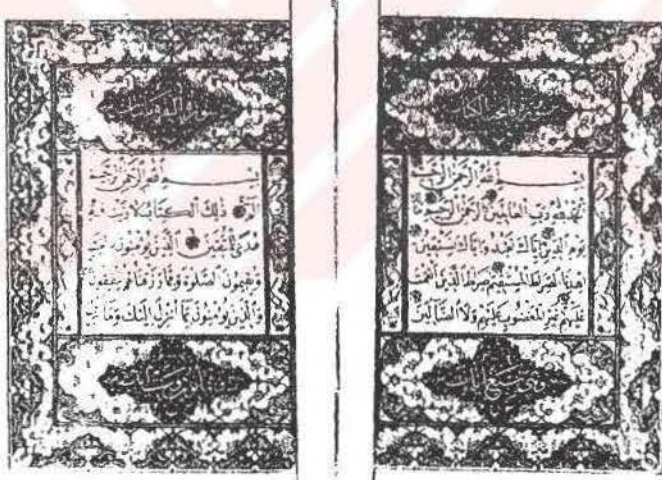
İ.Ü.K
A 6555
y.85 b

RESİM 64

İ.Ü.K
A.6566
y.1a

RESİM 65

RESİM 66

1.Ü.K.
A 6566
y. 3 a

RESİM 67

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاقٍ ﴿١﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ﴿٢﴾ فَسَنبَرُهُ
 قَلْبِي ﴿٣﴾ وَأَتَمَّنُّ مِنْهَا وَأَسْتَفِي ﴿٤﴾ وَكَذَّبَ
 بِالْحُسْنَى ﴿٥﴾ فَسَنبَرُهُ الْقَمْرَى ﴿٦﴾ وَنَاظِرُ مَنْ
 إِذَا تَرَوْنِي إِنْ عَلِمْنَا لِلْهَدَى إِنْ لَنَا الْخَيْرُ وَلَا تَكُونُ
 فَاغْدِرَةً كُنَّا نَاظِرُونَ ﴿٧﴾ لَا يَسْلُبُهَا إِلَّا
 لَا شَيْءَ الَّذِي كَذَّبَ وَقَوْلٌ وَتَسْتَجِبُنَا الْأَنْفُسُ
 الَّذِي قَوْلًا لَدَيْكَ ﴿٨﴾ وَمَا لَا يَحْدِيهِ مِنْ نَفْسٍ غَرِيْبَةٍ
 إِلَّا أَنْفَسًا وَجِيْدَةً إِلَّا تَعْلَمُ اسْتَوْدَعْتُكَ

سُورَةُ الصَّفِيَّاتِ مَكِّيَّةٌ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

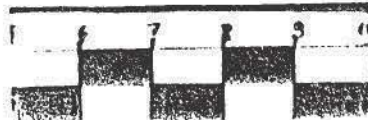
وَأَهْلِي وَأَهْلِي إِذَا أَحْبَبْتُ ﴿٩﴾ مَا وَدَّكَ رَبُّكَ وَمَا
 قُلِي ﴿١٠﴾ وَلَا يَجْزِي خَيْرًا لَكَ مِنَ الْأُولَى ﴿١١﴾ وَلَسْتُ
 بِمُطِيقٍ رَبِّكَ فَتَرْتَقِي ﴿١٢﴾ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى ﴿١٣﴾
 وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى ﴿١٤﴾ وَوَجَدَكَ
 غَالِيًّا فَغَاوَى ﴿١٥﴾ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَهْجُرْ ﴿١٦﴾ وَأَمَّا
 السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٧﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الْمَرْحُومَةِ مَكِّيَّةٌ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِي تَفْرَحُ لَكَ صَدْرُكَ ﴿١﴾ وَوَضَعَا عَنَّاكَ
 وَدَّكَ ﴿٢﴾ الَّذِي أَهْنَأَ سَمْعَكَ ﴿٣﴾ وَزَمَّنَا لَكَ

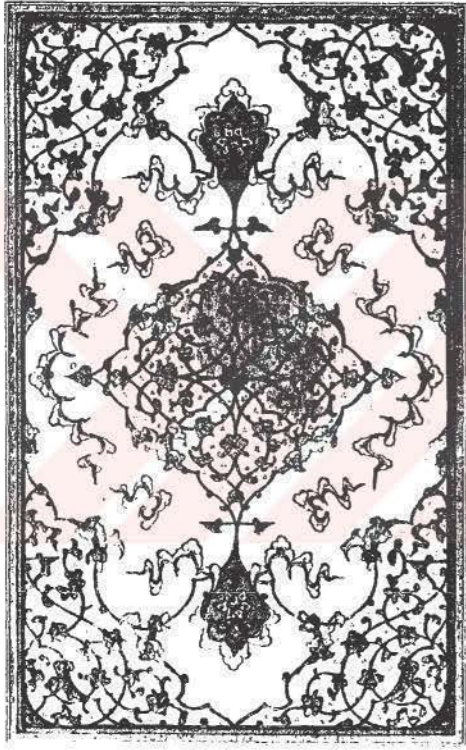
I.Ü.K
A.6566
y. 462 b

RESİM 69

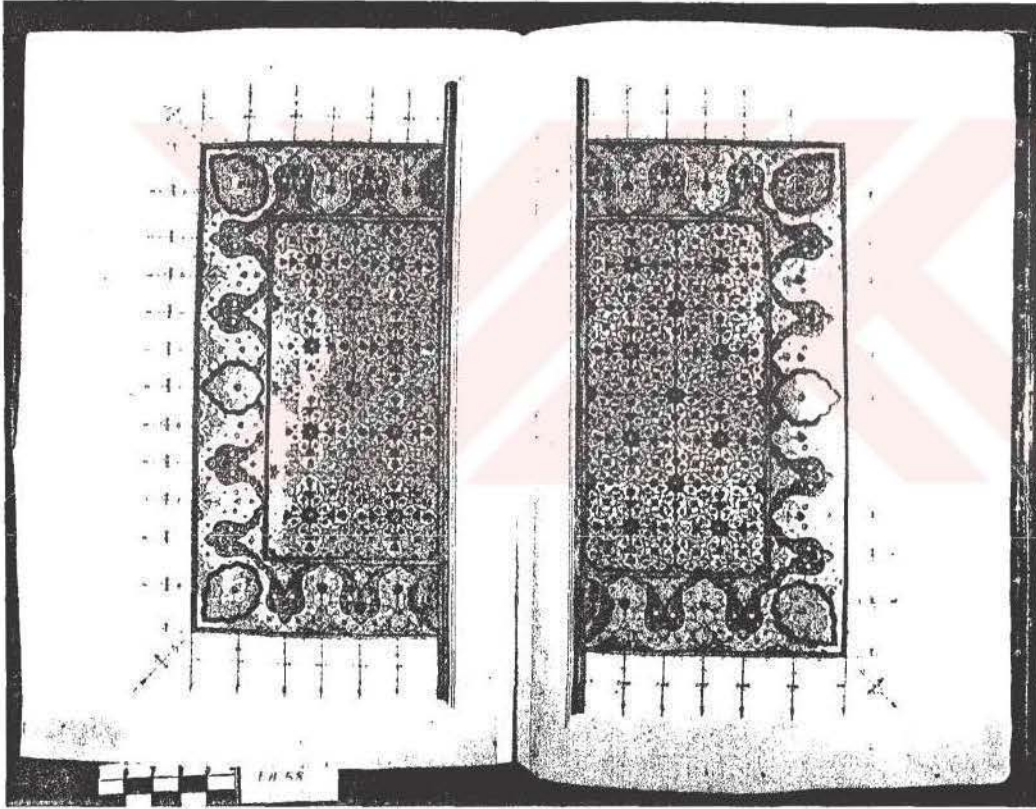
İÜ.K
A.6566
y.471a

RESİM 70

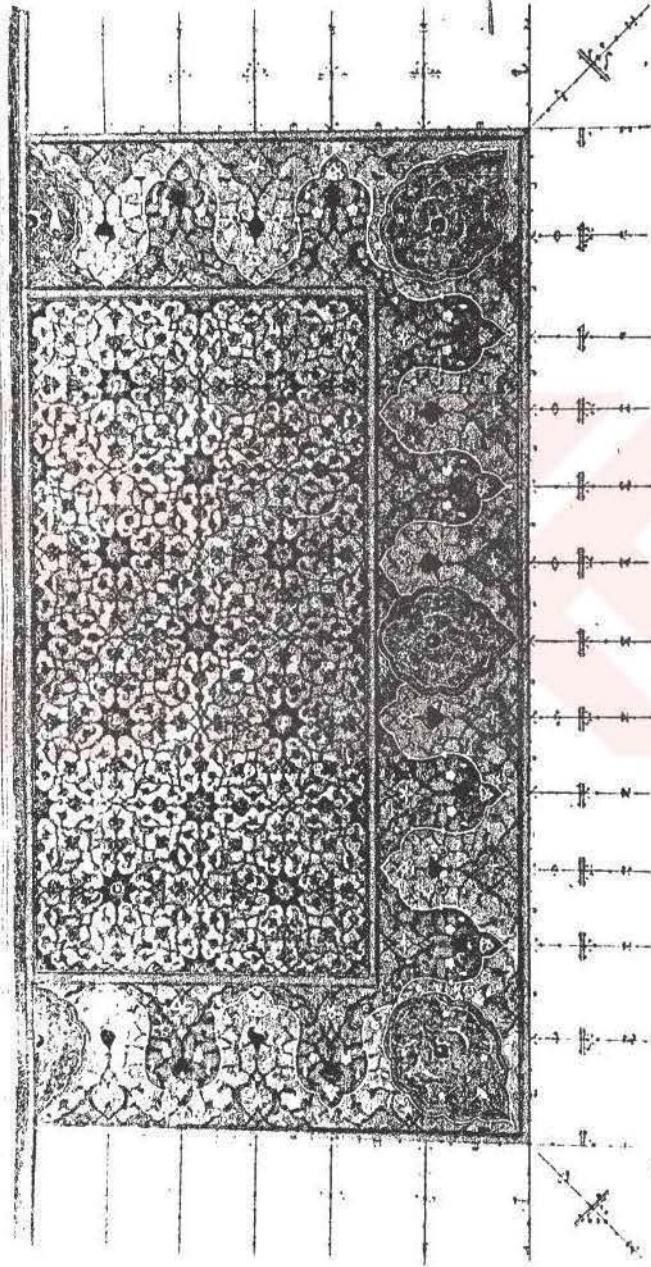
İ.Ü.K
A.6566
y.471b

RESİM 71

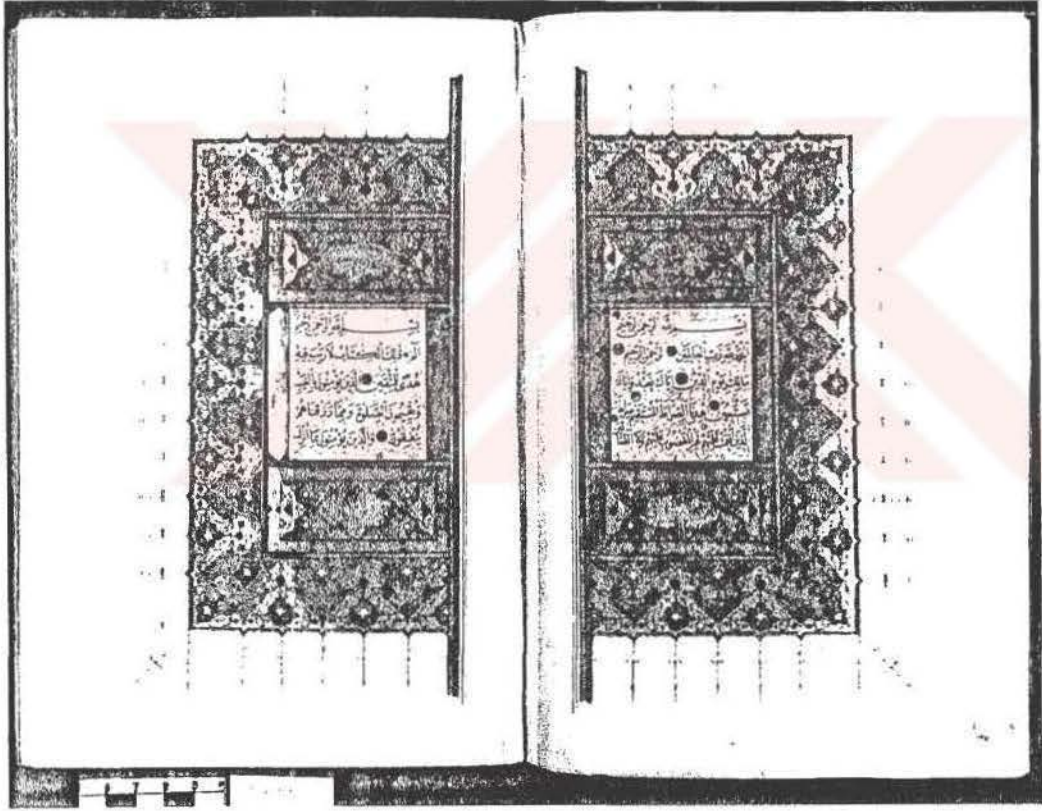
.M
I.58
b_2 a

RESİM 72

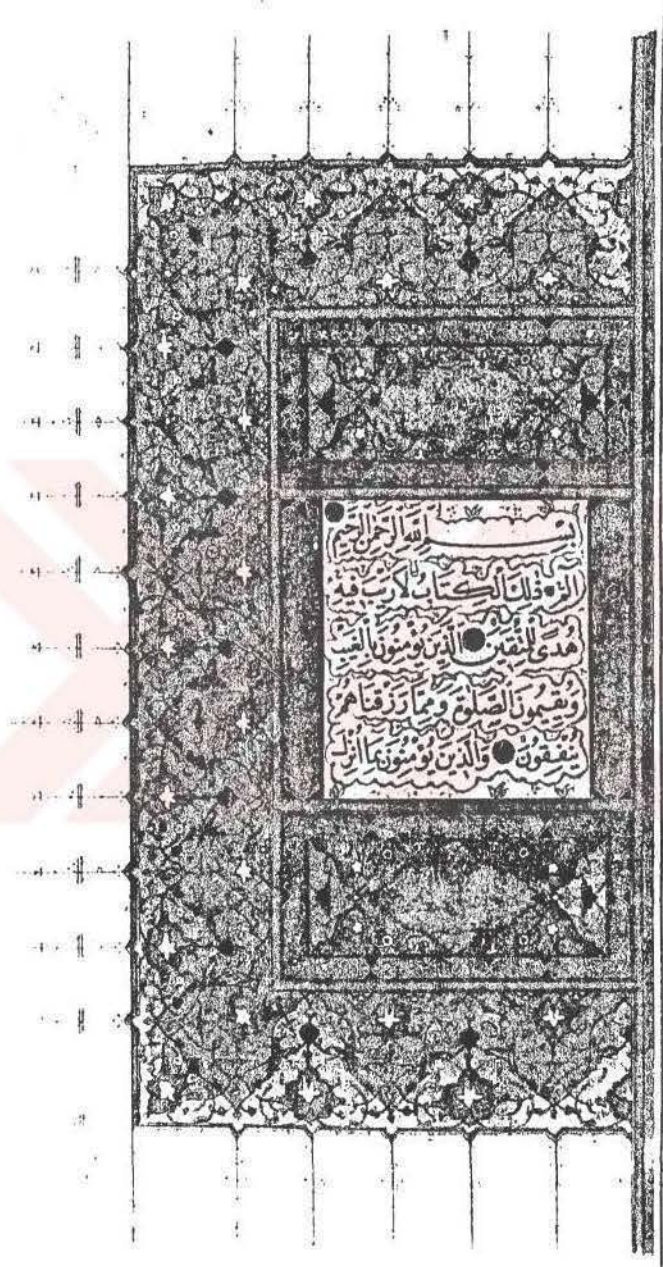
T.S.M
E.H.58
y.1b

RESİM 73

S.M
H. 58
2b-3a

RESİM 74

T.S.M
E.H.58
y.3 a

RESİM 75

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ۖ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ
فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ۖ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ
وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ۝

سُوْرَةُ الْاِخْرَاقِ مِائِثَانِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الَّذِي نَشْرَحُ لَكَ صَدْرَكَ ۖ وَوَضَعْنَا عَنكَ وَرَدَكَ
الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۖ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۖ
فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۖ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۖ فَإِذَا
فَرَغْتَ فَاَنْصَبْ ۖ وَاللَّيْلُ لَكَ قَارِعَةٌ ۝

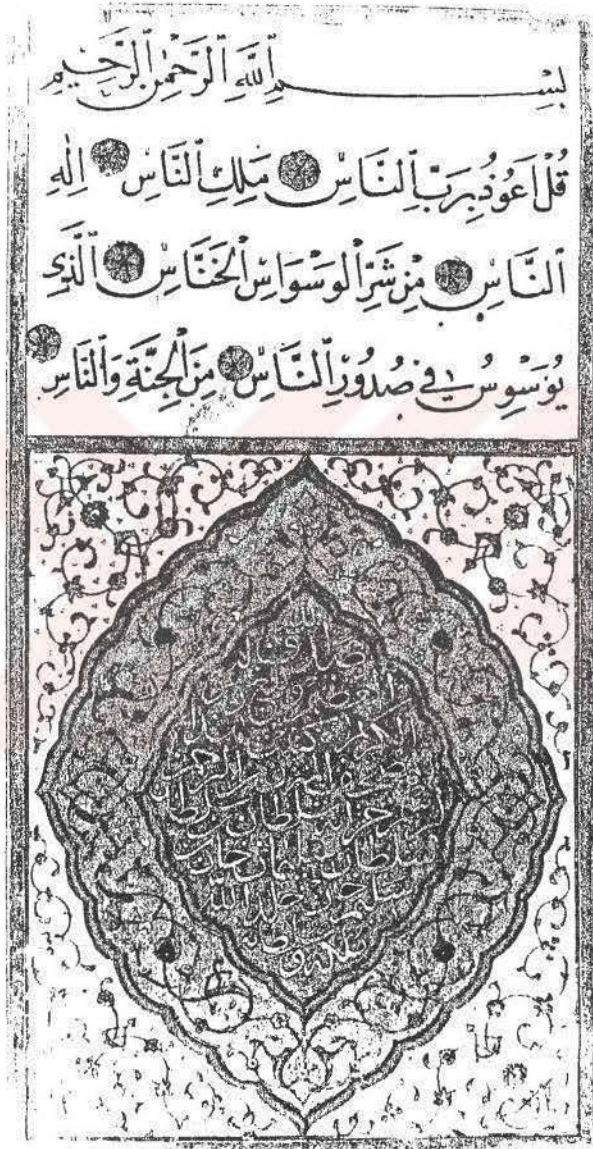
سُوْرَةُ التِّيْنِ مِائِثَانِ

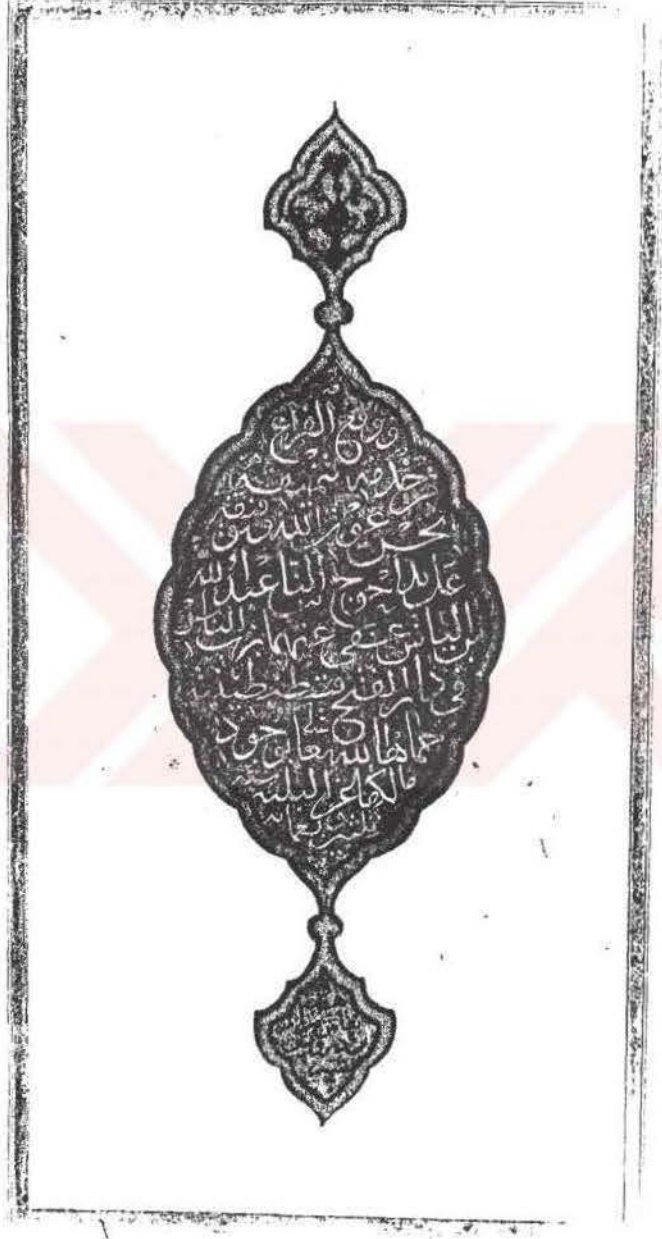
لَمْ تَأْتِهِمْ بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتُمَا قُلُومَنَا اتَّبَعُوا مَائِدَوحًا
 إِلَىٰ مَنزِلِنَا هَذَا بَصَائِرُ مَن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
 لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ • وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ
 وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ • وَإِذْ كُنَّا فِي نَفْسِكَ
 نَضْرِبُكَ وَجْهًا وَجْهًا وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ
 وَالْآصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ • إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ
 رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ

سُورَةُ الْأَنْفَالِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ

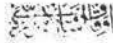
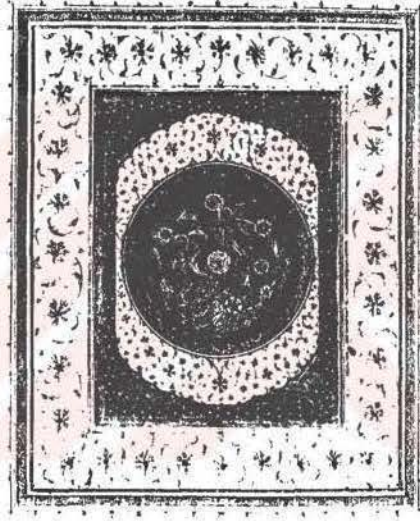

T.S.M
E.H.58
y. 447b

RESİM 79

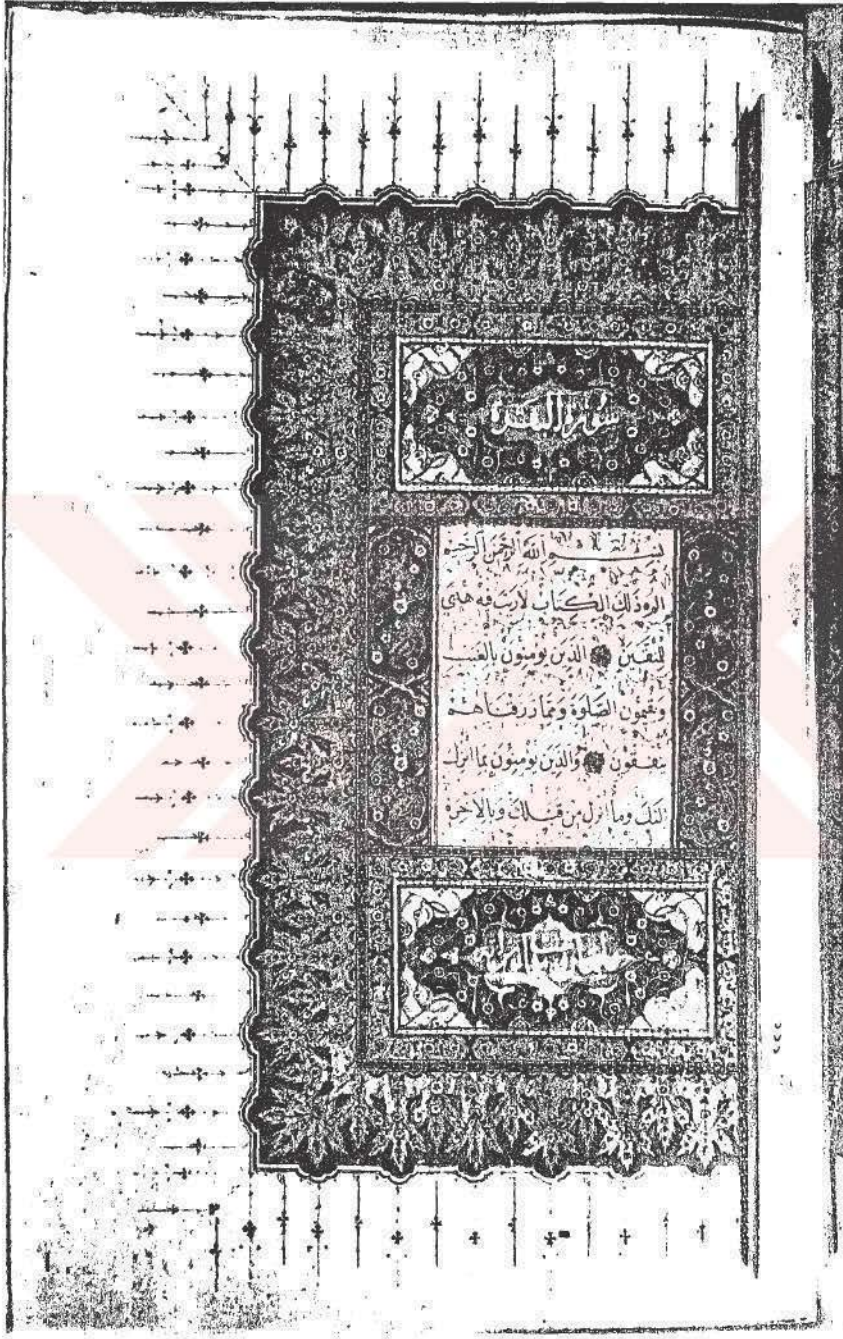
T
400

300

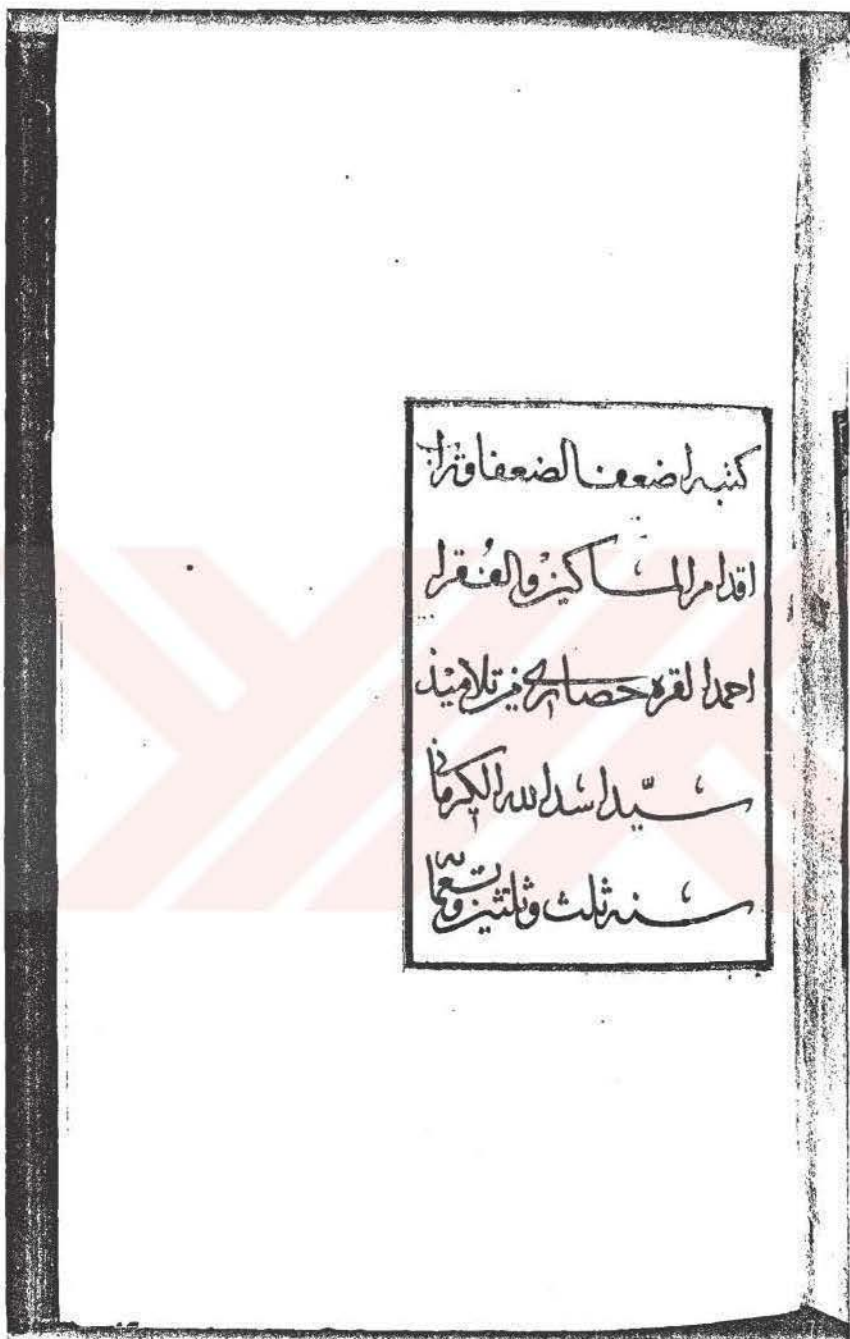
T.I.E.M
400
y.1a

RESİM 80

الْفَارِغَةُ مَا لَفَارِغَةُ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَفَارِغَةُ
 يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ وَكَانَ
 الْجَبَلُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ فَأَمَّا مَنْ ثَلُثَ
 مَوَازِينَهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ وَأَمَّا مَنْ خَفِثَ
 مَوَازِينَهُ فَأُمَةٌ هَآوِيَةٌ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هَيِّئَةُ يَوْمِ
 السُّعُورِ السُّعُورُ السُّعُورُ السُّعُورُ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَهْلِيكُمْ أَلَيْكُمْ أَنْزَجْتُمْ دُرُودَ الْقَابِرِ كَلَّا
 سَوْفَ نَعْتَلُوهُمْ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ نَعْتَلُوهُمْ
 كَلَّا لَوْ نَشَاءُ لَعَلَّمْنَا الْقَائِلِينَ لَتَرَوْهُنَّ الْجَنَّةِ
 ثُمَّ لَتَرَوْهُنَّ الْعَيْنَ الْبَقِيَّةِ ثُمَّ لَتَشْكُلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ

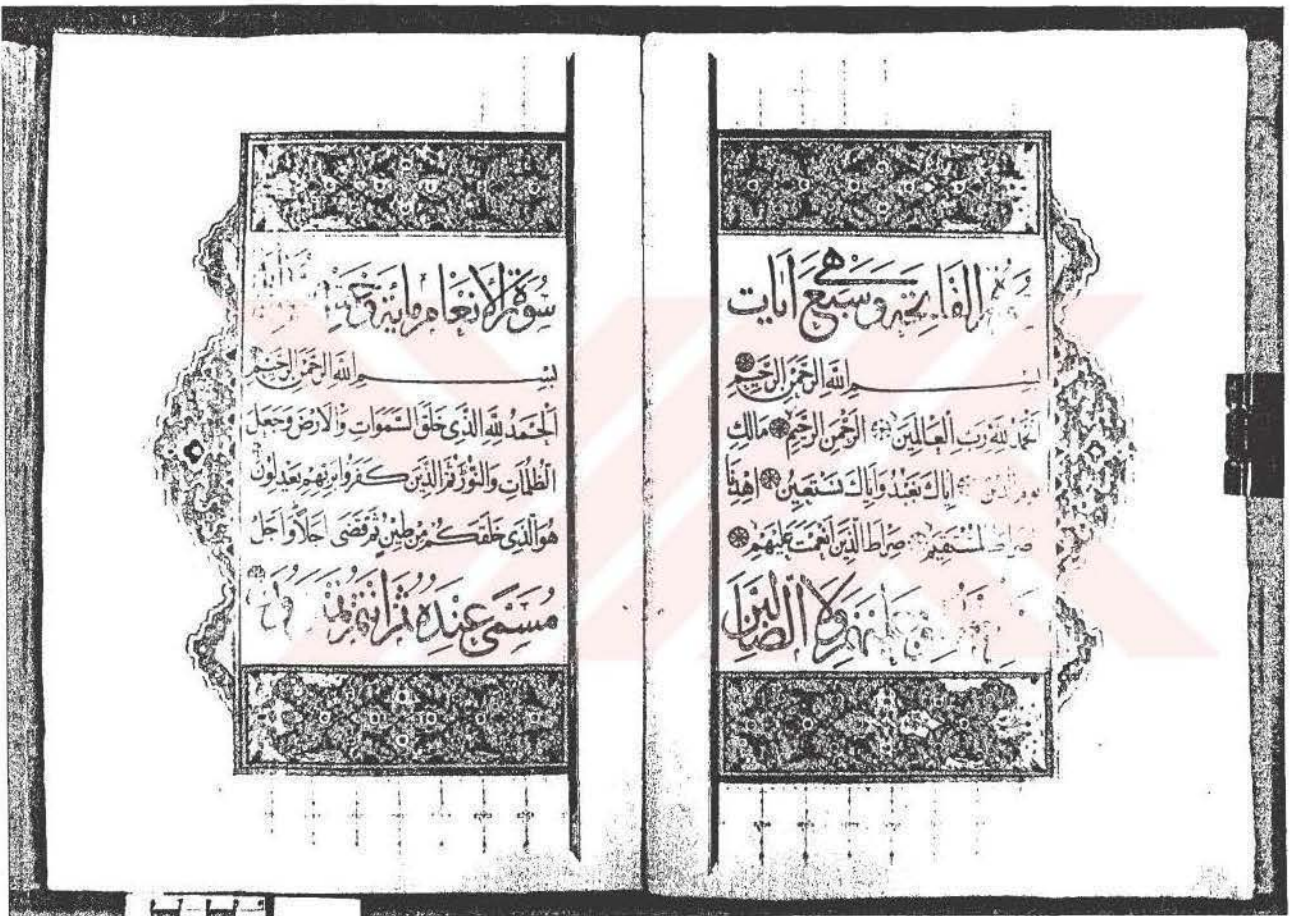
كتبه ضعيف الضعفاوة
أحمد المالك أكيو والفقيه
أحمد القرصاوي في تلاميد
سيد أسد الله الكرمي
سنة ثلث وثلثين وستمائة

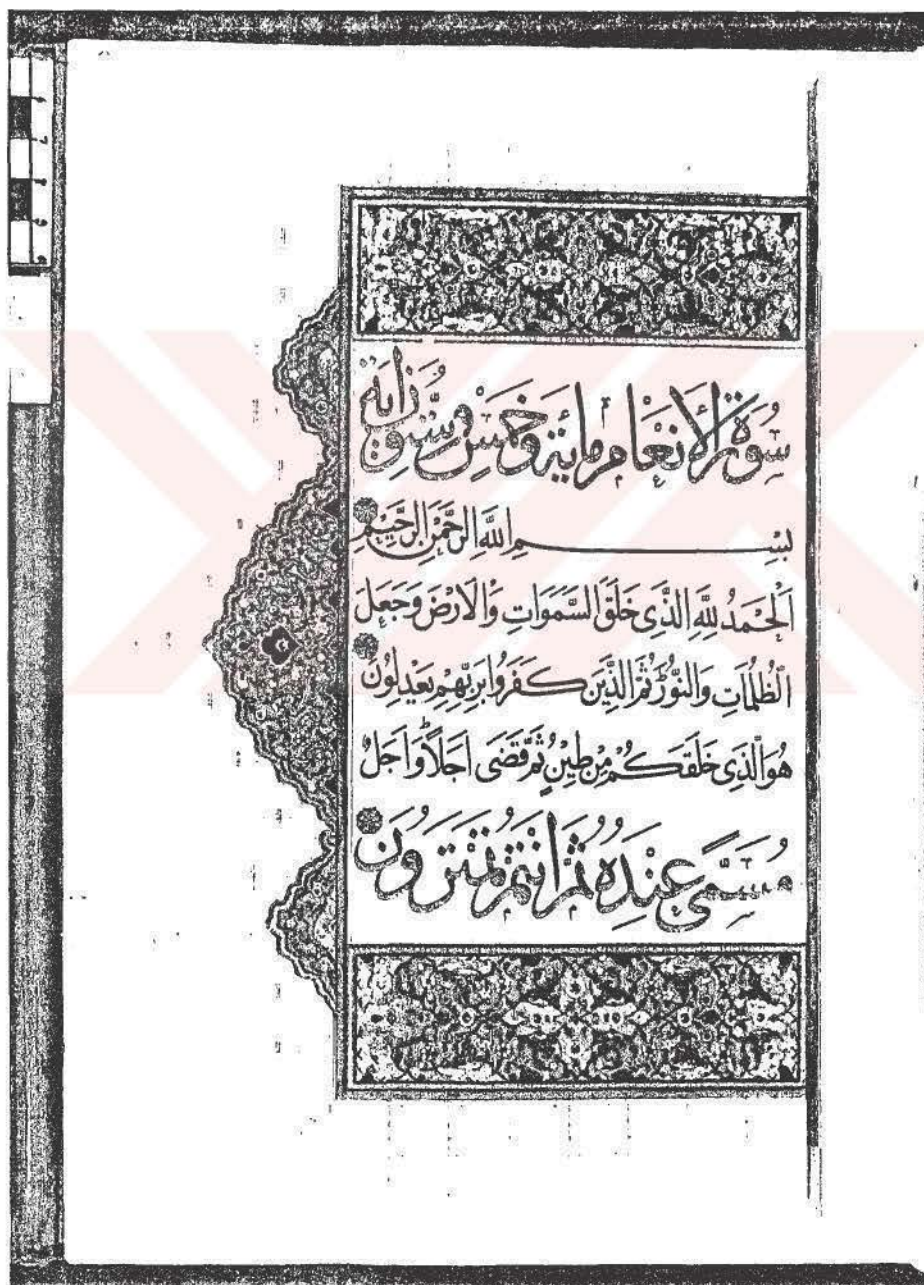
T.I.E.M

400

y.445a

RESIM 83

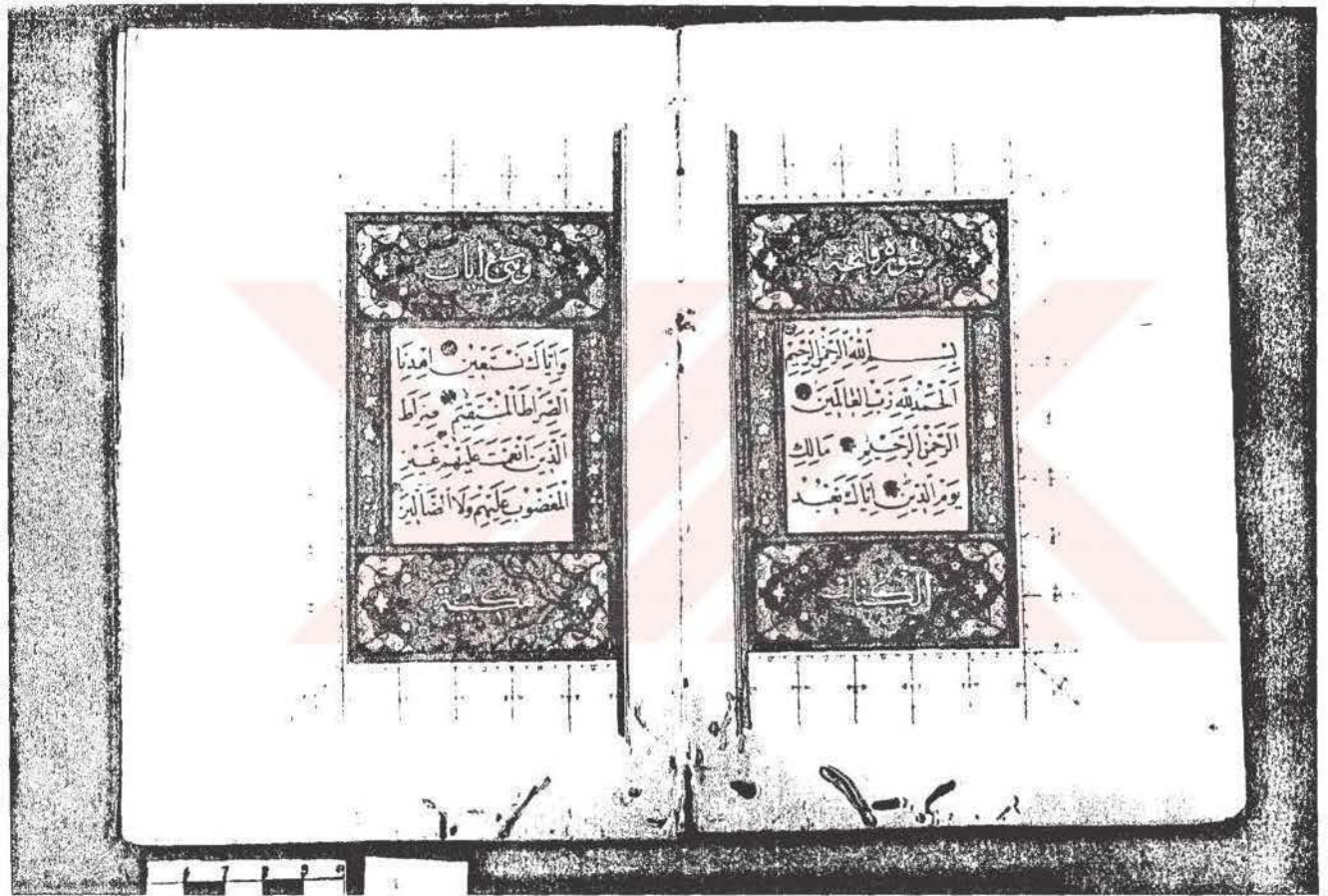

سُورَةُ الْاِنْفِثَارِ وَهِيَ ثَلَاثُونَ آيَةً
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الَّذِي يَدْعُو يَدْعُو الْمَلَكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدٌ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ
كُمُ احْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفْوُ
يُخَلِّقُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ
الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَافُوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُتُورٍ
فَارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ

خَائِبًا وَهُوَ جَبِينٌ وَلَقَدْ رَئَيْنَا السَّمَاءَ
بِمَصَاحِبٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّاطِطِينَ
وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا بَعَثْنَا فِيهِمْ عَبْدًا مَبْنُوعًا وَبَشِيرَ
الْمَصِيرِ إِذَا الْفُؤَادُ مِنْ رَجَعِهِمْ هَاسِتَةٌ
وَهِيَ تَقُورُ نَكَادُ فَنَزَّلْنَا مِنَ الْعَبْقَرِ
كُلَّ مَا الْوَيْ مِثْقَالَ حَبِّ خَلِّ سَأَلْتَهُمْ خَزَنَتُنَا
أَلَمْ نَأْتِكُمْ نَذِيرًا قَالُوا لَوْ كُنَّا نَعْلَمُ مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ بَيْنِ
يَدَيْهِمْ لَكُنَّا أَمَّا بَرٌّ

اصْحَابُ يَدْعُوْنَهُ اِلَى الْهُدَى اَتَيْنَا قُلْ اِنْ هُنَا اِلَهٌ هُوَ
 الْهُدَى وَامْرَاةُ السُّنَمِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ • وَاِنْ اَقْبُوا
 الصَّلَاةَ وَاتَّقُوْهُ وَهُوَ الَّذِي اِلَيْهِ يُخْشَوْنَ • وَهُوَ
 الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَیَوْمَ یَقُوْلُ
 كُنْ فَیَكُوْنُ • قُوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ یَوْمَ
 یُنْفَخُ فِی الصُّوْرِ عَالَمُ الْغَیْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ
 الْحَكِیْمُ الْحَیُّ • وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيْمُ لَا یَبِیْه
 اَزَّ اَتَّخِذُ اَصْنَامًا اِلٰهَةً اِنِّیْ اَرٰیكَ وَقَوْمًا فِی
 ضَلٰلٍ مُّبِیْنٍ • وَكَذٰلِكَ نُرِیْ اِبْرٰهِيْمَ

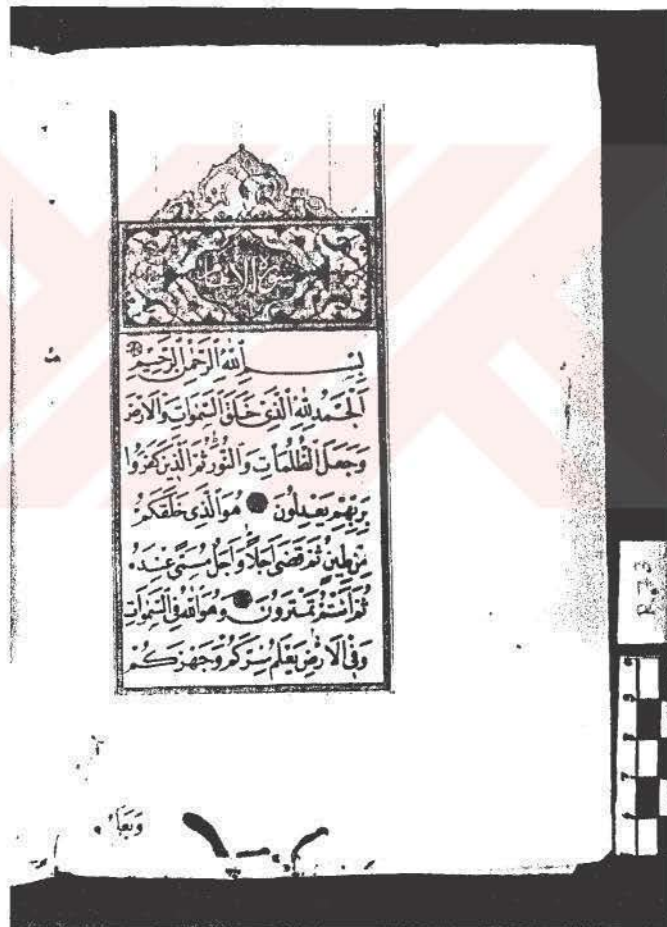
.S.M

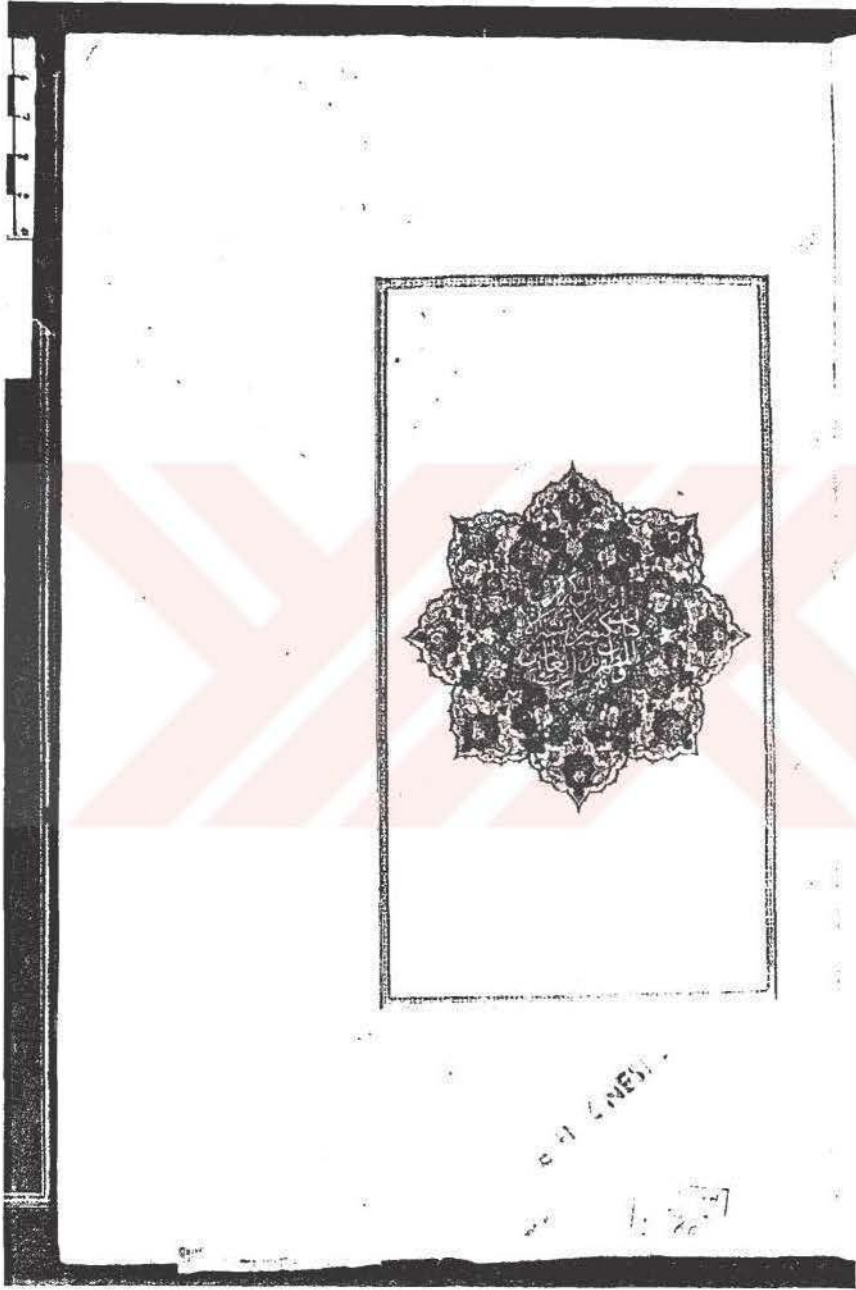
.73

.1b - 2a

RESİM 88

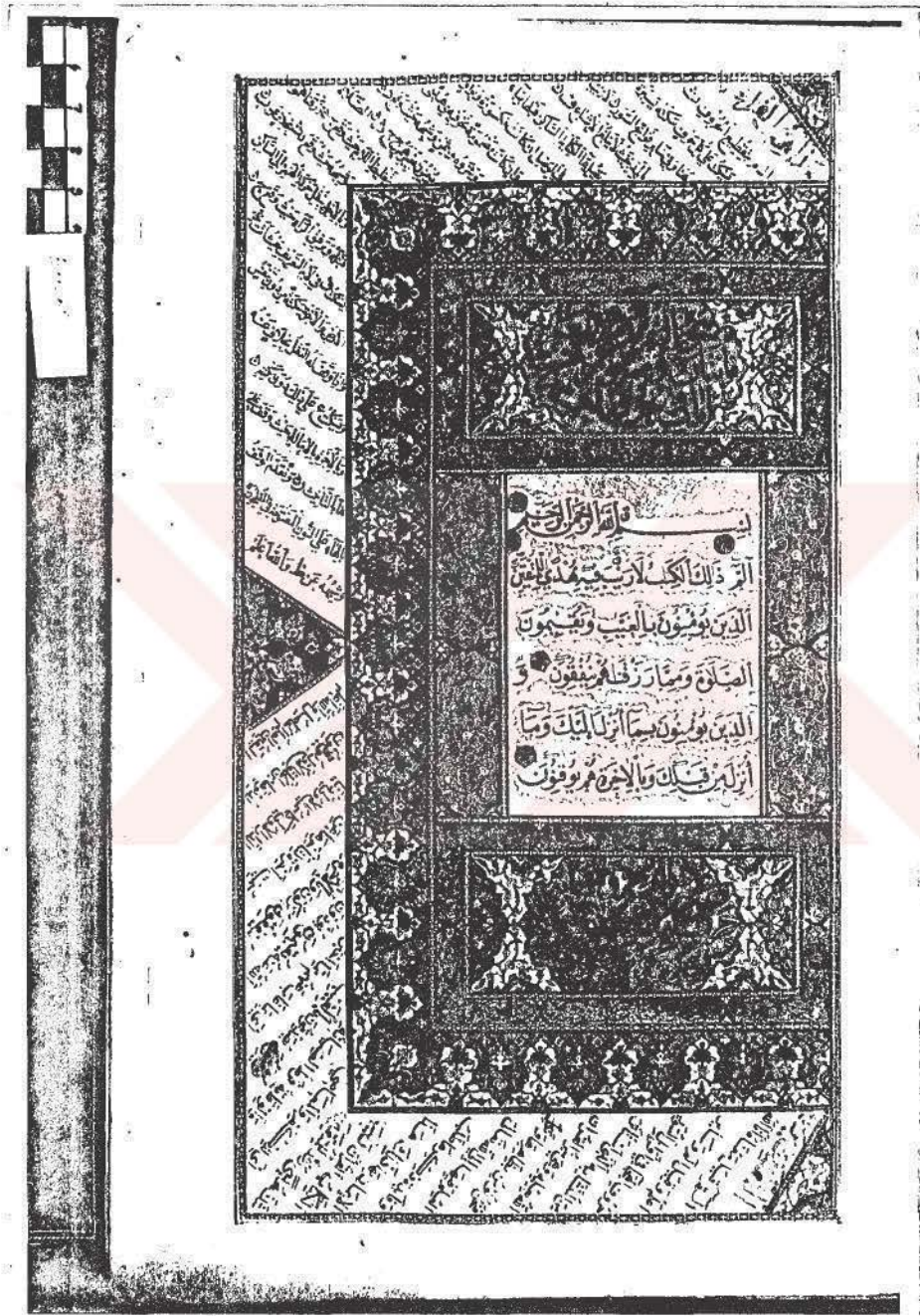

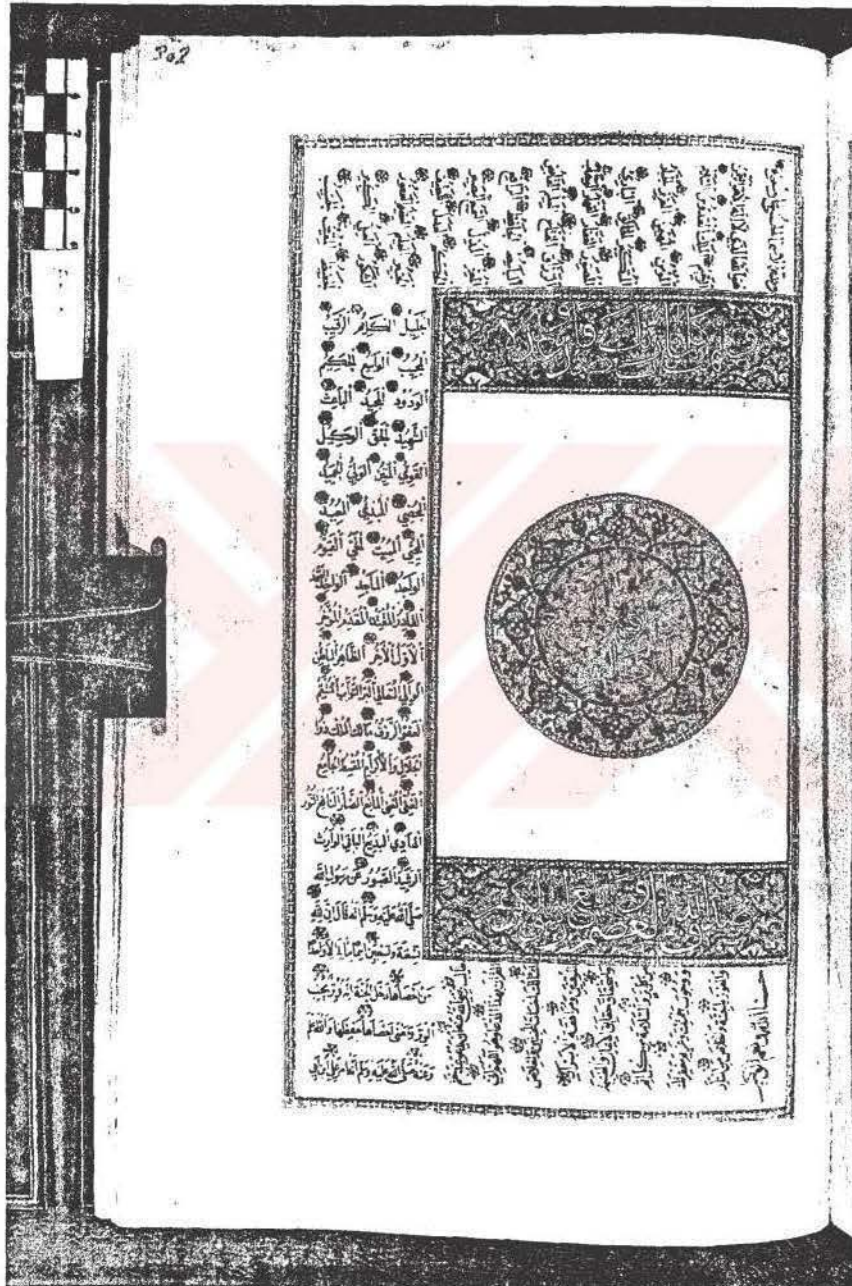
İ.Ü.K
E.H.60
y.1a

RESİM 91

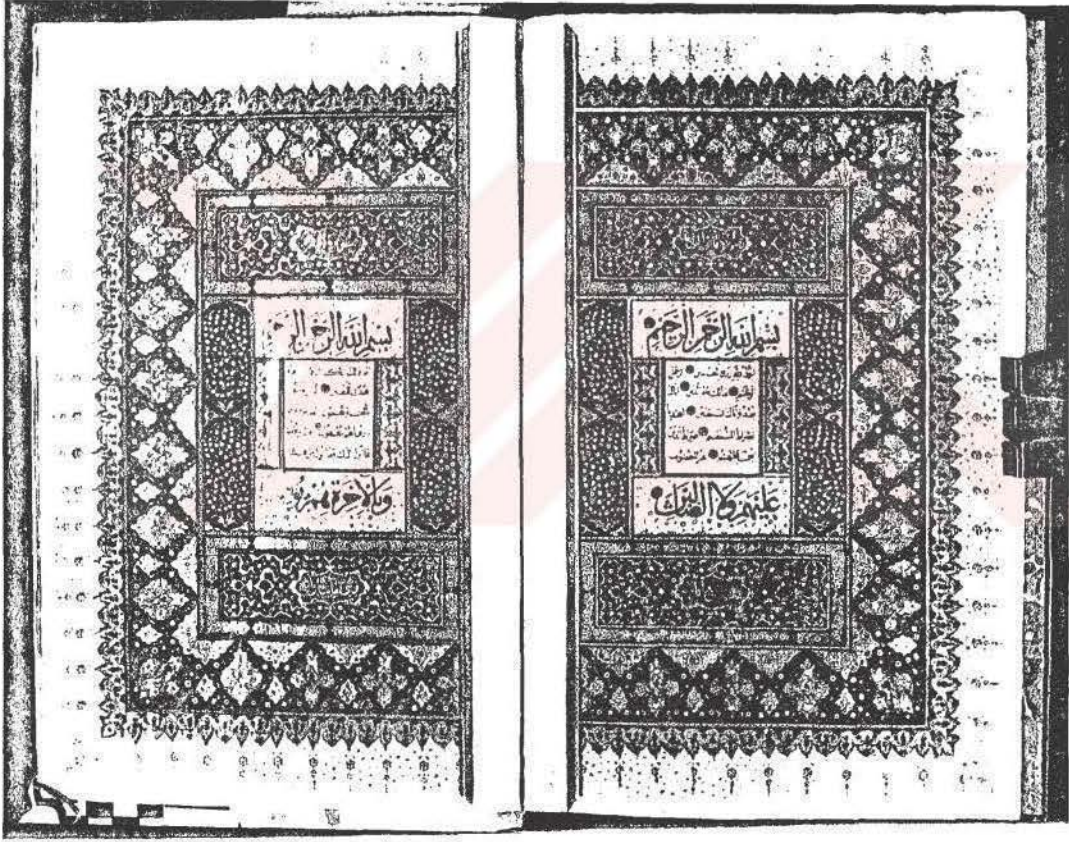
T.S.M
 E.H.60
 y.2 a

RESİM 92

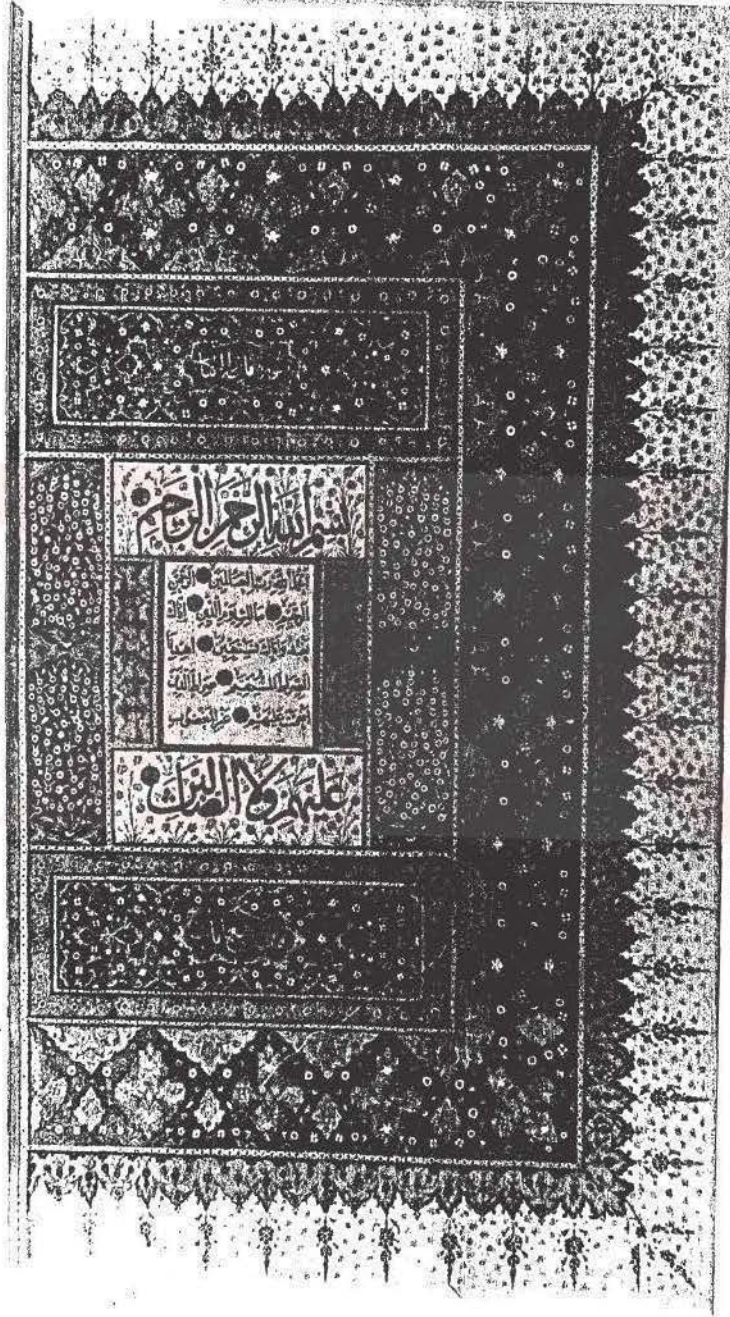
İ.Ü.K
E.H.60
y.302a

RESİM 93

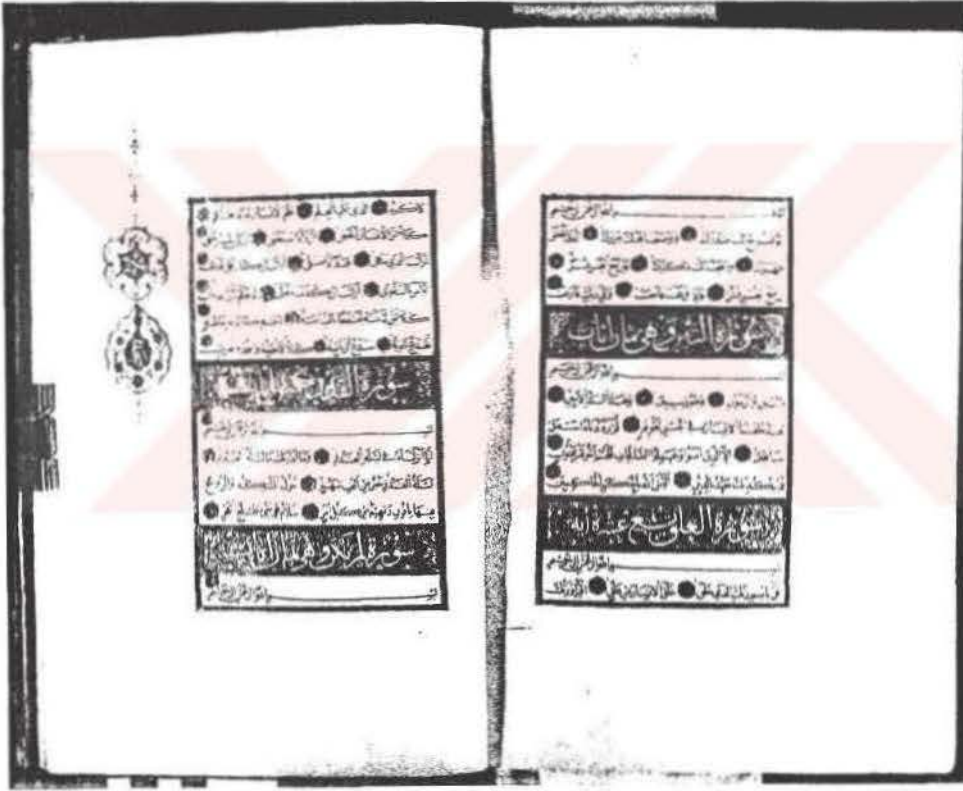
5.M
999
1b.2a

RESİM 94

T.S.M
Y.999
y.1b

RESİM 95

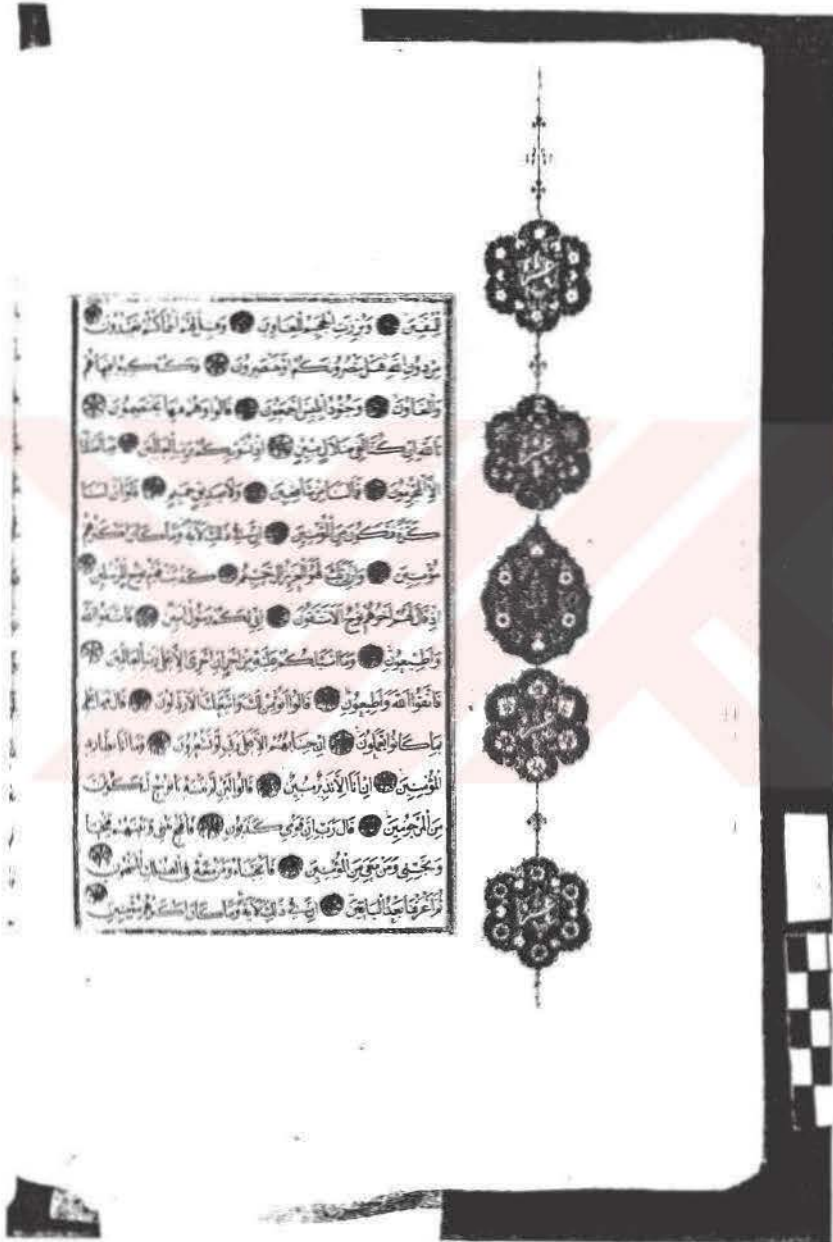

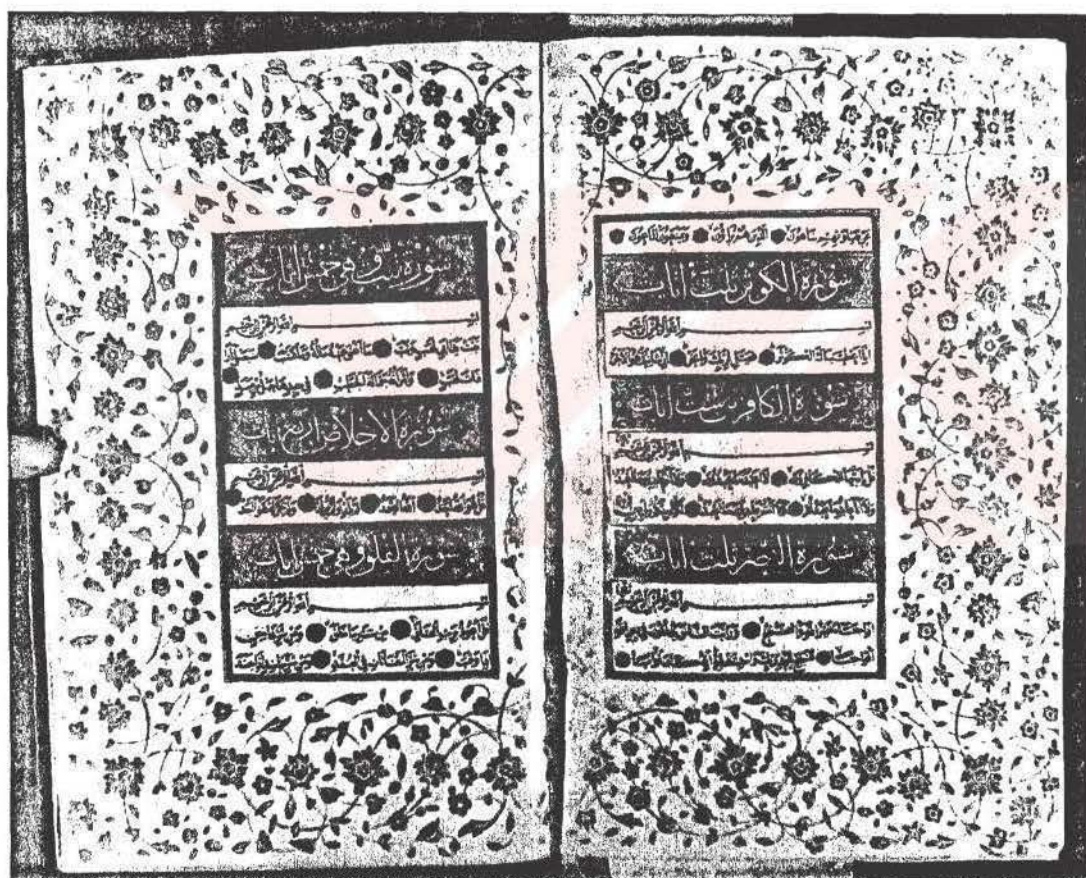
RESİM 97

.S.M

.999

.230 b .231 a

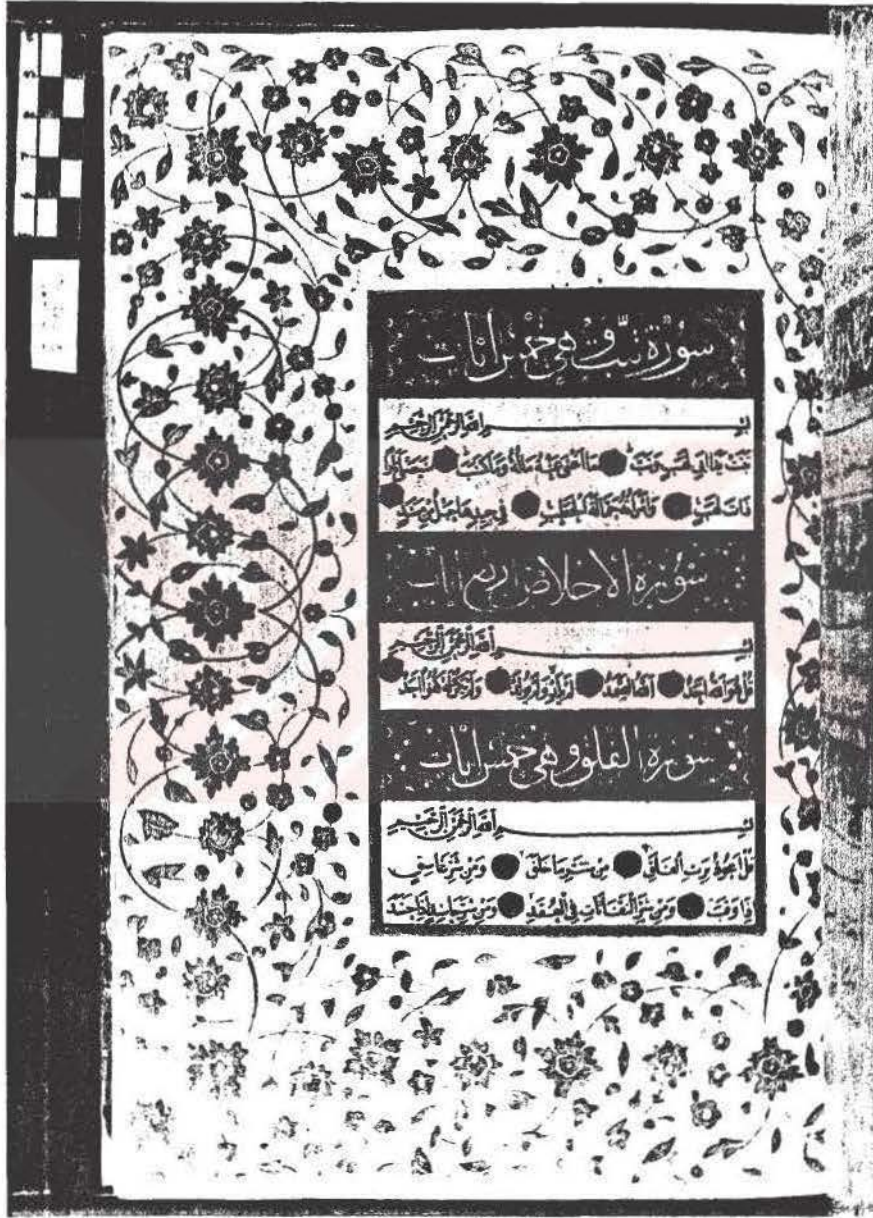

S.M

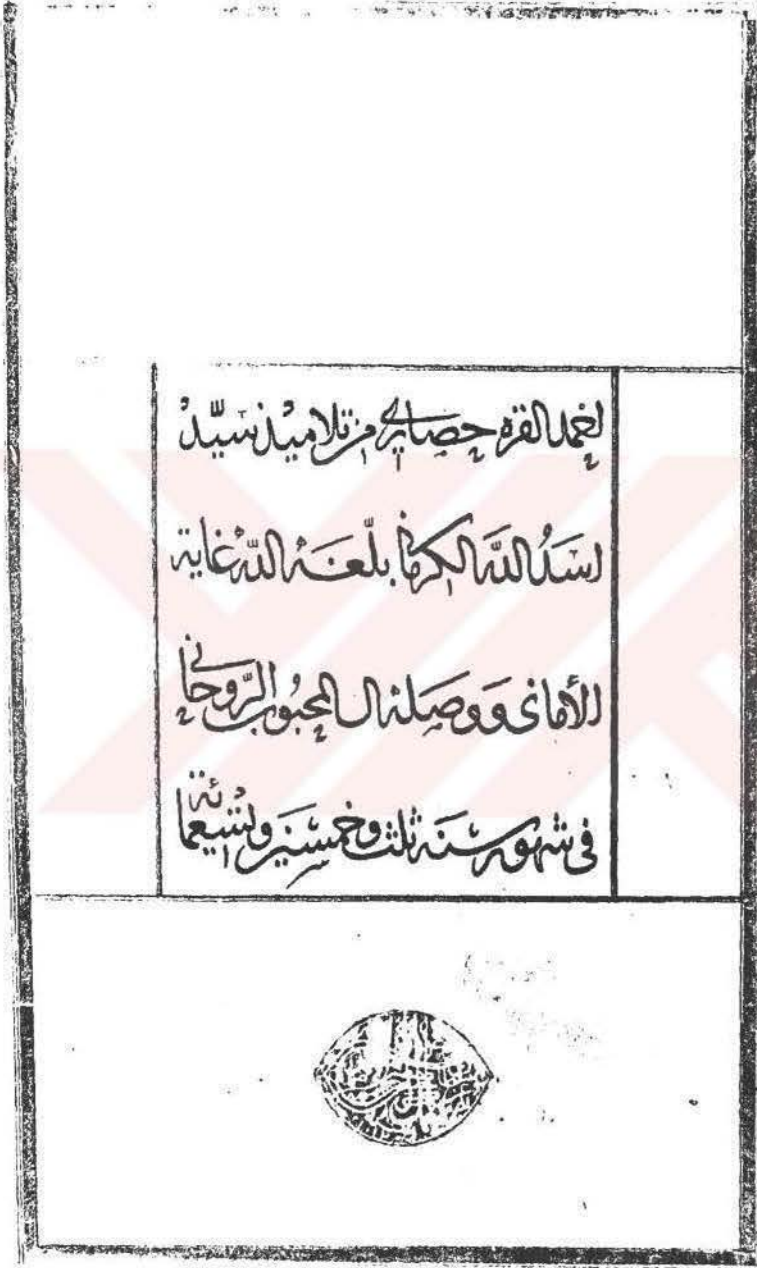
999

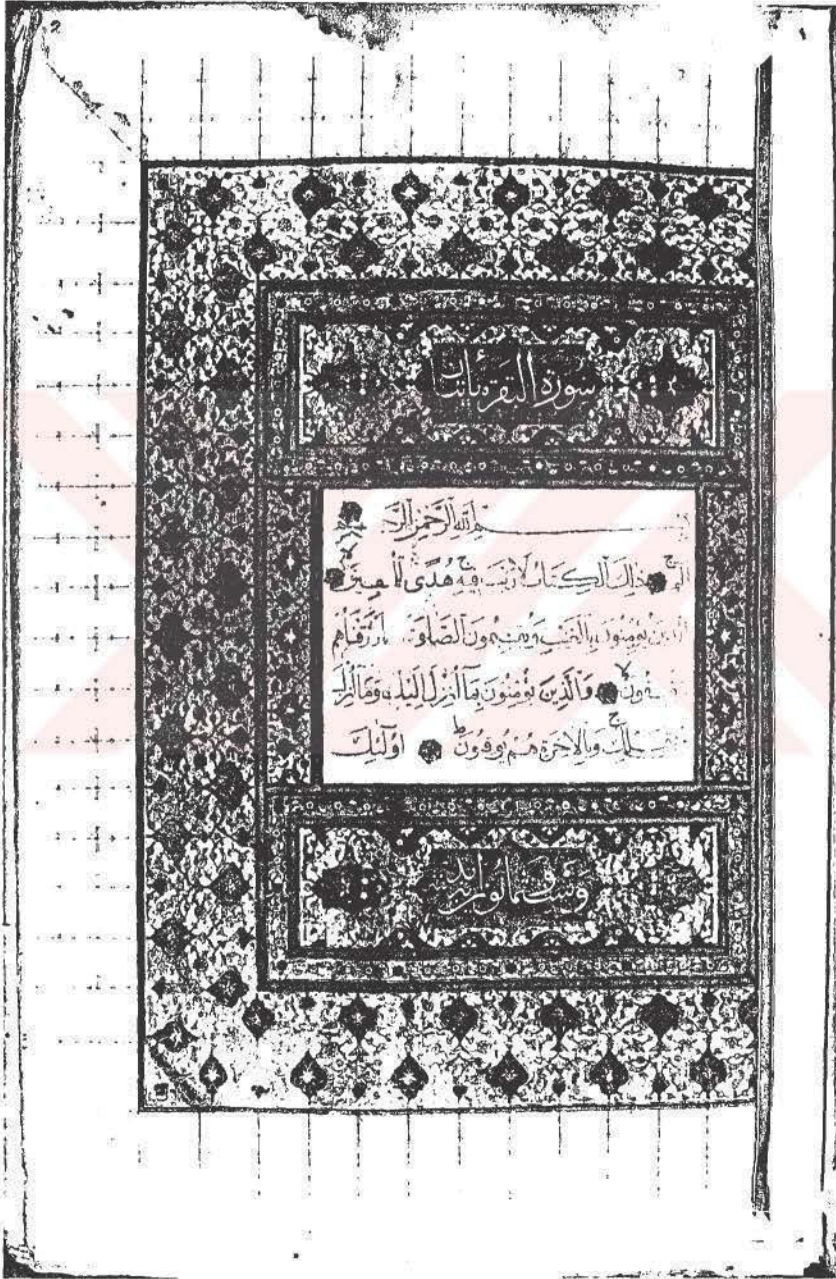
233b - 234 a

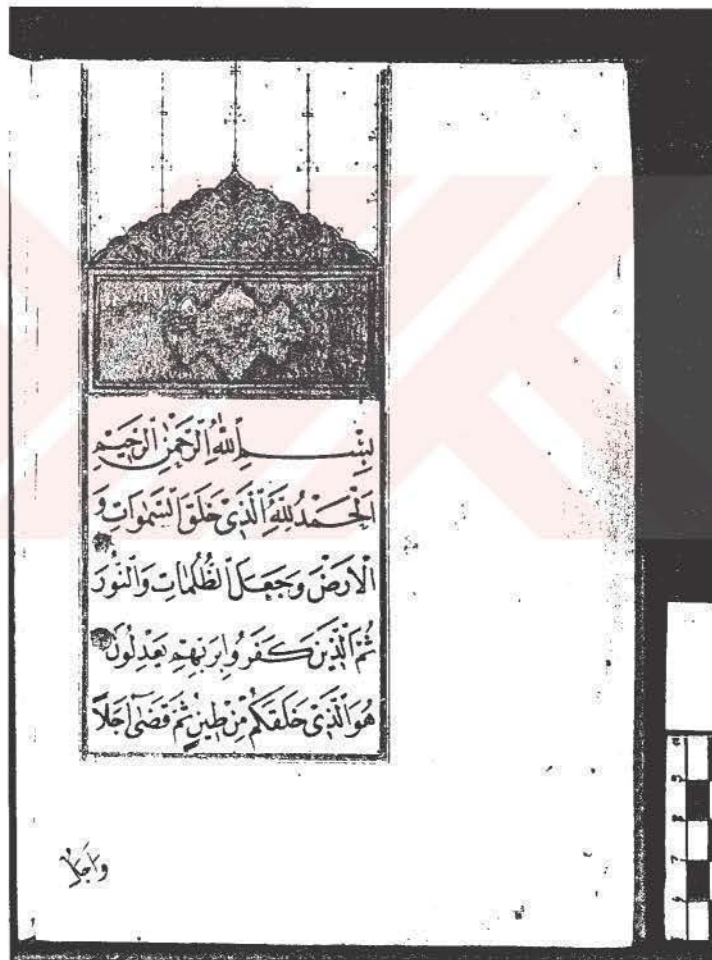
RE SIM 99

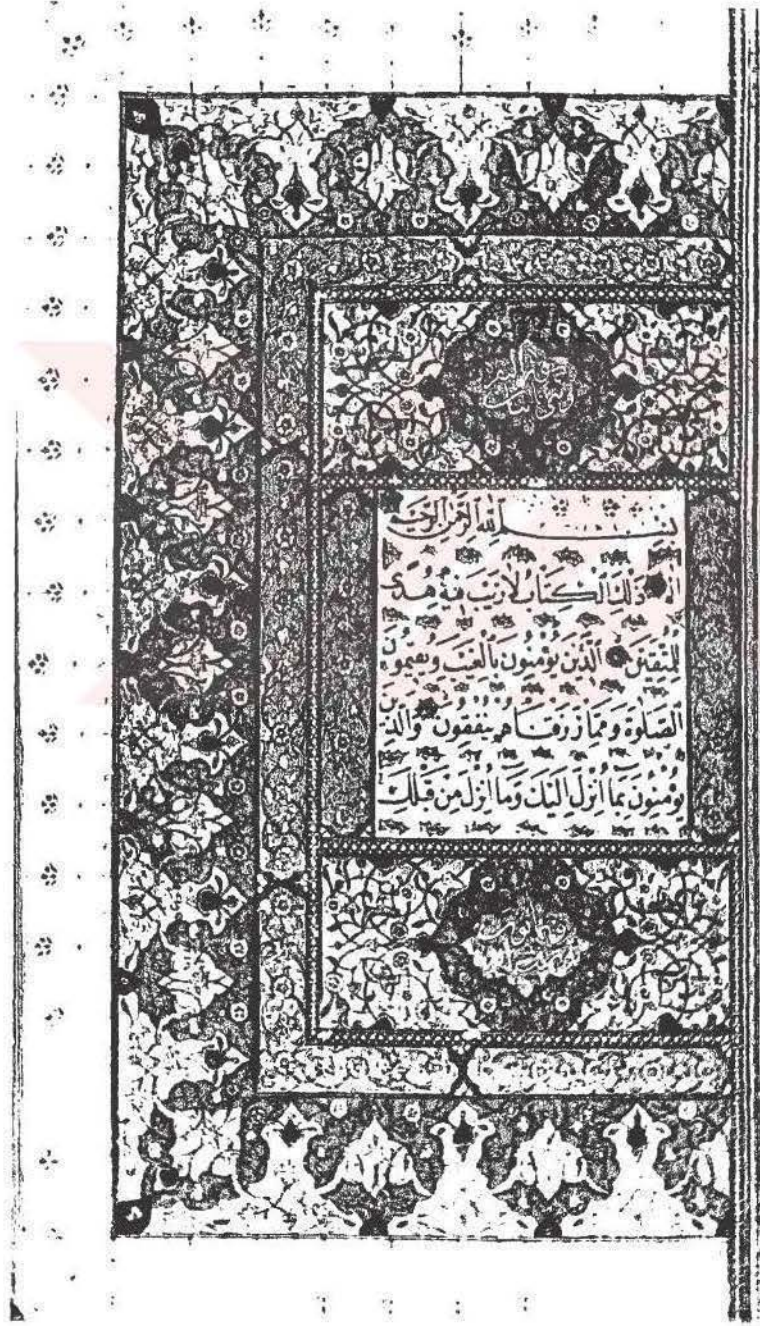

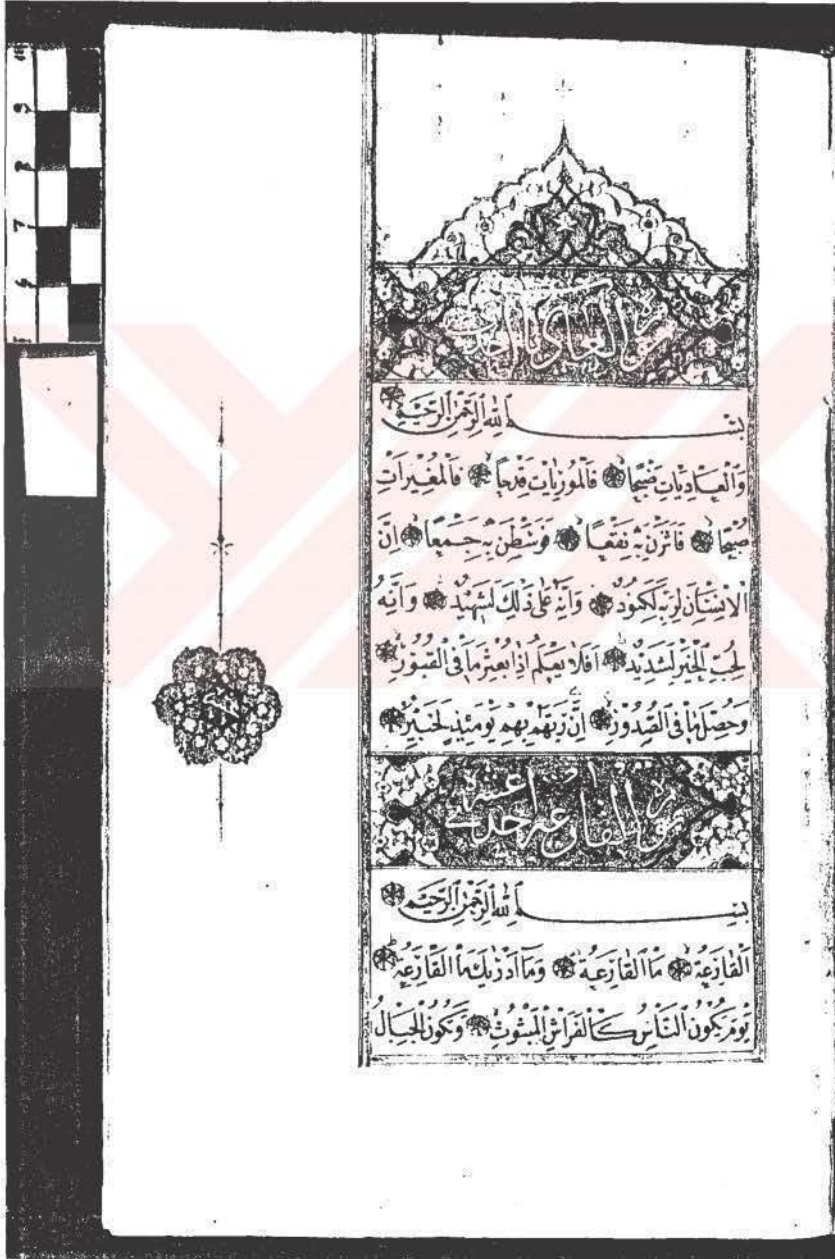

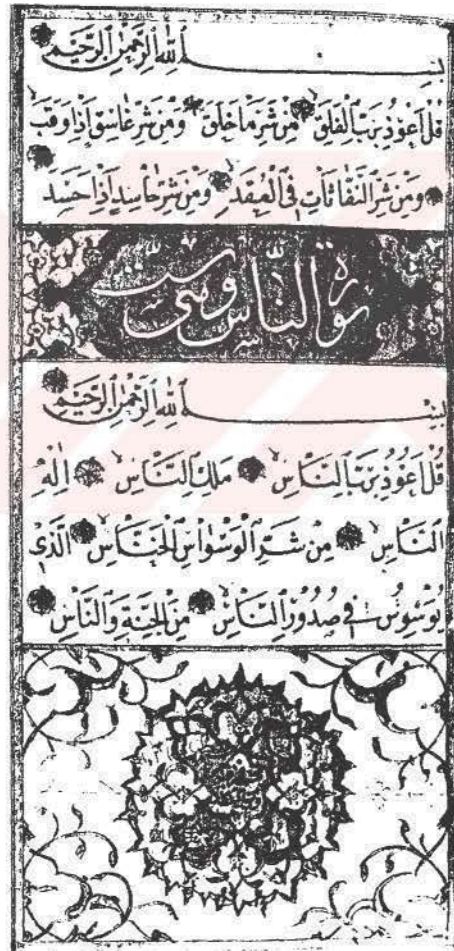
T.S.M
Y.811
y.1a

RESİM 109

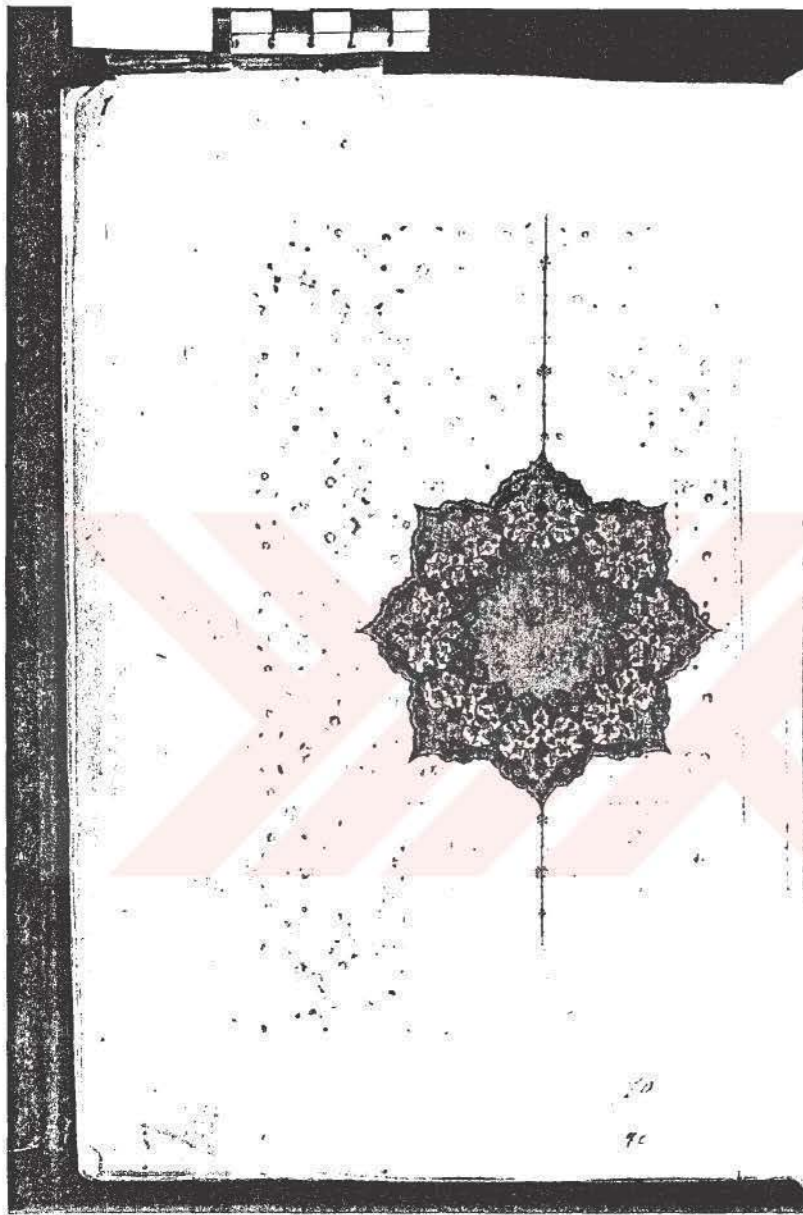

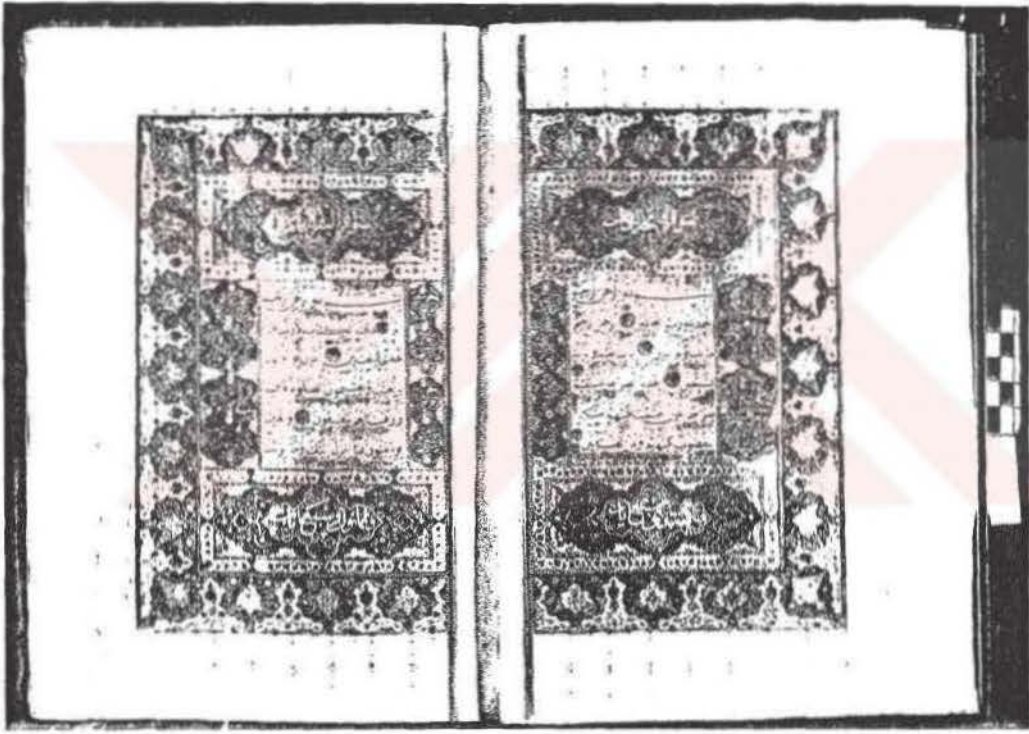

اللَّهُمَّ ارْحَمِي الْقُرْآنَ • وَاجْعَلِي لِي إِيَّاهُ مَأْوِزًا •
 وَهَدًى وَرَحْمَةً • اللَّهُمَّ دَسِّسْ فِي قَلْبِي مَائِثَةَ
 وَعِصْيَانِيهِ مَا جِئْتُكَ • وَأَرْزُقْنِي لَوْلَا وَتَهُ انْشَاءً
 اللَّيْلِ وَالْطَّرَافِ النَّهَارِ • وَاجْعَلِي لِي حُجَّةً بَارِئًا الْعَالَمِينَ
 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فَوَاحِشَ الْخَيْرِ وَخَوَائِمَهُ • وَ
 أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ وَبَاطِنَهُ وَظَاهِرَهُ وَالْدَّرَجَاتِ الْعُلَى مِنْ
 الْجَنَّةِ آمِينَ • اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَسْأَلُكَ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي
 الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِيَامَ عَذَابِ النَّارِ • اللَّهُمَّ لَا تَدْعُ
 لَنَا دُنْيَا إِلَّا عَقْرَةً • وَلَا هَمًّا إِلَّا فِتْنَةً • وَلَا دُنْيَا
 إِلَّا قَضْبَةً • وَلَا جَانِحَةً مِنْ خَوَالِجِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ •
 إِلَّا أَقْصَبَتْهَا نَارُ أَرْضِ الرَّحْمَنِ

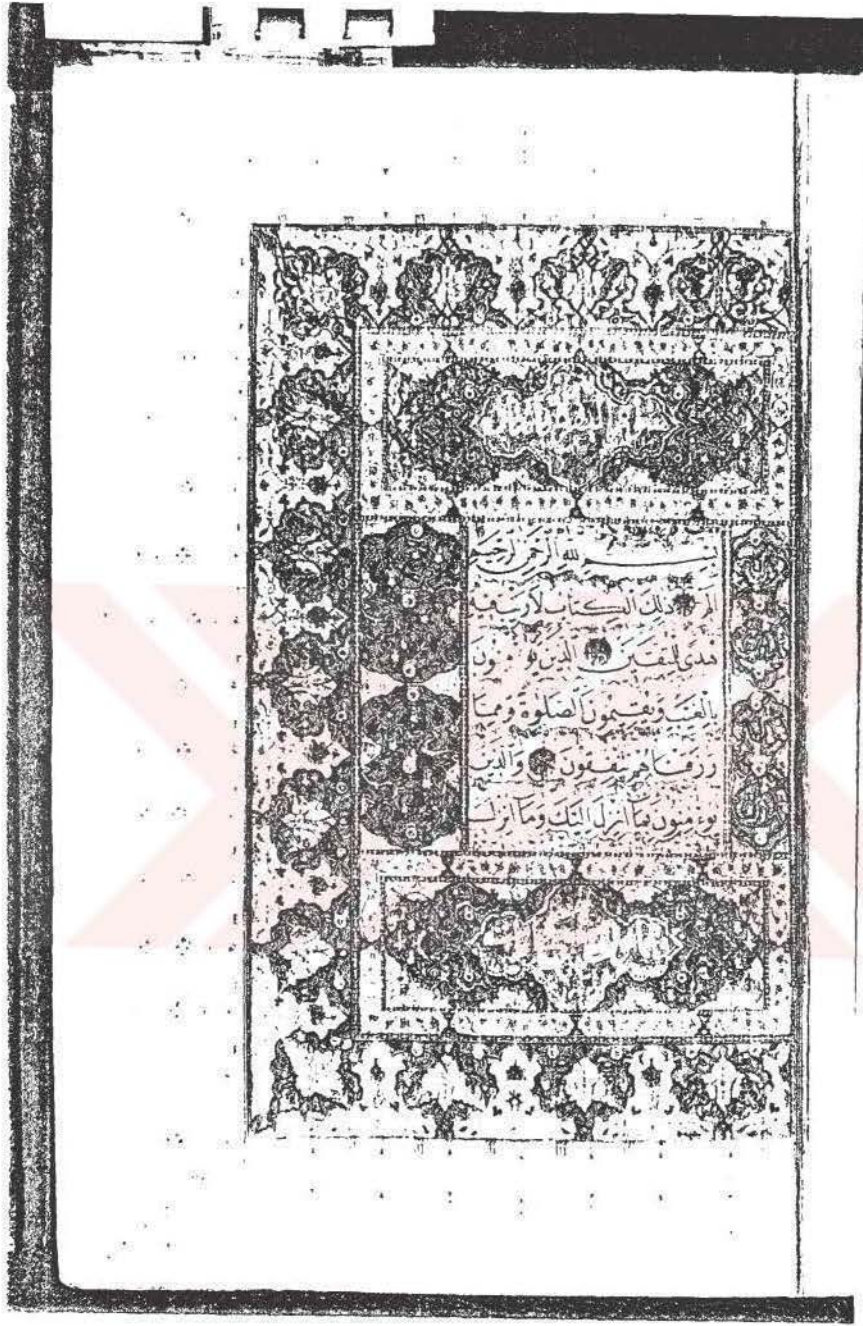
T.S.M
E.H.70
y.1a

RESİM 117

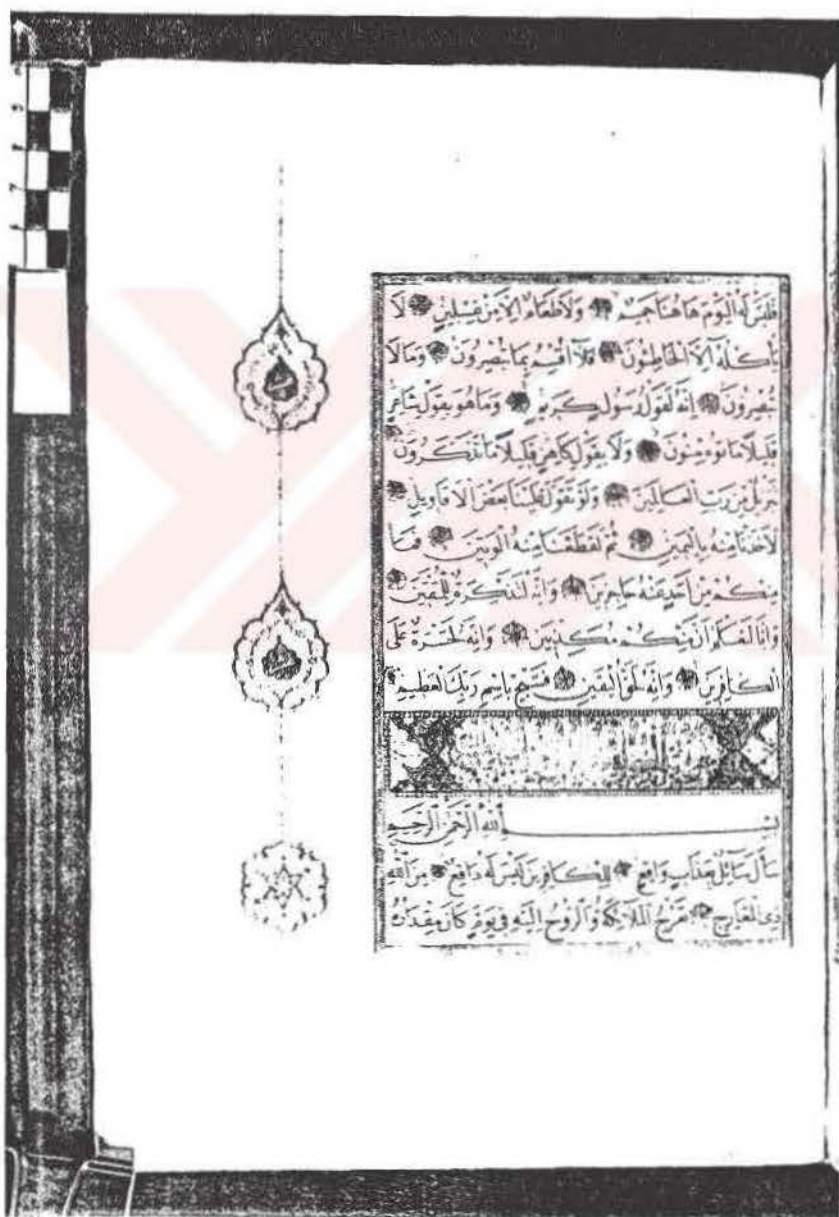
S.M
H.70
1b_2a

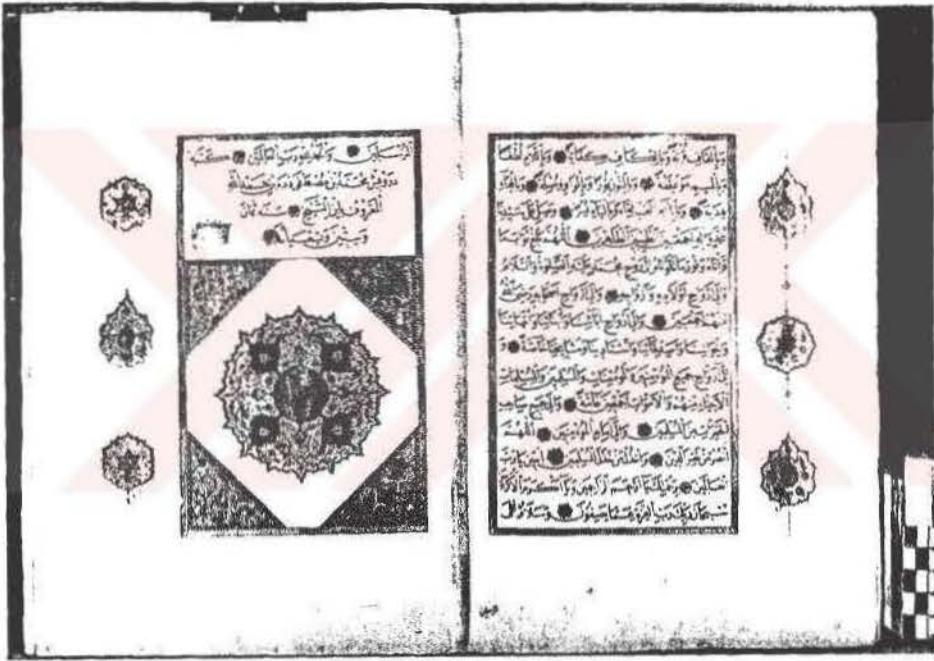
RESİM 118

T.S.M
E.H.70
y.2 a

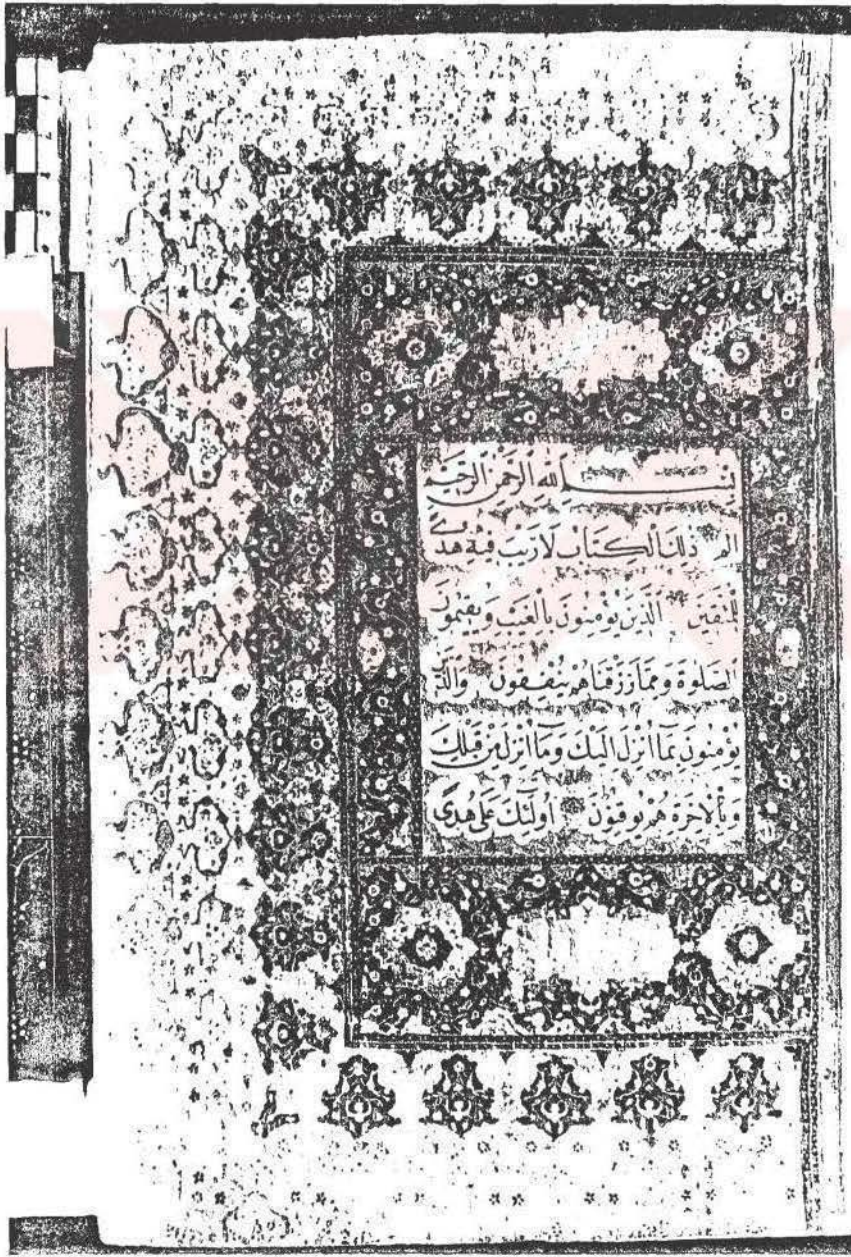
RESİM 119

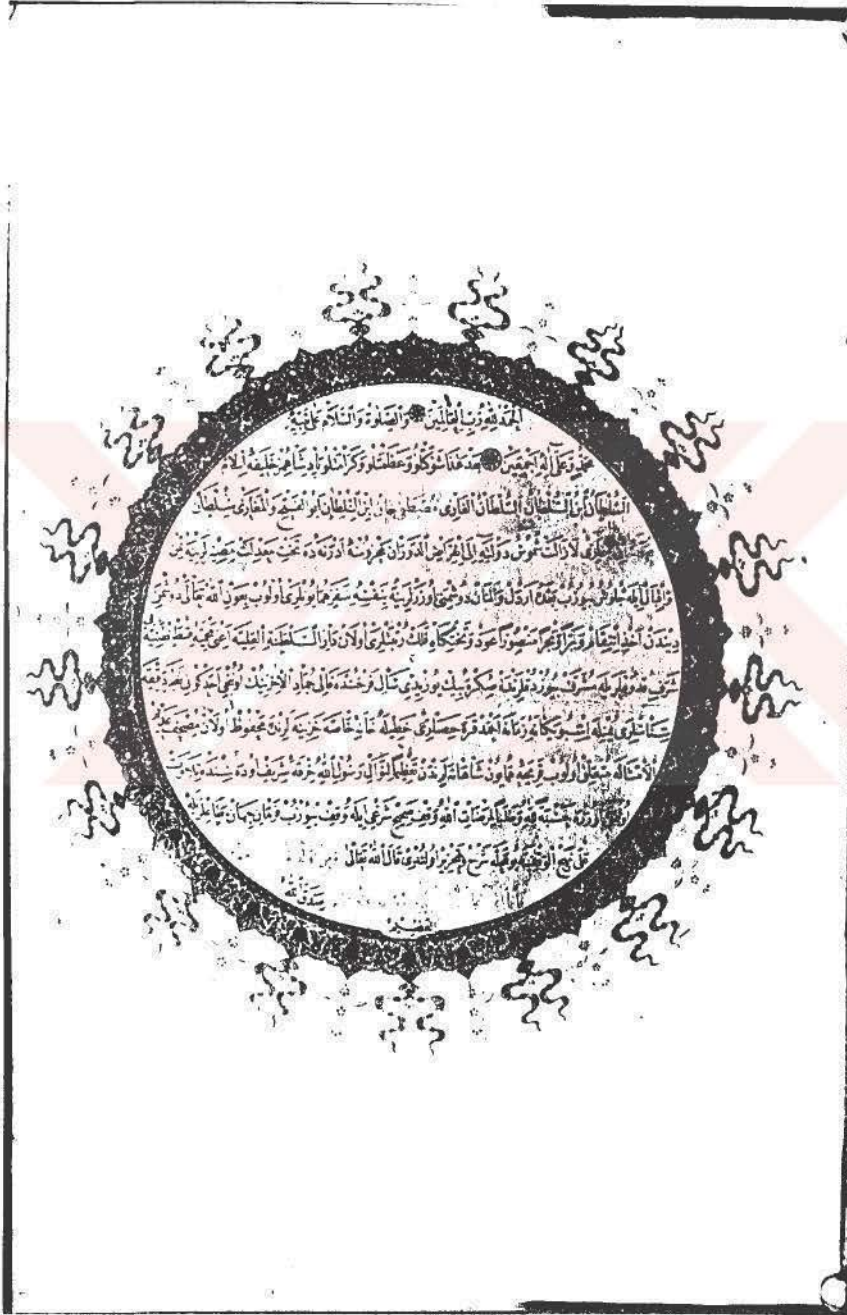

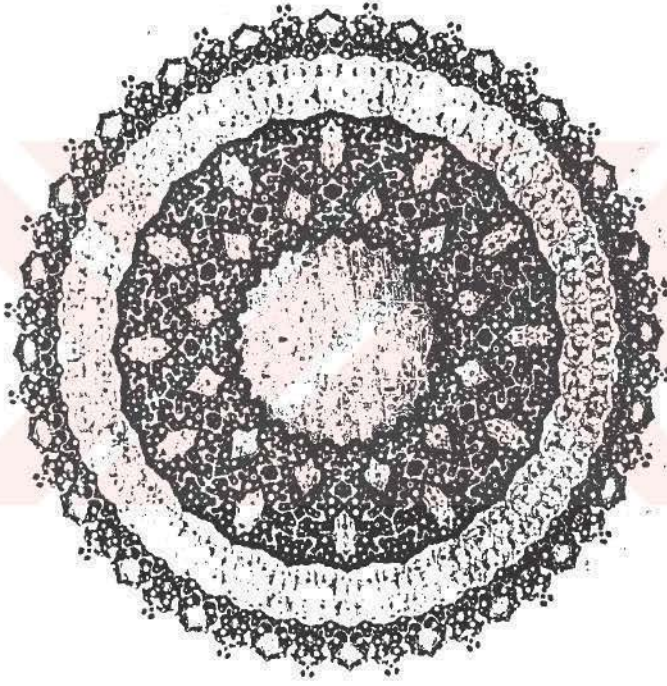
S.M
H.70
289a

RESİM 121

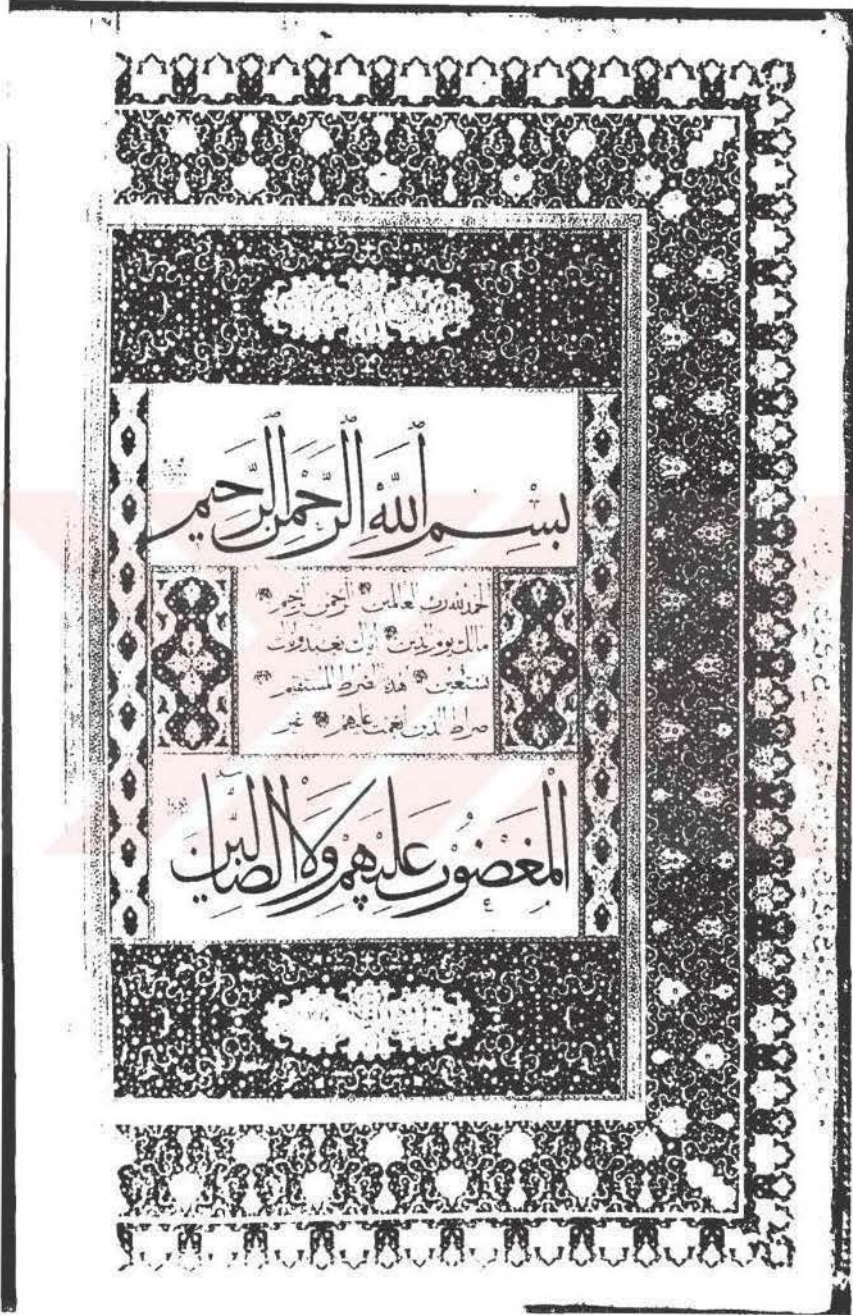

T.S.M

H.S.5

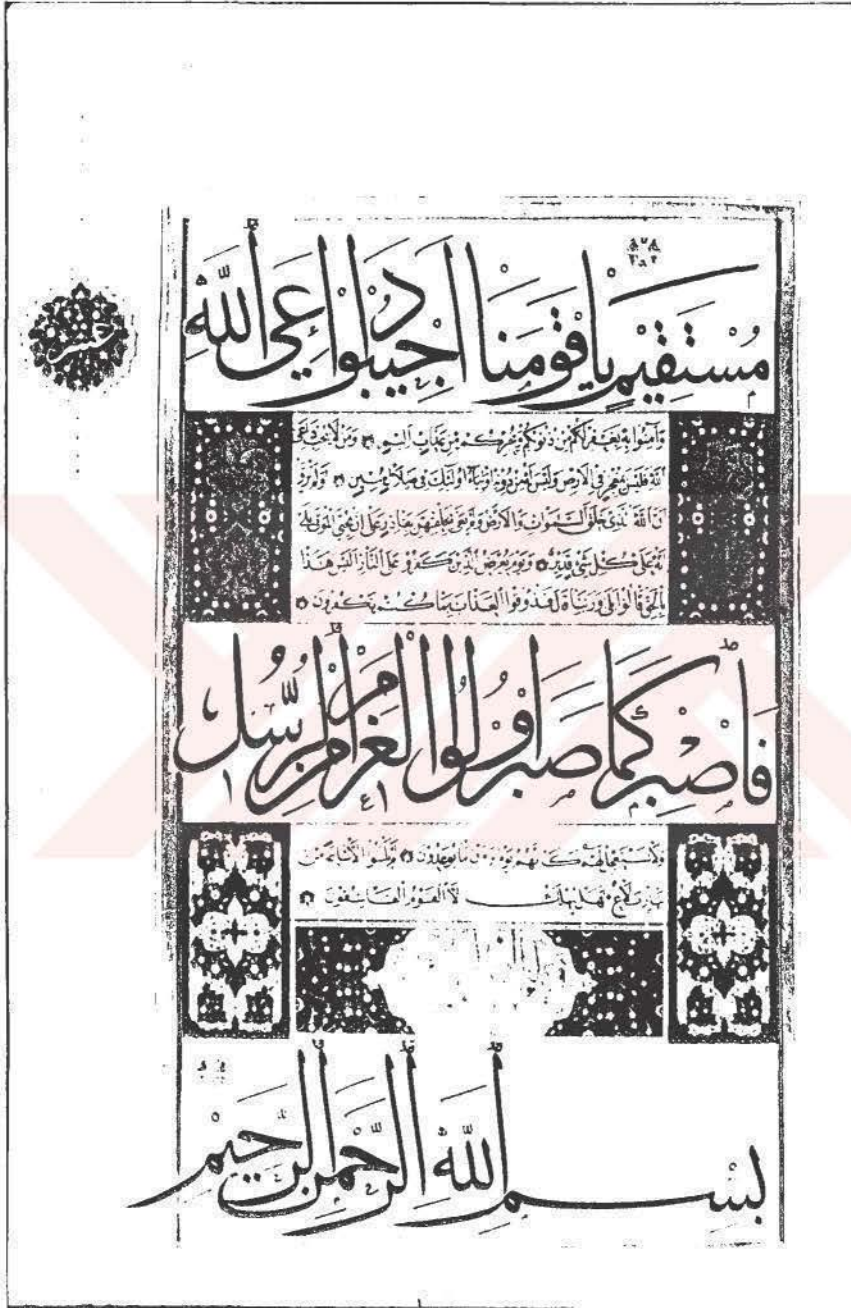
y.2a

RESİM 125

T.S.M
H.S. 5
y.2b

RESIM 126

وَاخِرَتَا لِيَدَيَا الْاِنْسَانِ عَمَلُهُ

وَيُؤْتِي الْكَوْكَبَ الَّذِي فِي يَدَيْهِ قَوْلًا مِمَّا يَشَاءُ وَيُكَفِّرُ
كَذَا كَمَا يَكْفُرُونَ بِالْبَيْنِ ۝ وَهُوَ الَّذِي يَكْفُرُ لَكُمْ مَا يَطْلِقُ كِرَامًا كَسَانِيْنَ ۝
يُحْسِنُونَ مَا تُفْعَلُونَ ۝ اِنَّا اَلَا اَرْسَلْنَاكُمْ ۝ وَارَا اَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ رَحْمَةً ۝
يَوْمَ الذِّكْرِ ۝ وَنَاظُرُهَا بِقَابِلٍ ۝ وَنَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝ وَنَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝ وَنَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝
نَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝ وَنَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝ وَنَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝ وَنَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝

سُوْرَةُ طٰهٍ مِّنْ لَّدُنَّكَ

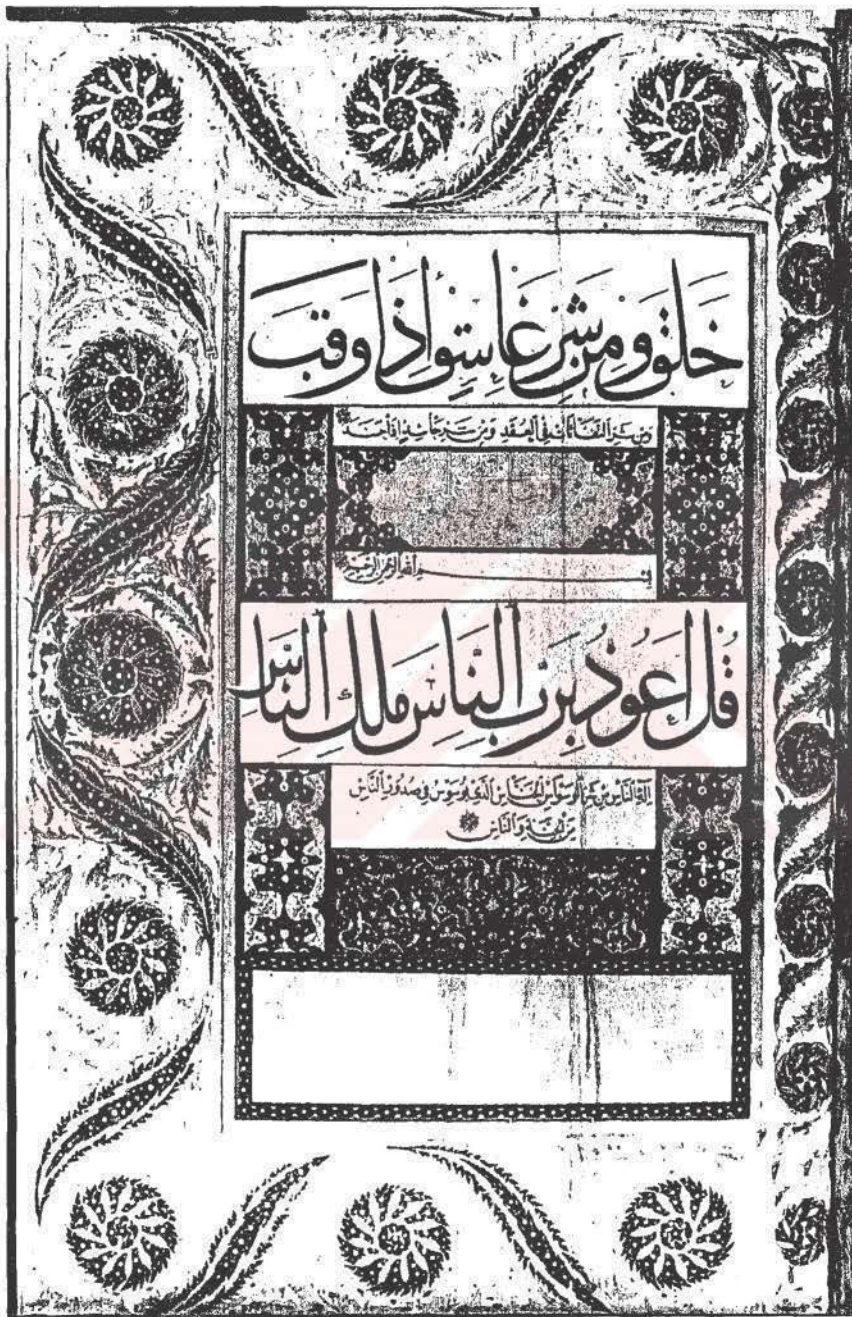
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
وَمَا اَلَمْ نَخْلُقْ لِّلَّذِیْنَ اٰذَنَّا مِنْ اَعْلٰی النَّارِ لِيَسْتَفُوْهُ ۝ وَادَّا كَاوُ
وَوَزَنُوْهُ بِمِخْرَجٍ ۝ اَلَا طٰهٍ اَوَّلُهَا ۝ اَمْ نَعْمُوْهُ لِيَوْمٍ عَظِیْمٍ ۝
يَوْمَ نَعْلَمُ الْاَنَّٰثَ لَوْنِ الْعَالِیَةِ ۝ كَاوُ ۝ نَعْمُوْهُ لِيَوْمٍ عَظِیْمٍ ۝
وَمَا اَوَّلُهَا بِمِخْرَجٍ ۝ نَعْمُوْهُ ۝ وَنَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝ وَنَاظِرُهَا بِقَابِلٍ ۝

يَكُنْ يَوْمَ الذِّكْرِ وَمَا يَكُنْ

T.S.M
H.S.5
y. 289 b

RESİM 131

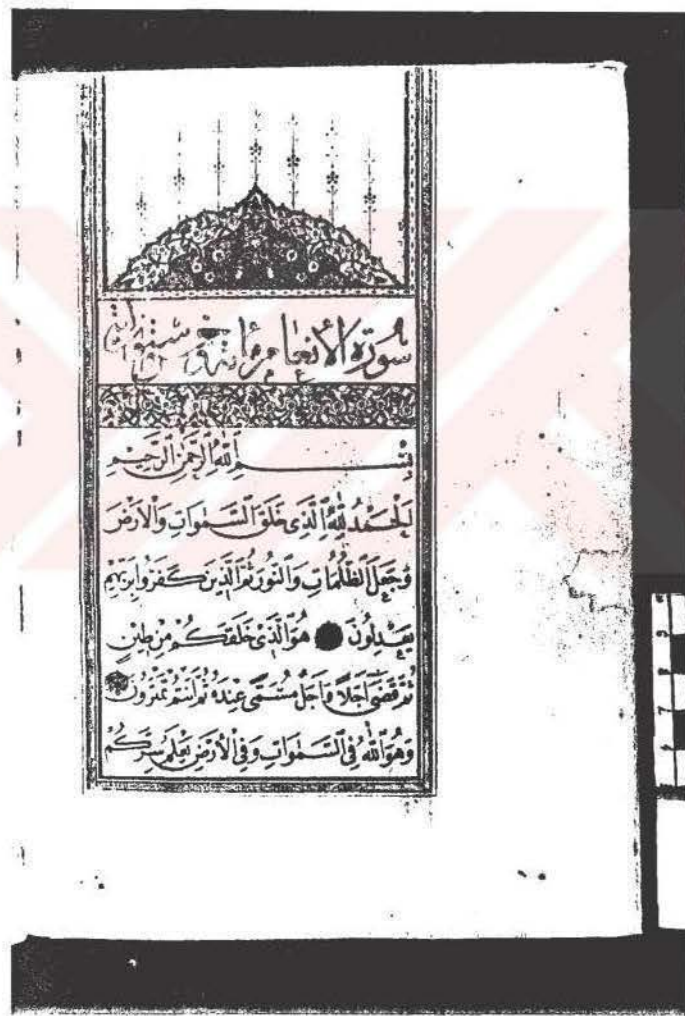

T.S.M

H.S.5

y. 299 a

RESİM 132

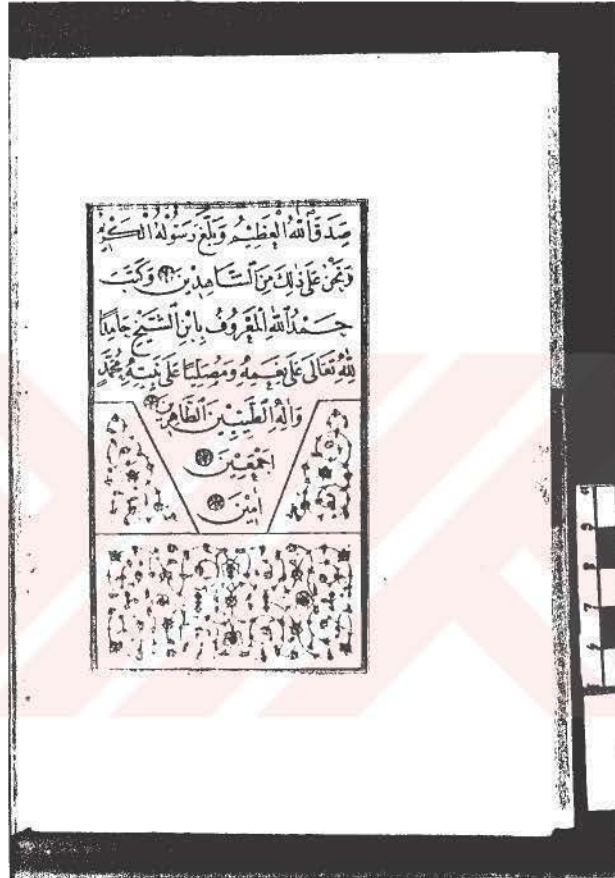

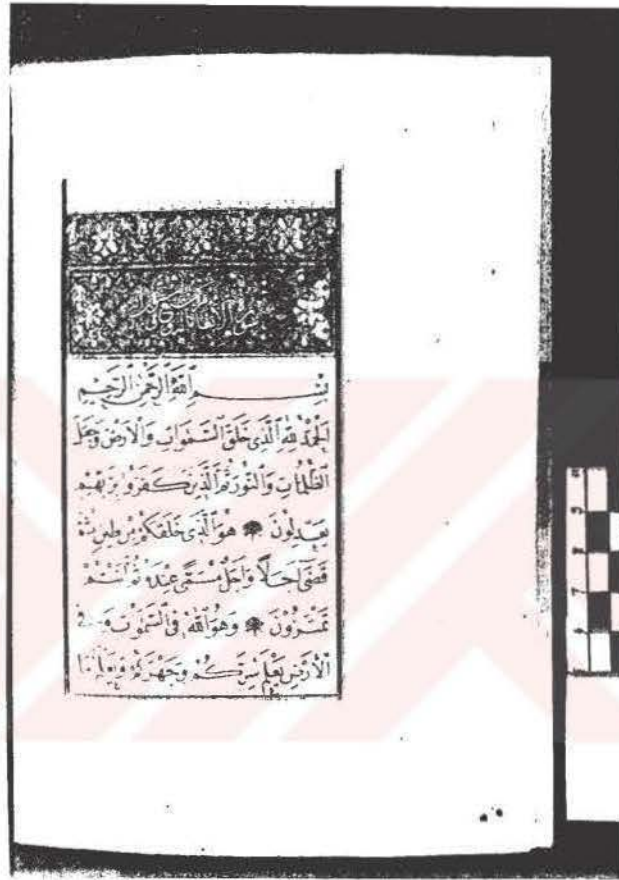
İ.S.M
F.H 297
y.1 b

RESİM 135

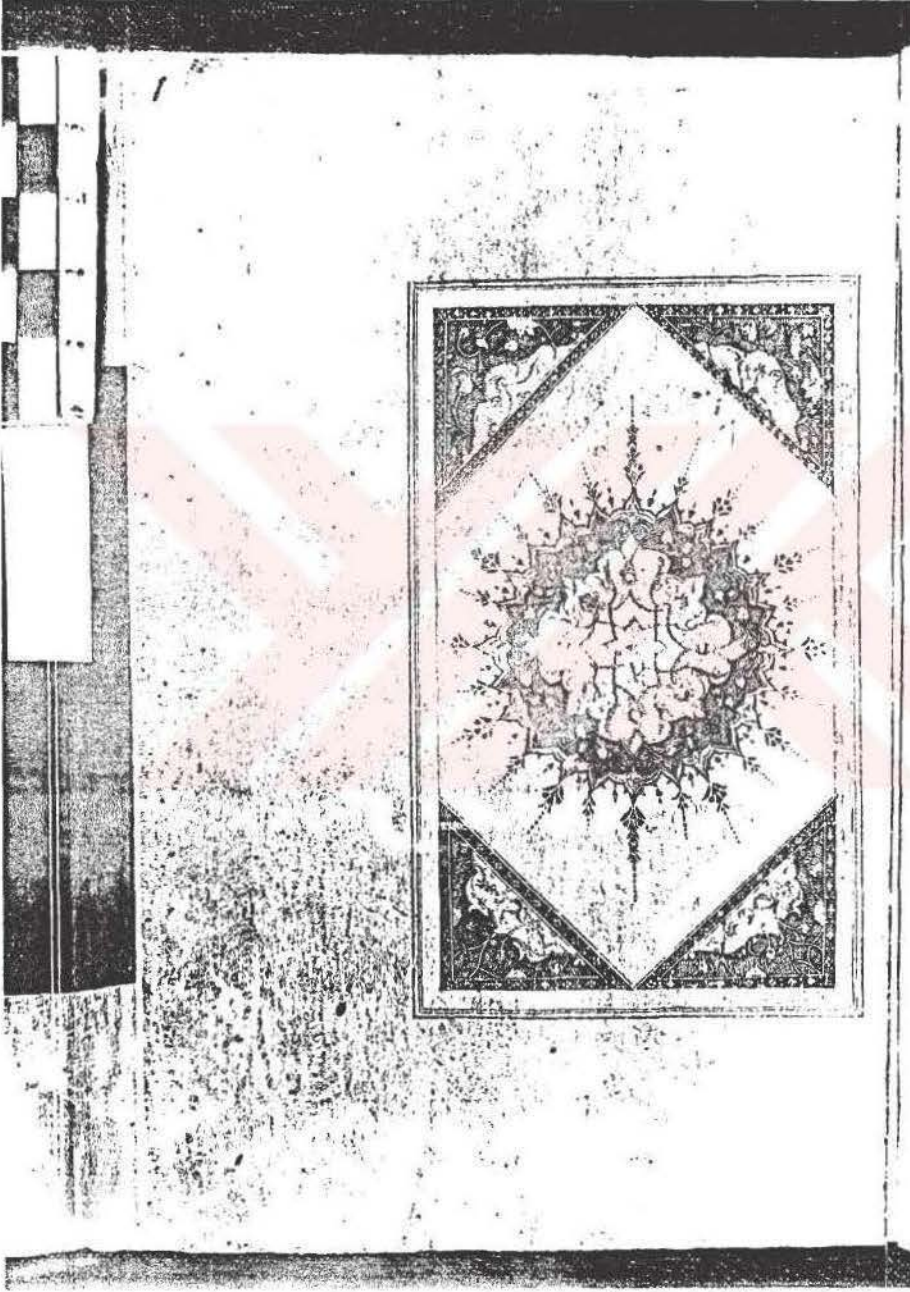
T.S.M
E.H. 297
y.23 b

RESİM 137

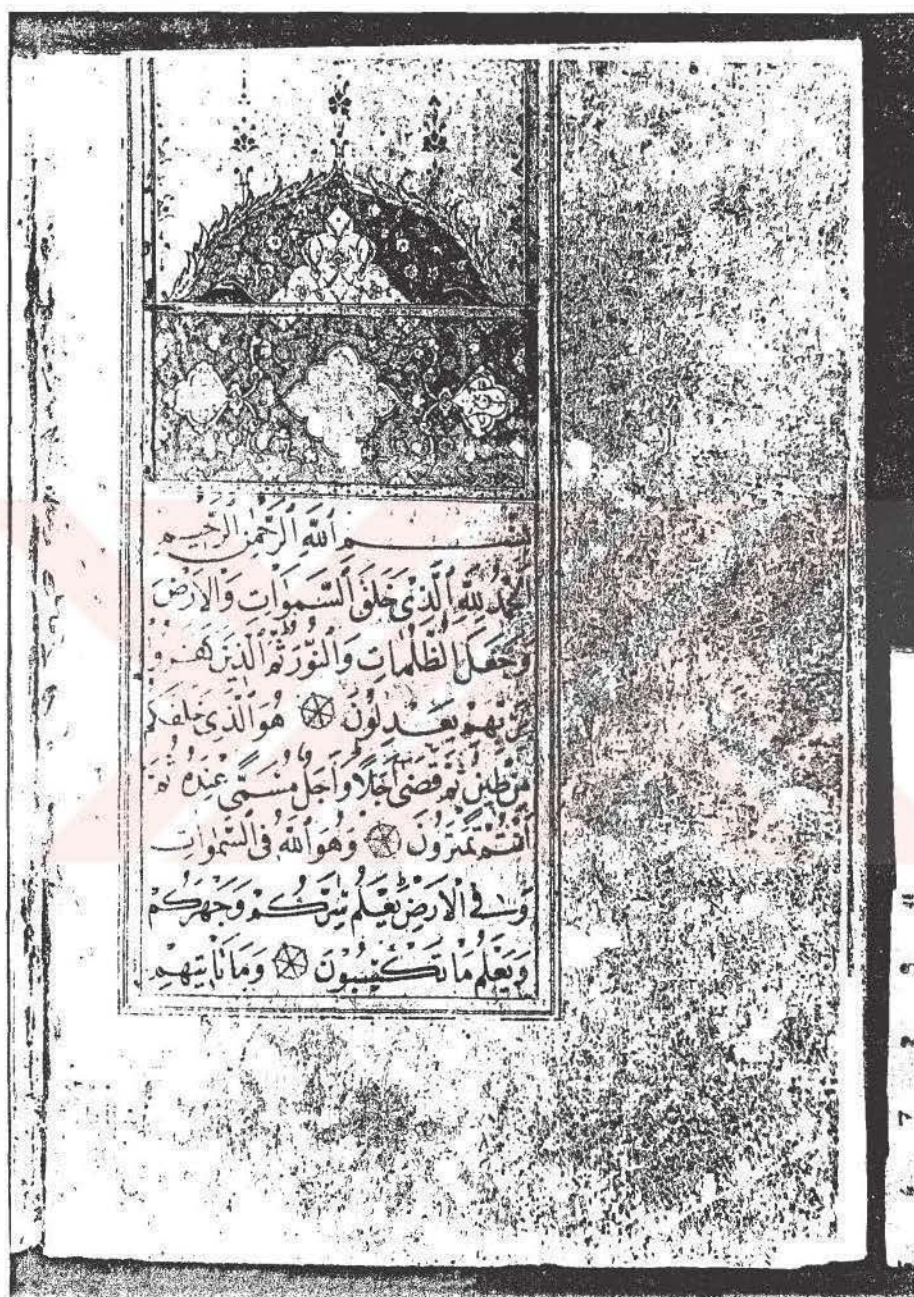
T.5.14
F.11.298
y.1 b

RESİM 138

T.S.M
E.H.290
y.1a

RESİM 139

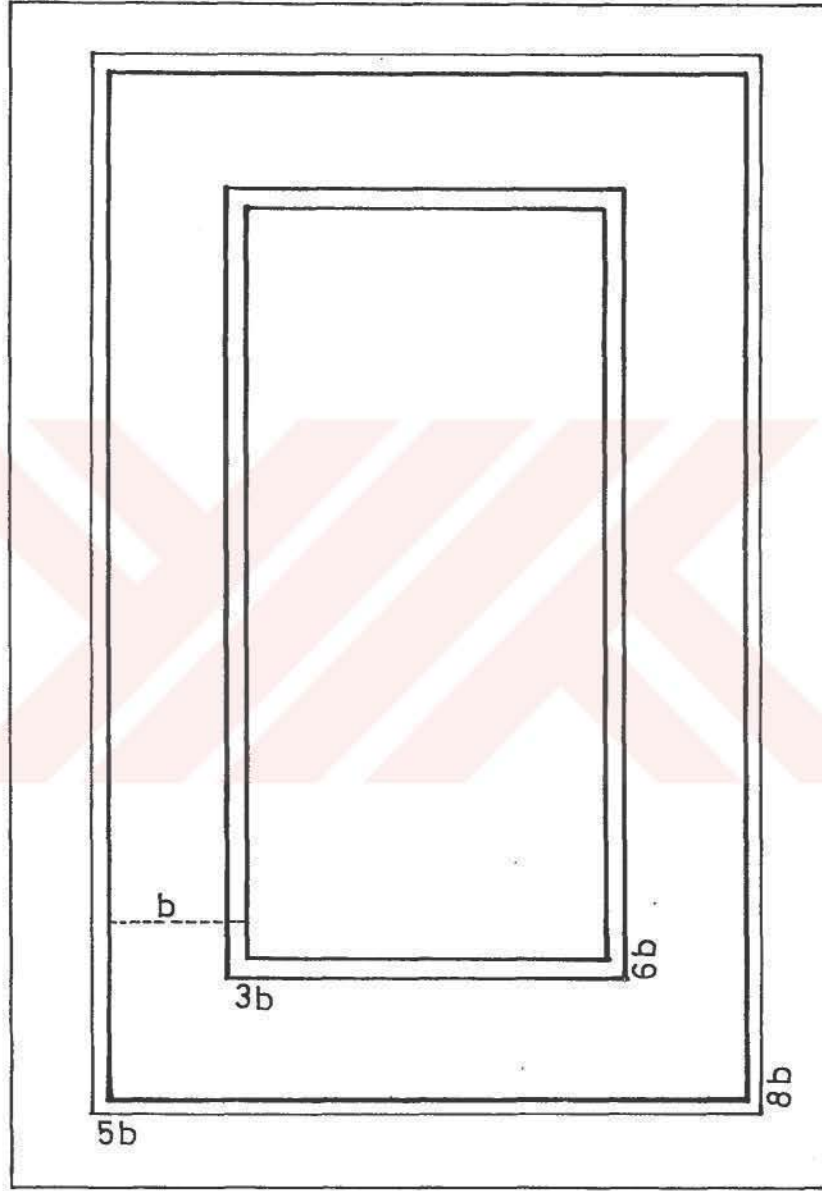

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله الذي خلق السموات والأرض
وجعل الظلمات والنور ثم الذين كفروا
بما بعثهم به ربهم يقولون هو الذي خلقنا
من طين ثم قضى أجلنا وأجل من سبقنا
أفتمتدرون وهو الله في السموات
وإن الأرض يعلم سرركم وجهكم
ويعلم ما تكفون وما نأبئهم

فَنَسِيتُكُمْ مِمَّا كُنْتُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ
 وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ
 وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ
 لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ
 سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَفَرُّورٍ حَمِيدٌ

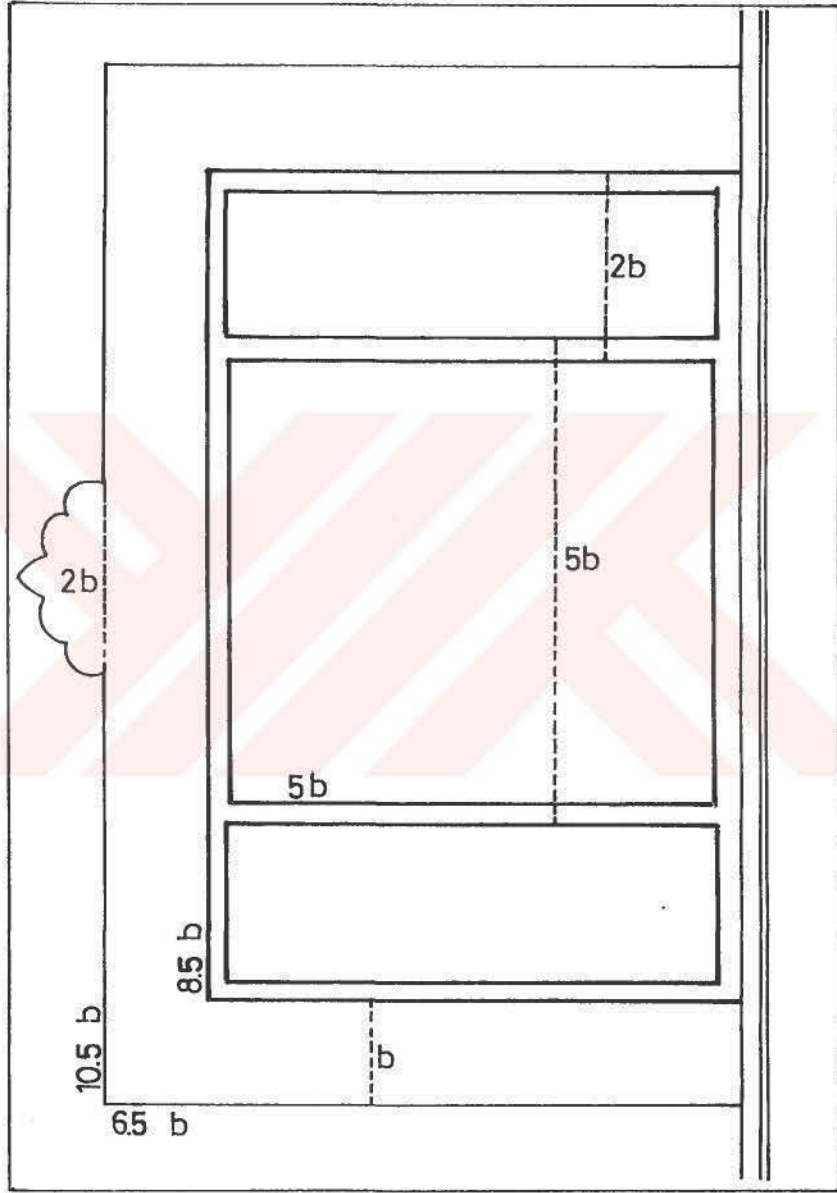

T.S.M
Y 913
y.2a

ÇİZİM 1

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

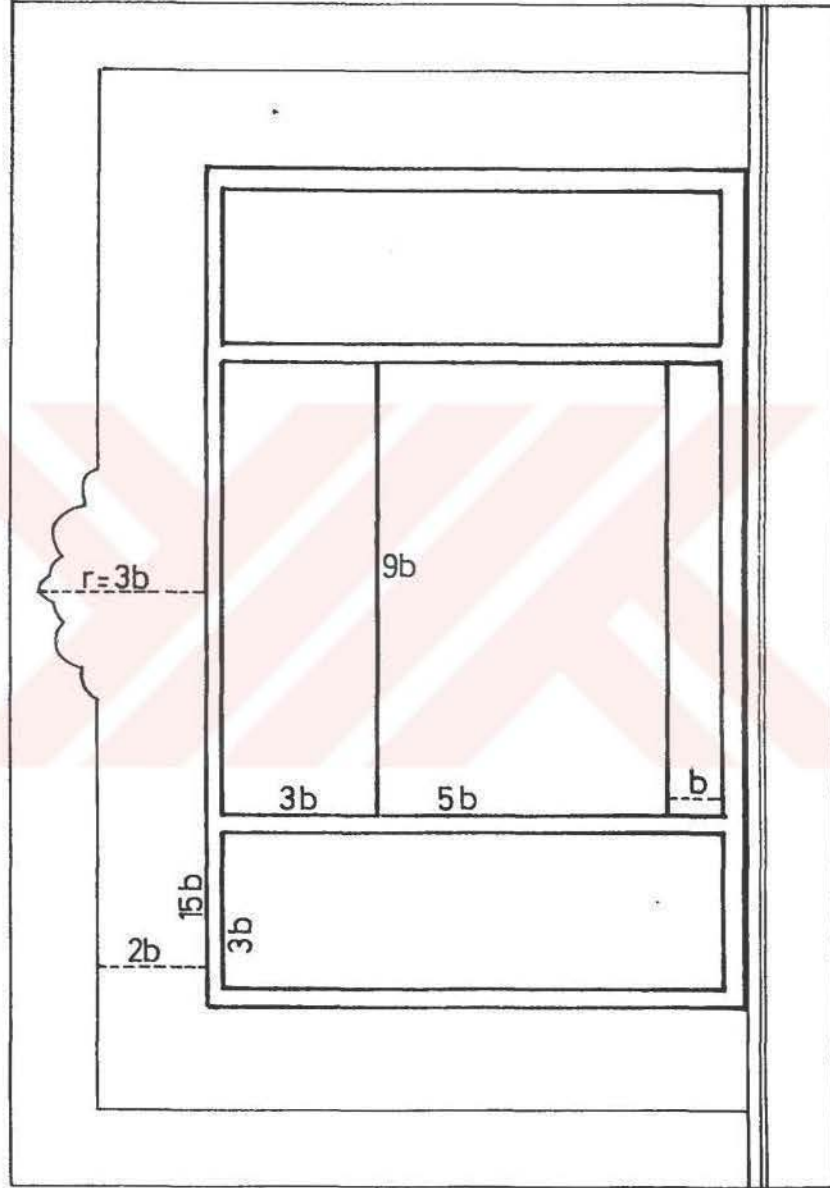
T.S.M

Y. 913

y. 3 a

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

ÇİZİM 2

T.S.M

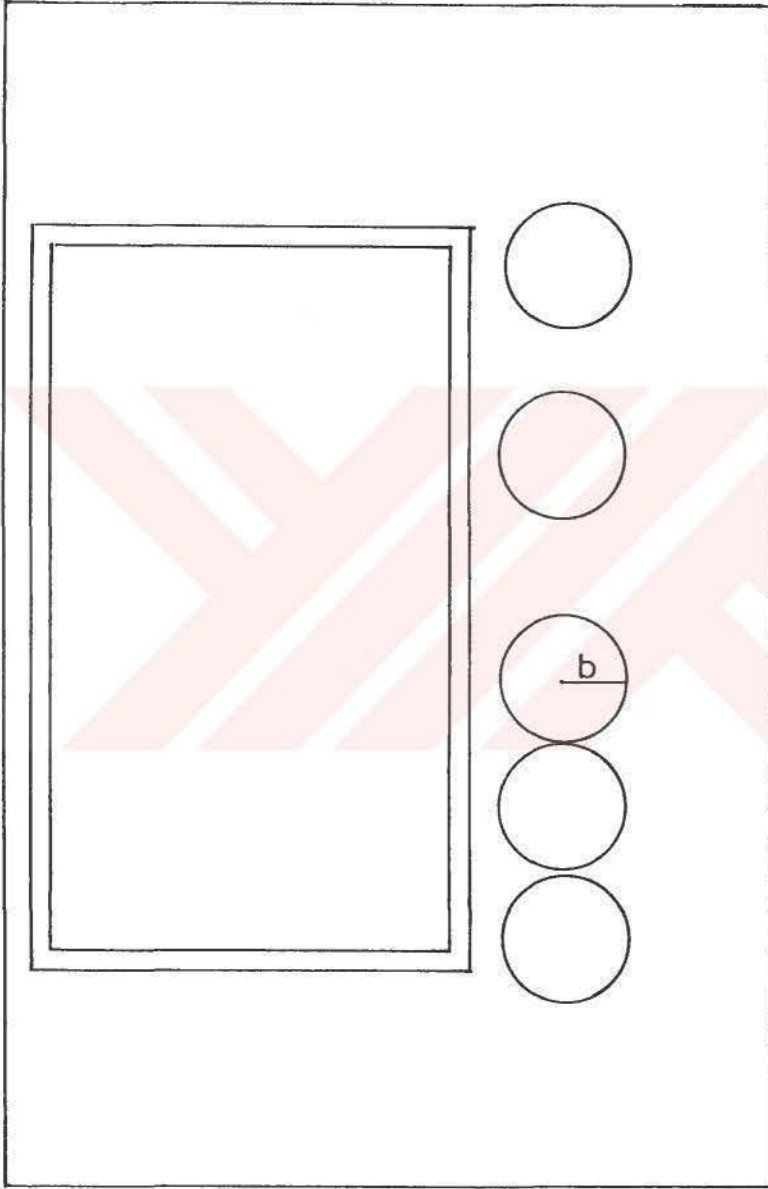
Y. 913

y. 4 a

BİRİM ÖLÇÜ

$\underline{b}$

ÇİZİM 3

T.S.M

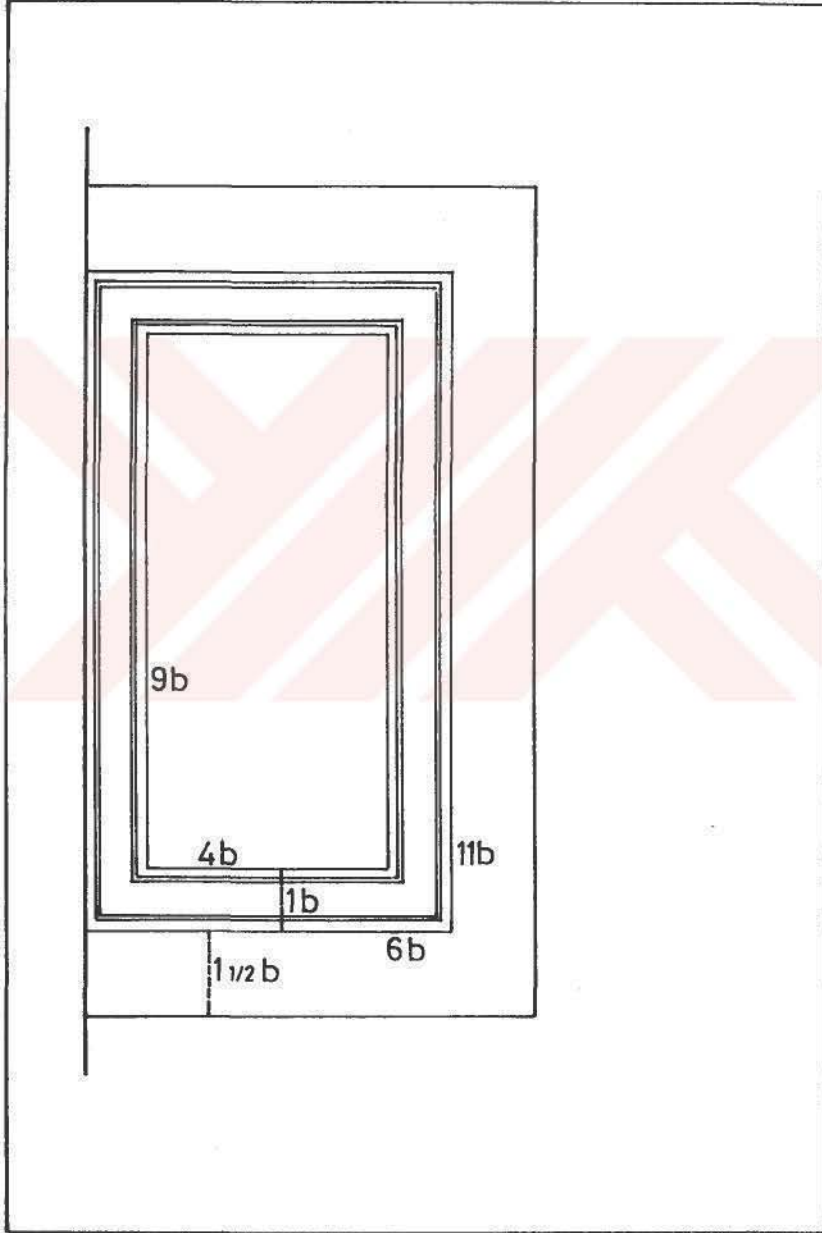
ÇİZİM 4

Y.913

y.380b

BİRİM ÖLÇÜ

b

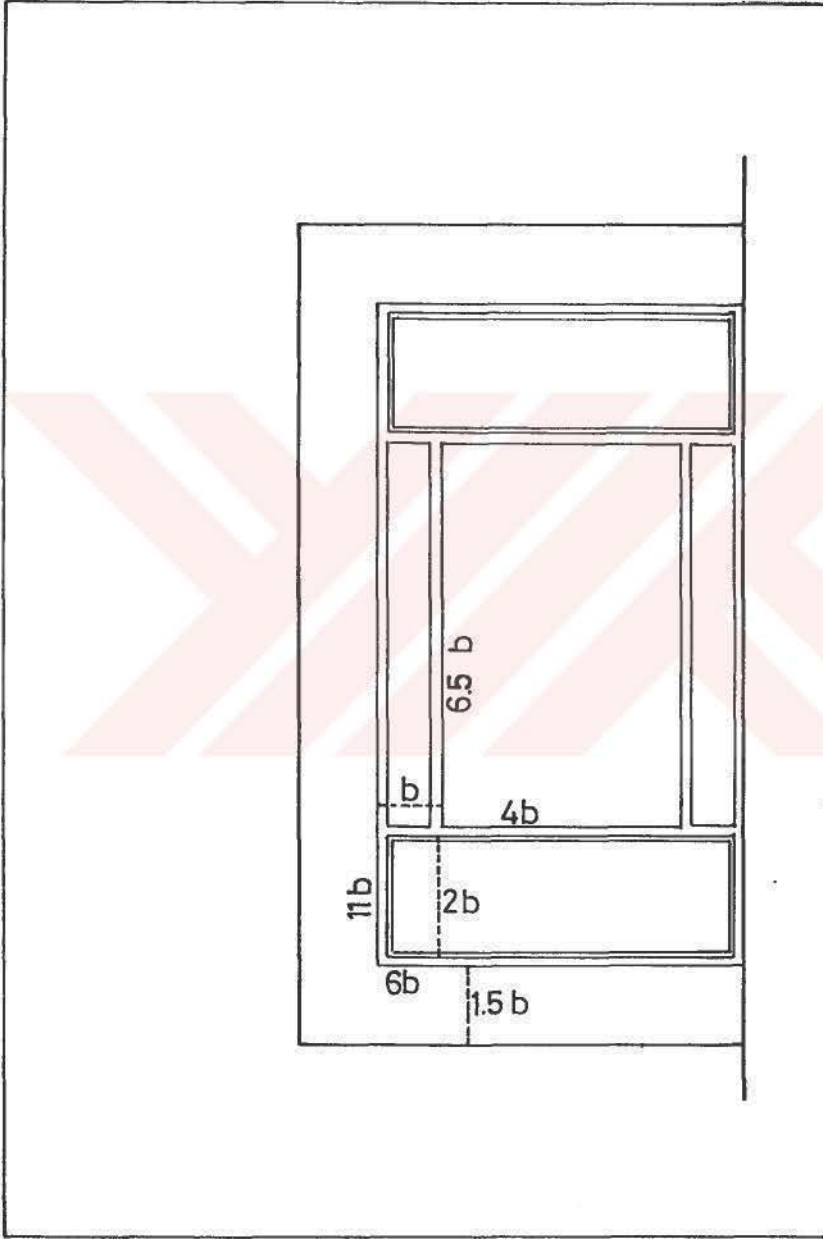
T.İ.E.M

ÇİZİM 5

402

y.1b

BİRİM ÖLÇÜ $\underline{b}$

T.İ.E.M

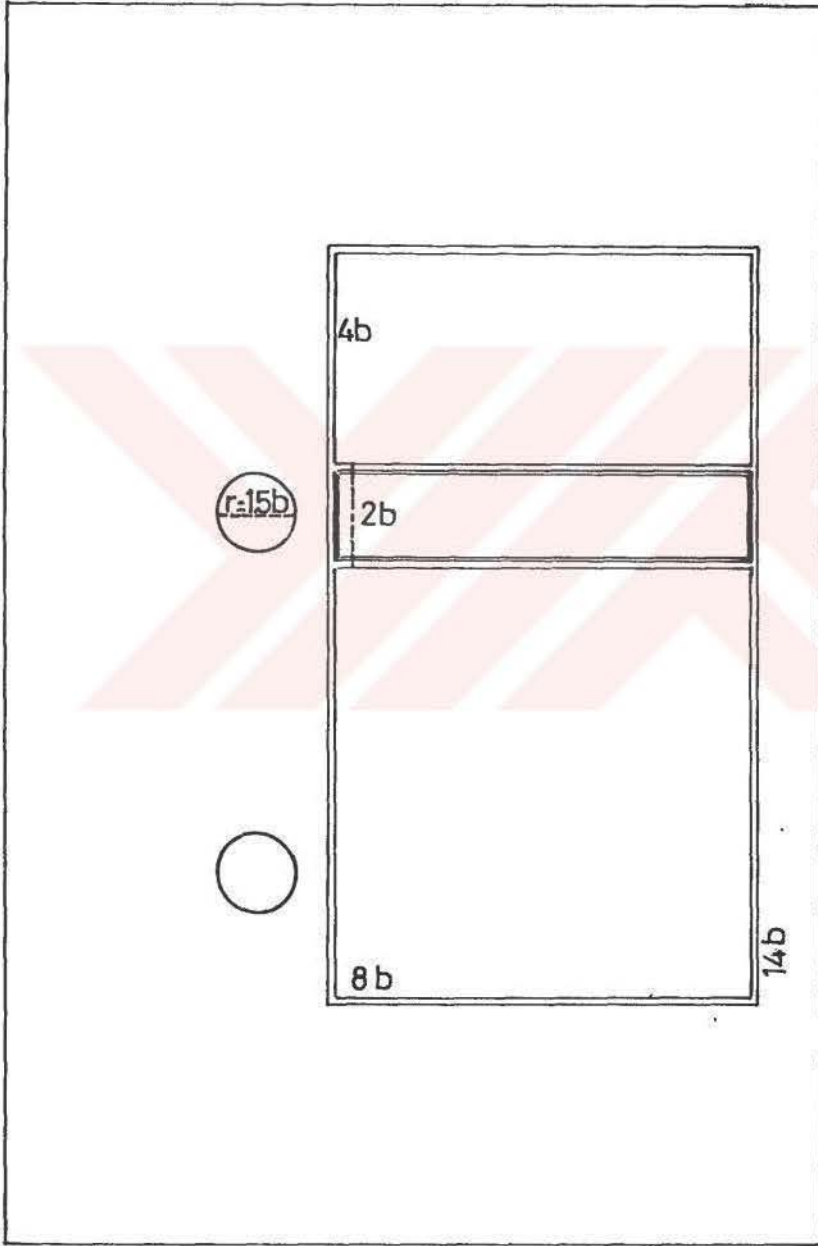
ÇİZİM 6

402

y. 3 a

BİRİM ÖLÇÜ

$\overline{b}$

T.İ.E.M

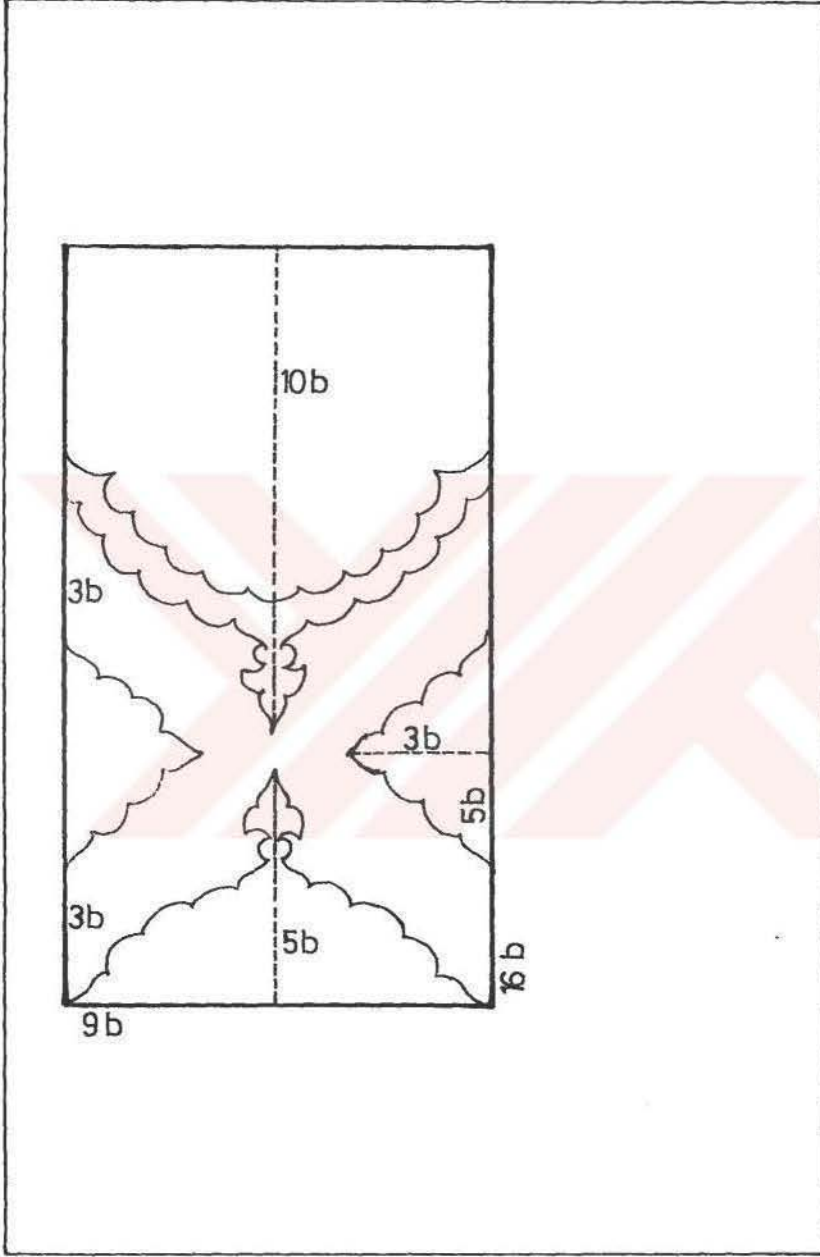
ÇİZİM 7

402

y.244 a

BİRİM ÖLÇÜ

$\overline{b}$

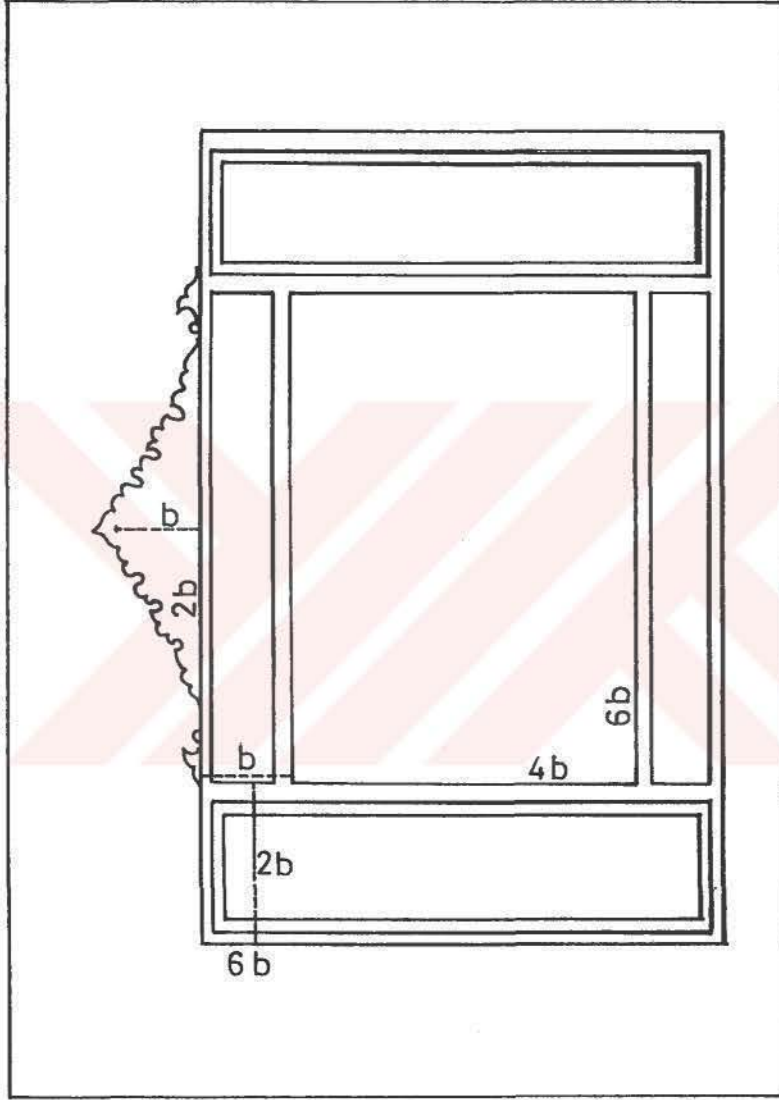
T.İ.E.M

ÇİZİM 8

402

y.259b

BİRİM ÖLÇÜ .b

T.S.M

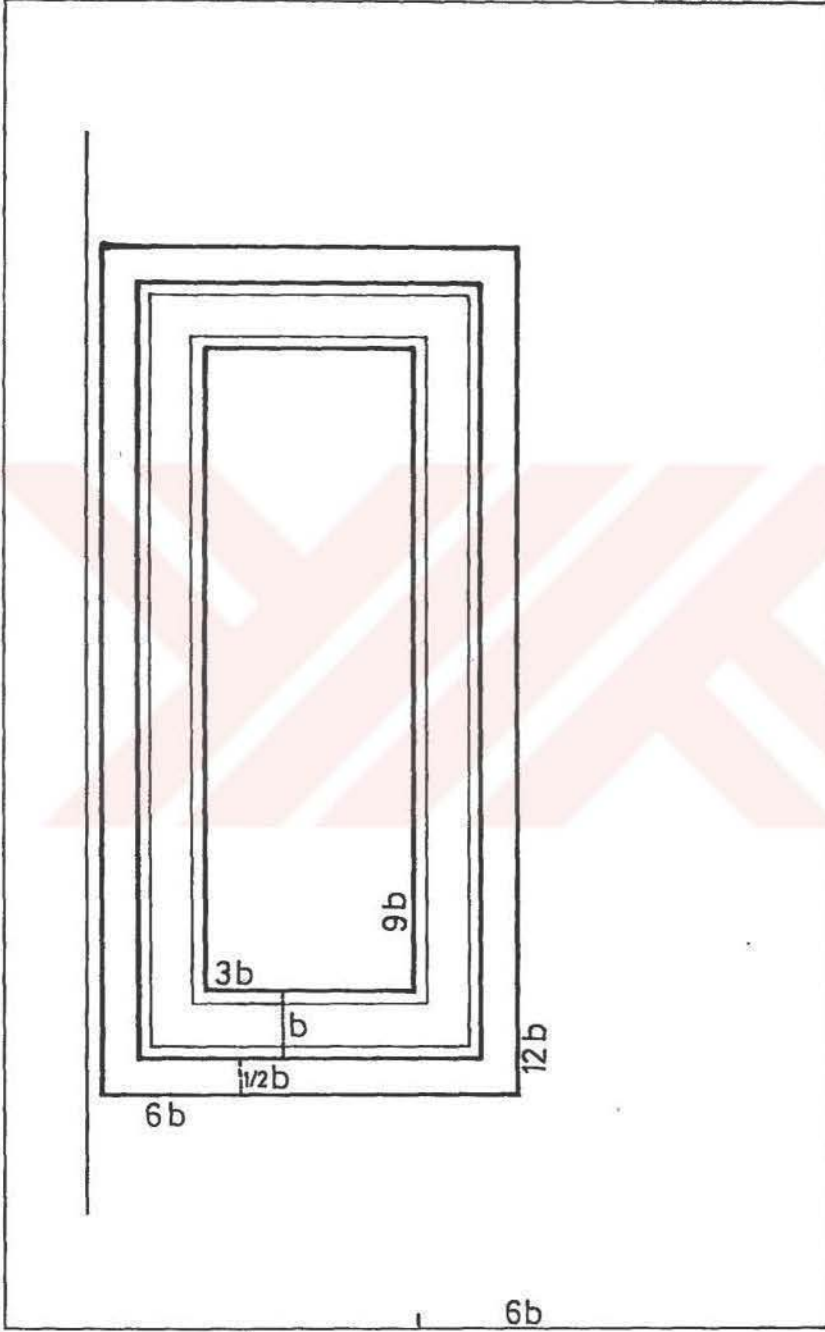
K.18

y.2a

BİRİM ÖLÇÜ

ÇİZİM 9

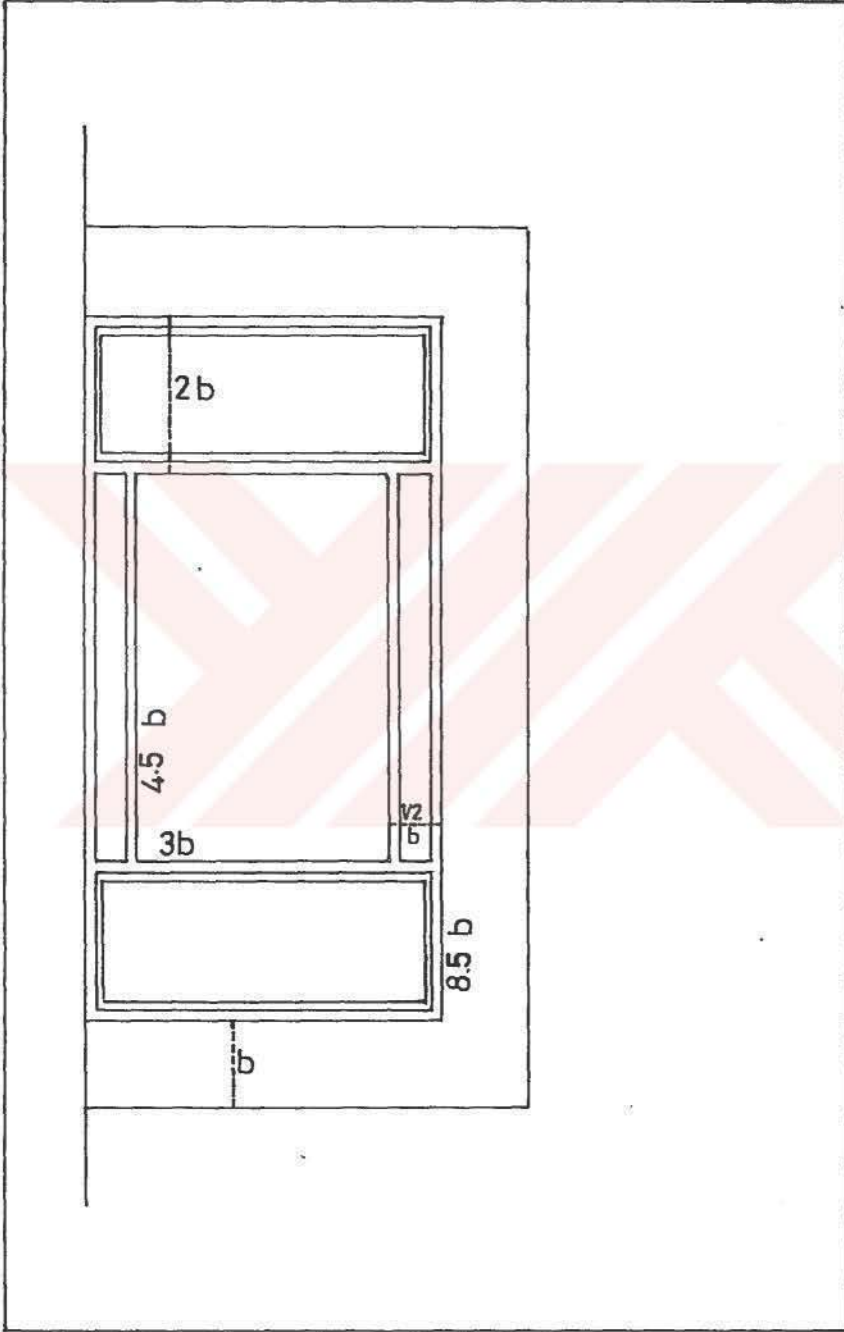

T.S.M
E.H.72

ÇİZİM 10

y.1b

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

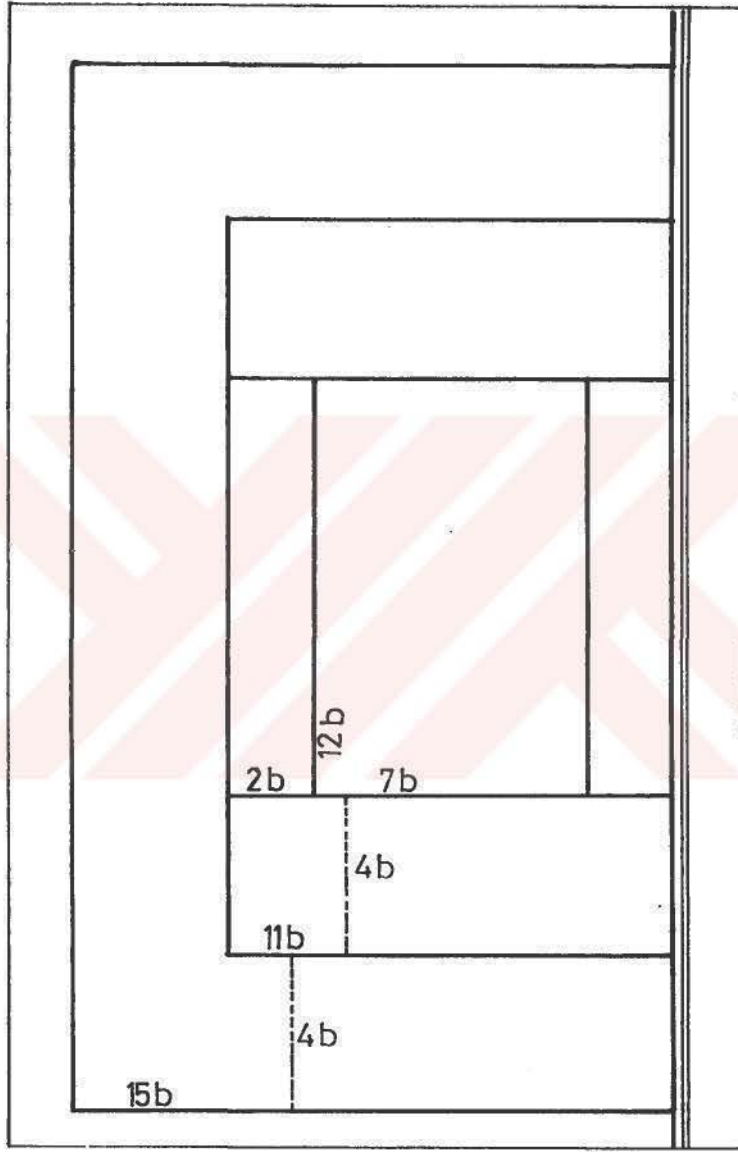

T.S.M

EH.72

BİRİM ÖLÇÜ —

ÇİZİM 11

T.S.M

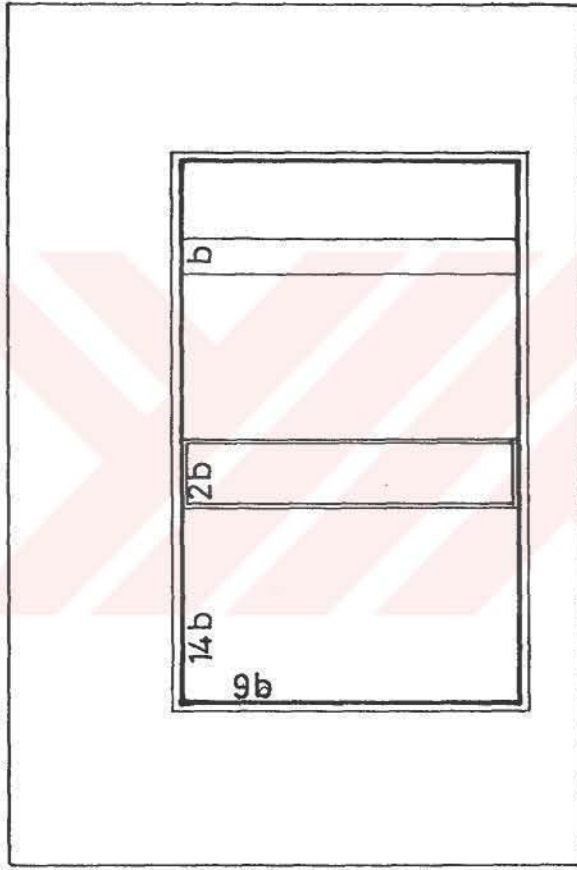
ÇİZİM 12

M 7

y.2a

BİRİM ÖLCÜ

T.S.M

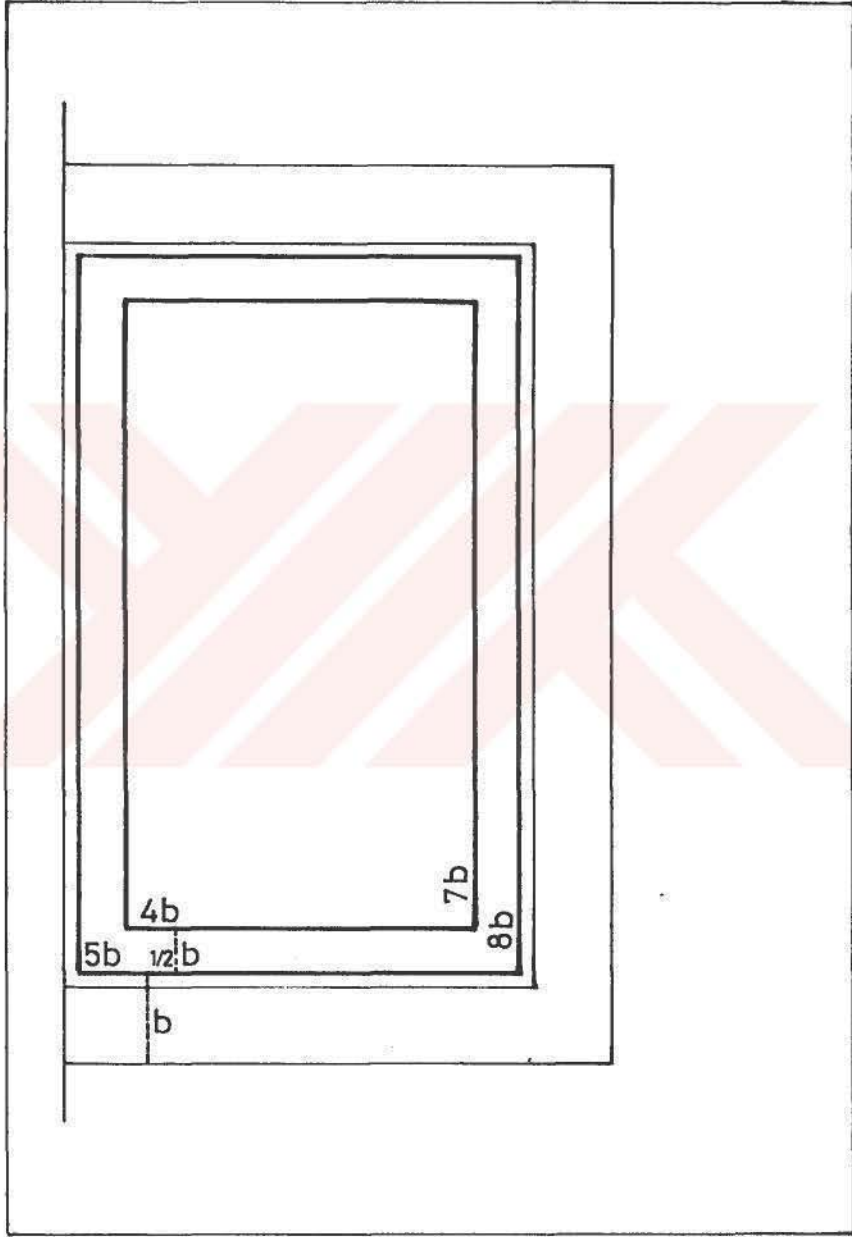
ÇİZİM 13

M 7

y.316 a

BİRİM ÖLÇÜ

b

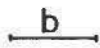

T.S.M

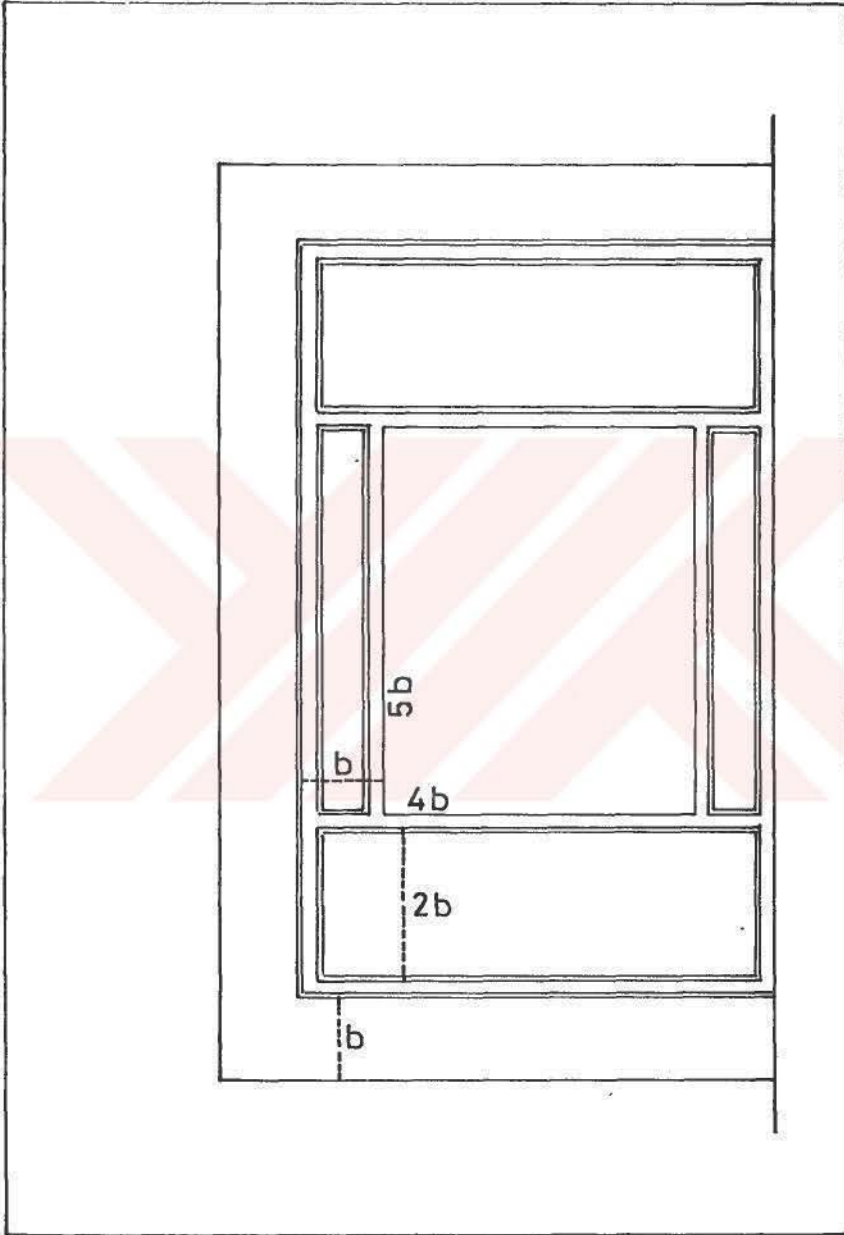
E.H.71

y.1b

BİRİM ÖLÇÜ

ÇİZİM 14

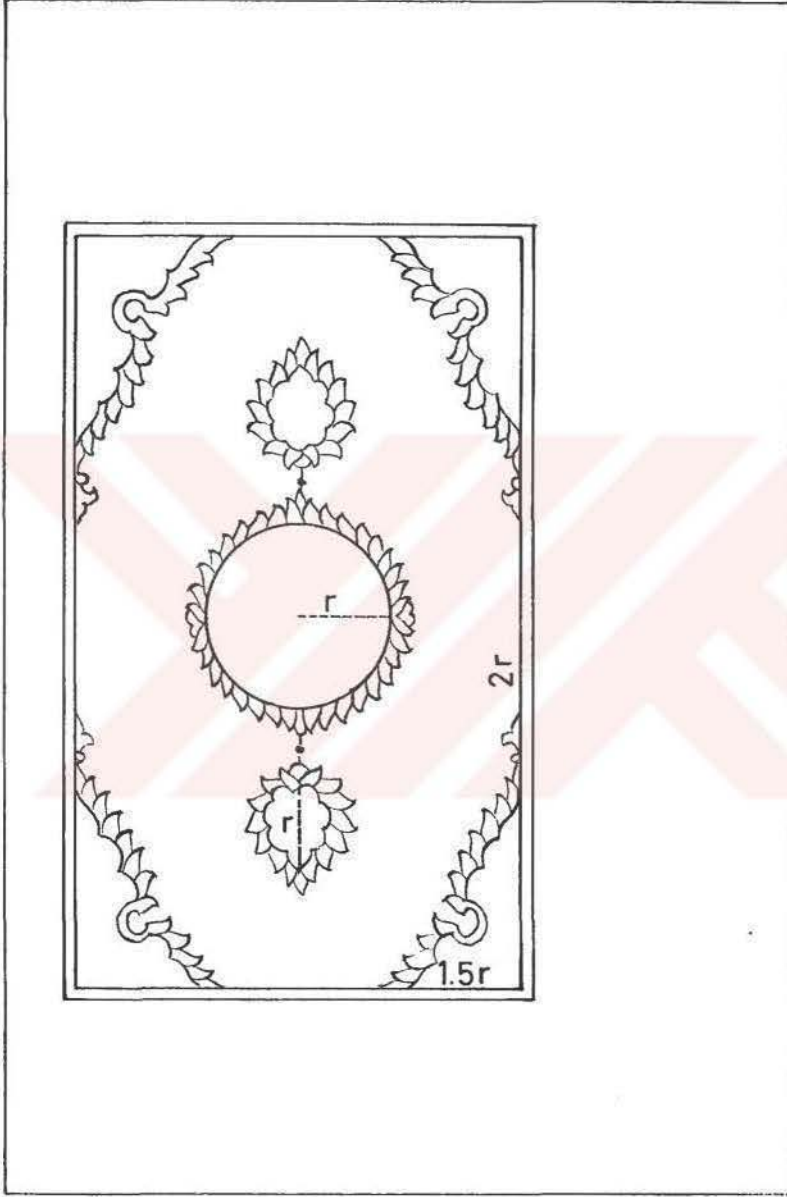
T.S.M

E.H.71

y.3 a

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

ÇİZİM 15

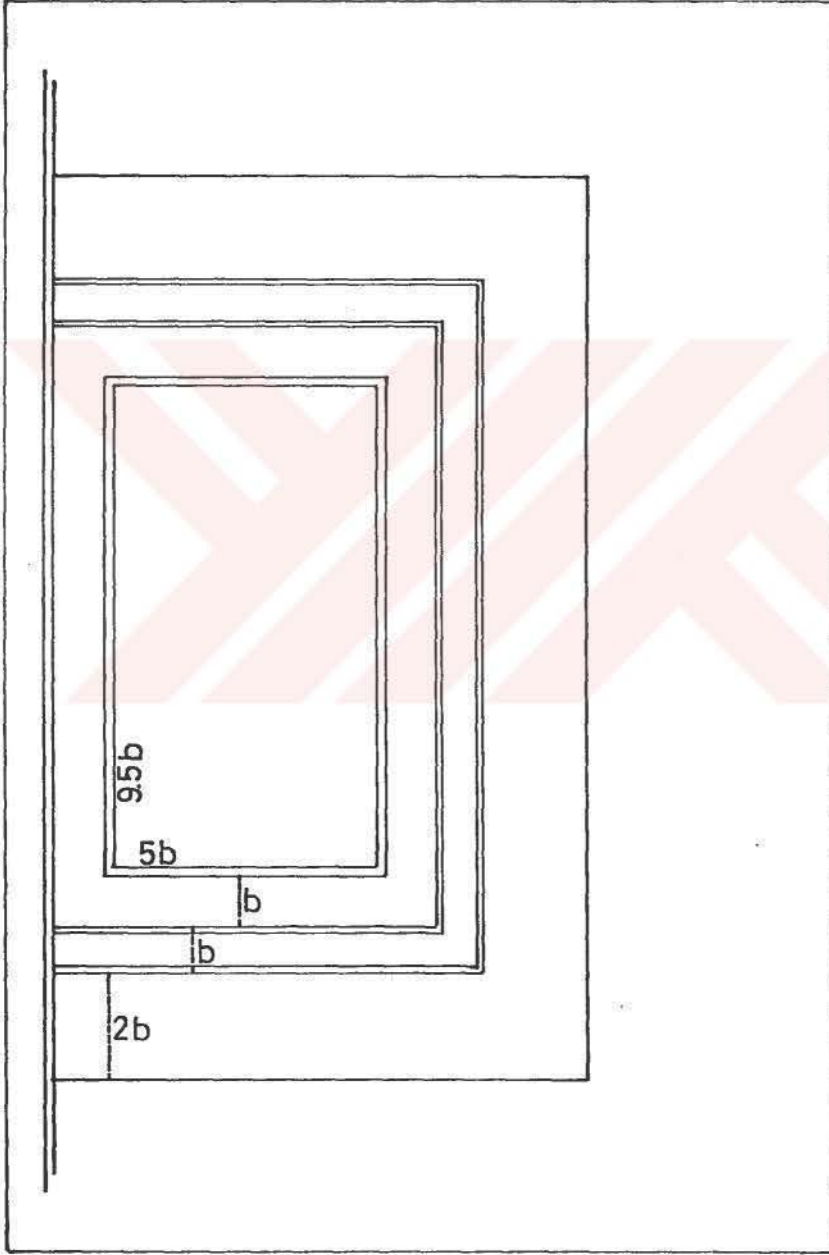
T.S.M

ÇİZİM 16

E.H.71

y.343b

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{\text{r}}$

T.İ.E.M

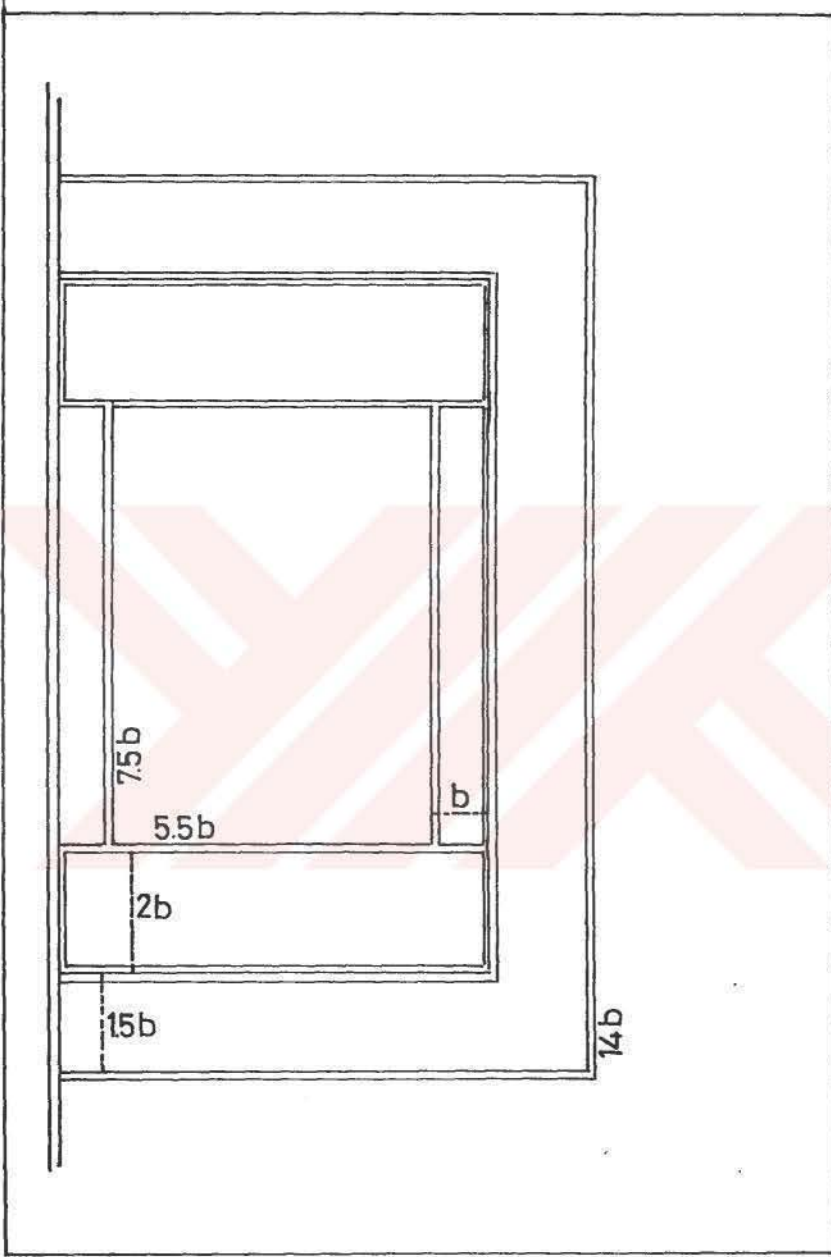
ÇİZİM 17

395

y.1b

BİRİM ÖLÇÜ

b

T.İ.E.M

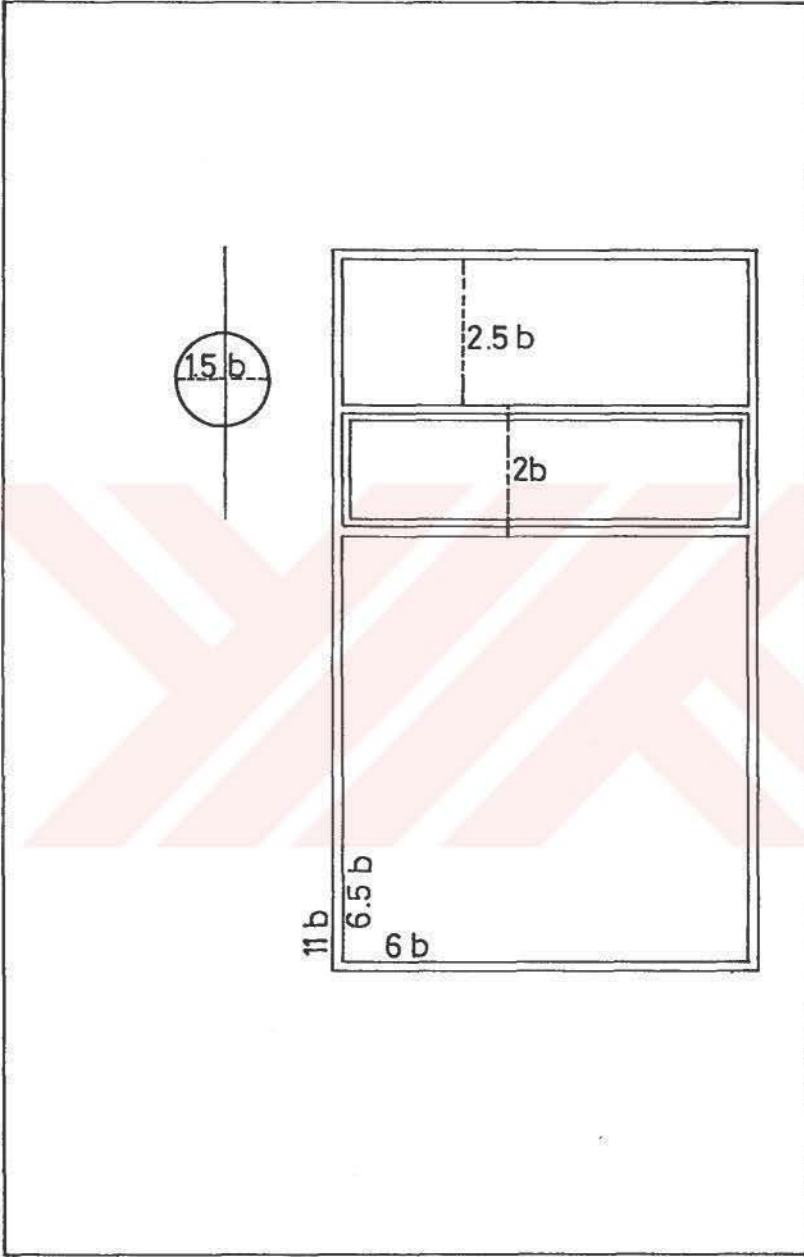
ÇİZİM 18

395

y.3a

BİRİM ÖLÇÜ

$\overline{b}$

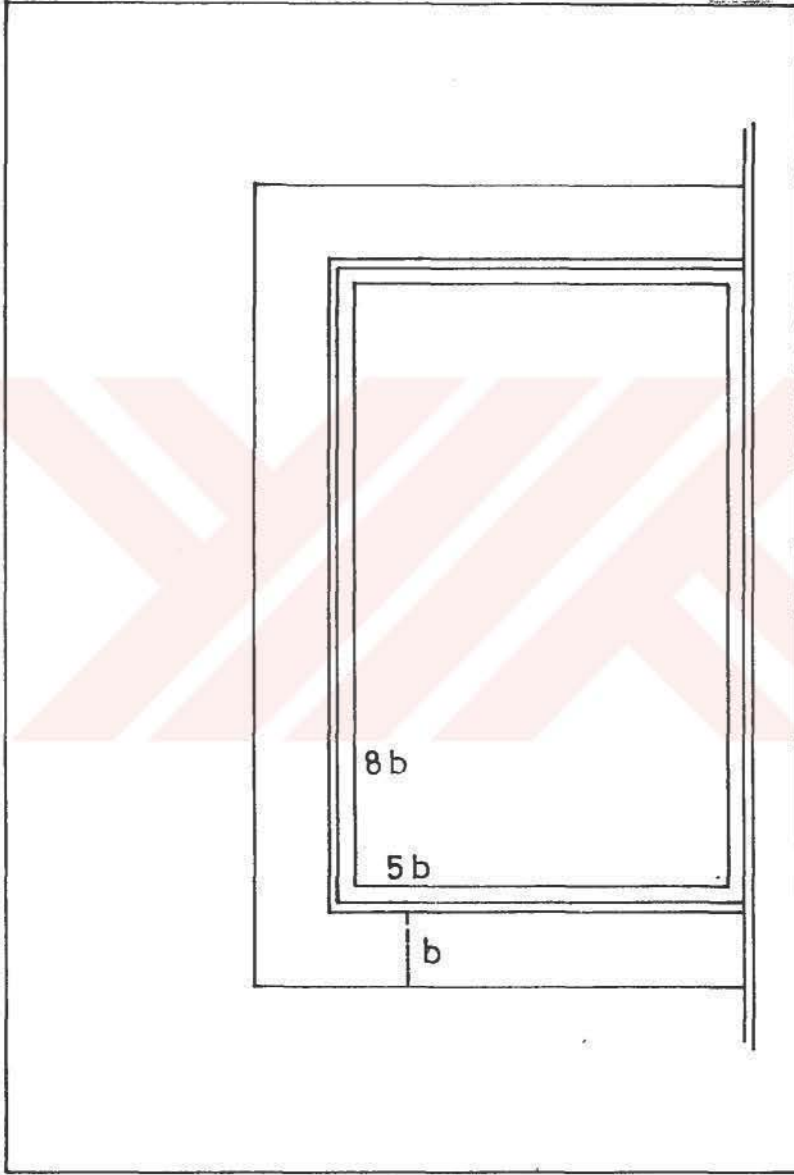
T.İ.E.M

395

y.523 a

ÇİZİM 18 a

BİRİM ÖLCÜ $\underline{b}$

T.S.M

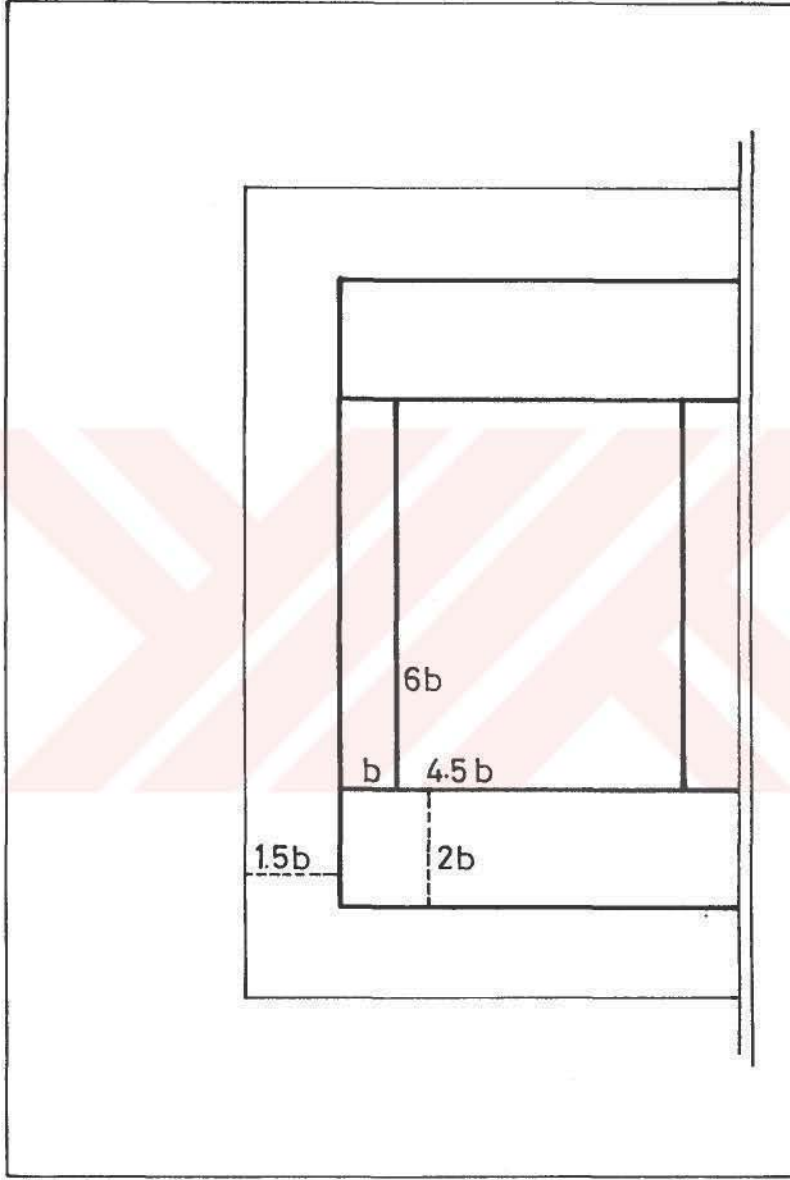
ÇİZİM 19

A.5

1 a

birim ölçü

T.S.M

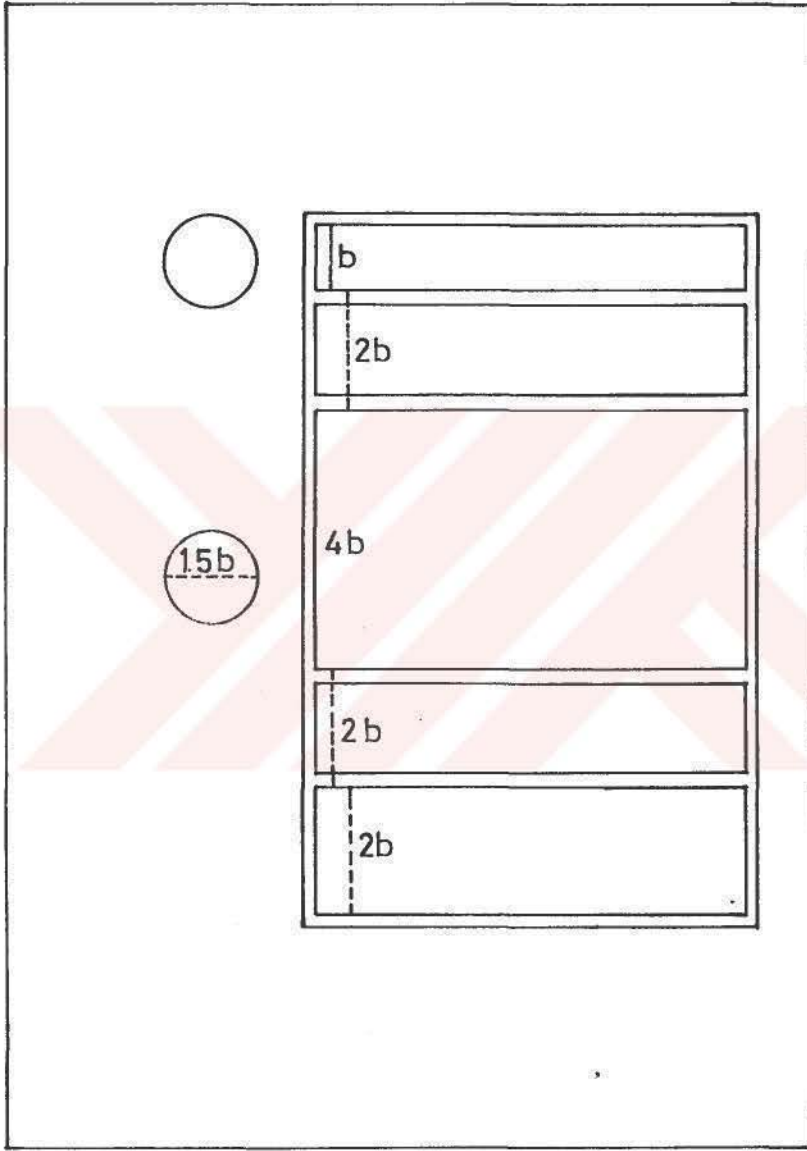
çizim 20

A.5

2 a

birim ölçü

T.S.M

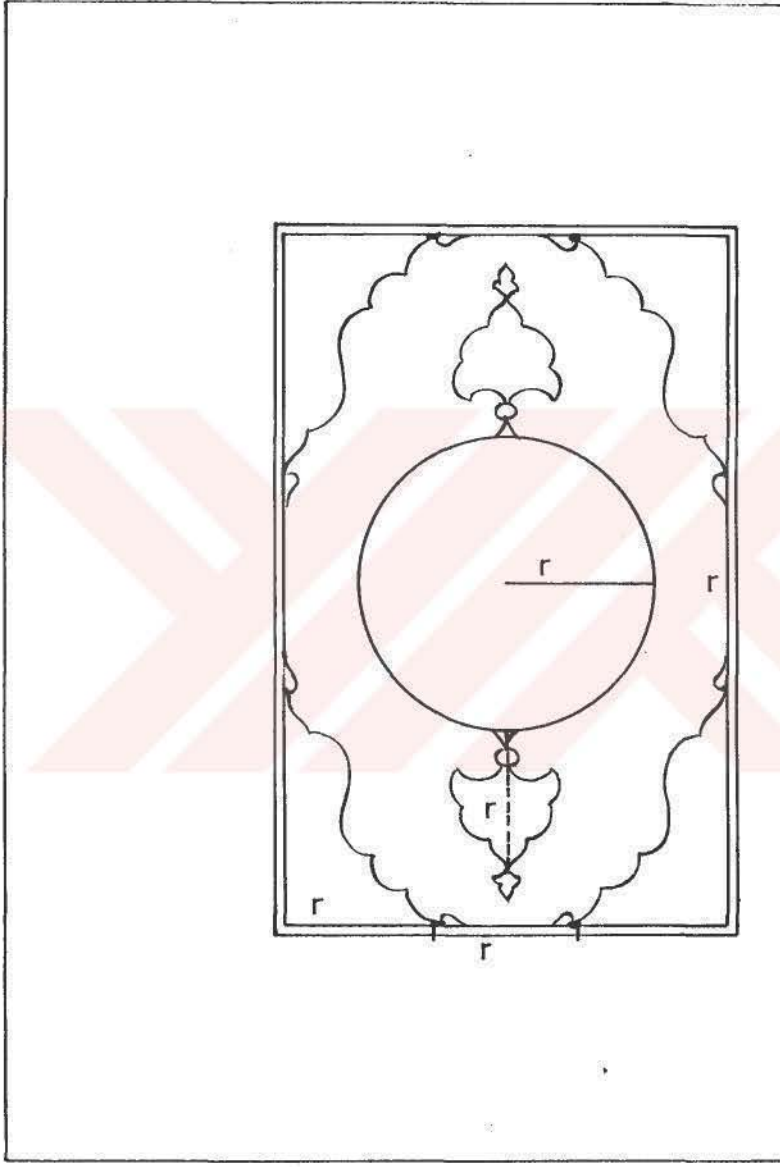
ÇİZİM 21

A.5

365 a

birim ölçü

T.S.M

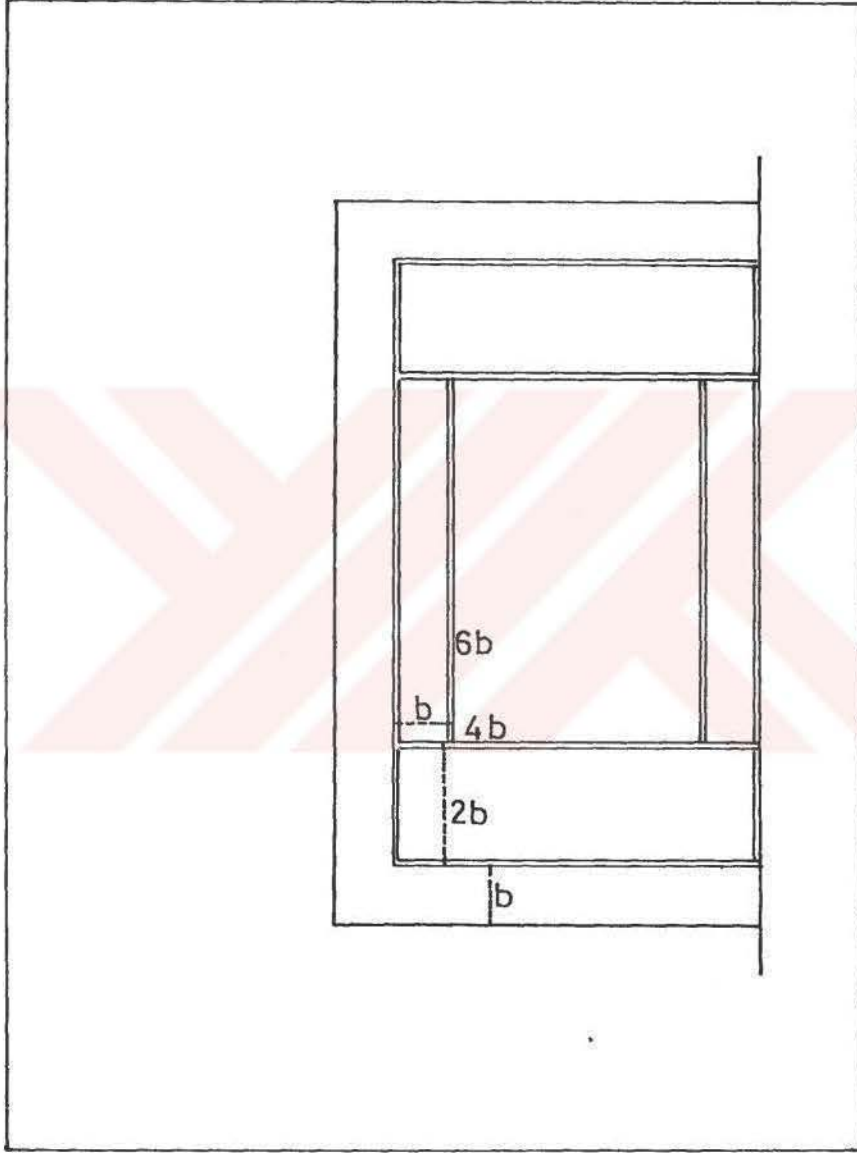
ÇİZİM 22

A.5

371 a

birim ölçü

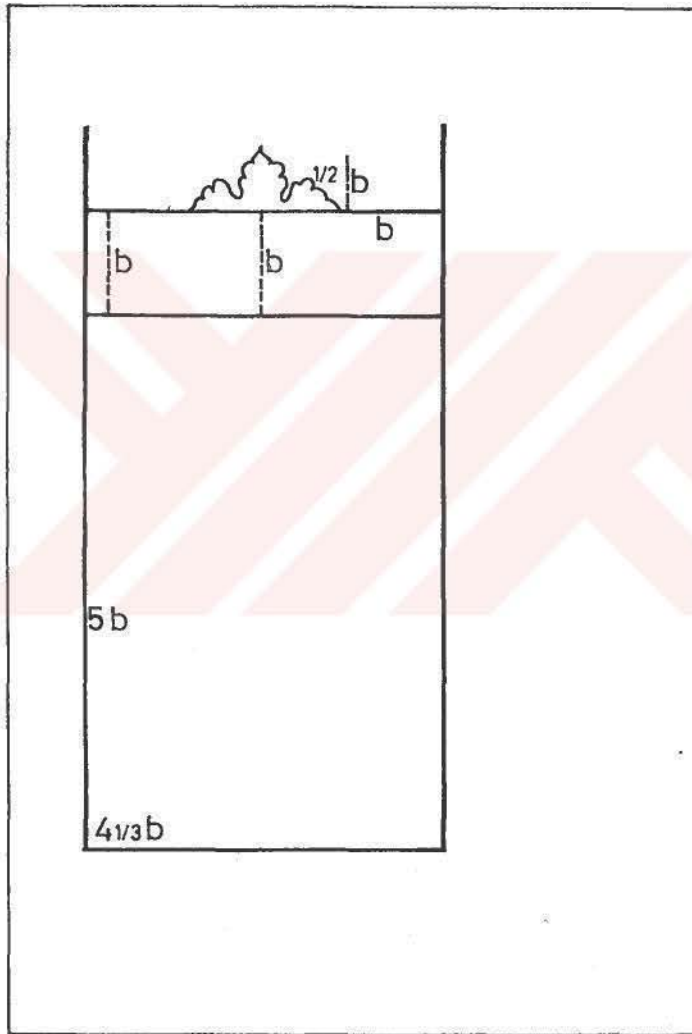
T.S.M

Y.376

2a

ÇİZİM 23

BİRİM ÖLÇÜ

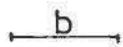
T.S.M

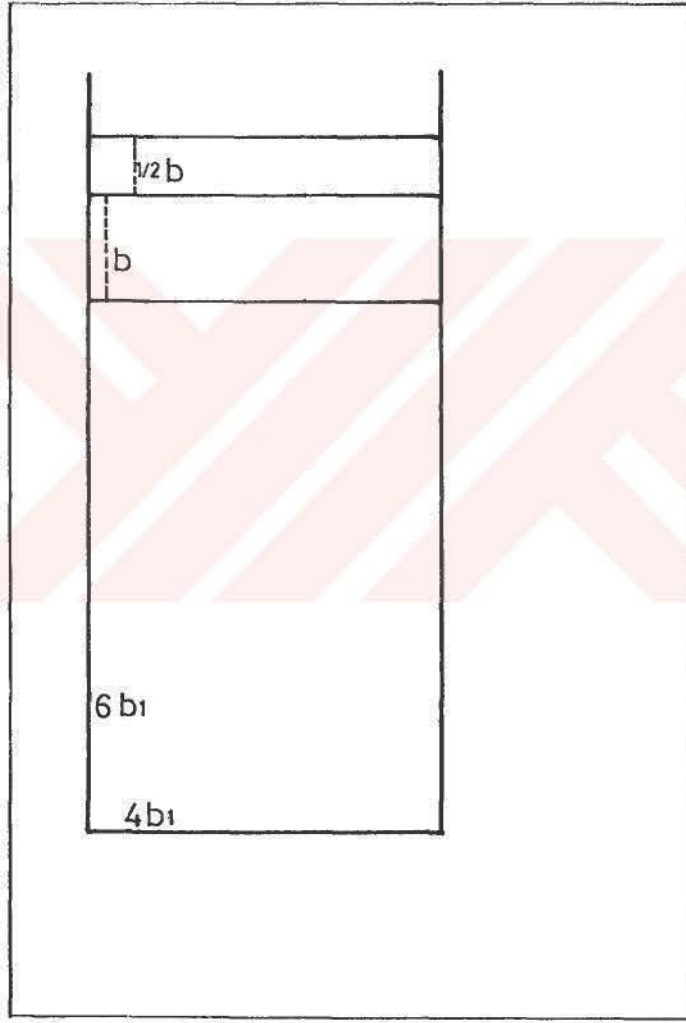
ÇİZİM 24

E.H.320

1b

BİRİM ÖLÇÜ

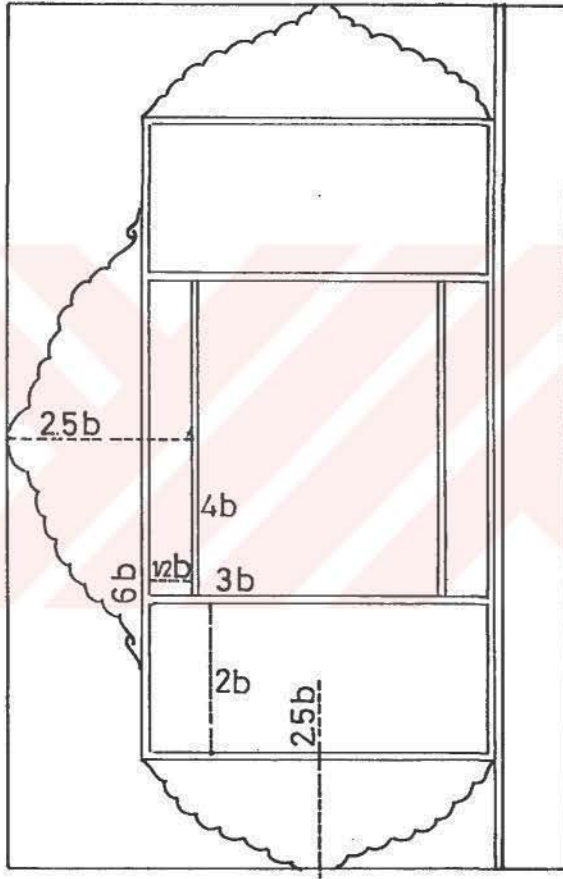

T.S.M
E.H.321
1 b

ÇİZİM 25

BİRİM ÖLÇÜ $\begin{array}{c} \overline{b} \\ \overline{b_1} \end{array}$

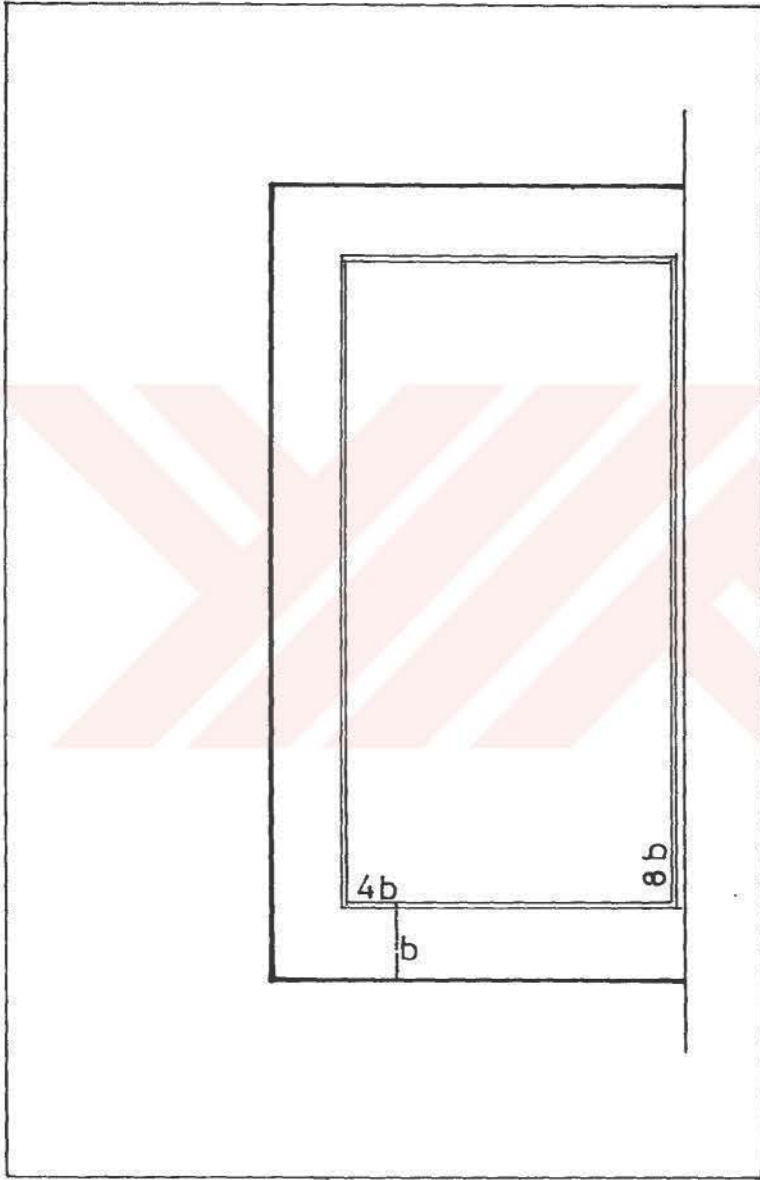
T.S.M

ÇİZİM 26

H. S. 84

3 a

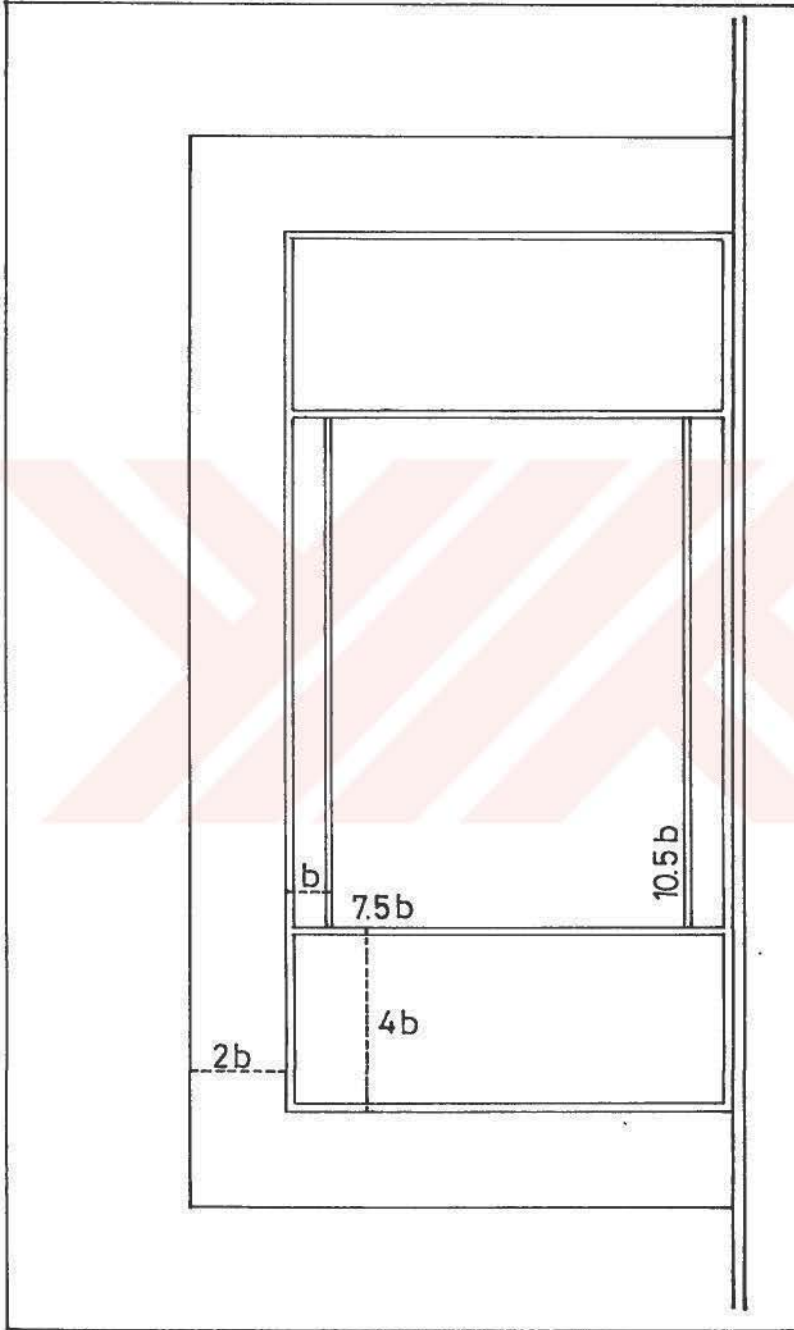
BİRİM ÖLCÜ $\overline{b}$

İ.Ü.K
A.6662
2 a

çizim 27

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

İ.Ü.K

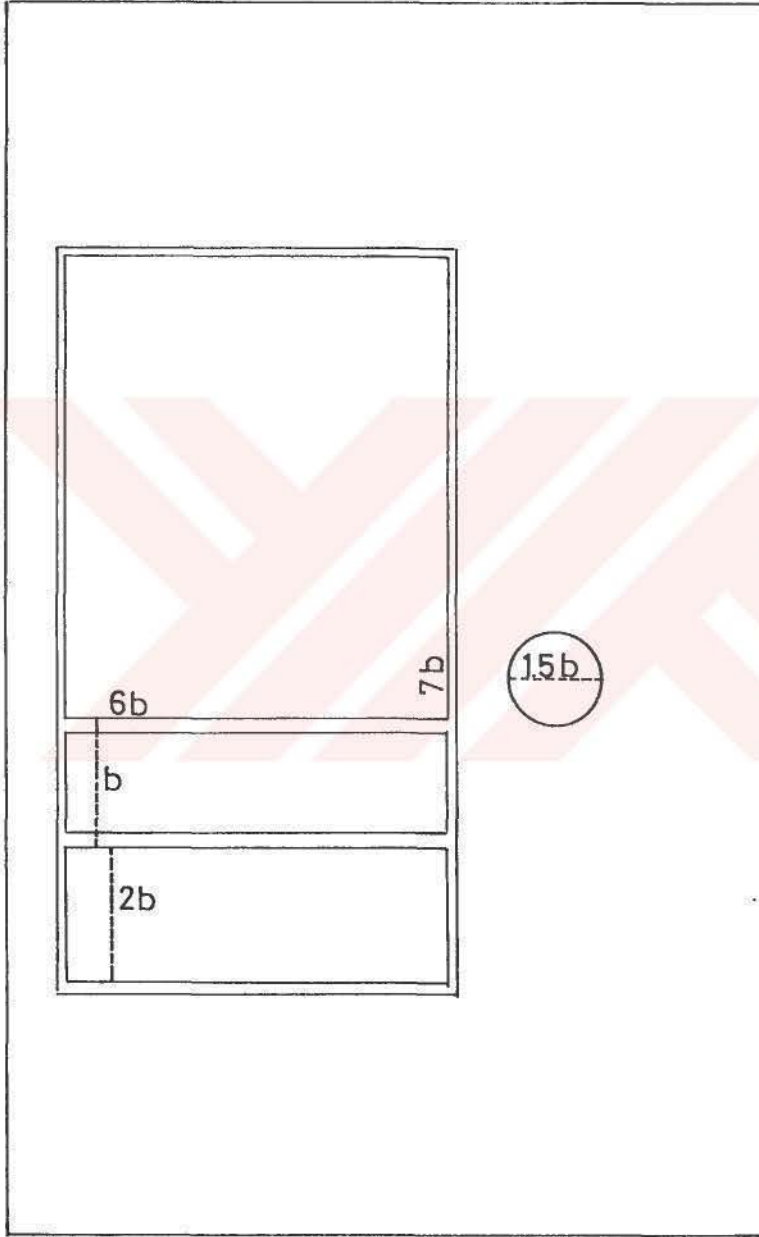
ÇİZİM 28

A.6662

3 a

BİRİM ÖLÇÜ

$\underline{b}$

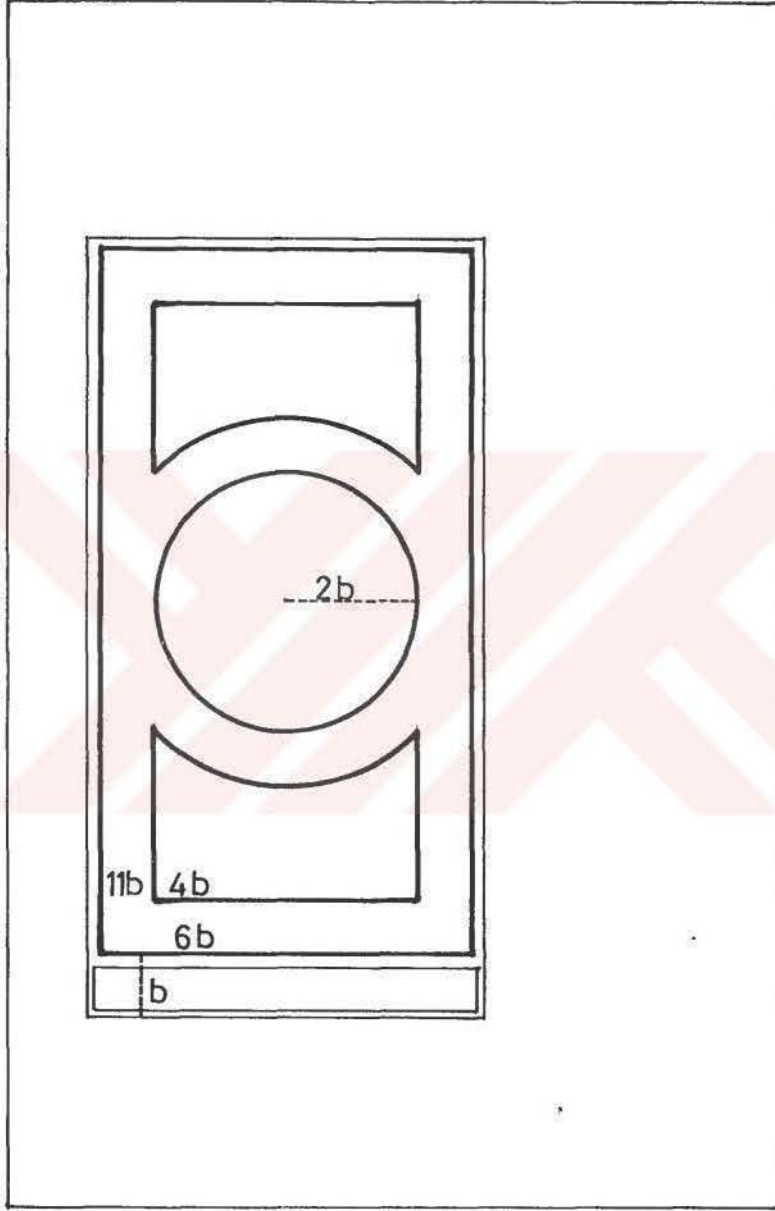

İ.Ü.K
A.6662
440 b

ÇİZİM 29

BİRİM ÖLÇÜ

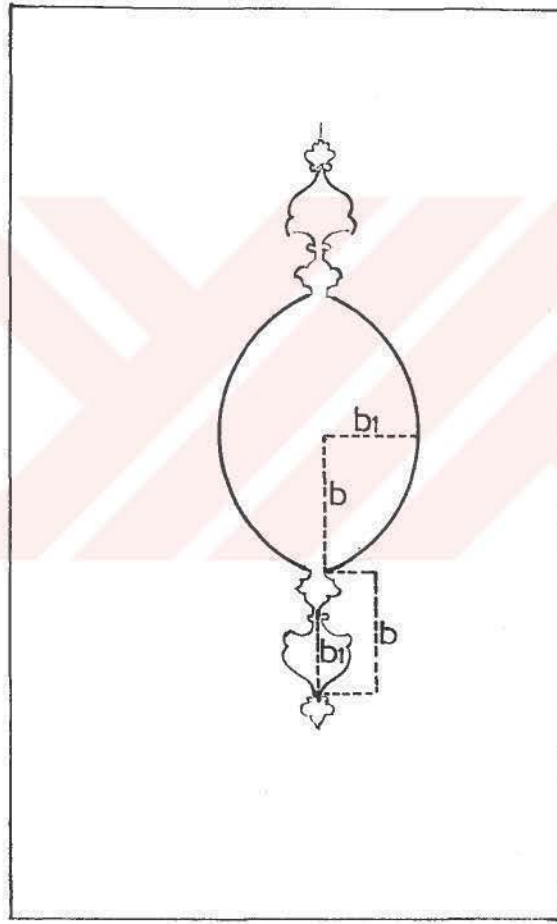
İ.Ü.K

A.6662

446 b

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

ÇİZİM 30

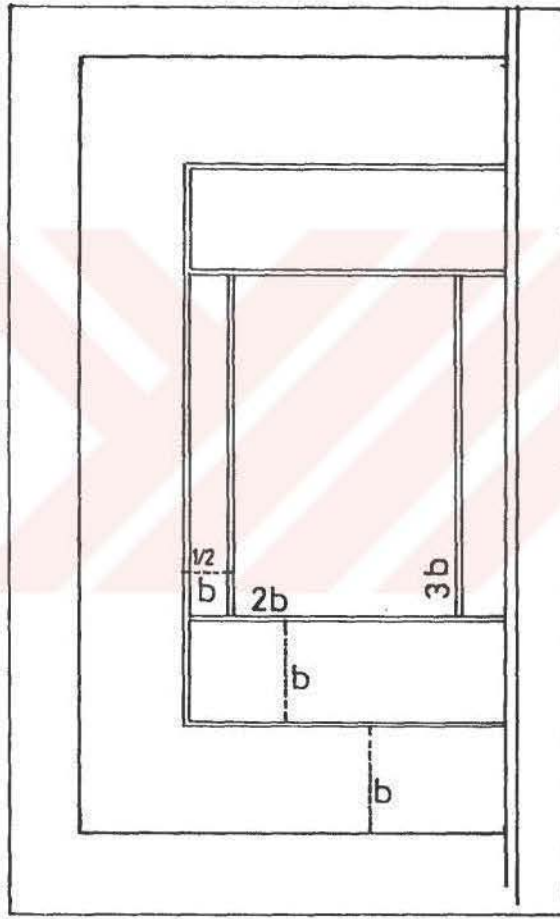
İ.Ü.K

ÇİZİM 31

A 6551

1 a

BİRİM ÖLÇÜ $\frac{b}{b_1}$

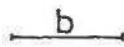
İ.Ü.K

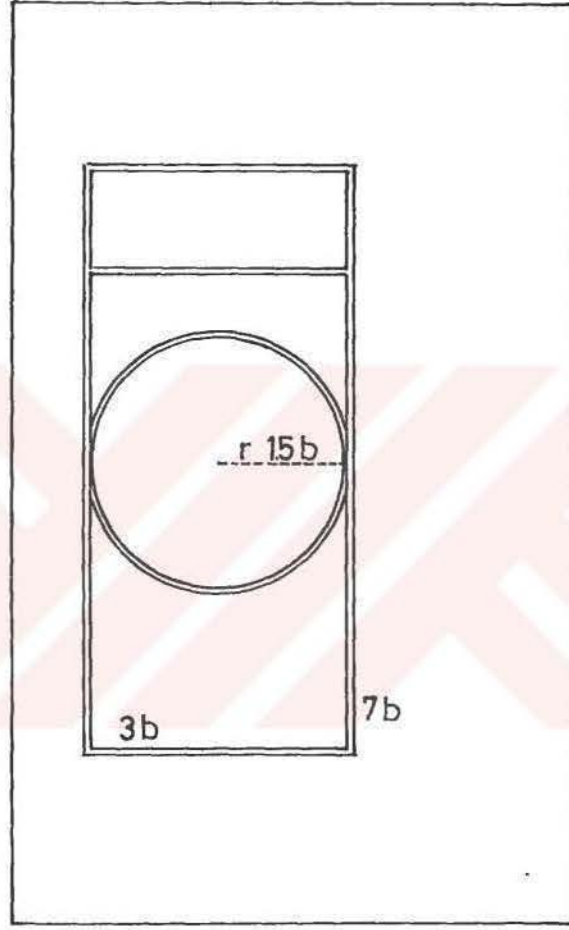
ÇİZİM 32

A 6551

1b

BİRİM ÖLÇÜ

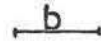
İ.Ü.K

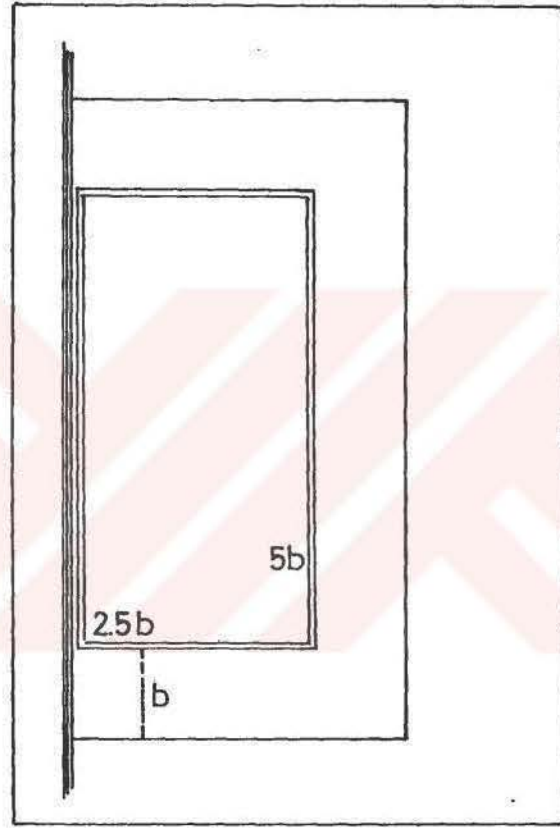
ÇİZİM 33

A.6551

488 a

BİRİM ÖLÇÜ

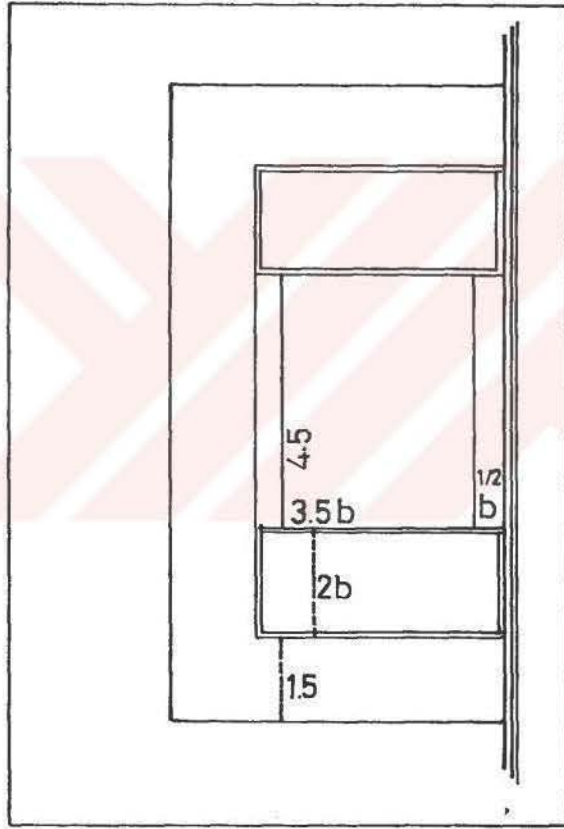
İ.Ü.K

ÇİZİM 34

A 6552

1b

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

İ.Ü.K

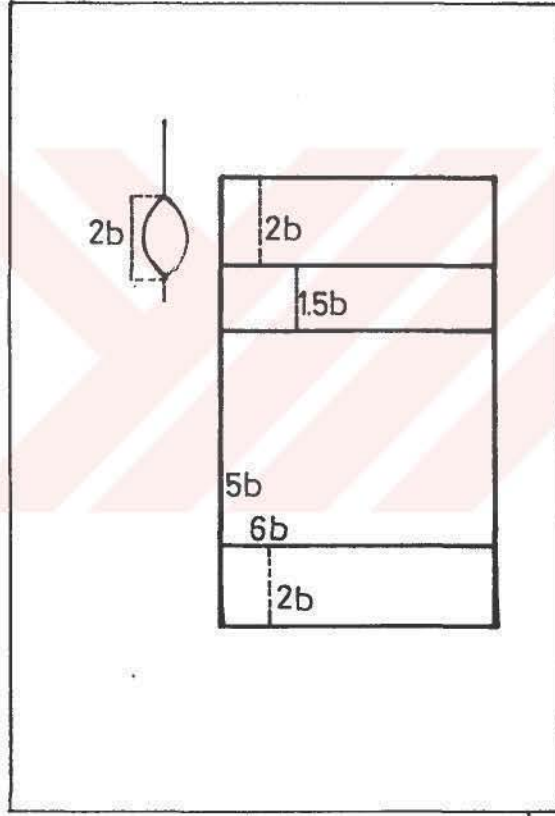
ÇİZİM 35

A 6552

3 a

BİRİM ÖLÇÜ

b

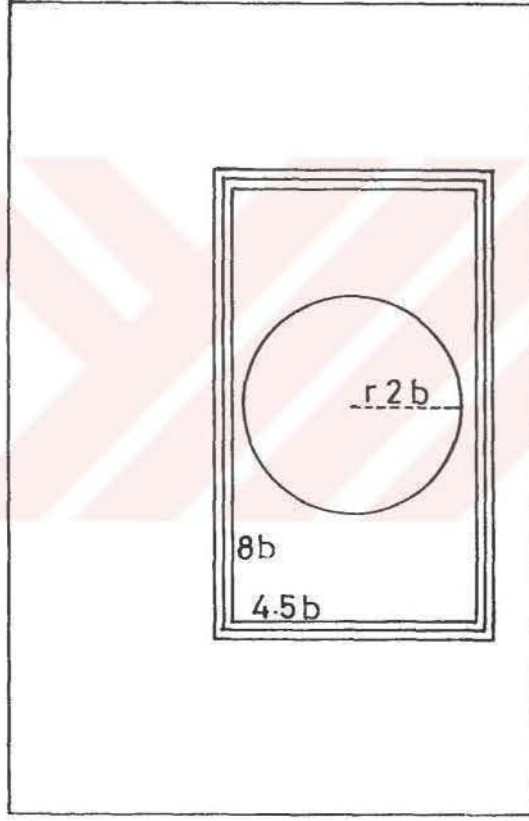
İ.Ü.K

ÇİZİM 36

A.6552

385a

BİRİM ÖLÇÜ $\underline{b}$

İ.Ü.K

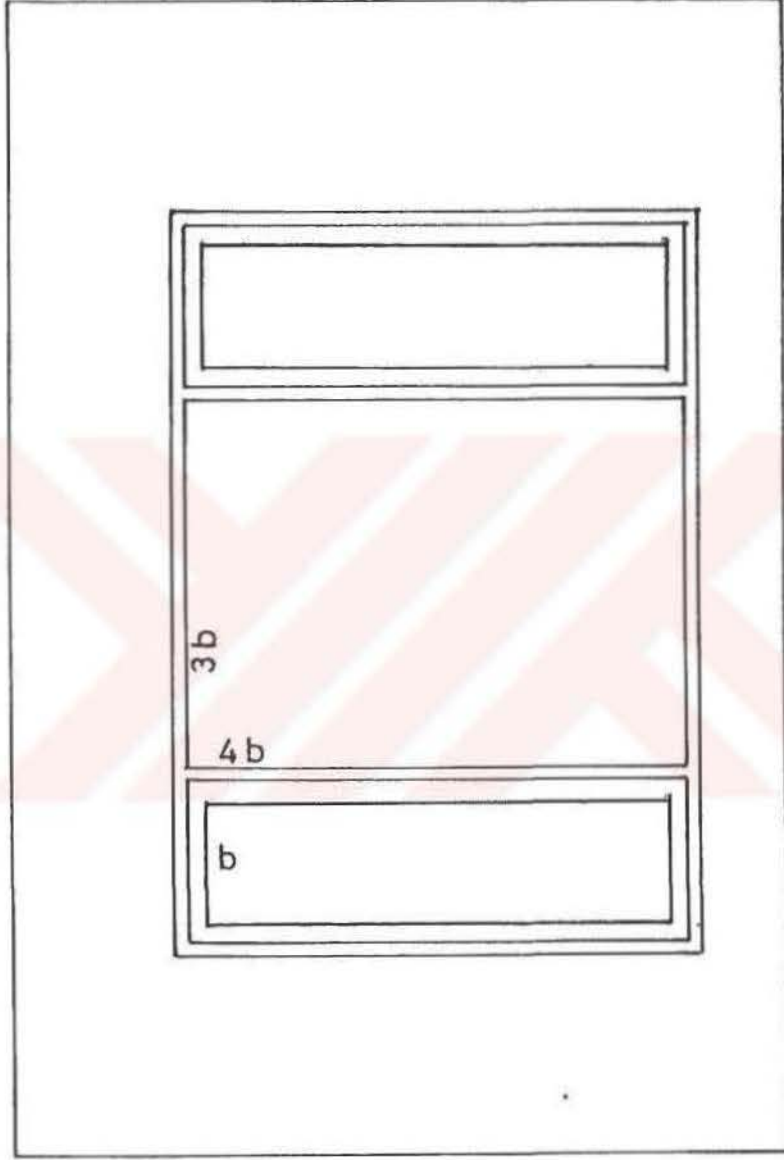
ÇİZİM 37

A 6552

483 a

BİRİM ÖLÇÜ

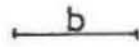
T.S.M

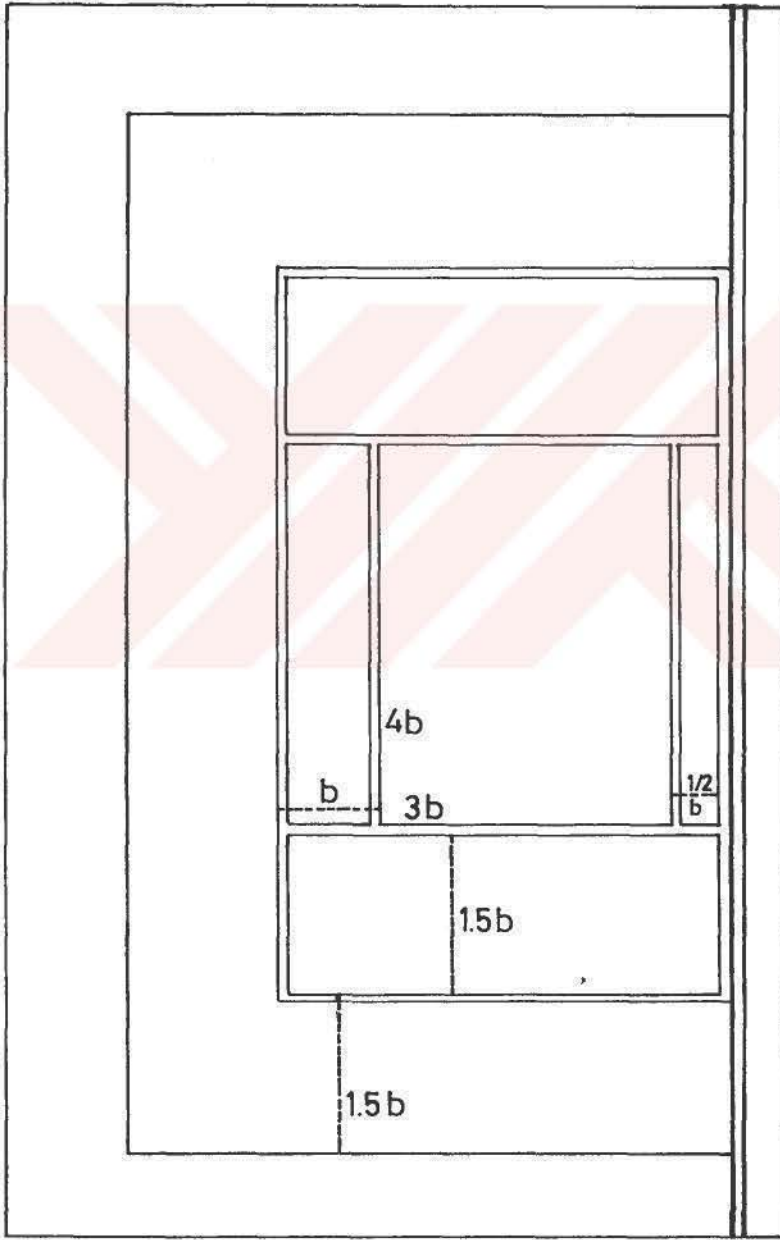
ÇİZİM 38

K.21

2a

BİRİM ÖLÇÜ

T. S. M

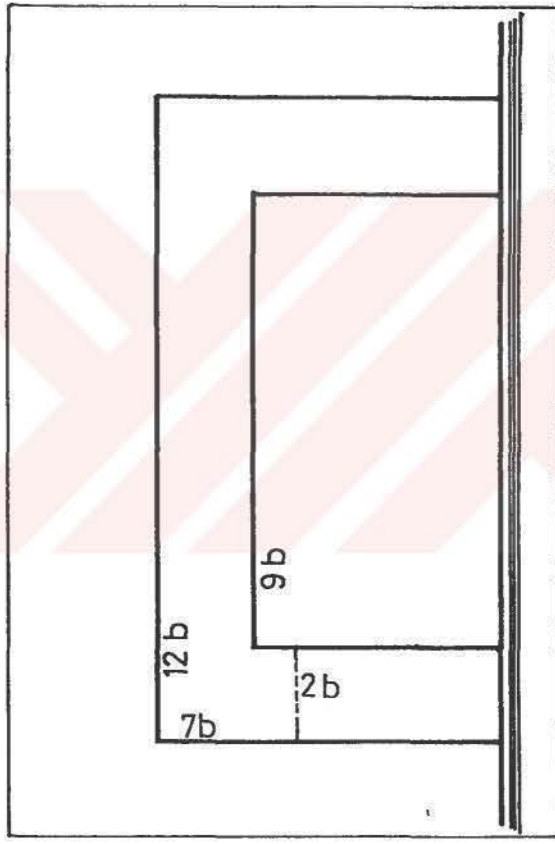
ÇİZİM 39

E.H.148

2a

BİRİM ÖLÇÜ

$\overline{b}$

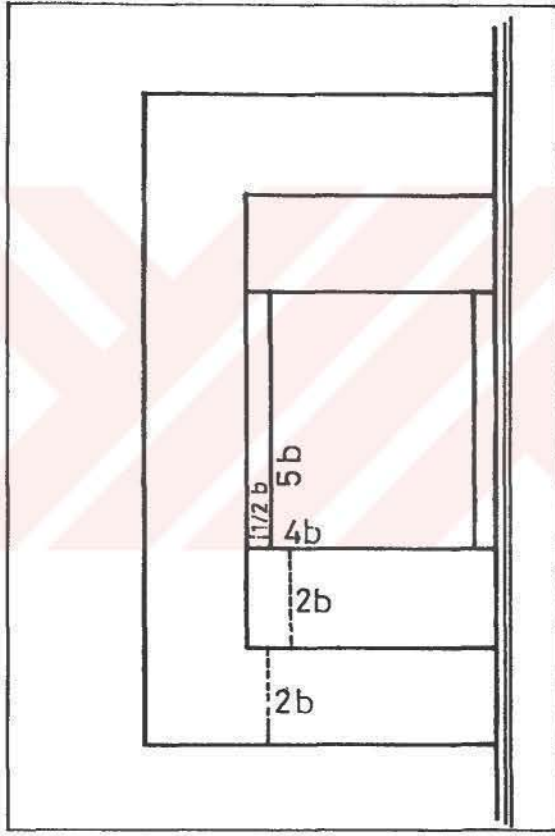
İ.Ü.K

ÇİZİM 40

A 6555

1b

BİRİM ÖLÇÜ $\underline{b}$

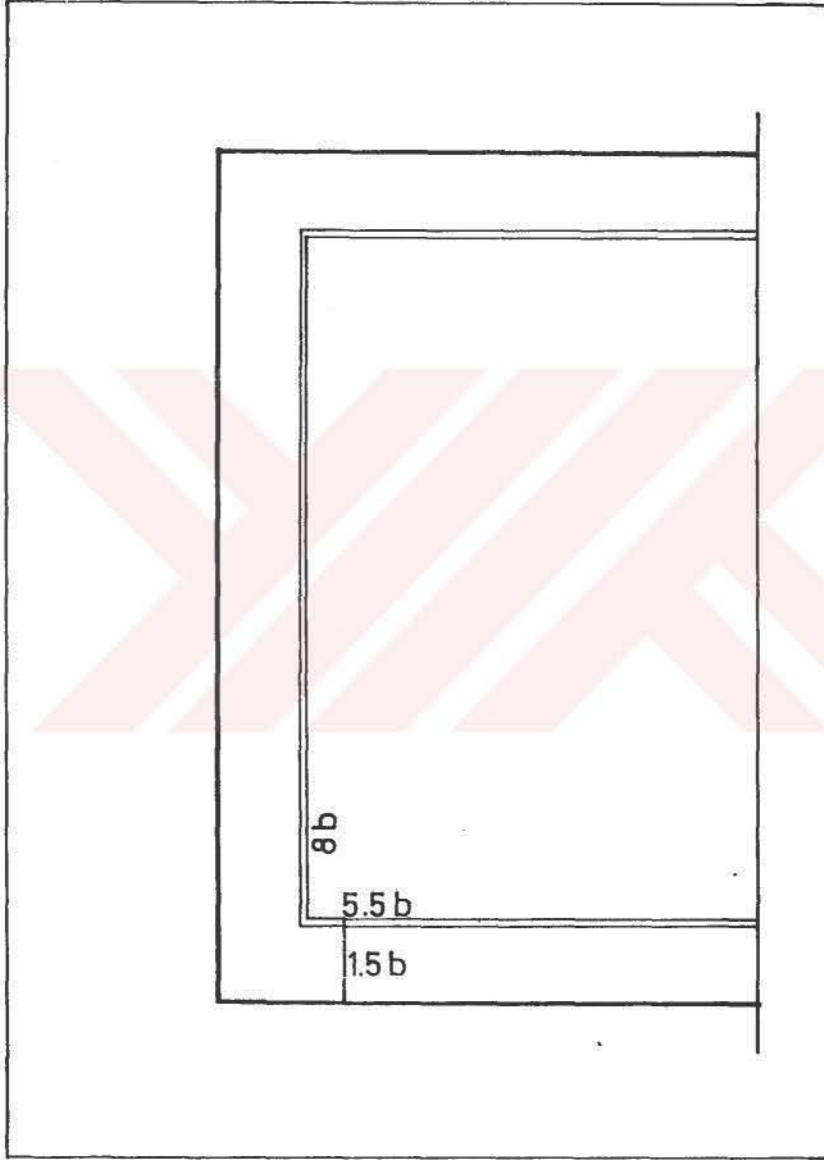
İ.Ü.K

ÇİZİM 41

A 6555

3 a

BİRİM ÖLÇÜ b

İ.Ü.K

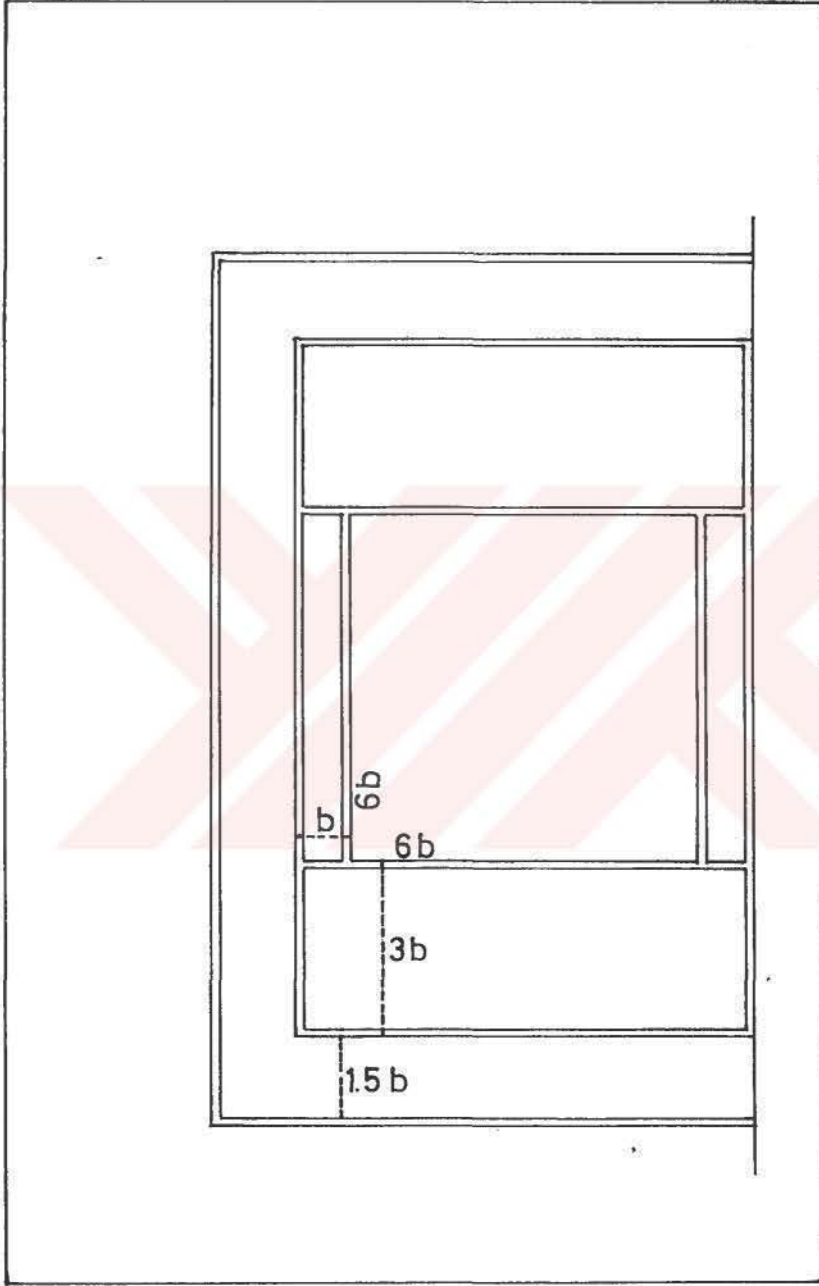
ÇİZİM 42

A 6566

2 a

BİRİM ÖLÇÜ

b

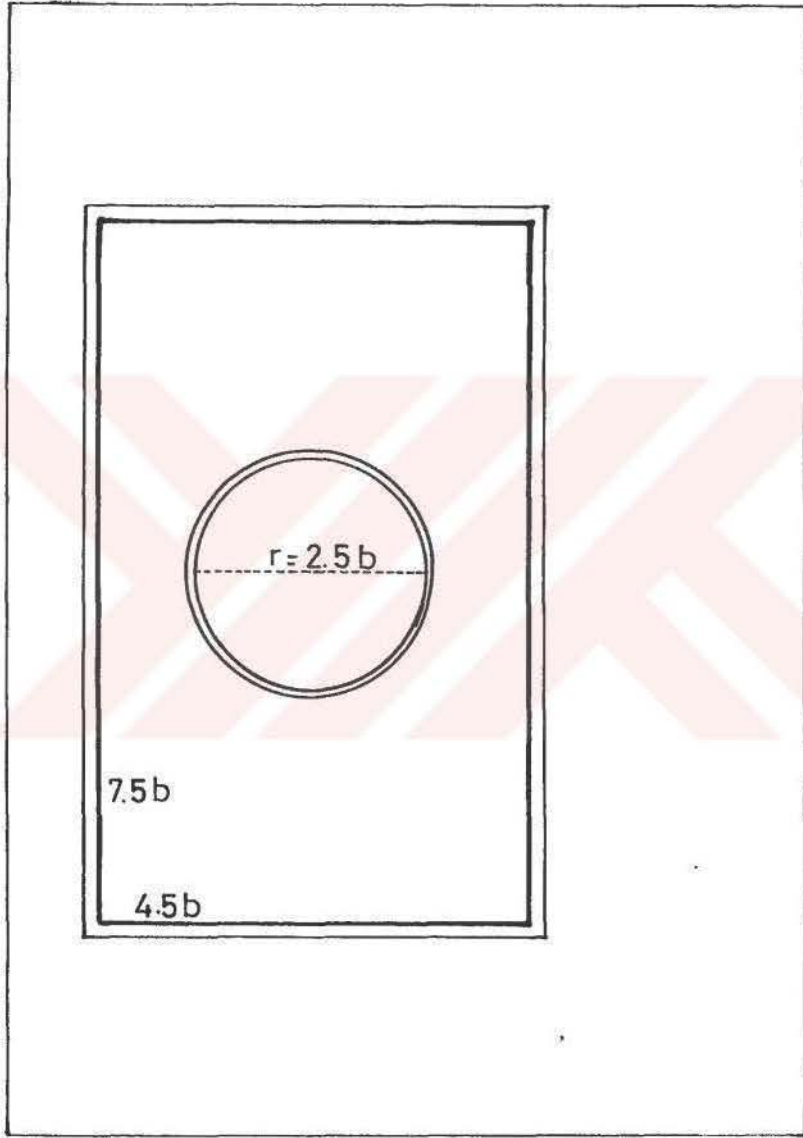

I.Ü.K
A 6566
3 a

ÇİZİM 43

BİRİM ÖLÇÜ

İ.Ü.K

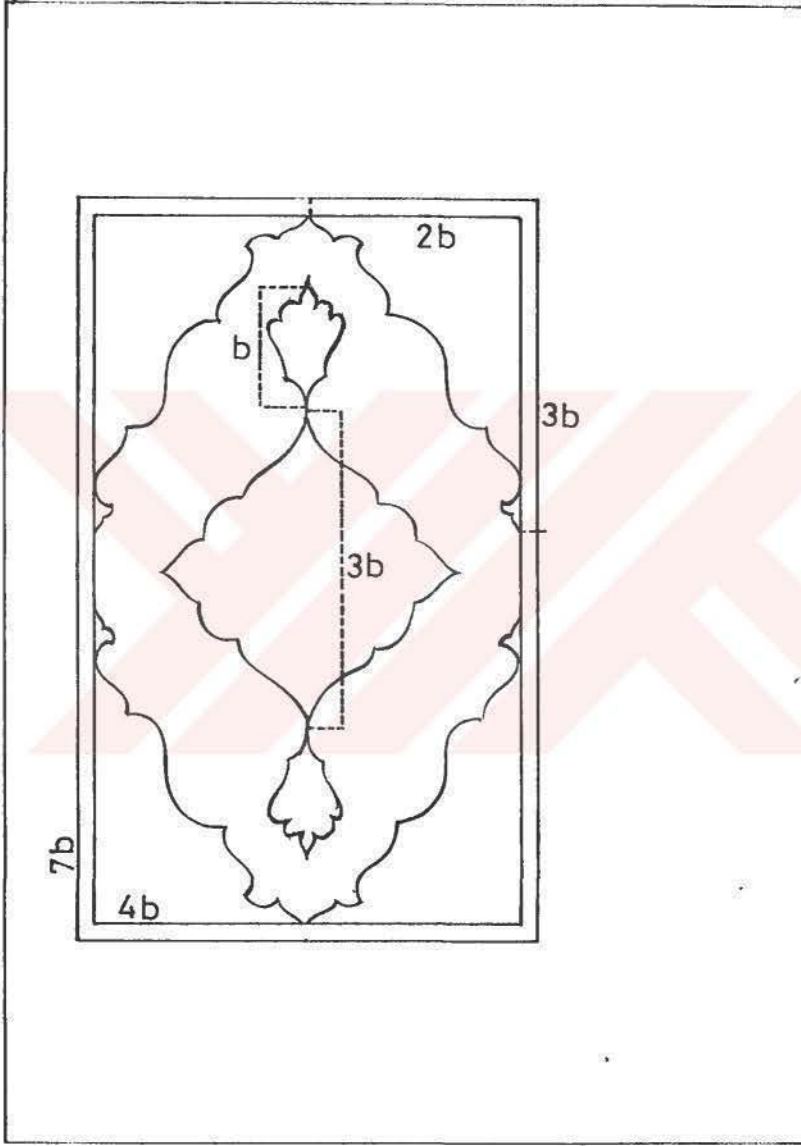
A.6566

470 b

BİRİM

ÖLÇÜ

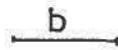
$\overline{b}$

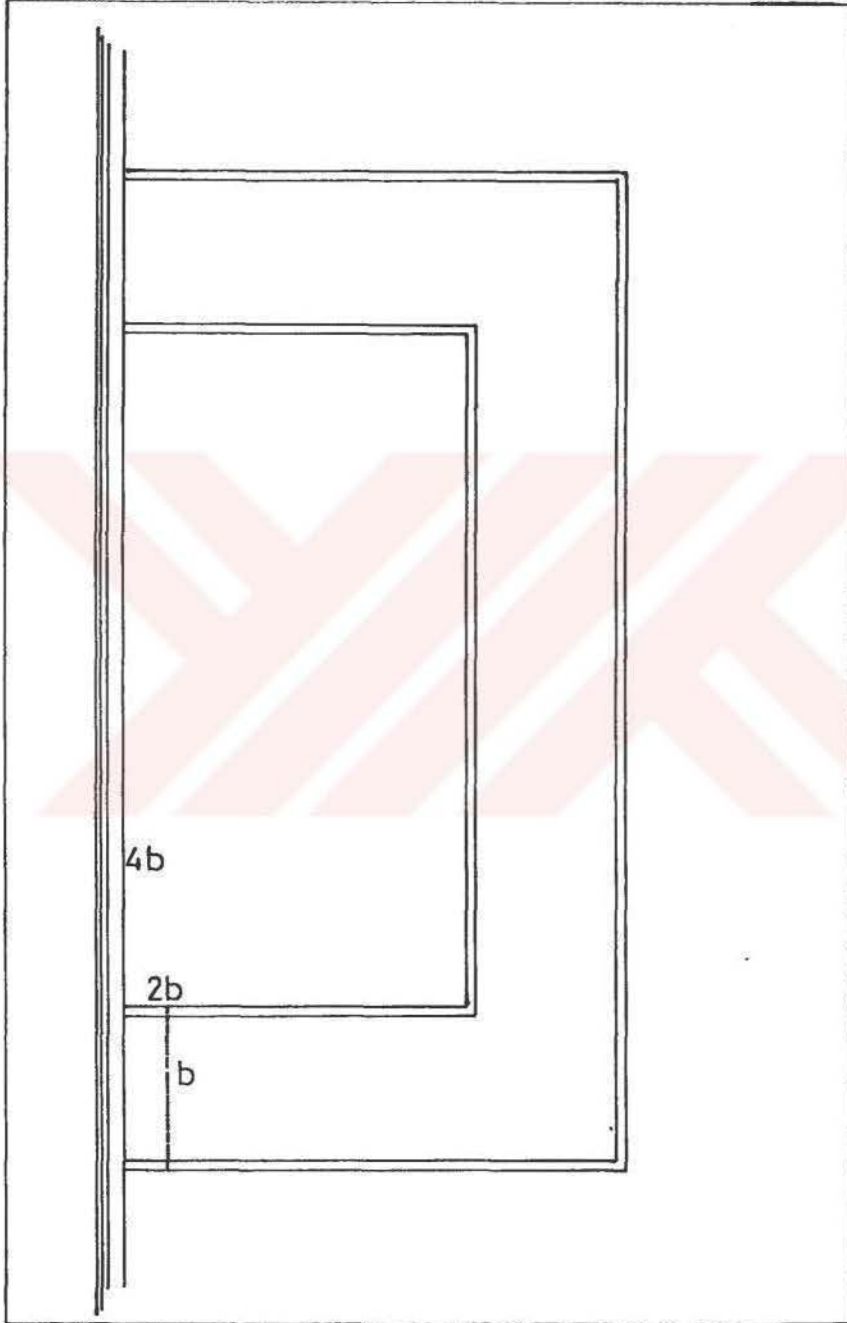

İ.Ü.K
A. 6566
471 b

ÇİZİM 45

BİRİM ÖLÇÜ

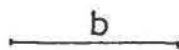

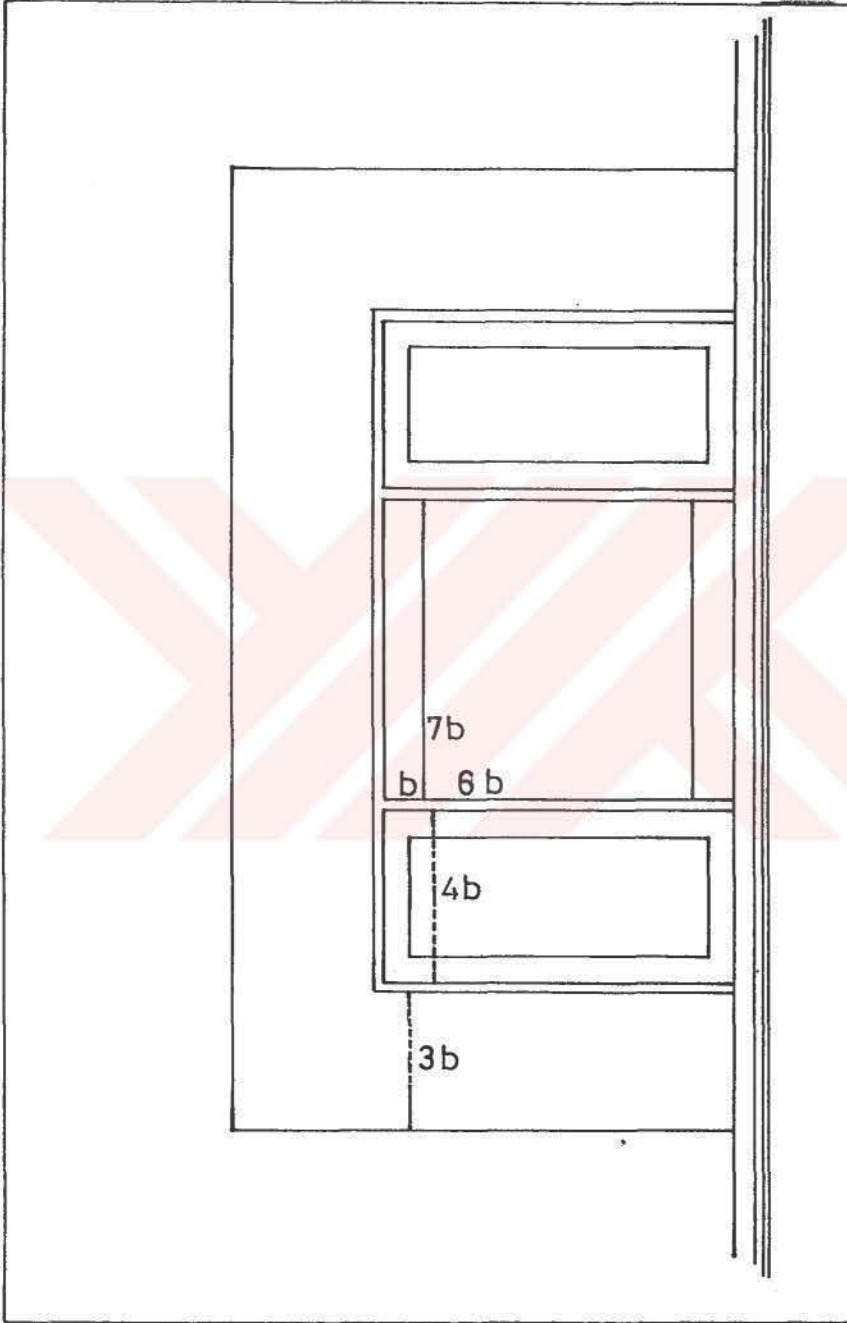

T.S.M
E.H.58
1 b

ÇİZİM 46

BİRİM ÖLÇÜ

T.S.M

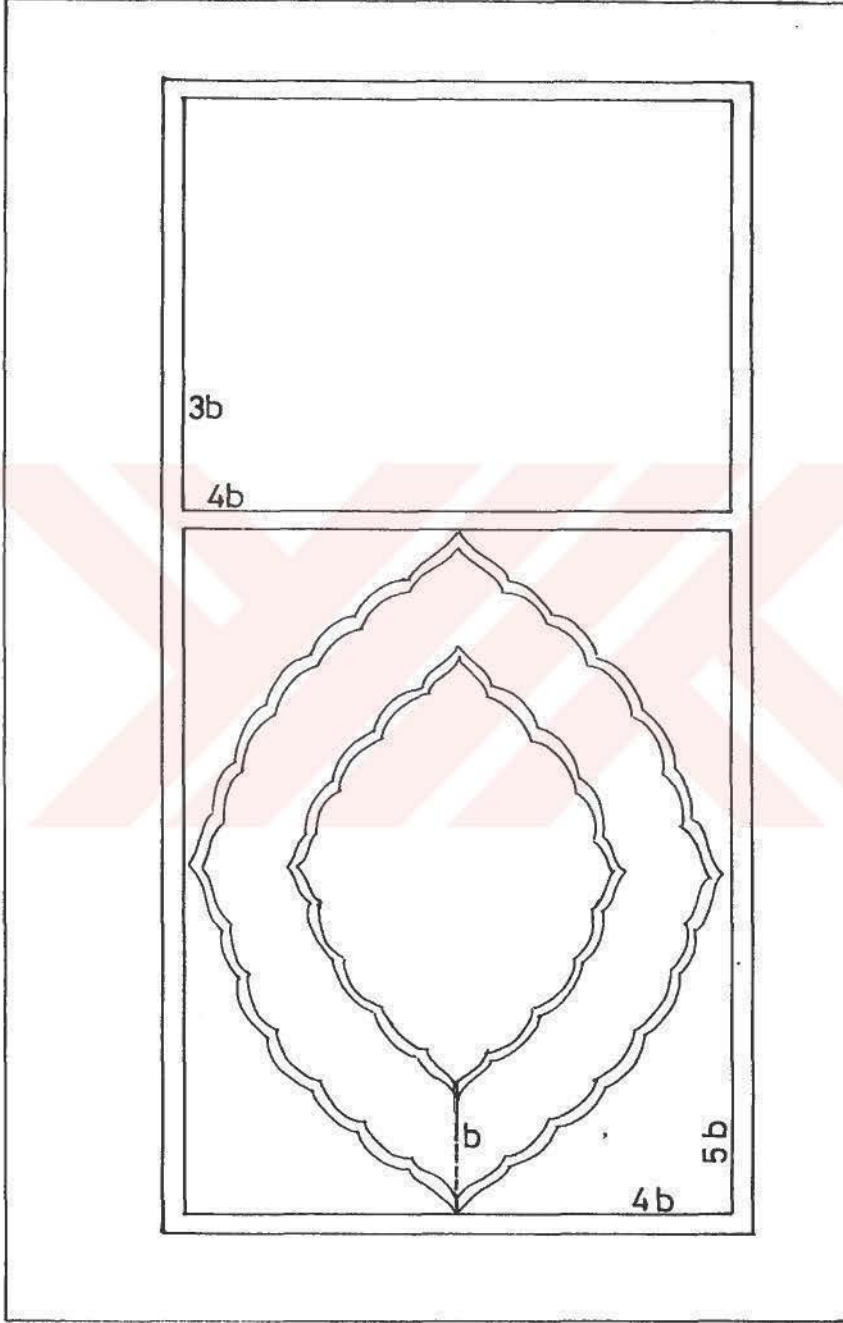
ÇİZİM 47

E.H. 58

3 a

BİRİM ÖLÇÜ

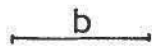
b

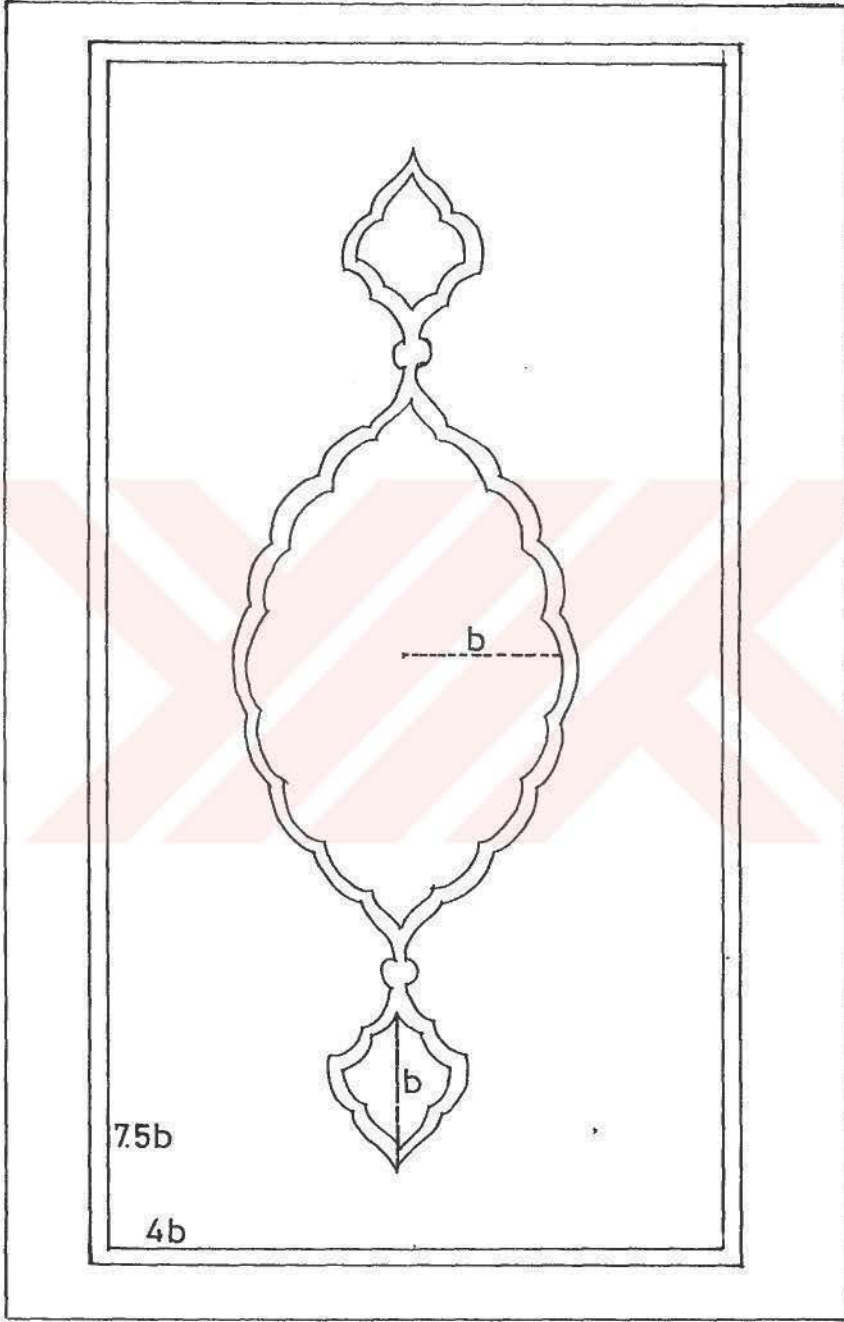

T.S.M
E.H. 58
447 a

ÇİZİM 48

BİRİM ÖLÇÜ

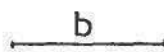

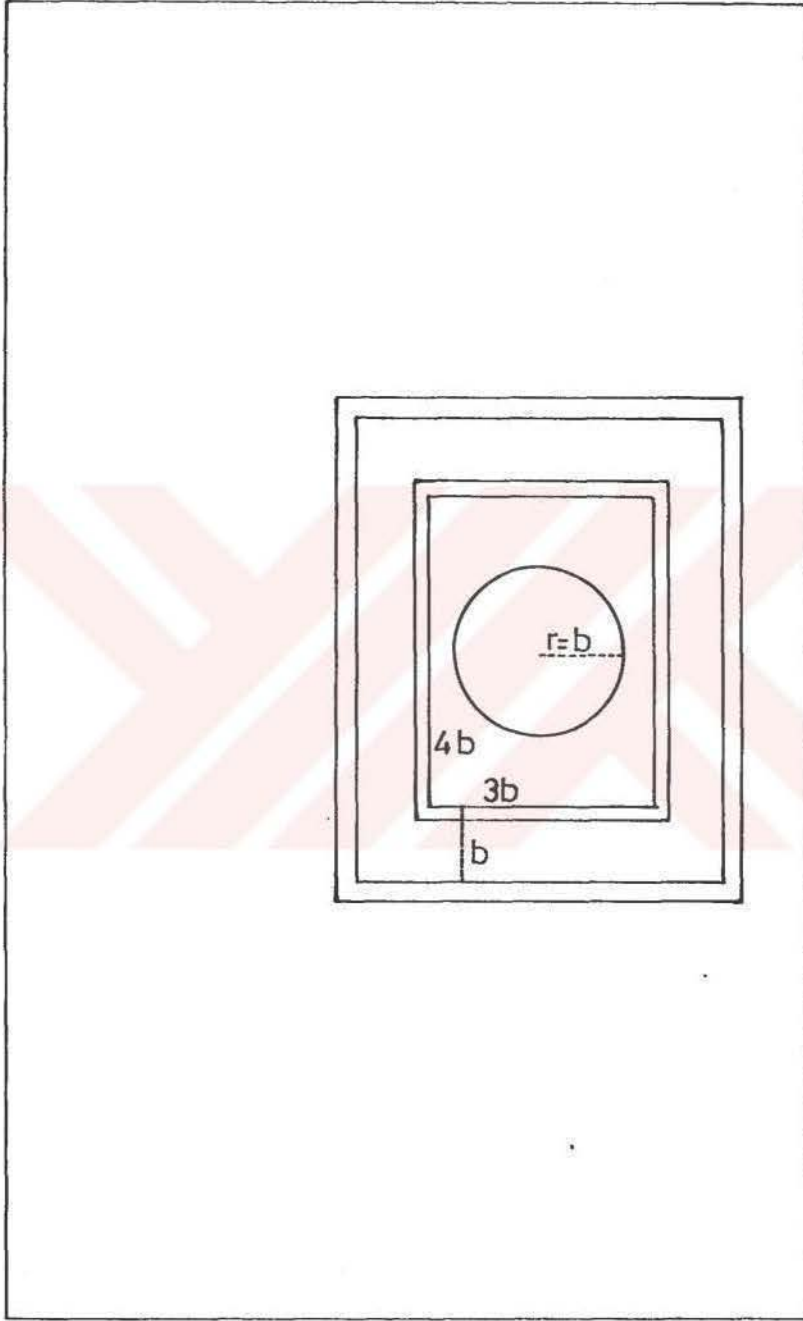

T.S.M
E.H.58
447b

ÇİZİM 49

BİRİM ÖLÇÜ

T.İ.E.M

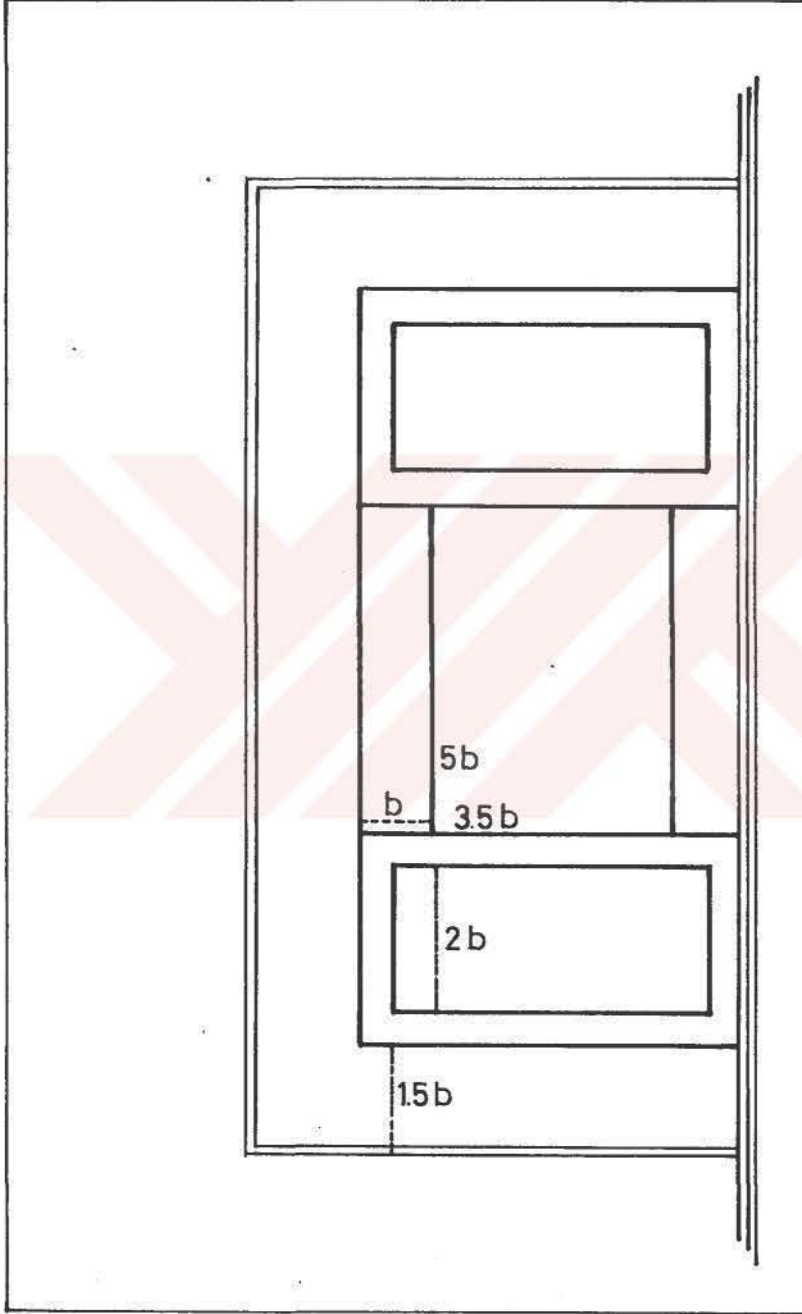
ÇİZİM 50

400

1b

BİRİM ÖLÇÜ

T.İ.E.M

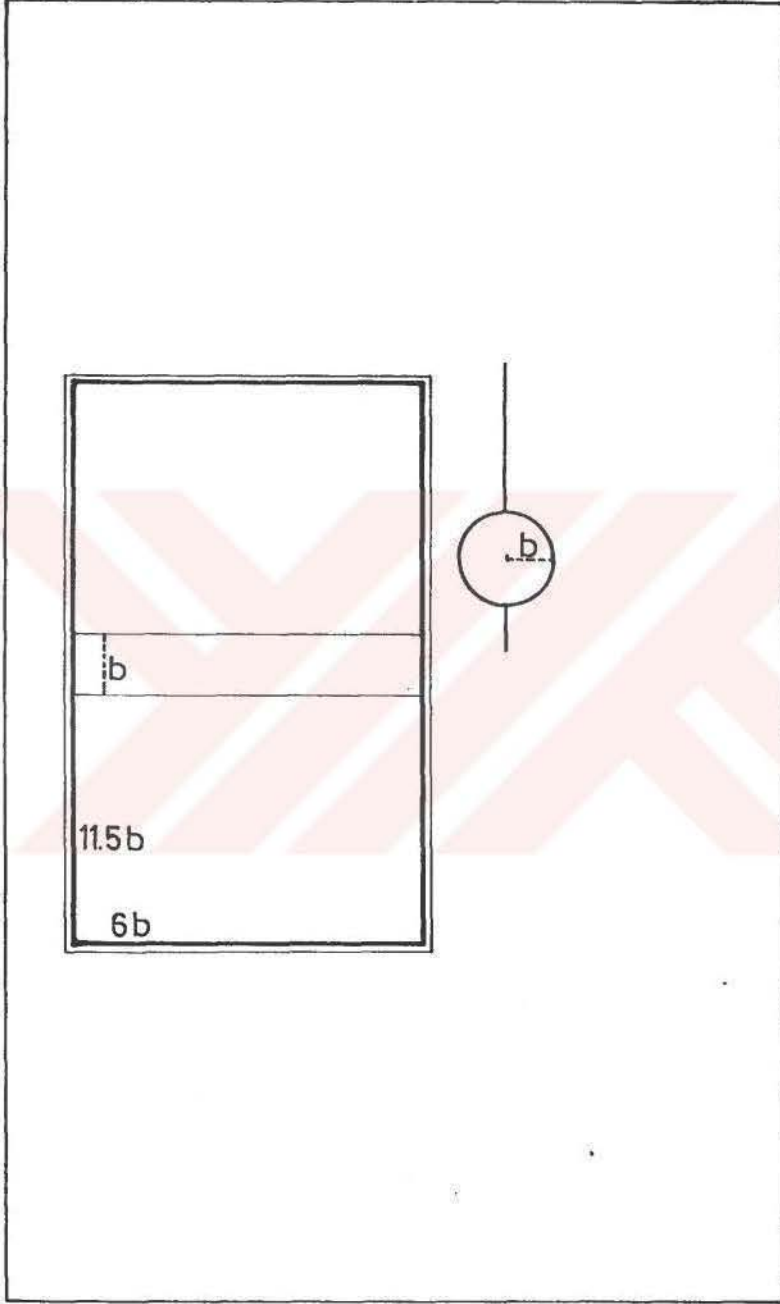
ÇİZİM 51

400

2 a

BİRİM ÖLÇÜ

b

T.İ.E.M

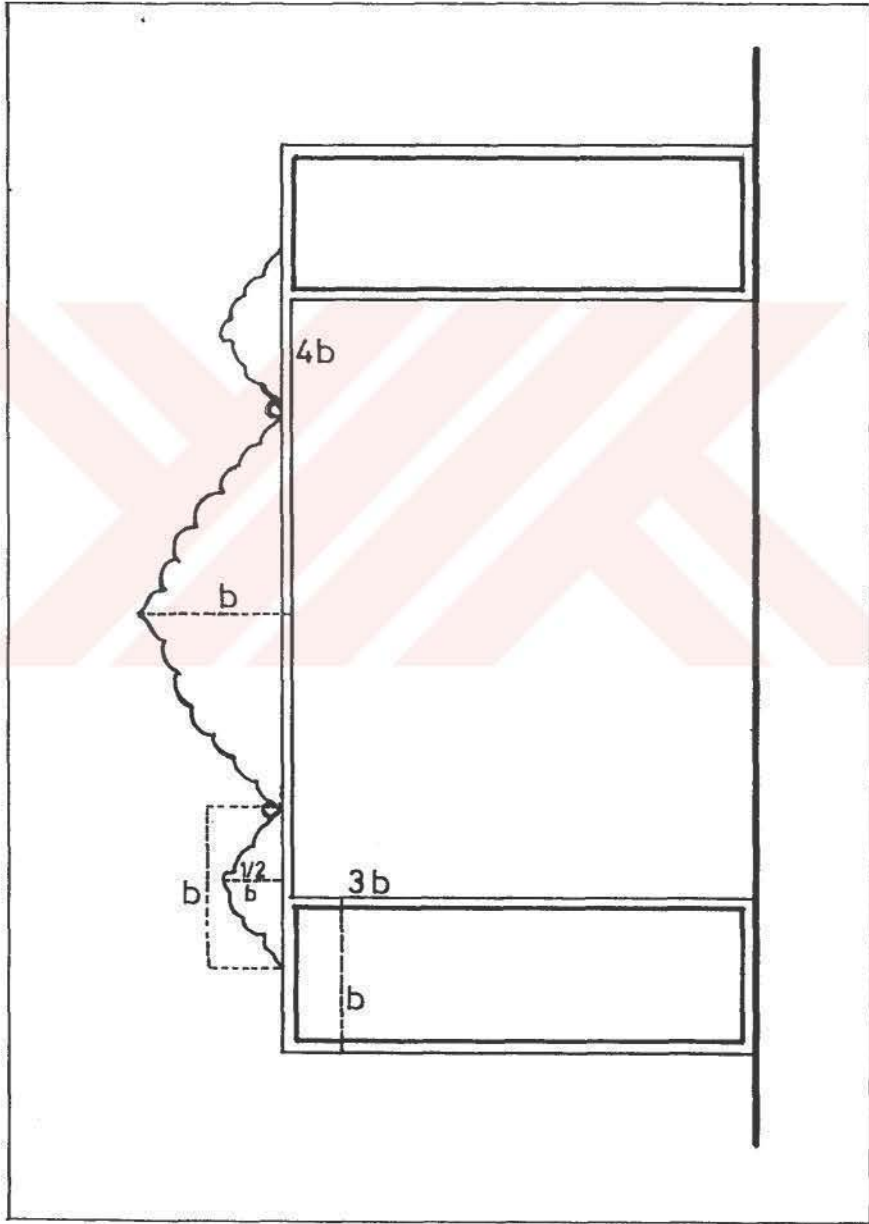
ÇİZİM 52

400

225b

BİRİM ÖLÇÜ

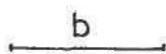
b

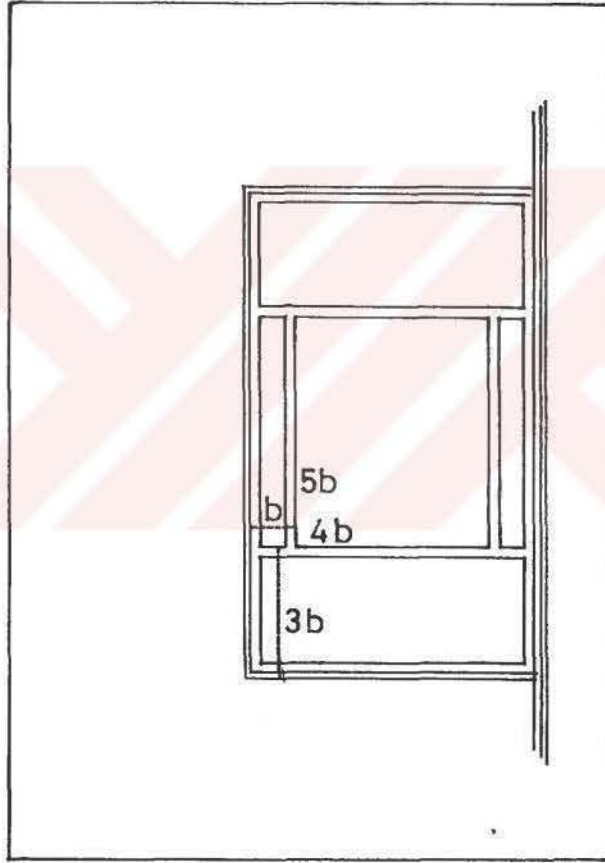

T.S.M
E.H.416
2 a

ÇİZİM 53

BİRİM ÖLÇÜ

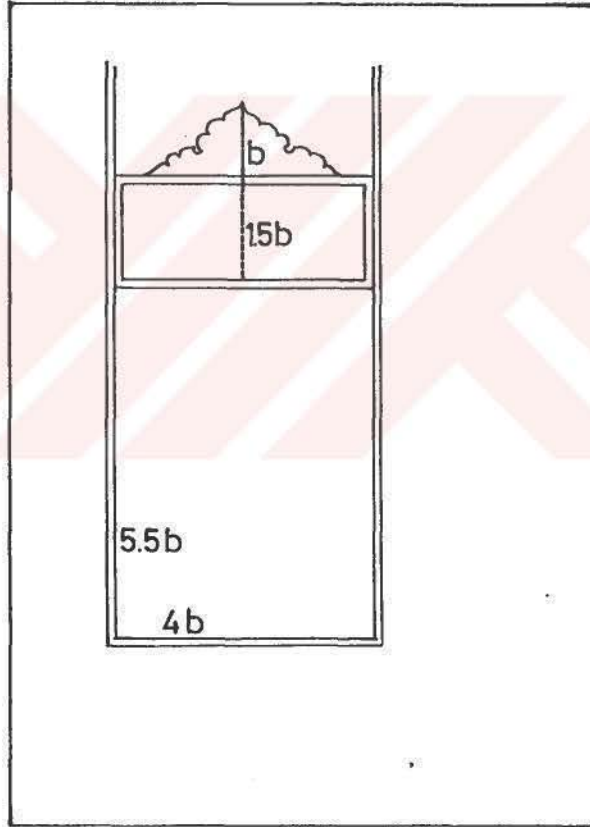
T.S.M

ÇİZİM 54

R.73

2a

BİRİM ÖLÇÜ $\underline{b}$

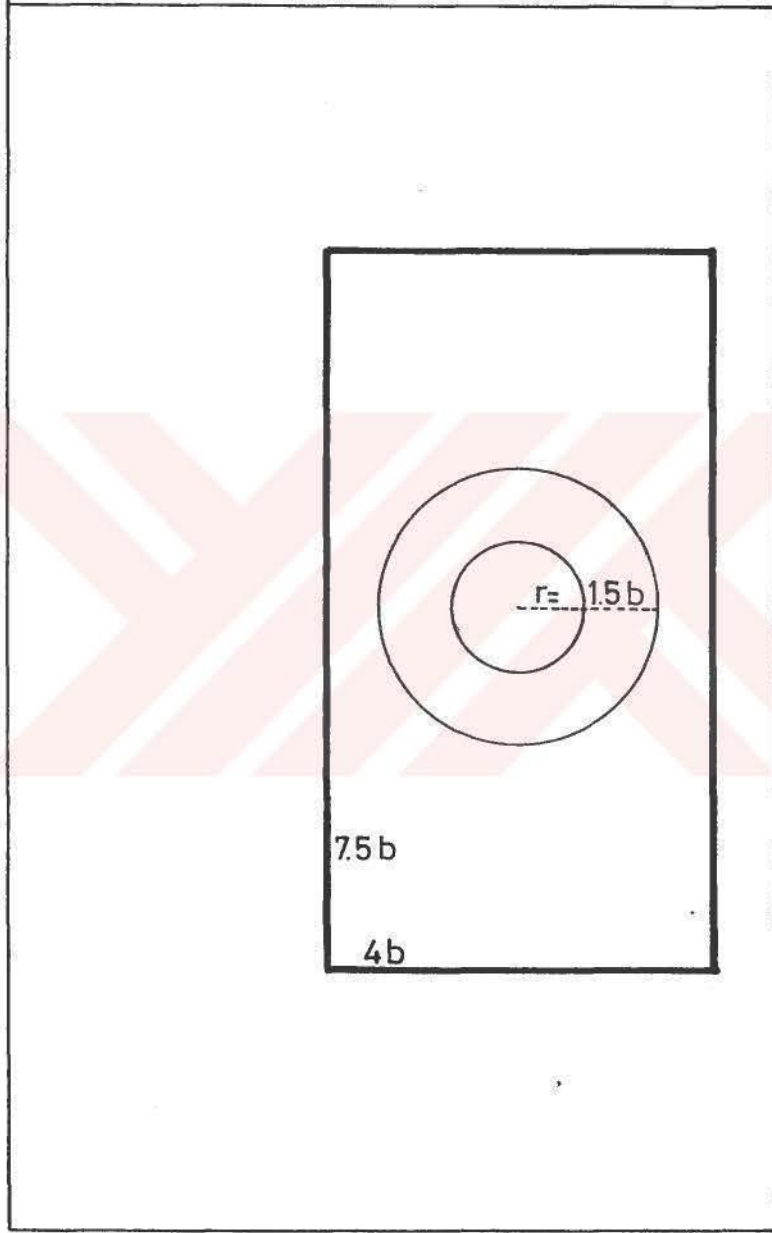
T.S.M

ÇİZİM 55

R.73

2 b

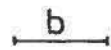
BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

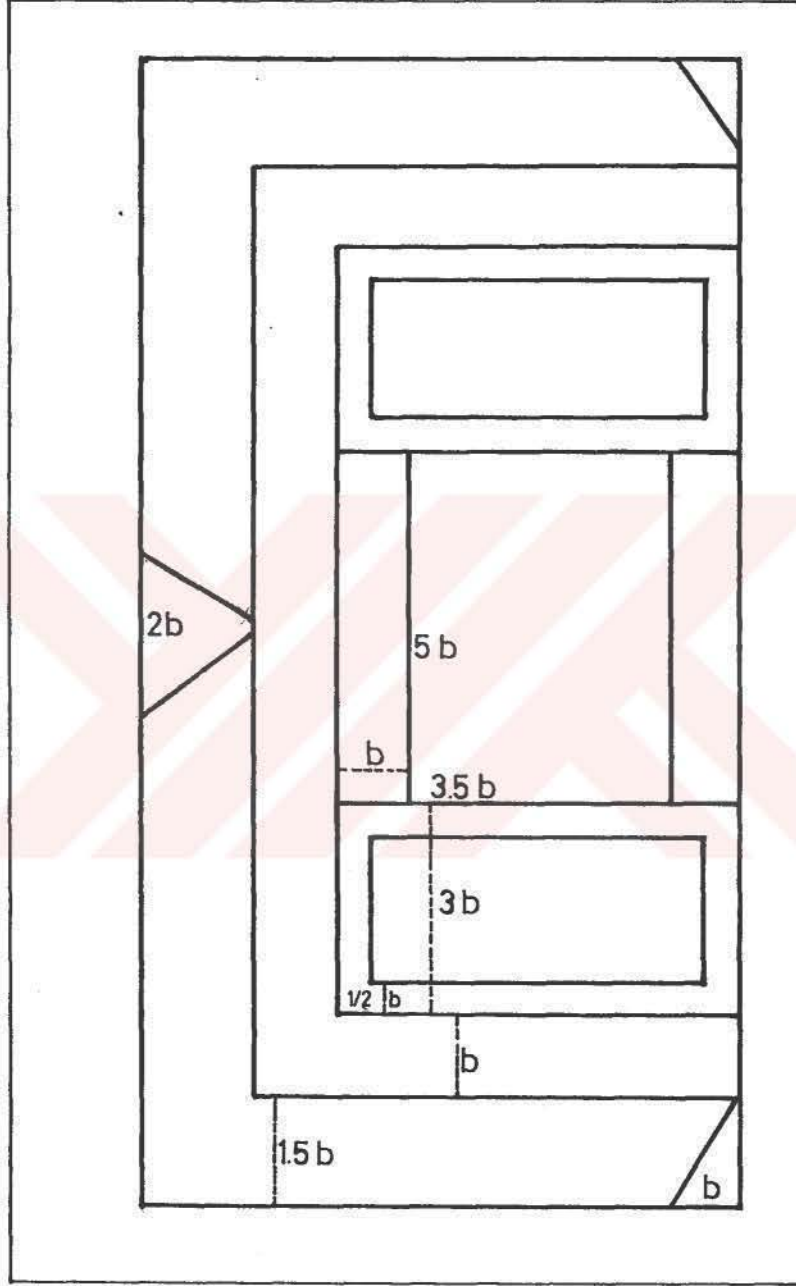

T.S.M
E.H.60
1a

ÇİZİM 56

BİRİM ÖLÇÜ

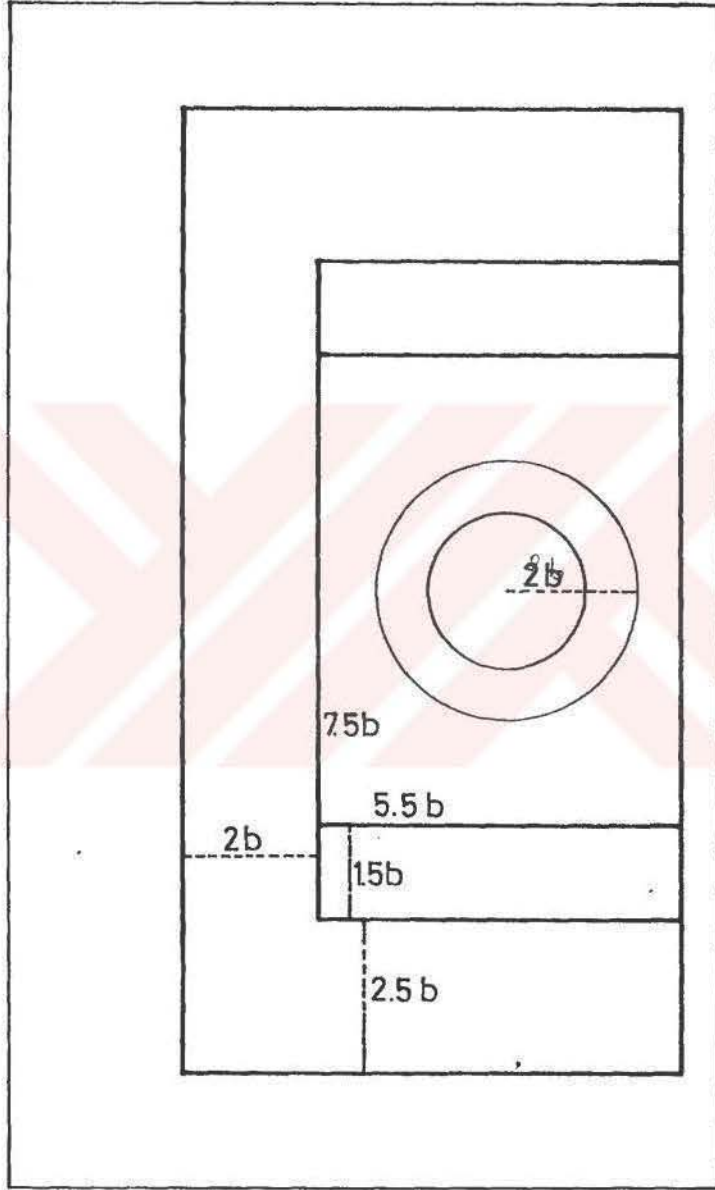

T.S.M
E.H. 60
2 a

ÇİZİM 57

BİRİM ÖLÇÜ

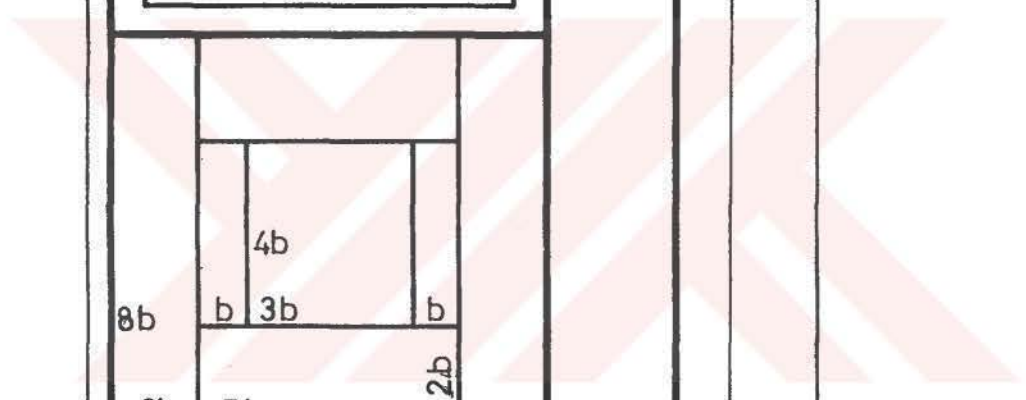

T.S.M
E.H.60
302 a

ÇİZİM 58

BİRİM ÖLÇÜ

b

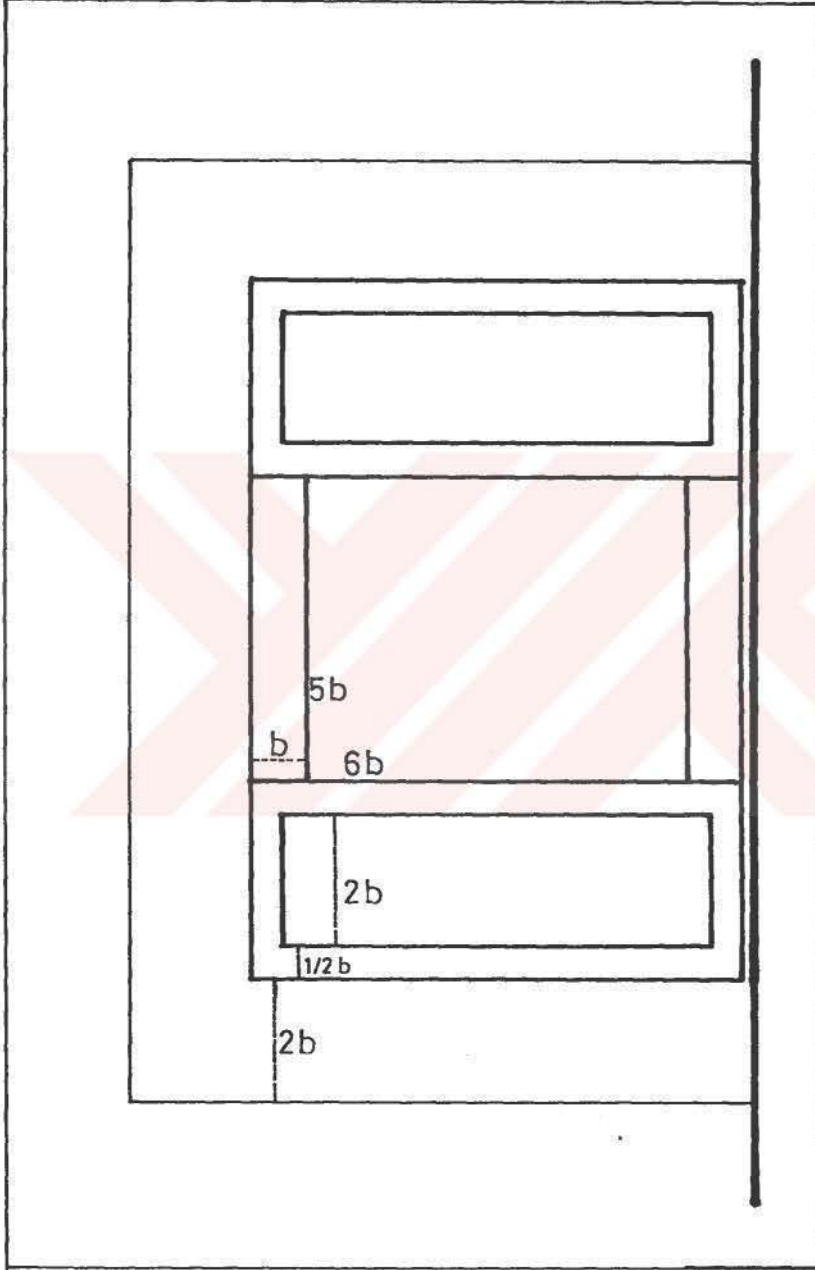

ÇİZİM 59

Y. 999

y.1b

BİRİM ÖLÇÜ $\frac{b}{a}$

T.S.M

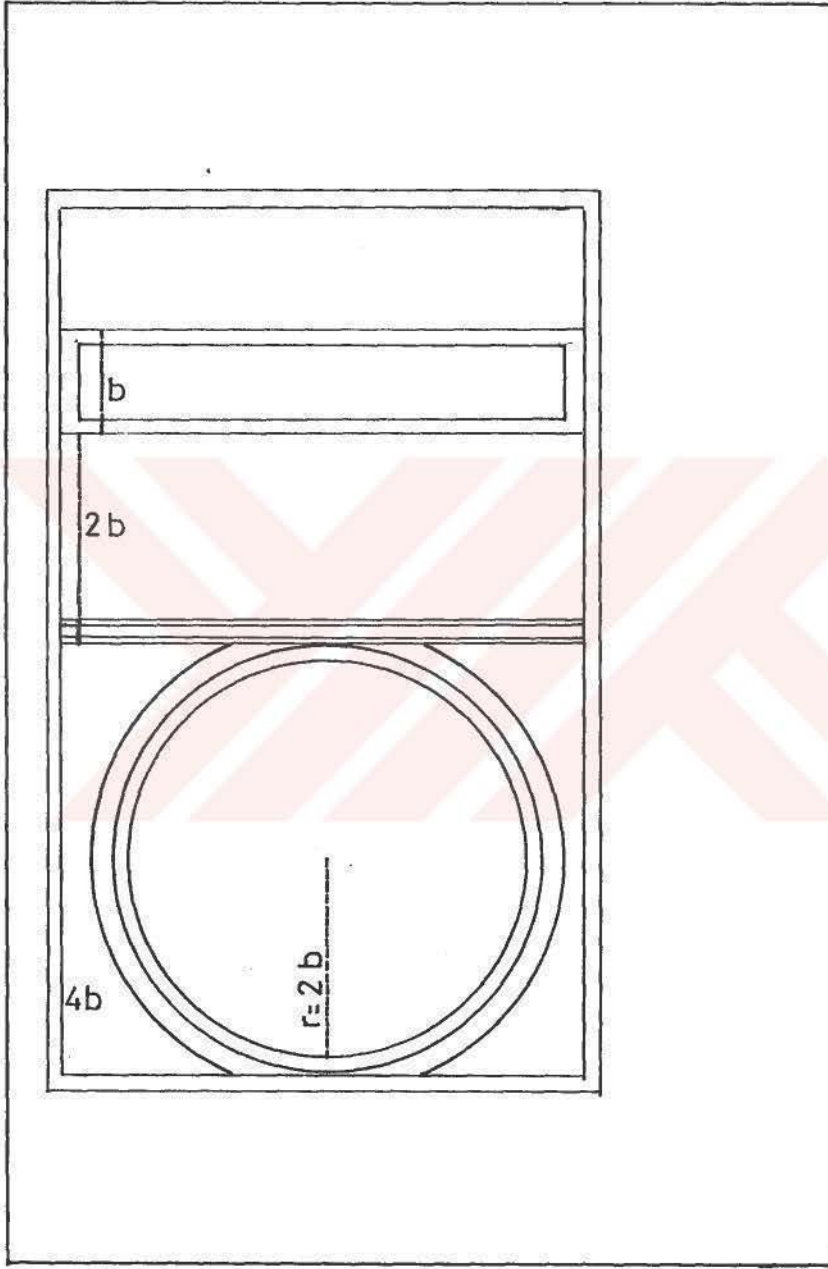
ÇİZİM 60

K.23

2 a

BİRİM ÖLCÜ

$\underline{b}$

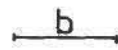
T.S.M

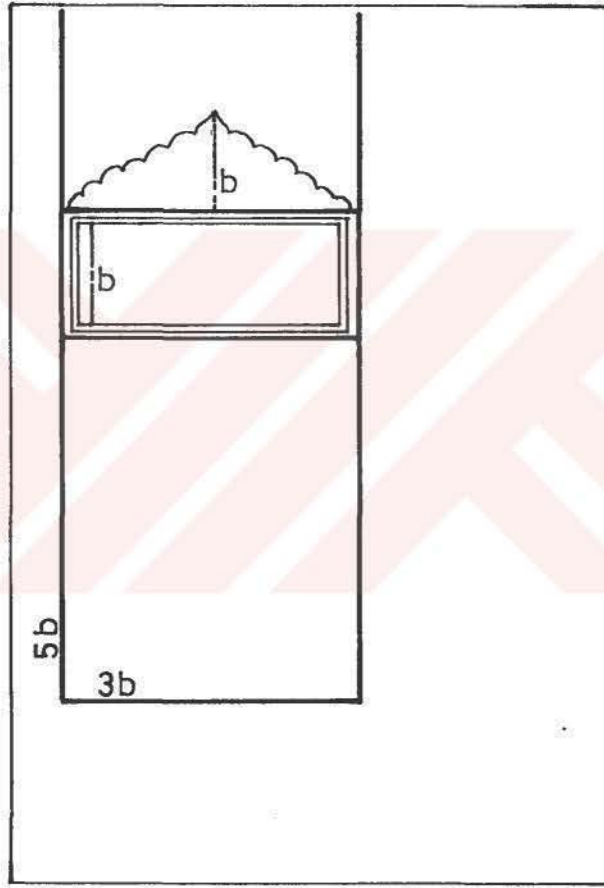
ÇİZİM 61

K.23

259b

BİRİM ÖLÇÜ

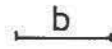
T.S.M

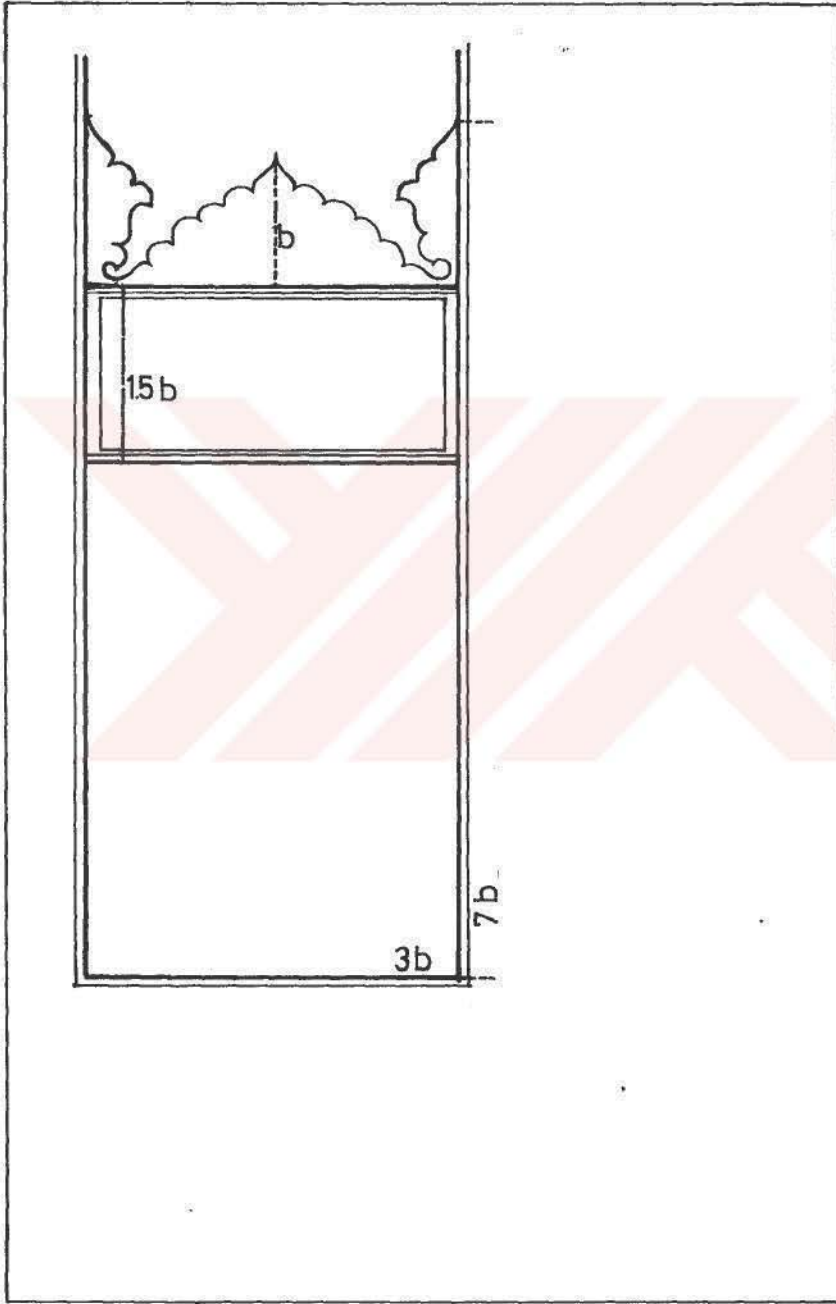
ÇİZİM 62

E.H.307

1b

BİRİM ÖLÇÜ

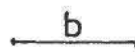
T.S.M

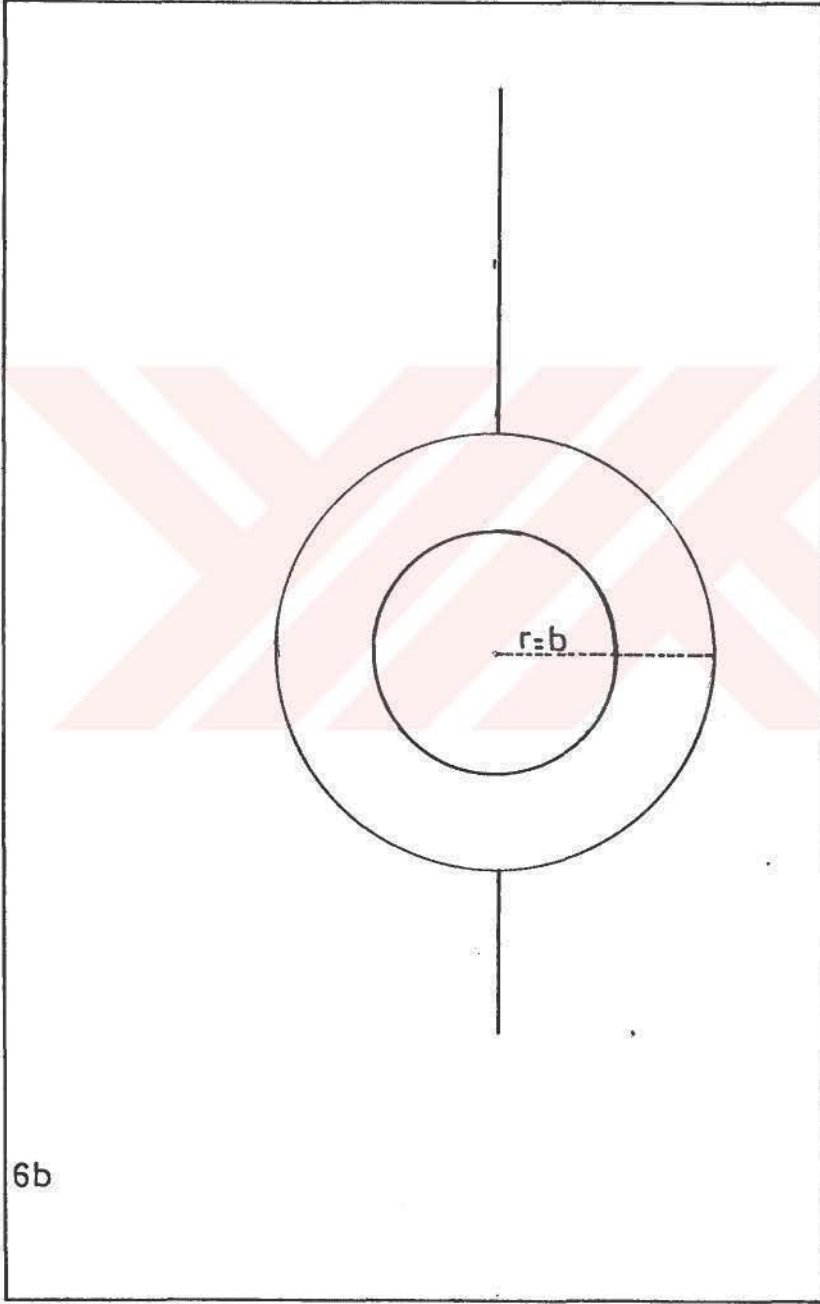
ÇİZİM 63

E.H.355

1b

BİRİM ÖLÇÜ

T.S.M

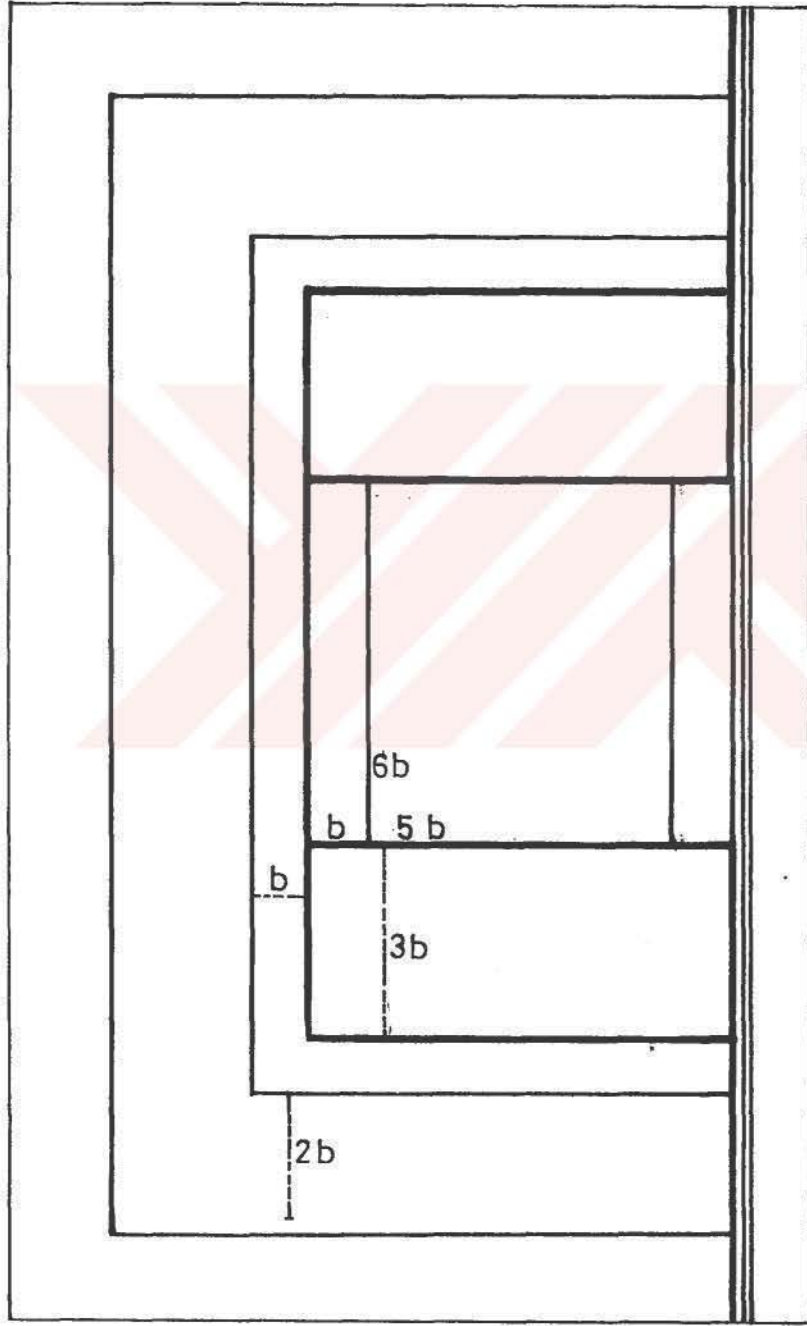
Y.811

1a

BİRİM ÖLÇÜ

b

ÇİZİM 64

T.S.M

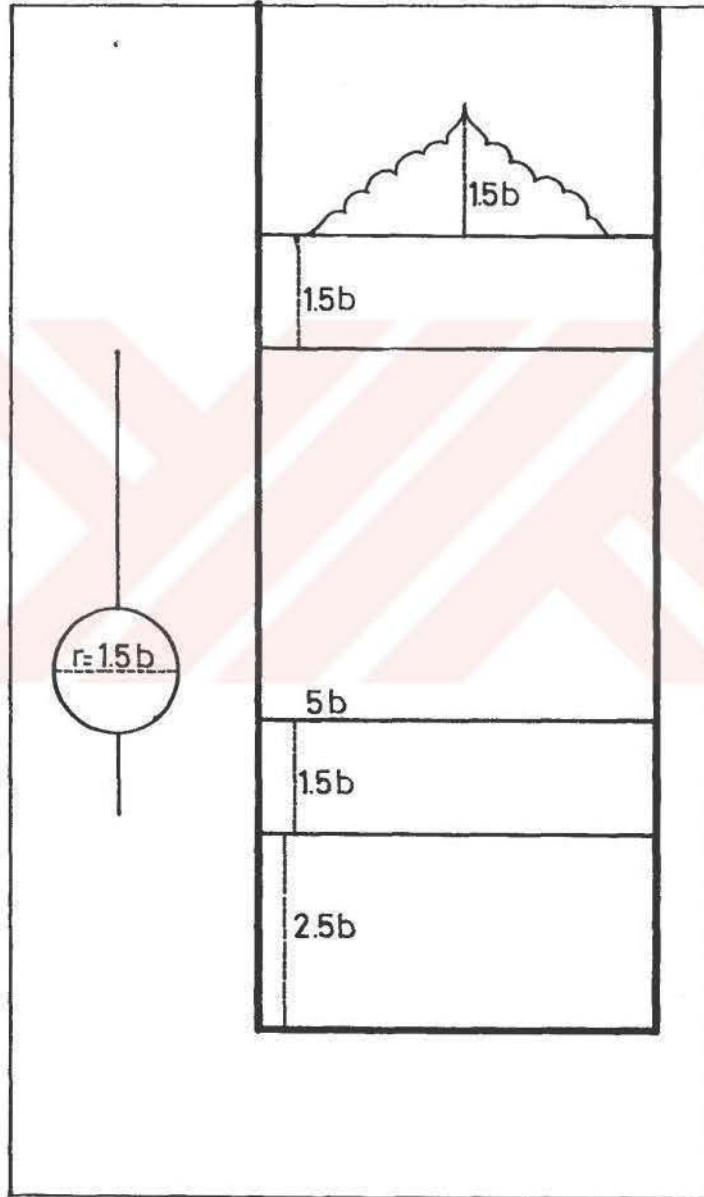
ÇİZİM 65

Y. 811

2 a

BİRİM ÖLÇÜ

b

T.S.M

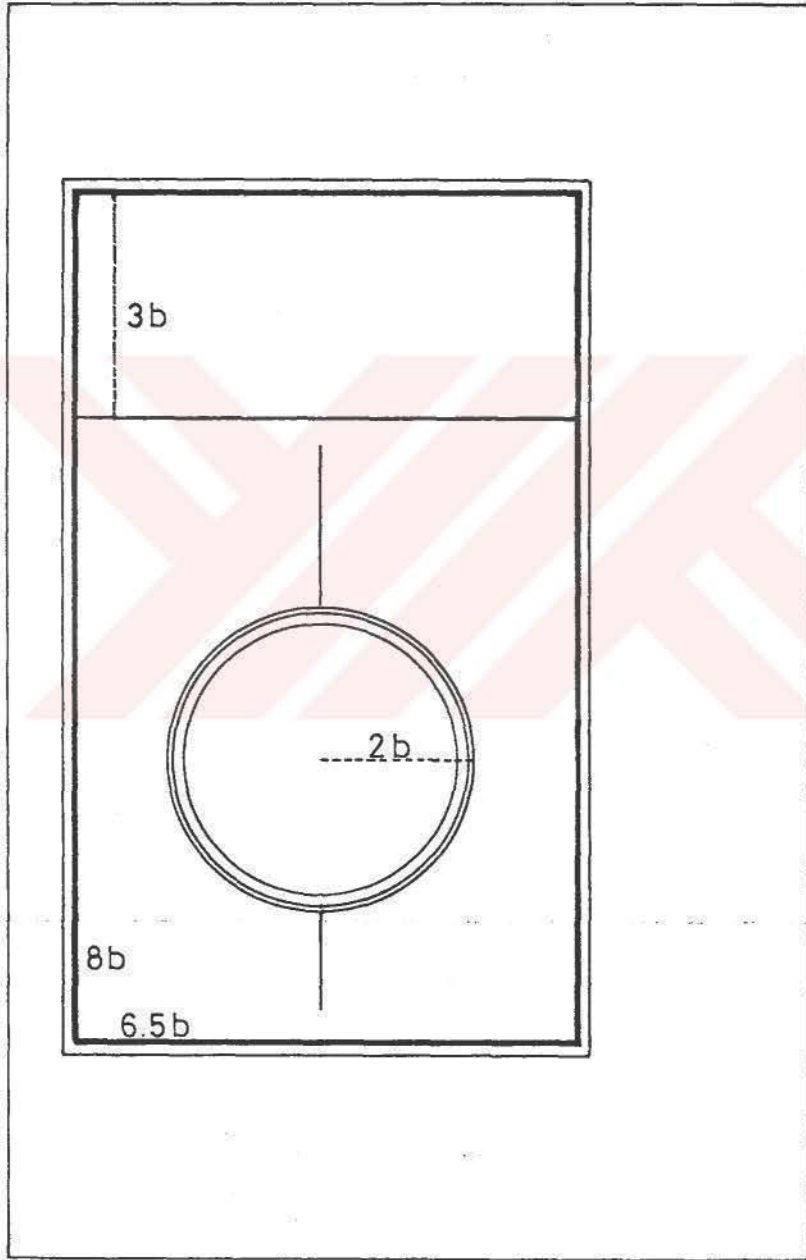
ÇİZİM 66

Y. 811

344a

BİRİM ÖLÇÜ

$\underline{b}$

T.S.M

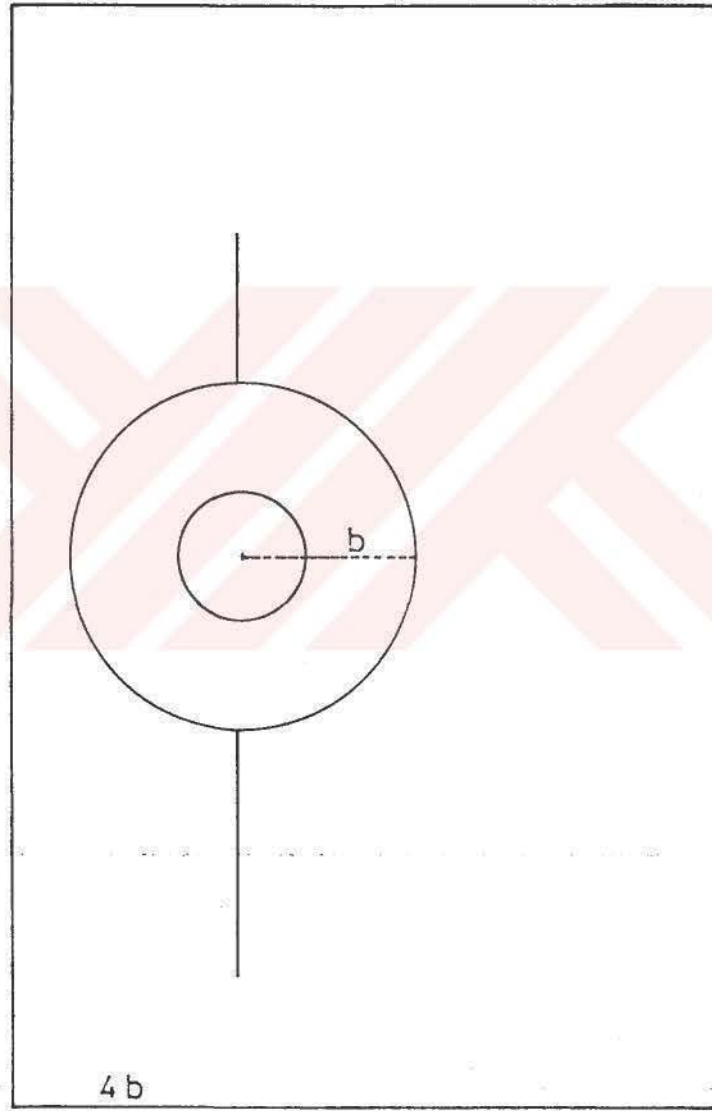
ÇİZİM 67

Y. 811

351 b

BİRİM ÖLÇÜ

b

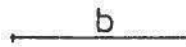
T.S.M

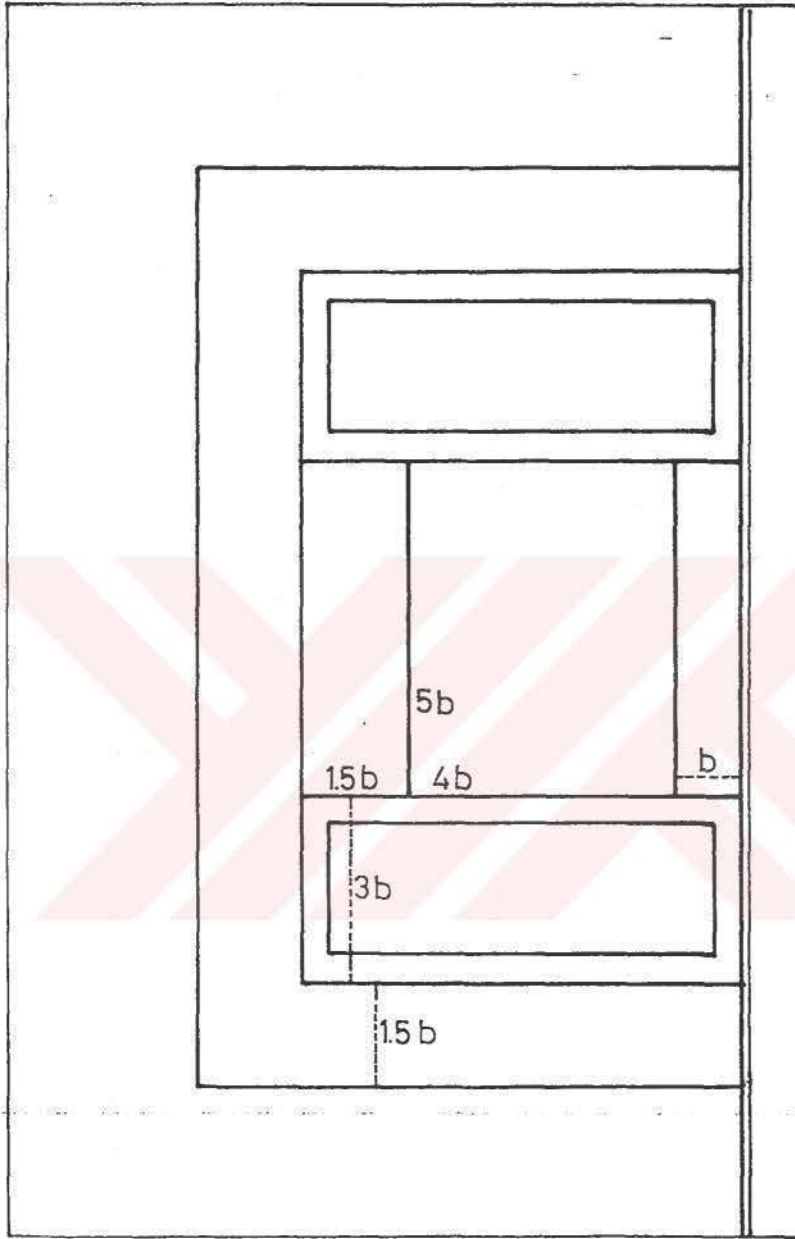
CİZİM 68

E.H.70

1 a

BİRİM ÖLCÜ

T.S.M

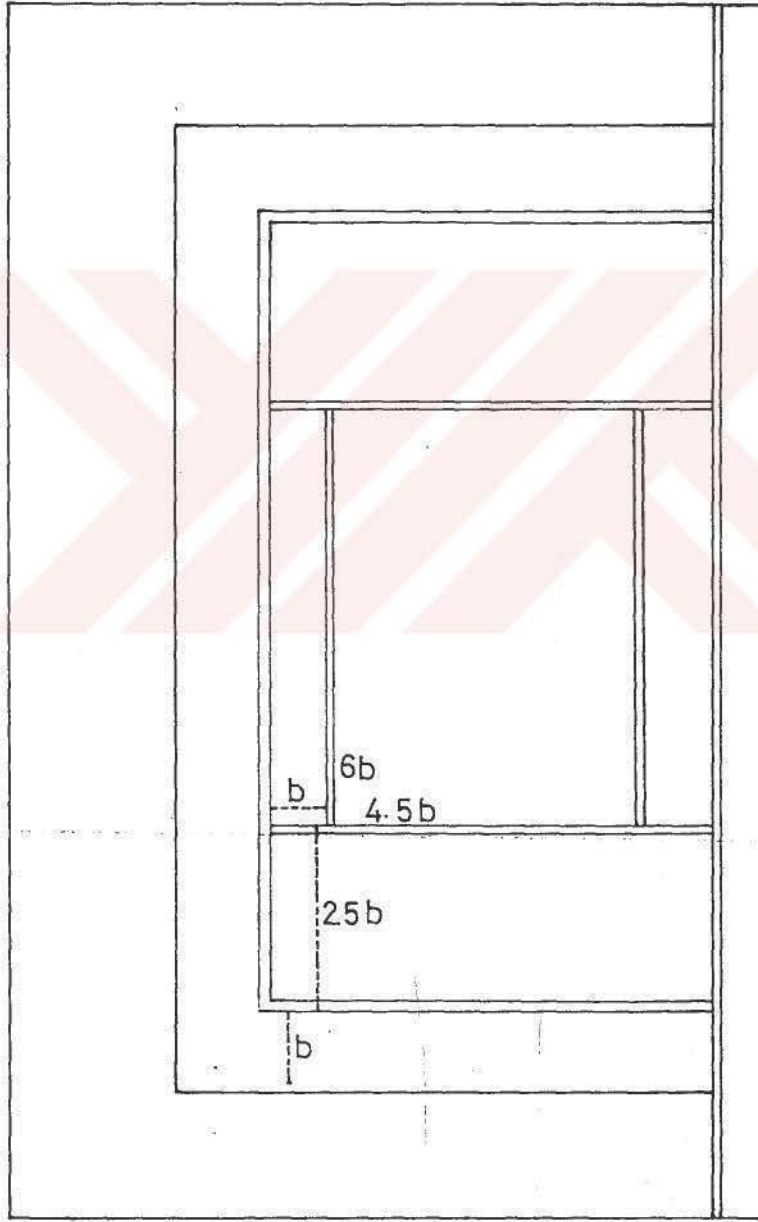
E.H. 70

2a

BİRİM ÖLÇÜ

ÇİZİM 69

b

T.S.M

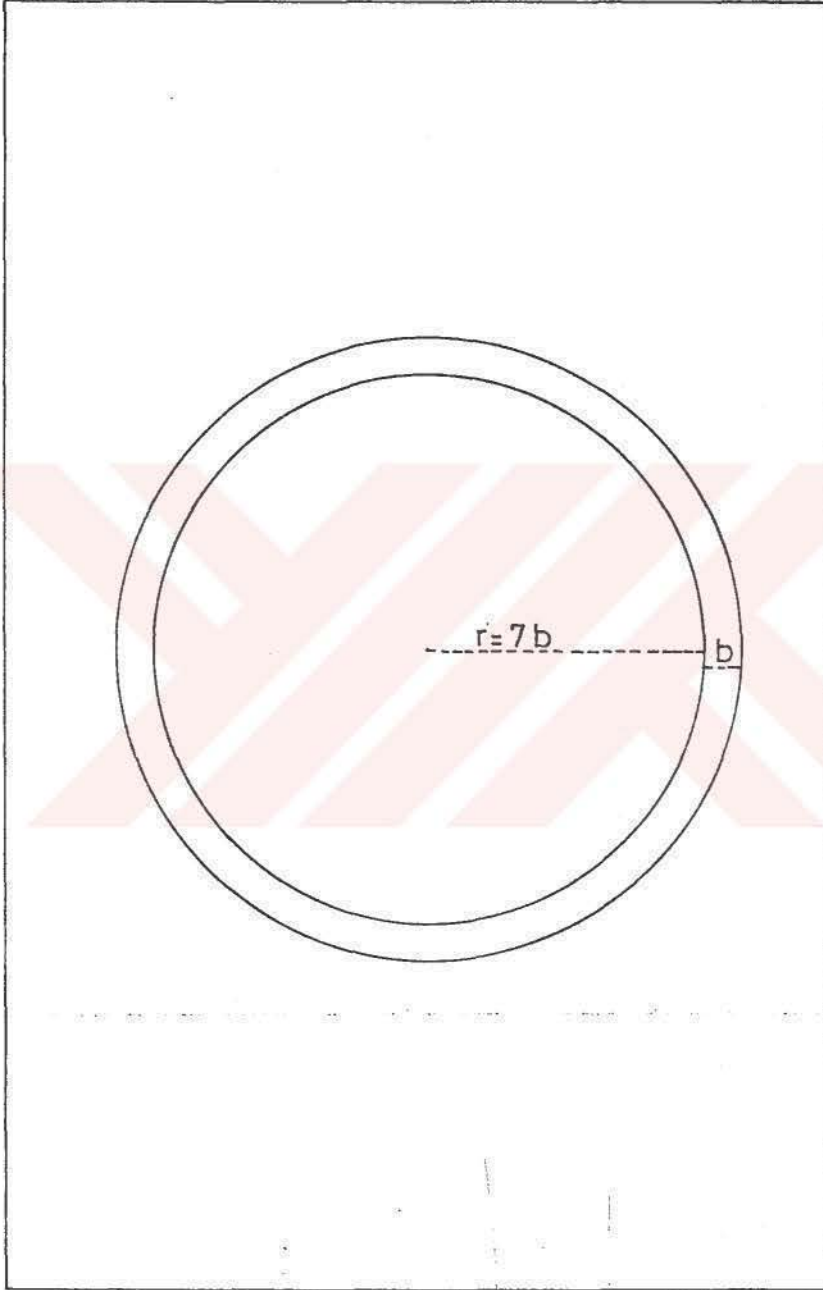
E.H.157

2a

BİRİM ÖLCÜ

ÇİZİM 70

T.S.M

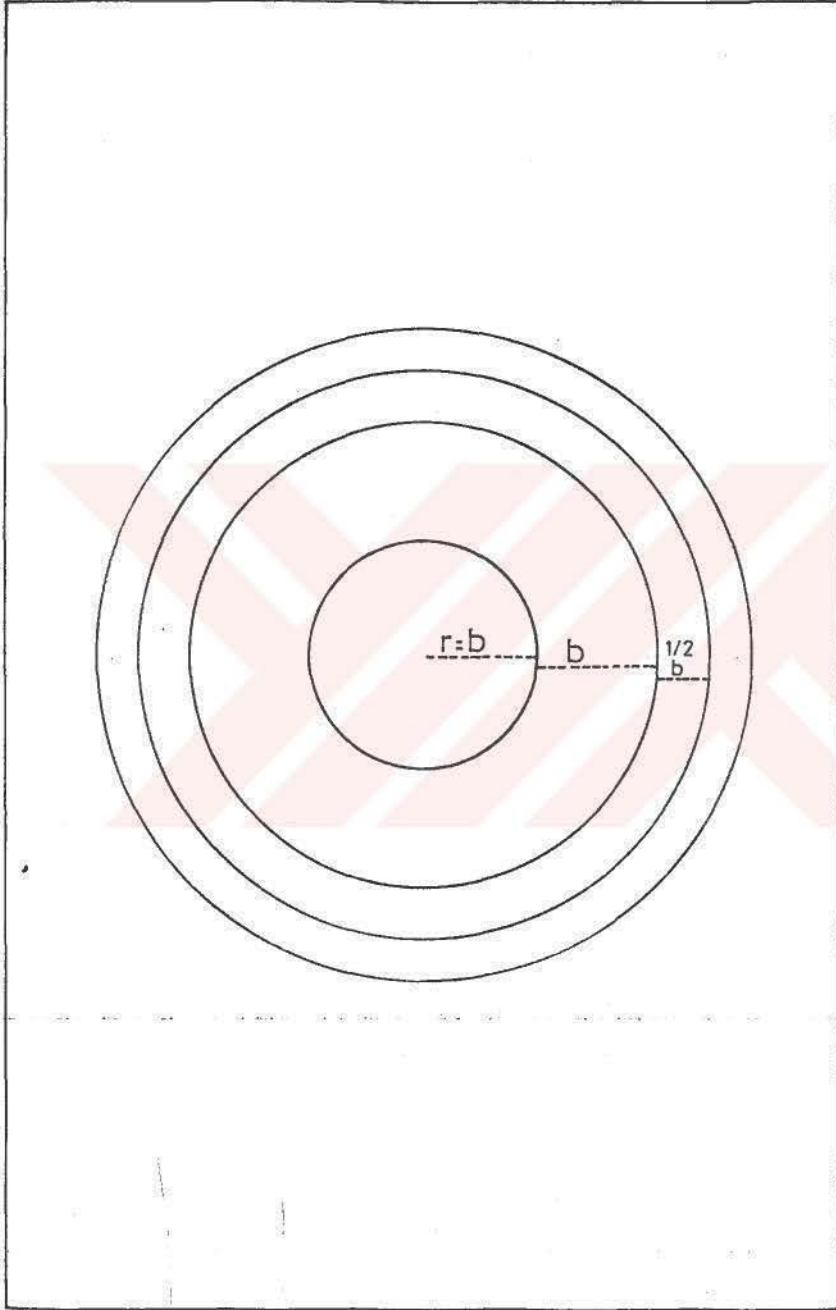
H.S.5

y.1b

BİRİM ÖLÇÜ

b

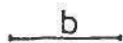
ÇİZİM 71

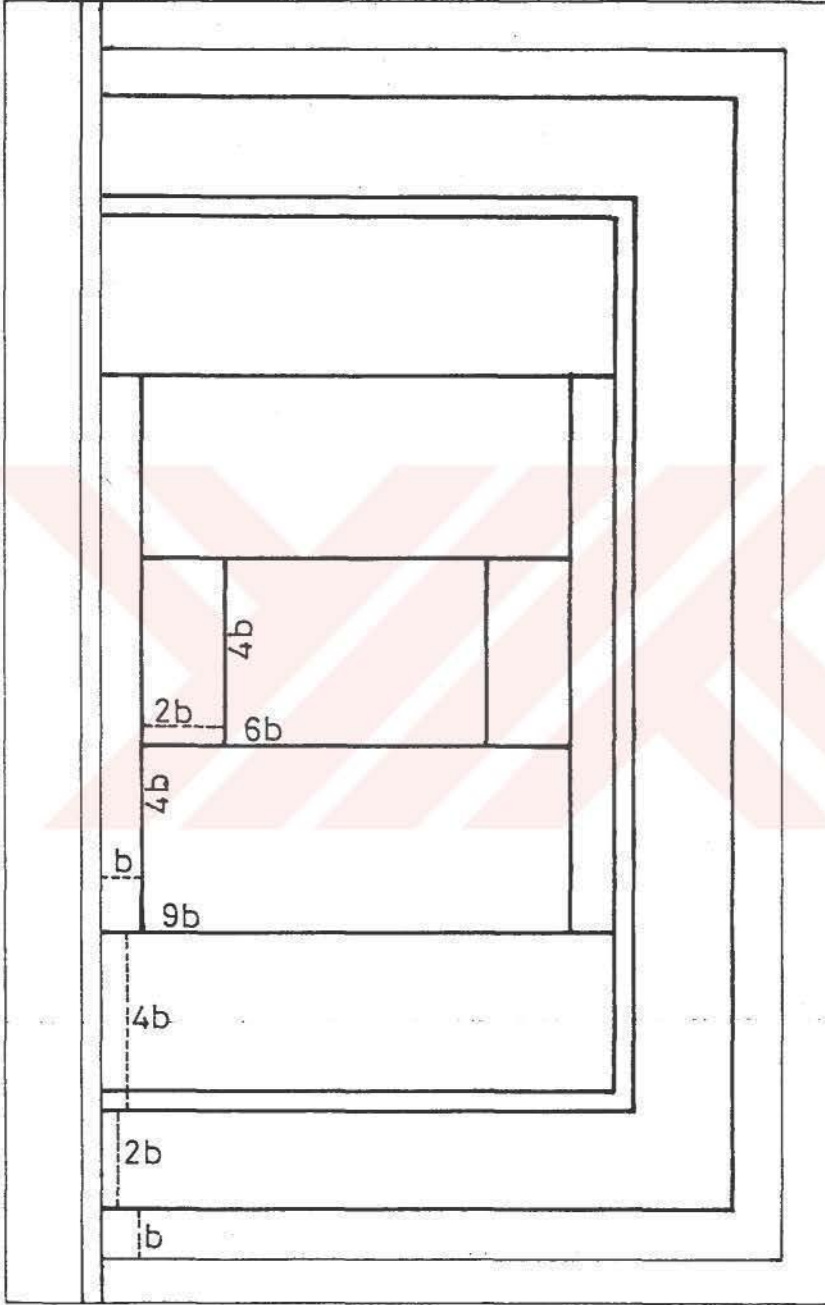

T.S.M
H.S.5
y.2a

ÇİZİM 72

BİRİM ÖLÇÜ

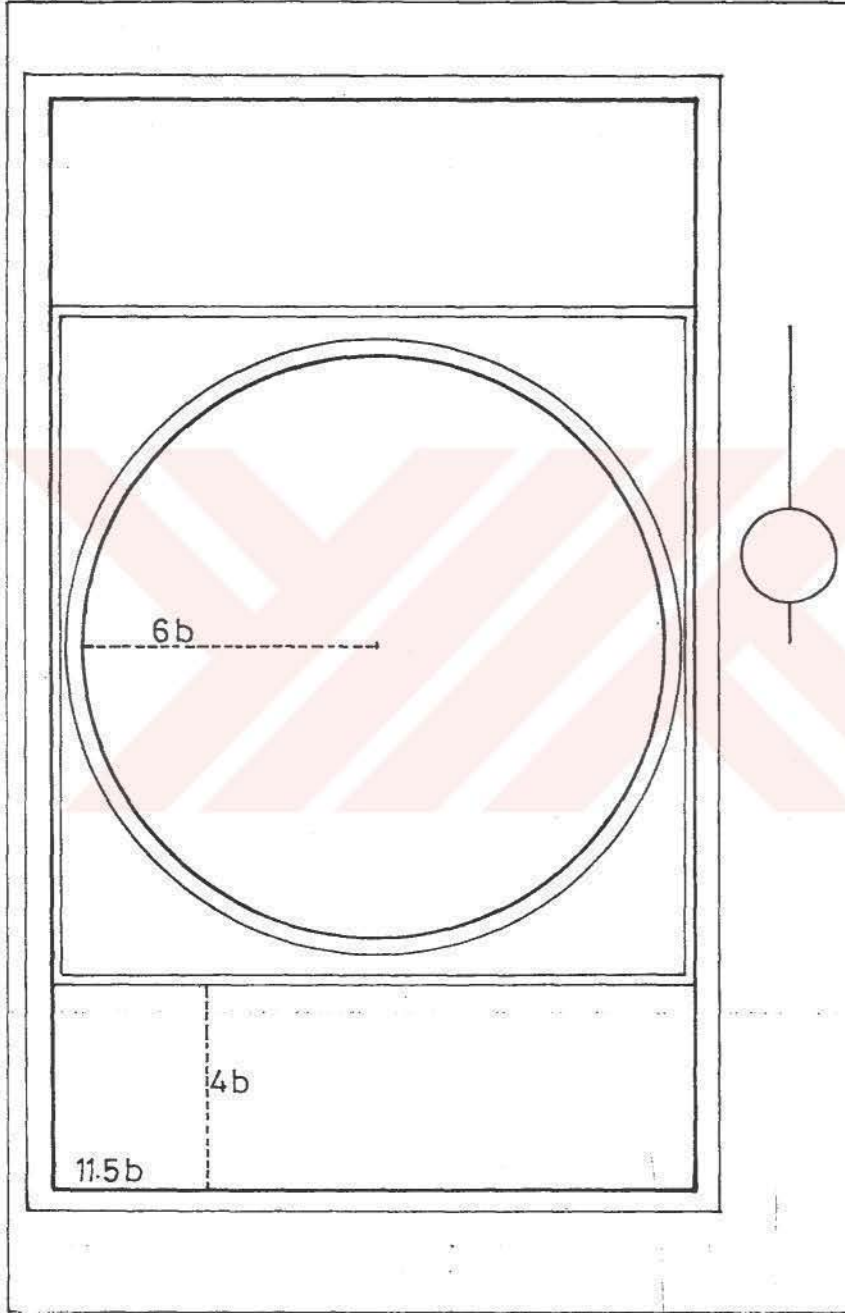

T.S.M
H.S.5
y.2b

ÇİZİM 73

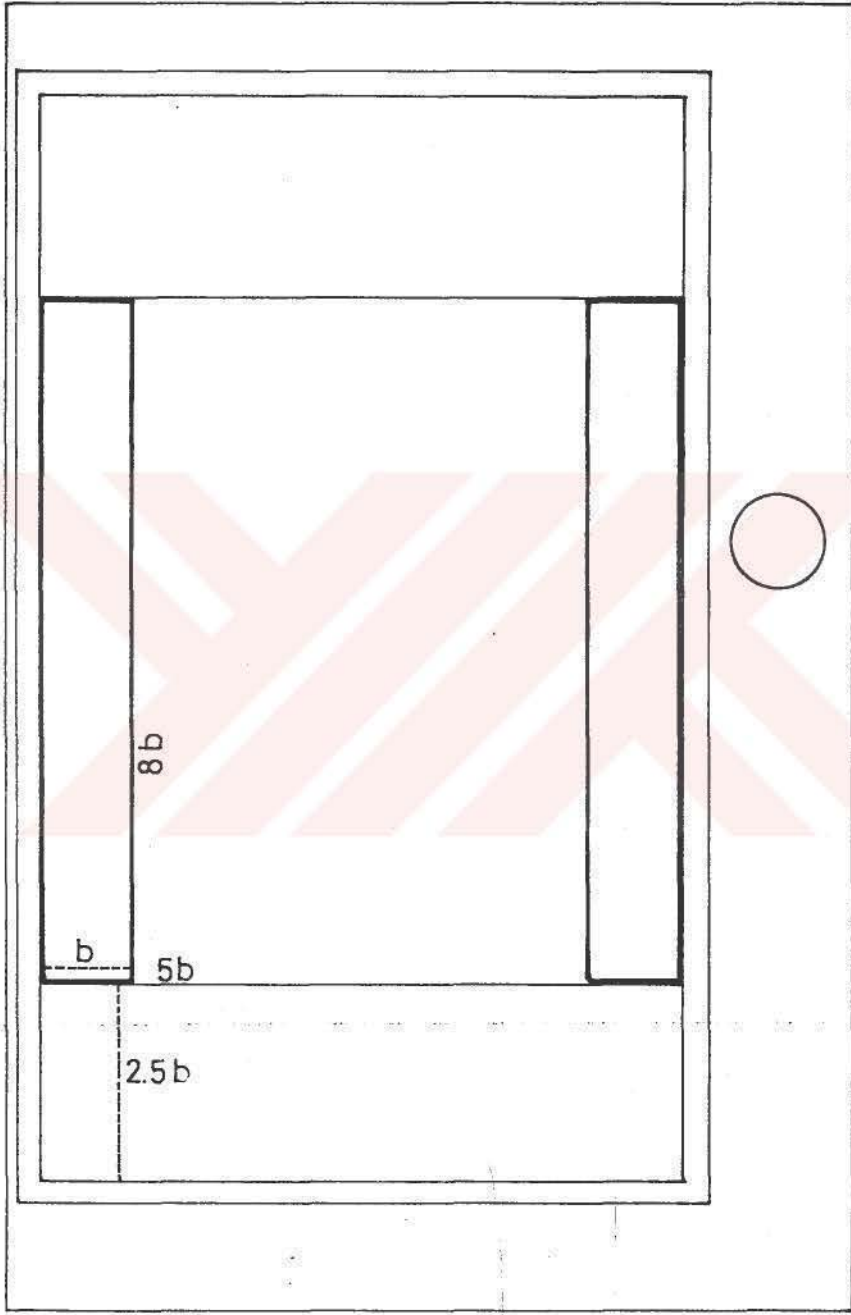
BİRİM ÖLÇÜ

$\underline{b}$

T.S.M
H.S.5

ÇİZİM: 74

T.S.M

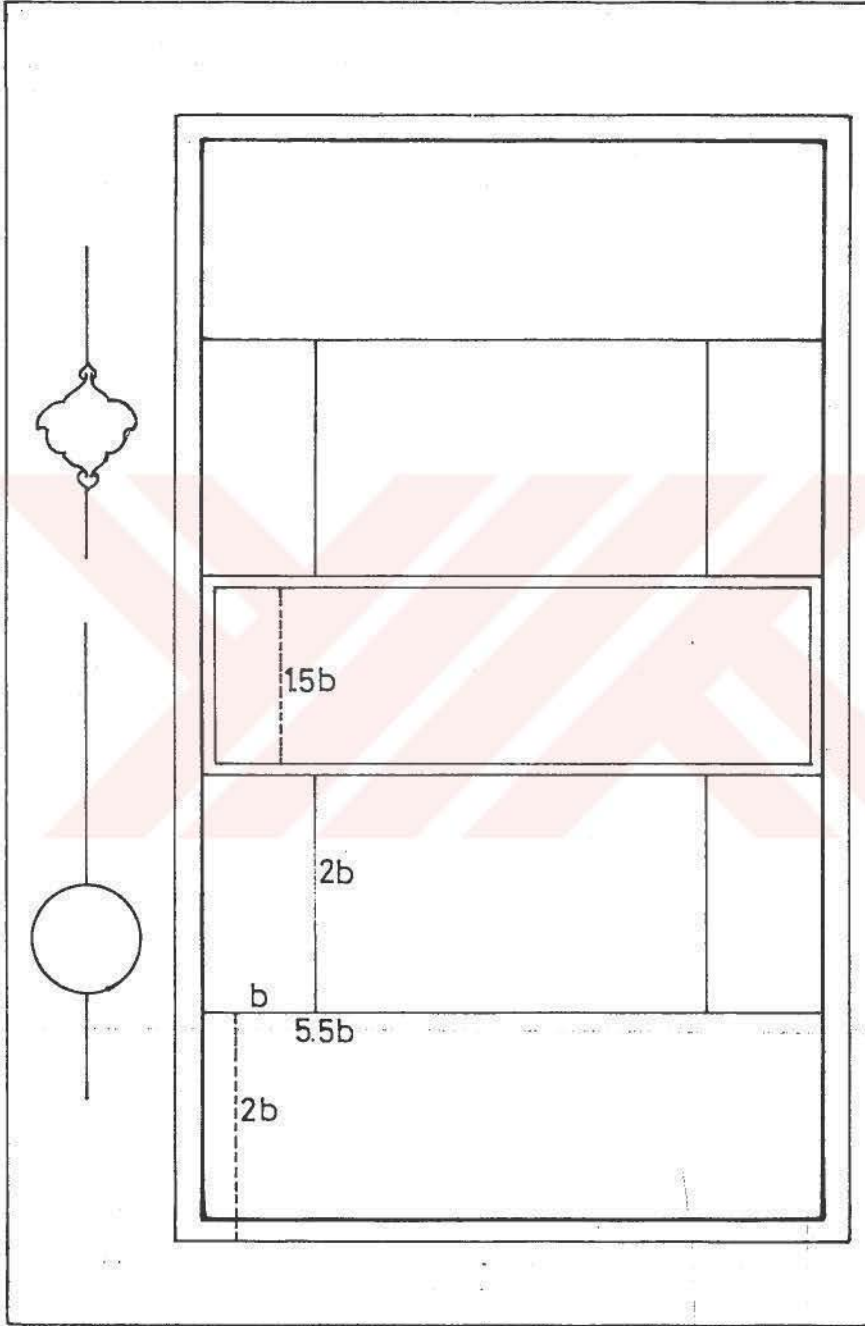
ÇİZİM 75

H.S.5

y.5 a

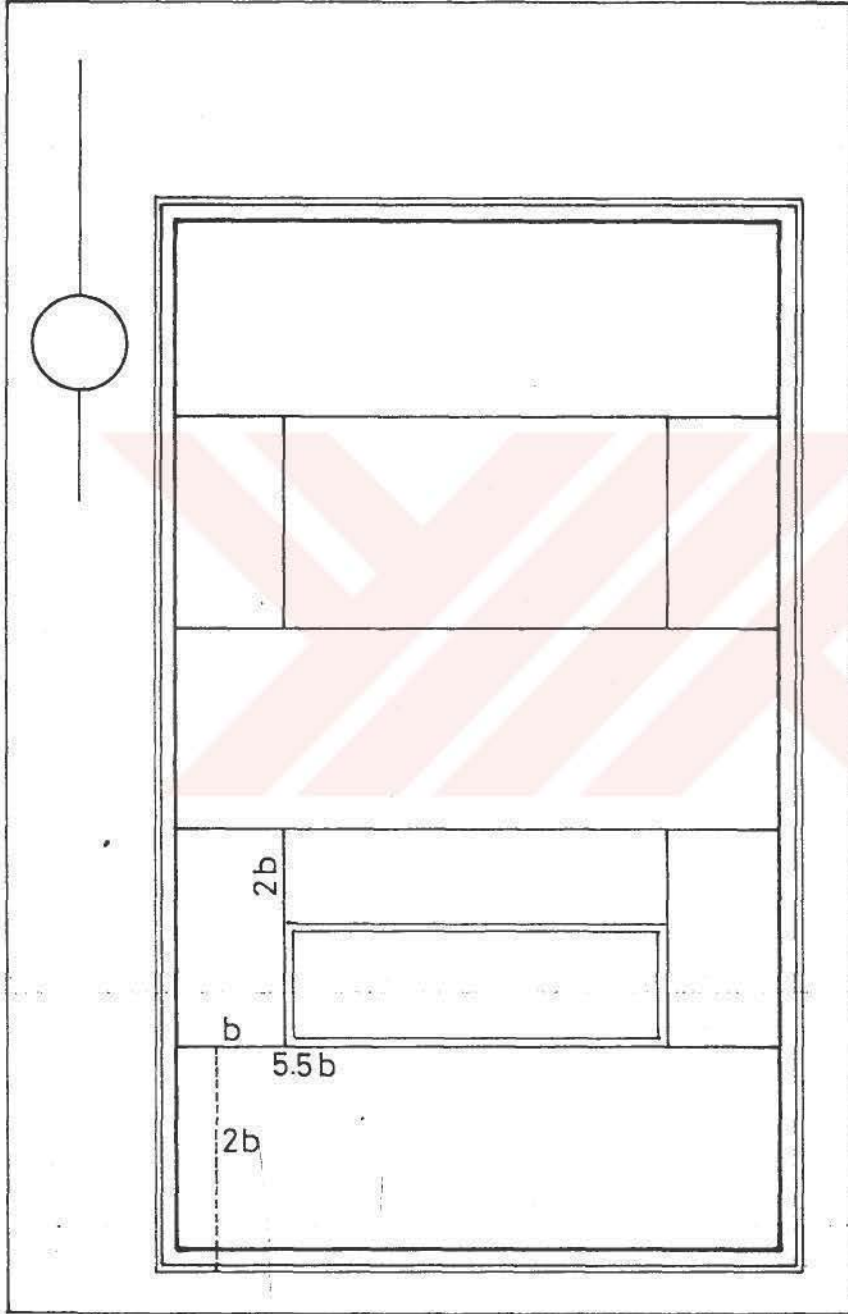
BİRİM ÖLÇÜ

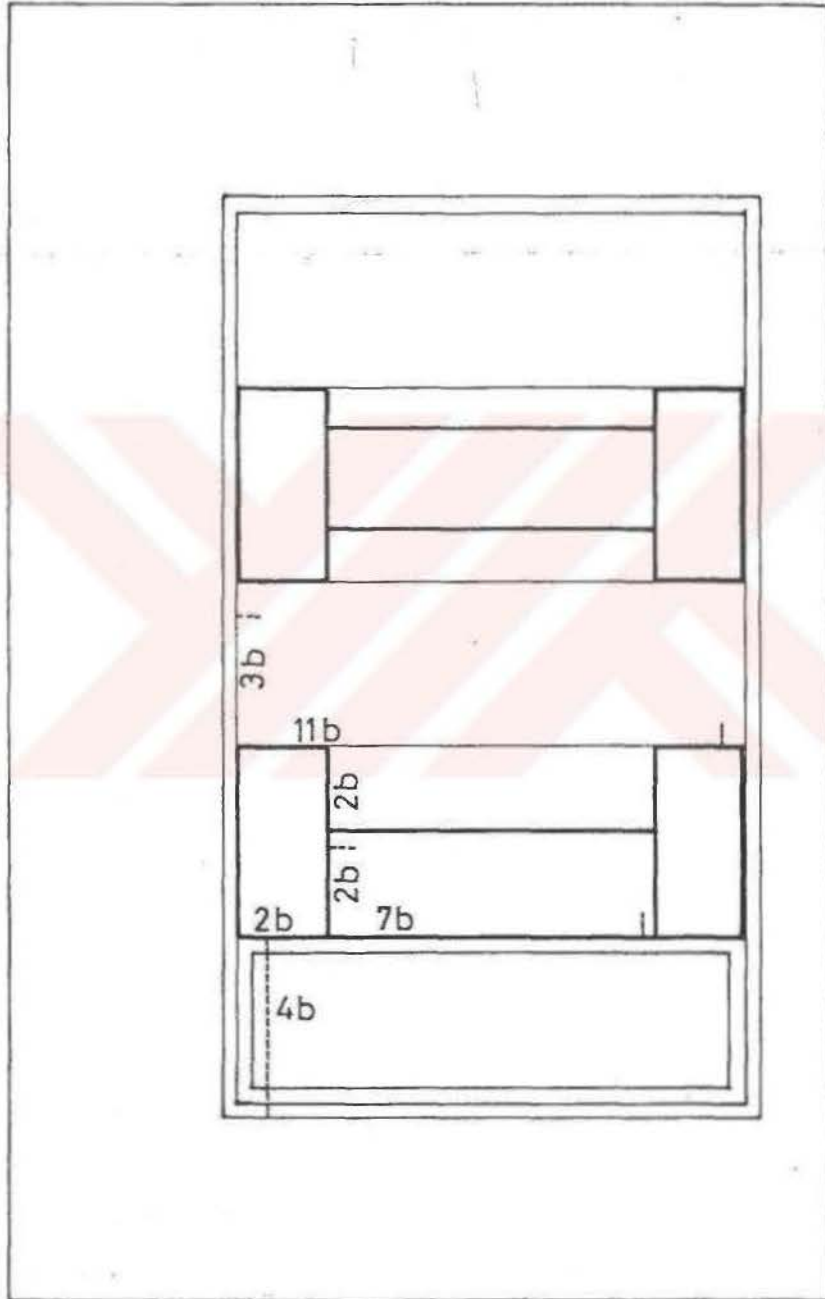
T.S.M
H.S.5

ÇİZİM 76

T.S.M
HS.5

ÇİZİM 77

T.S.M

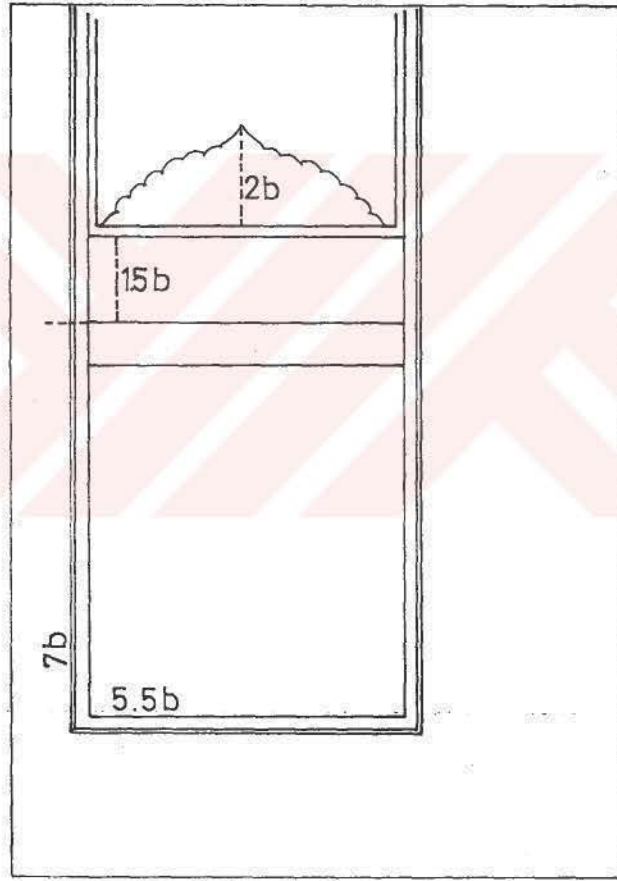
ÇİZİM 77 a

H.S5

299a

BİRİM ÖLÇÜ

b

T.S.M

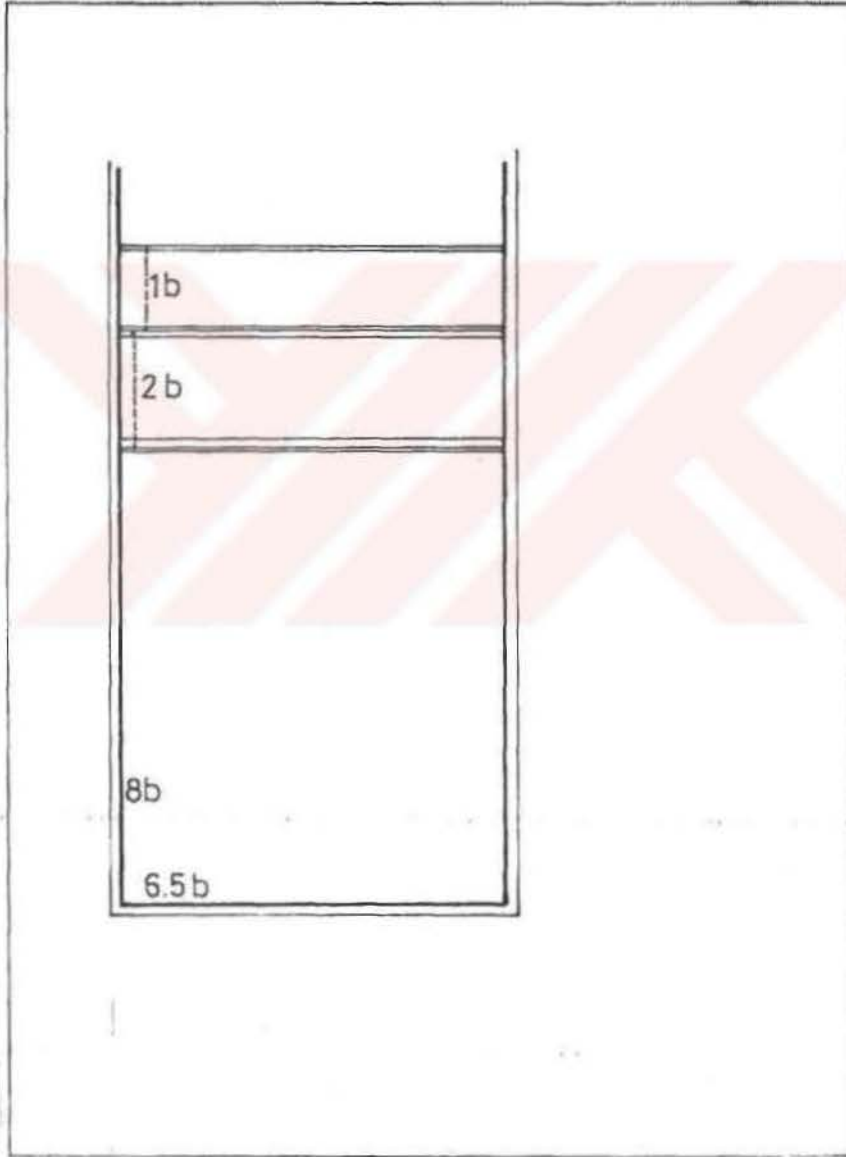
ÇİZİM 78

E.H. 285

1 b

BİRİM ÖLÇÜ

$\overline{b}$

T.S.M

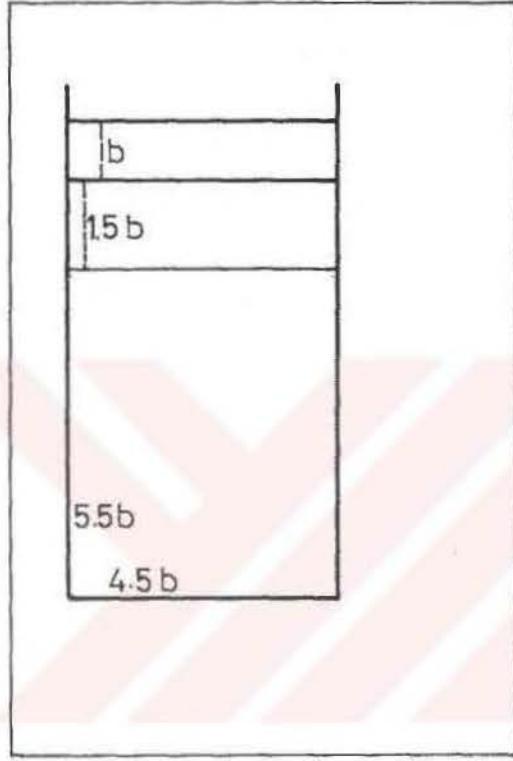
ÇİZİM 79

E.H. 295

1b

BİRİM ÖLÇÜ

$\overline{b}$

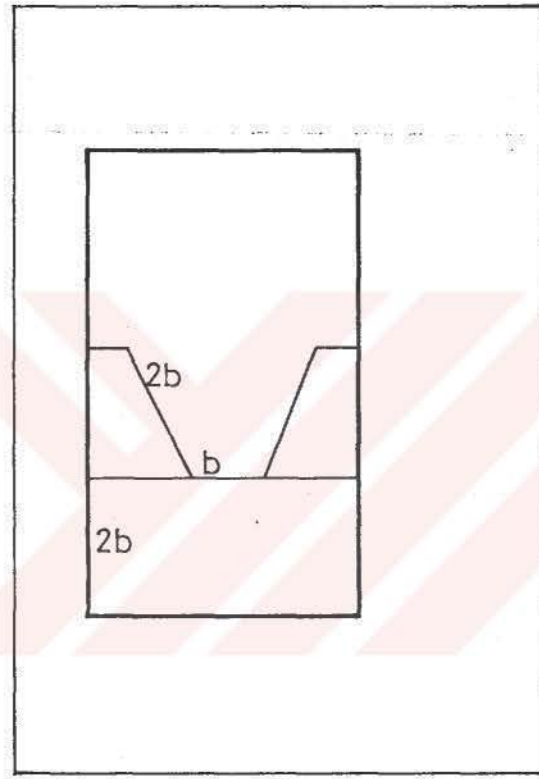
T.S.M

ÇİZİM 80

E.H.297

1 b

BİRİM ÖLÇÜ $\overline{b}$

T.S.M

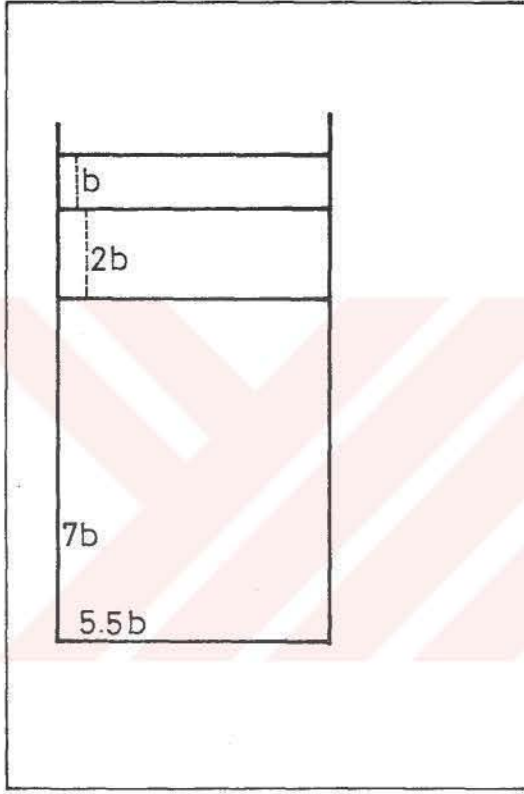
ÇİZİM 81

E.H.297

23 b

BİRİM ÖLÇÜ

T.S.M

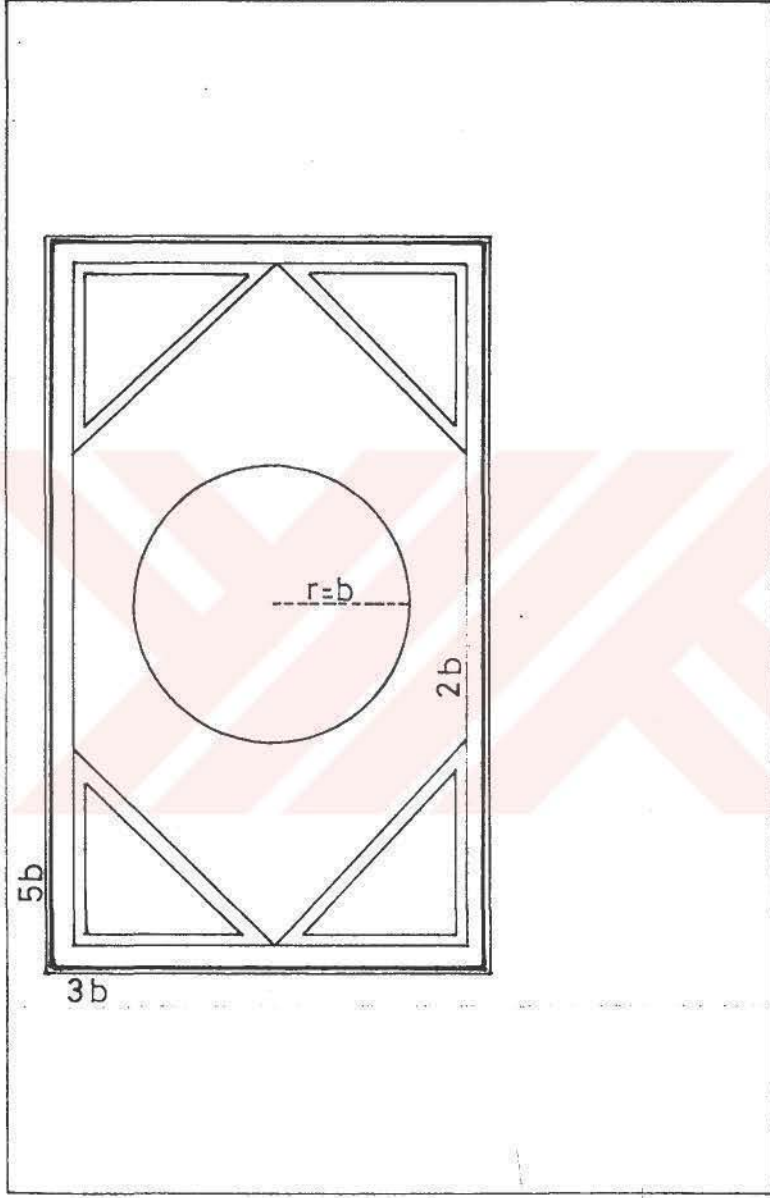
ÇİZİM 82

E.H. 298

1b

BİRİM ÖLÇÜ

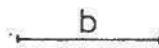
$\overline{b}$

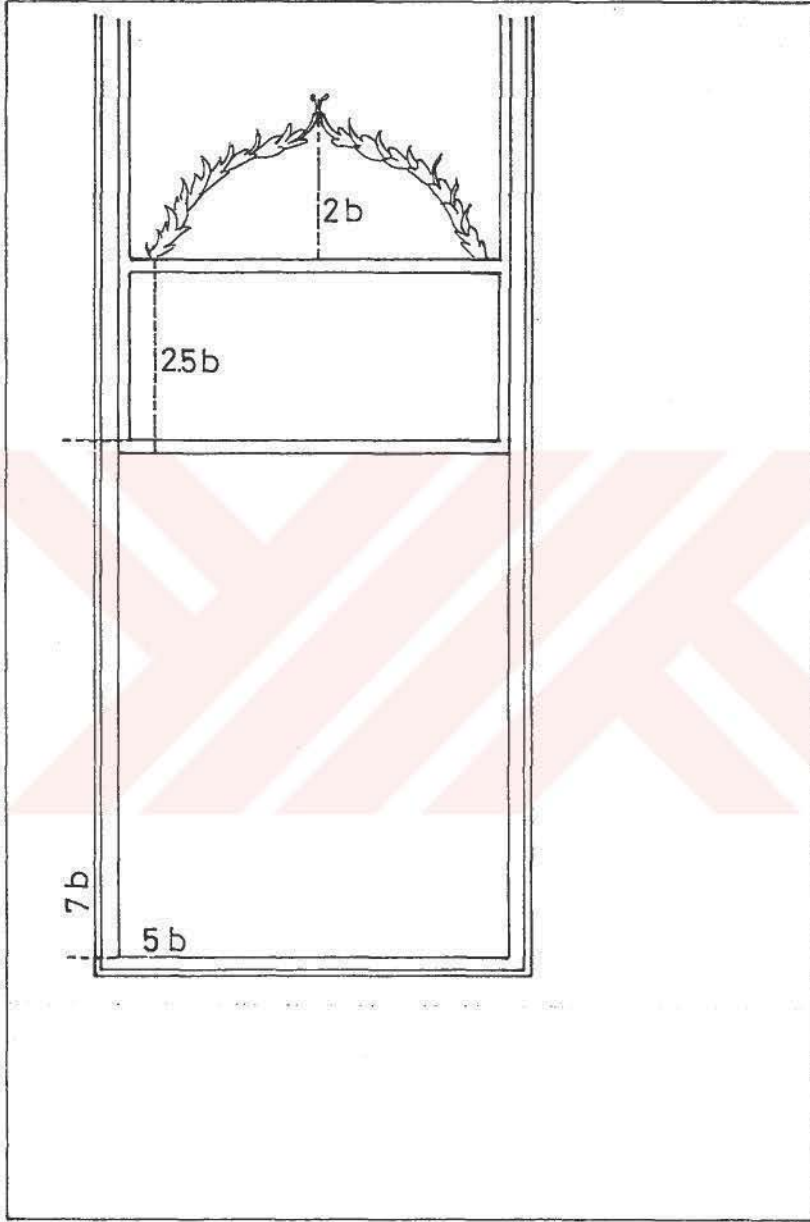

T.S.M
E.H.290
1 a

ÇİZİM 83

BİRİM ÖLÇÜ

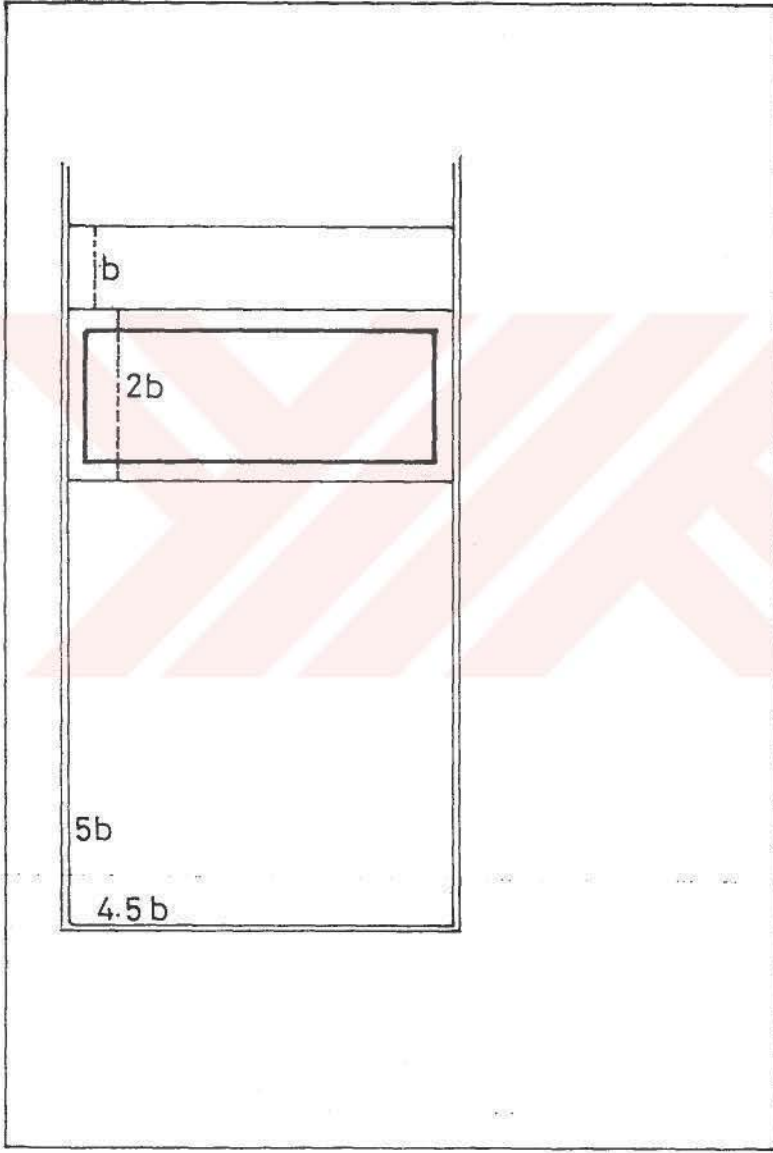
T.S.M
E.H.290

ÇİZİM 84

1 b

BİRİM ÖLÇÜ

b

T.S.M

ÇİZİM 85

R.72

1b

BİRİM ÖLÇÜ

T.C. YÜZLÜĞÜRETIM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ